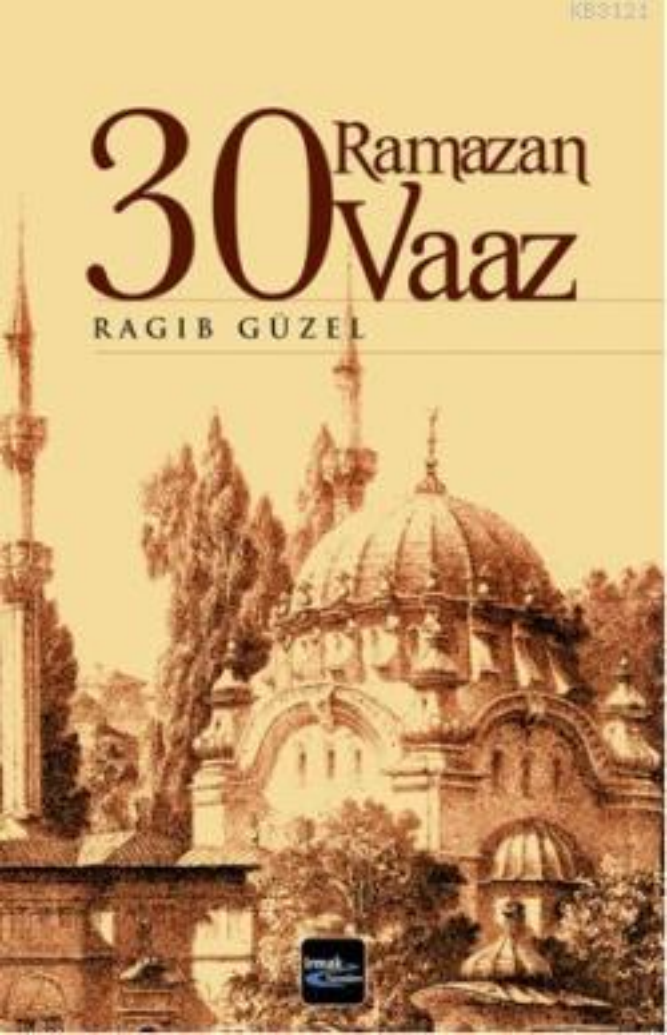
30 Ramazan Vaaz

RAGIB GÜZEL

RAGIP GÜZEL

30 RAMAZAN 30 VAAZ

Irmak Yayınları

Yazar: *Ragıp Güzel*
Eserin Adı: *30 Ramazan 30 Vaaz*

Yayın Hakları Yağmur Yayınevine aittir. © 2013

2. Basım: Temmuz 2013 ©

Yayın Sıra No: 18
Dini Sohbetler Serisi:3

Sertifika No:15341

ISBN: 978-605-5462-15-4

Kitabın hazırlanıp basılmasına emek verenler:
Süleyman Özdemir
Müşerref Özdemir
Adem Şenel
Yunus Karaaslan

Baskı-Cilt
Kitap Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.Şti.
Davutpaşa Cad. No: 123 Kat: 1 Topkapı -İstanbul
Tel: 0 212 482 99 10 Sertifika No: 16053

Irmak Yayınları, Yağmur Yayınevi'nin kuruluşudur.

IRMAK YAYINEVİ
Cağaloğlu Yokuşu, Narlıbahçe Sokak. No.1
Özhekim İşhanı Kat: 2/24 Fatih / İstanbul
Tel: 0212 513 51 26 Faks: 0212 519 74 53
e-posta: yagmur@yagmuryayinevi.com.tr
www.yagmuryayinevi.com.tr

RAGIP GÜZEL

30 RAMAZAN 30 VAAZ

İLAVELİ 2. BASKI

Irmak Yayınları

Ragıp Güzel

Akyazı, Küçücek'te 1946 yılında doğan Ragıp Güzel, İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra İzmir Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu.

Yedi yıl Vâizlik, onüç yıl İmam-Hatip Lisesi Müdürlüğü ve yedi yıl da İstanbul'da Müftülük yaptı.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde görev yaptı ve konferanslar verdi.

Çeşitli gazete, mecmua ve dergilerde makaleleri yayınlandı.

Çoğunluğu dinî konularda olmak üzere âile, tarih ve sosyal konularda eserler yazmıştır.

Aynı zamanda şâir olan Ragıp Güzel'in "Güher" adlı bir de şiir kitabı bulunmaktadır.

Yazarın seksene yakın basılmış kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 7
RAMAZAN 9
RAHMET 27
GÜÇLÜ İMAN 41
KALP TEMİZLİĞİ 57
SABRIN MÜKÂFÂTI 73
VAAZ NİMETİ 87
MÜMİNLERİN KIYMETİ 105
AHİRETTE MÜMİNLER 121
İSLÂM KARDEŞLİĞİ 139
İŞLERİN ÖZÜ 155
SAĞLAM DAYANAK 173
CUMANIN ÖNEMİ 191
KENDİNİ TANI 203
HAK TEÂLÂ'YA NİYÂZ 215
MAĞFİRET 227
ALLAH İÇİN VERMEK 239
AHİRET HAZIRLIĞI 253
GÖRÜŞ FARKI 267
GÖRÜNDÜĞÜN GİBİ OL 285
İHTİRAS 303

DİLİN ÂFETLERİ 321
ÖLÇÜLÜ DAVRANMAK 341
FELÂKET VE MUSİBETLER UYARICIDIR 353
AHİR ZAMANDA OLACAKLAR 365
CEHENNEM'DEN KURTULUŞ 381
KADİR GECESİ 395
AZAPTAN KURTULUŞ 407
ALLAH İÇİN KURBAN 419
HAYAT OKULU 431
BAYRAM 443

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ÖNSÖZ

Mübarek Ramazan ayı, eğitim ve terbiye ayıdır. İnsan nefsinin terbiyesi, şahsiyetinin gelişmesi bu ayda daha çok olduğu gibi ilim ve kültürünün de bu ayda geliştiği bir gerçektir.

Camilerimizin kürsülerinden her gece, temiz bedenli ve ihlaslı mü'minlere Allah'ın emirlerini hatırlatmak görevlerin en güzeli, vazifelerin de en zevklisidir. Bunun tadını, bu hizmete gönül verenler daha iyi bilmektedirler.

İnsanlara bilmediklerini öğretmenin, unuttuklarını hatırlatmanın ayrı bir sevabı, çok kıymetli olan mükâfatı vardır.

Gündüzleri oruç ibadetiyle nurlanan mü'minlerin gönül kapıları, teravih namazlarından evvel yapılan vaazlardan hisse almakta, adeta nûra boyanmaktadır. Ne mutlu dinleyenlere ne mutlu anlatabilenlere...

Allah'ın evinde, Allah'ın has kullarına yapılan dinî sohbetlerin feyzinden nesiller boyu istifade edilecektir.

Seçilmiş cemaatlere, seçilmiş konularla hitap eden kardeşlerimize yardımcı olmak gayesiyle yazdığımız bu eser,

inşallah gönüllerde iz bırakacak, anlatanlara da ecirler kazandıracaktır.

Yüce Mevlâ'mızın her zaman ardına kadar açık olan rahmet kapısının önünde bekleşen dinleyici kardeşlerimize, en güzel hediyeyi kazandırmalarını niyâz ederim.

Ragıp Güzel
Küçücek, 2011

RAMAZAN

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِی اُنْزِلَ فِیهِ الْقُرْاٰنُ هُدًی لِلنَّاسِ
وَبَیِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَی وَالْفُرْقَانِ...

"Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğruyu ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak kendisinde Kur'an indirildiği aydır..."[1]

Ramazan, on bir ayın sultanıdır. Mü'minler için şifa ve rahmet olan Kur'an-ı Kerim Ramazan ayında indirilmiştir.

Ramazan ayının gelmesinden önce Şaban ayının son gününde Peygamberimiz aleyhisselâm ashabına ve ümmetine şunları söylemiştir:

"Ey insanlar;

Büyük ve mübarek bir ay, sizi gölgesi altına almak üzere. Bu ay, öyle bir aydır ki bin aydan daha hayırlı olan Kadir gecesi ondadır.

Bu ay öyle bir aydır ki, Allah onun gündüzlerini oruçlu geçirmeyi farz kılmıştır. Gecelerini de namazla ihya etmek, faydalı ibadet kabul edilmiştir.

1 Bakara Suresi: 185

Kim ki bu ayda bir hayır işlerse sanki diğer aylarda bir farzı eda etmiş sayılır.

Kim bu ayda bir farzı yerine getirirse, sanki diğer aylarda yetmiş farzı eda etmişçesine sevaba nail olur.

Ramazan ayı sabır ayıdır. Sabrın mükâfatı ise Cennet'tir.

Bu ay lütuf ayıdır. İlâhi lütuf ve ikramın dağıtıldığı aydır.

Bu ay öyle bir aydır ki, onda mü'minlerin rızkı artarak bollaşır. Kim ki bu ayda bir oruçluya iftar verirse, bu onun cehennemden kurtulmasına ve günahlarının bağışlanmasına vesile olur."

Bu arada ashâb dediler ki.

"Ya Resûlullah! Bizim her birimiz bir oruçluya iftar yemeği verecek durumda değil. Zira kimimiz fakiriz."

Allah Resûlü (s.a.v.) bu sözler üzerine şöyle cevap buyurdular:

"Şânı yüce olan Allah, bir oruçluya iftar vaktinde ikram edilen bir yudumluk ayran, su veya bir hurma karşılığında da bu sevap ve mükâfatı verir. Yeter ki bu ikramı yapan cân-ı gönülden yapmış olsun.

Kim bir oruçluyu doyurursa bu, kendisinin günahlarının bağışlanmasına vesile olur. Hem Rabbi ona benim havuzumdan öyle bir şerbet içirir ki, ondan sonra, cennete girinceye kadar artık bir daha susamaz. Bütün bunlardan başka, doyurduğu oruçlunun oruç sevabı kadar da sevap kazanır. Bununla beraber, oruçlunun sevabından da hiçbir eksilme olmaz."[2]

Ramazan ayının ne derece önemli olduğu bu hadis-i şeriften anlaşılmaktadır.

2 Tergip vet Terhib: 2/94

Daha önceki ümmetlerin kıymetini takdir edemedikleri Ramazan ayını, oruç ibadetini Allah ümmet-i Muhammed'e lütuf buyurmuştur.

Oruç tutan öyle bir mükâfata nail olur ki hadis-i şerifte şöyle beyan buyrulmuştu;

صُمْتُ الصَّائِمِ تَسْبِيحٌ وَنَوْمُهُ عِبَادَةٌ وَدُعَاؤُهُ مُسْتَجَابَةٌ وَعَمَلُهُ مُضَاعَفٌ ۞

"Oruç tutan kimsenin, susması tesbih, uykusu ibadettir. Duasına icabet edilir ve ibadet sevabı kat kat olur."[3]

Allah'ın emri olarak yemeden içmeden iftar vaktini bekleyen mü'mine ne güzel mükâfatlar verilmektedir. Onun susması bile, uyuması bile ibadet sayılmakta ve bu ibadetlerin sevapları da kat kat fazlalaşmaktadır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) ne güzel müjde verir:

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ اِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ ۞

"İman ve ihlâs ile sevabını Allah'tan umacak Ramazan orucu tutanın geçmiş günahları affedilir."[4]

Bundan daha güzel bir müjde olabilir mi?

3 Câmius Sağir: 2/39
4 Tâc: 2/48

Oruç tutan mü'minin bedeni maddi olarak yenilendiği, tazelendiği ve yeni bir enerji kazandığı gibi hayatına da günahsız bir sayfa açılmaktadır. Bunun için mü'minler Ramazan ayının gelmesini hasretle bekler ve gelişiyle sevinç duyarlar.

Ramazan ayının geldiği sevincini Muhiddin-i Üftâde hazretleri şöyle dile getirmiştir.

"Âşıklara edin salâ
Oruç ayı geldi yine
Rahmet denizi cûş edip
Âlemlere doldu yine...

Aydın eden gönülleri
Mesrur eden mü'minleri
Mâmur eden mescitleri
Oruç ayı geldi yine..."

Ramazanın gelişiyle hayır ve hasenat yolları genişler. İnsanların cenneti kazanmalarına vesile olacak ibadetlere yönelmeler çoğalır. Fenalığa giden yollara da set çekilmiş olur.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

اِذَا دَخَلَ رَمَضَانَ فُتِحَتْ اَبْوَابُ الْجَنَّةِ وَغُلِّقَتْ اَبْوَابُ جَهَنَّمَ وَسُلْسِلَةِ الشَّيَاطِينِ ۞

"Ramazan-ı şerif ayı geldiği zaman cennet kapıları açılır ve cehennem kapıları kapanır. Şeytanlar da zincire vurulur."[5]

Ramazan'a hürmet edenlerin gönüllerindeki yumuşama ve merhamet duygularındaki coşkunluk toplum hayatına tesir eder. Toplumda fenalıklar azalır. İnsanlarda bir toparlanma olur. Şeytanlar âdeta bağlanmış hale gelirler.

Oruçlunun kazancı konusunda Yüce Rabbimiz kudsî hadisinde şöyle buyurmuştur:

كُلُّ عَمَلِ ابْنِ آدَمَ لَهُ اِلاَّ الصَّوْمَ فَاِنَّهُ لِى وَاَنَا اَجْزِ بِهِ ۞

"Âdemoğlunun her ameli kendisi içindir. Fakat oruç benim için ve orucun mükâfatını da ben veririm."[6]

Her amelin mükâfatını, mücazatını Cenâb-ı Hak verir. Meselâ namazın mükâfatını kim verecek? Haccın mükâfatını, sair hasenatın mükâfatını kim verecek? Yine Cenâb-ı Hak! O halde orucunki neden böyle zikredilmiş? Dikkat edin mü'minler!

Hesap gününde mahkeme-i dâdda kişinin hasenâtı, seyyiâtı kudretle vücud bulur, huzura yığılır. Seyyiâtı dolayısıyla hasenâtı tarh edilir, yağma edilir. Yalnız orucun hasenâtına el sürülünce, rahmeti gazabını sebk eden Zât-ı Mutlak hazretleri:

5 Câmi-us Sağir: 1/21
6 Tergip ve't-Terhib: 2/79

"Oraya dokunmayın! Onun namına ne isteniyor ise ben vereceğim." der.

Bir mü'mine bundan daha büyük bir müjde olamaz. Bir hadis-i şerifte:

"Hakiki oruç tutan için tarife gelmez iki şevk vardır. Biri iftarında, diğeri Allah'ın cemâline mülâkatı ânında buyurulmuştur."[7]

Peygamberimizin (s.a.v.) buyurdular:

تَسَحَّرُوا فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةٌ ۞

"Sahura kalkınız. Çünkü sahur yemeğinde bereket vardır."[8]

Seher vaktinin bereketi, Allah rızası için oruca kalkan mü'minlerin hem safralarına hem de bedenlerine güzel etki eder.

İftarı da acele yapmak gerekir.

"Üç şey peygamberlerin ahlâkındadır;

1. İftarda acele etmek
2. Sahuru tehir etmek
3. Dişleri temizlemek"

Ramazan ayı hayır ve hasenat ayıdır. Bu ayda fitrelerin verilmesiyle, zekât ve diğer yardımlaşmalarla fakirler güzel bir bayram havası yaşarlar. Cömertlik duyguları coşar, insanlar hayırdan hayra koşar.

Bir adam Ramazan'da diliyle hep cömertlikten söz ediyor, ama eliyle hiç de cömertlik etmiyor, yoksula yardım

7 Füyûzât: 1/206
8 Tâc: 2/58

yapmıyordu. İşte bu adam, Bir gün karşılaştığı İbrahim Ethem'e rica etti:

"Herkese nasihat ediyorsun, bana da nasihat et şu mübarek günde!"

İbrahim Edhem, tek cümlelik nasihatini şöyle yaptı:

"Sen dedi, Ramazan boyunca açığı kapa, kapalıyı da aç sana yeter!"

Adam bir şey anlamamıştı. Mecburen sordu:

"Açık nedir ki onu kapayayım, kapalı nedir ki onu da açayım?"

İbrahim Edhem, şöyle anlattı açıkla kapalıyı:

"Açık olan hep cömertlikten söz eden ağzındır, onu kapa. Kapalı olan da hiç yardım yapmadığın kesendir, onu aç, bu sana yeter!"

Düşünmeye başlayan hakperest adam, tebessüm ederek söylendi:

"Vallahi bir doğru ancak bu kadar güzel söylenebilir! Bu tatlı ikazdan sonra ben de hep yardımdan söz eden ağzımı kapıyor, hiç yardım etmediğim kesemi açıyorum."

Bu kadar feyiz ve bereket dolu olan Ramazan ayının gitmesi, mü'minleri kedere boğar.

Ramazan ayının kıymeti ve kutsiyeti hakkında birçok "Ramazaniye"ler yazıldığı, şiirler dile getirildiği gibi gidişi için de hep hüzün ve hasret şiirleri terennüm edilmiştir.

Niyazi Mısrî Hazretleri de Ramazan ayının sona ermesinden duyduğu üzüntüyü şöyle ifade etmiştir:

"Yine firkat nârına yandı cihân,
Hasretâ gitti mübârek Ramazân,
Nûr ile bulmuştu âlem yeni can,
Firkatâ gitti mübârek Ramazân.

İndi Kur'ân sende ey nûru güzel,
Leyle-i kadrinde ey kadri güzel,
Gitti ey tehlîli tekbîri güzel,
Elvedâ gitti mübârek Ramazân.

Gâh tesbîh ü senâ vü zikrile,
Gâhı tahmîd ü duâ ü şükrile,
Can bulurdu mürde diller nûrile,
Hasretâ gitti mübârek Ramazân.

Bu içre bağlanır dedi Resûl,
Cinn ü şeytân etmeye aslâ füzûl,
Hep duâlar bunda olurdu kabûl,
Firkatâ gitti mübârek Ramazân.

Cem olup Hakka münâcât edelim,
Nur-ı Kur-ân ile doğru gidelim,
Bilmedin kadrin Niyâzî nidelim,
Diriğâ gitti mübârek Ramazân.

Allah dostları, Ramazan ayının iyi değerlendirilmesini öğütlemişler, nasihatlerde bulunmuşlardır.

Abdülkâdir Geylâni Hazretleri buyurdular:

"Ramazan ayı, safa ayıdır, vefa ayıdır. Zikredenlerin, sabredenlerin, sâdıkların ayıdır. Eğer Ramazan ayı, kalbinin ıslahına, Rabbine karşı isyan ve günahlardan arınmana, bedbahtlardan ve günahkârlardan uzak durmana tesir etmezse, kalbine başka ne tesir edebilir? Ve senden ne hayır beklenir? Senin eline ne geçer? Senden hangi kurtuluş umulur?

Ey gâfil! Önüne gelen fırsat karşısında uyan.

İçinde bulunduğun uyku ve gafletten uyan. Başına gelen bela ve sıkıntılara bak. Bu ayın kalan günlerini tevbe ve pişmanlıkla geçir, ihya et. İstiğfar ve ibadet ile bu aydan istifade et. Umulur ki sen Allah'ın rahmet ve şefkatine nail olanlardan olursun. Bu aya, gözyaşları dökerek veda et. Uğursuz nefsin için feryâd ve figân ile ağla.

Nice oruç tutanlar vardır ki, bir daha oruç tutmak kendilerine nasip olmaz. Nice teravih namazı kılanlar vardır ki, bir daha teravih kılmak kendilerine nasip olmaz.

İşçinin ücreti işini bitirdiği zaman verilir. İşte biz de vazifemizi tamamladık. Orucumuz ve teravihimizi tamamladık. Orucumuz ve teravihimiz kabul mü olunacak, yoksa yüzümüze mi çarpılacak? Keşke bunu bilseydik. Bu yaptığımız amellerin kabul olunduğunu bilseydik de sevinseydik, kabul olunmadığını bilseydik de üzülseydik.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) "Nice oruç tutanlar vardır ki, orucundan onlara kalan sadece açlık ve susuzluktur. Nice (gece ibadeti için) kalkanlar vardır ki, onların bu kalkıştan hisseleri (ancak) uykusuzluktur." buyurmuştur.

Allah'ım! Bizleri, oruçları ve namazları kabul olunan, günahları sevaplara tebdil olunan, rahmetinle cennetlerine girdiğin ve derecelerini yükselttiğin kullarından eyle. Âmin"

Yumuşadı gönüller
Zikre başladı diller.
Ramazan geldi diye
Nur ile doldu evler

Hak lütfetti bu ayı
Rahmet sardı dünyayı
Fakir sevindirenler
Kazanırlar duâyı.

Enes bin Malik (r.a.)'den rivayet edilen bir hadis-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurur:

"Ramazan ayının ilk gecesi girince Allah Teâlâ cennetin kapıcısı olan Rıdvan adlı meleğe emreder:

"Cennetlerimi Ümmet-i Muhammedin oruçluları için hazırla. Her tarafını süsle. Ramazan ayı sonuna kadar Cennetin kapıları ardına kadar açık kalsın. Rahmet ve bereketim Ümmet-i Muhammed'in oruç tutanların üzerine insin."

Allah Teâlâ sonra Cehennem bekçisi olan Malik adındaki meleğe de şu emri verir:

"Ey Mâlik! Ümmet-i Muhammed'in oruç tutanları için Cehennemin kapılarını kapat. Ramazan çıkıncaya kadar kapalı kalsın."

Ve Yüce Allah Cebrail'e de şu emri buyurur:

"Ey Cebrail! Yeryüzüne in, şeytanları bağla. Onları hapset ki Ümmet-i Muhammed'in oruçlarını ifsâd ettirmesinler."

"Ramazan ayında, ümmetime beş haslet verildi ki bunlar daha önceki ümmetlerin hiçbirine verilmemiştir:

1. Ümmetimin bu ayda oruç tutanlarının ruhu o derece terbiye olur ve ahlâkı güzelleşir ki, konuştukları her söz adeta misk-i amberdir. Söyledikleri her söz ile ağızlarından misk-i amber saçarlar.

2. Bütün Ramazan ayı boyunca, melekler onlar için istiğfar ederler.

3. Ramazan ayının sonuna kadar şeytanların azapları bağlanır. Oruç tutan müminlere vesvese veremezler. Onları doğru yoldan saptıramazlar.

4. Şânı Yüce Allah, bütün Ramazan boyunca her gün cennetini süsletir. Ve Cennete der ki: "Benim sâlih kullarım, dünyevi eza ve sıkıntıların kendilerinden kaldırılması ve bir an önce sana ulaşmak hususunda acele ediyorlar."

5. Şânı Yüce Allah, gecenin sonunda onları mağfiret eyler.

Resûlü Ekrem (s.a.v.) böyle buyurunca kendisine soruldu:

'Ya Rasûlallah! Bu gece Kadir gecesi midir?

Allah Resûlü buyurdular:

"Hayır. Fakat kişi, amelini eda ettiği zaman mükâfatını alır."[9]

Böyle faziletlerle, mükâfatlarla dolu olan Ramazan ayını iyi değerlendirmek gerekir. Ramazanın her gecesi, her semada melekler Ümmet-i Muhammed'e şöyle seslenirler:

"Tevbe eden yok mu? Tevbesi kabul edilir. Dua eden yok mu? Duası kabul edilir. Mazlum kimdir? Allah ona yardım eder. İstiğfar eden yok mu? Allah onu affeder.

Muhtaç olan yok mu? Allah ona istediğini verir. Yeter ki o istesin!"

Böyle feyiz ve bereketin bol olduğu, mağfiretin taştığı, ilâhi rahmetin oruçlular üzerine saçıldığı Ramazan ayından istifade etmek ve günahlardan temizlenmek için ibadet ve duaya sarılmak gerekir. Bu müminler için bir fırsattır. Bir ganimettir. İyi değerlendirmek gerekir.

İmâm-ı Rabbâni Hazretleri (k.s.) buyurdular ki:

"Bilmek gerekir ki Ramazan ayı büyük bir aydır. Bu ayda yapılan namaz, zikir, sadaka ve benzeri bütün nafile ibadetler Ramazan ayının dışında yapılan fazlara denktir.

Kim bu ayda bir farzı edâ ederse Ramazan ayının dışında yetmiş farzı edâ etmiş gibi olur.

Kim bu ayda bir oruçluya iftar ettirirse bu, onun günahlarının bağışlanmasına ve cehennemden âzâd olmasına sebep olur. Oruç tutanın sevabından hiçbir şey eksilmeden, aynı sevap kendisine de verilir.

Kim bu ayda emri altında bulunanların işlerini hafifletirse Allah-u Teâlâ onu bağışlar ve cehennemden âzâd eder.

9 Tergib vet Terhib: 2/91

Resûlullah (s.a.v.) Ramazan ayı geldiği zaman bütün esirleri serbest bırakır, her isteyenin isteğini verirdi.

Kim bu ayda hayırlar ve sâlih ameller işlemeye muvaffak olursa, o kimse senenin tamamında hayırlı amel işlemeye muvaffak olur. Bu ayı dağınık bir vaziyette geçiren kimse senenin tamamında dağınık olur. Bu ayı fırsat bilerek mümkün olduğunca manen derlenip toparlanmak için gayret göstermek lazımdı.

Allah-u Teâlâ, bu ayın her bir gecesinde azabı hak etmiş binlerce kişiyi cehennem azâd eder. Bu ayda cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar zincirlere vurulur, rahmet kapıları açılır.

İftarı acele (ilk vaktinde) yapmak ve sahuru geciktirmek (son vaktinde yapmak) Peygamber Efendimiz'in sünnetlerindendir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) bu hususta çok dikkat etmiştir. Zira iftarı acele yapmak ve sahuru geciktirmek oruç tutanın kendi acizliğini ve ihtiyacını itiraftır ki, kulluk makamına münasip olan budur. İftarı hurma ile yapmak sünnettir. Bu ayda teravih kılmak ve Kur'ân-ı Kerim hatmi yapmak, birçok fayda ve sevap kazandıracak olan sünnet-i müekkedelerdendir.

Allah-u Teâlâ bizleri, Habibi –aleyhisselâtü ve'selâm– hürmetine bunları yapmaya muvaffak kılsın." Âmin.[10]

"Sad şükr gelen mâh-ı şerefi Ramazan'dır

Hakk'ın niâm-i rahmeti mebzul-i cihandır."

Bu cihanı kapsayan rahmet nimetinden istifade etmek için oruçlara devam etmeli ve bütün uzuvlara terbiye sistemi uygulamalıdır.

10 Mektûbât: 1/45

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Oruç bir kalkandır. Sizden biri oruçlu olduğu günde fena söz söylemesin, bağırıp çağırmasın. Şayet kendisiyle itişmek ve dalaşmak isteyen olursa iki defa "Ben oruçluyum" desin. Allah'a yemin ederim ki oruçlunun ağız kokusu, Allah katında misk kokusundan daha hoştur.

"Oruçlu için ferahlanacağı iki vakit vardır: biri iftar ettiği vakit, diğeri de Rabbine kavuştuğu vakittir ki orucunun sevabıyla sevinir."

Oruç sadece yemek, içmek ve orucu bozan şeyleri terk etmekten ibaret değildir.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) buyurmuştur:

"Nice oruçlular vardı ki ona orucundan kalan sadece açlığı ve susuzluğudur."

Muhakkak her âzânın oruçta bir hissesi vardır. Bütün âzâları, Allah'ın hoş görmediği amellerden sakındırmak lâzımdır. Gözün orucu, onu harama bakmaktan menetmektir.

"(Harama) bakmak İblisin zehirli oklarından bir oktur. Kim gözünü harama bakmaktan meneder, tutarsa Allah onun kalbine lezzetini hissedeceği iman verir." buyurulmuştur.

Dilin orucu onu faydasız sözden menetmek, tutmak, sadece faydalı yerde kullanmaktır. Kulağın orucu onu gıybet gibi Allah'ın haram kıldıklarını dinlemekten tutmaktır. Zira dinleyen, günahta söyleyene ortaktır. Elin orucu haramı tutmamak, ayağın orucu harama gitmemektir. Hâsılı bütün bedeni dinin hoş görmediği şeylerden uzak tutmak lâzımdır.

Oruçtan maksat nefsin şehvetini kırmaktır. Böyle olunca oruçlunun iftarda ve sahurda aşırı yemesi, hele hele diğer zamanlarda iki defa yediğini bir defada yemesi doğru olmaz. Yalnız gündüz işinin ağırlığına göre işine ve ibadetine kuvvet verecek kadar yemelidir.

Fudayl bin İyâd der ki:

"Biz öyle kimselere yetiştik ki onlar oruçlarını, oruçlu ağızla gülmekten korurlardı. Derlerdi ki 'Bu mübarek Ramazan ayı hayırlara doğru koşuşma ayıdır. Yoksa gülmek, oynamak ve gaflette bulunmak ayı değildir."

Ramazan ayının özellikleri o kadar çoktur ki saymakla bitmez. İlahi kitaplar ve suhuf-u İbrahim Ramazan ayında inzal edilmiştir. Hazret-i İbrahim aleyhisselâma verilen sahifeler Ramazan ayının birinci günü nâzil olmuştur.

Tevrat; Ramazan ayının altısında, İncil; on üçünde, Zebur; on sekizinde, Kur'ân-ı Kerim de Kadir Gecesi'nde nâzil olmuştur.

Yüce Mevlâmız şöyle buyurur:

"Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve hak ile bâtılı birbirinden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır. Öyleyse sizden ramazan ayını idrak eden onda oruç tutsun..." (Bakara 2/185).

Evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennem kurtuluşa vesile olan bu mübarek ayı dolu dolu geçirelim. Gafletten uzak, her an Rabbimizin huzurunda olduğumuzu düşünerek ramazan-ı şerifi idrak edelim.

Bu vakitlerin kıymetini bilelim. Vakit en değerli sermayedir. Dünyada her an bir defa yaşanır, bir daha ele

geçmez. Onun için Allah dostları her anı son fırsat olarak görmüşler ve her nefesi son nefes gibi değerlendirmişlerdir.

Ramazan ayı ganimet ayıdır. Bu ayda ibadetlerine ağırlık veren, günahlardan kaçınan, gayretlerine gayret katan müminlere ilâhi ihsanların ardı arkası kesilmez. Ramazan ayı ilâhî rahmetin mahlûkatı kuşatıp kucakladığı, feyiz ve muhabbet ırmaklarının çağlayıp gönül pınarlarına dolduğu, kulluk şuurunun yeniden alevlendiği büyük ve bereketli bir aydır.

Bu mübarek ayın başı rahmet, ortası mağfiret, sonu ateşten kurtuluştur. Kur'an bu ayda indirilmiş, oruç bu aya özel olarak farz kılınmıştır. Bin aydan daha hayırlı olduğu ifade edilen Kadir gecesi onun tılsımlı gecelerinde gizlenmiştir. Bu ay içerisinde yapılacak her ibadete fazlasıyla mükâfat verilir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.), bu ayda bir nafile ibadet ile Allah'a yaklaşanın, ramazan dışında bir farzı yerine getirmiş gibi olacağını, bir farzı yerine getireninse, bu ayın dışındaki yetmiş farzı yerine getirmiş gibi olacağını bildirmektedir.

Bu ayda ibadet diğer aylara nispetle daha kolay, daha sıcak gelir insana. Kalp, ilâhi rahmetin esintisini yanı başında hisseder. Nefis bayağı duyguların esiri olmaktan bir parça kurtulur.

Ramazan gecelerini ihya etmenin de ayrı bir önemi vardır. Sahabelerin bildirdiğine göre, Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) onların kesin bir emirde bulunmaksızın ramazan gecelerini ihyaya teşvik ederdi. Buyururdu ki: "Kim ramazan gecesini, sevabına inanarak ve bunu elde etmek niyetiyle namazla ihya ederse geçmiş günahları affedilir."

Ramazan gecesine ait ibadetlerin başında, bilindiği gibi teravih namazı gelir. Teravih, cemaat şuurunu artıran, insanların birbirleriyle kaynaşmasına sebep olan, kardeş olmayı öğreten güzel bir ibadettir.

Terâvih namazı, Ramazan ayına mahsus, yirmi rekâttan ibaret bir sünnet-i müekkededir. Bu namaza Peygamber Efendimiz (s.a.v.) ile dört halifesi (rıdvânullâhi aleyhim) devam etmişlerdir. Terâvihin cemaatle kılınması da, sünnet-i kifâyedir. Mescitlere terâvih namazı cemaatle kılındığı halde, bir özrü olmaksızın cemaati terk edip bu namazı evinde kılan kimse, fazileti terk etmiş olur. Bu kimse evinde cemaatle kılsa, cemaat sevabını alırsa da, mescitteki cemaatin faziletine eremez. Çünkü mescitlerin fazileti daha fazladır.

Terâvih namazı, iki rekâtta bir selam vererek on selâm ile bitirmek daha faziletlidir. Dört rekâtta bir selâm da verilebilir. Terâvih namazı, iki rekâtta bir selâm verilince, akşam namazının iki rekât sünneti gibi kılınır. Dört rekâtta bir selâm verilince, yatsı namazının dört rekât sünneti gibi kılınır. Cemaatle kılındığı zaman, cemaat hem terâvihe, hem de imama uymaya niyet eder. İmam da kırâati âşikâre (sesli) okur.

Terâvih namazında imamın güzel sesli olmasından ve hızlı okumasından ziyade, okuyuşunun düzgün olmasına itina gösterilmelidir.

Bir kimse, imam yatsı namazını kıldırıp terâvihe başlamış olduğu sırada mescide gelse, önce yatsı namazını kılar, sonra terâvih için imama uyar. Terâvih son bulunca noksan rekâtları tamamlar. Sonra da vitir namazını kendi

başına kılar. Evlâ olan budur. Bununla beraber vitir namazını imam ile beraber kılıp, sonra terâvihi tamamlasa da câiz olur.

Terâvih namazını imam ile kılmayan kimse, vitir namazını imam ile kılabilir.

İmam ve cemaat, yatsı namazını cemaatle kılmamış olursa, yalnız terâvih namazını cemaatle kılamazlar. Çünkü terâvihin cemaati, farzın cemaatine tâbidir.

Terâvih –orucun değil– vaktin sünnetidir. Mazeretinden dolayı oruç tutamayanlar terâvihini kılmalıdırlar. Ayrıca bu ayda teheccüd namazına da önem vermek gerekir ki bu, geceleyin bir müddet uyuduktan sonra kılınan bir namazdır. Hadis-i şerifte bildirildiğine göre geceleyin kalkıp, eşini de uyandırarak iki rekât namaz kılan kimsenin Allah Teâlâ'yı çokça zikreden erkekler ile kadınlardan yazılacakları haber verilmiştir.

RAHMET

Ramazan ayının evveli rahmet, ortası mağfiret, sonu da Cehennemden âzâd olmaktır.

Allah Teâlâ'nın Rahîm ismi, pek ziyade merhamet edici, verdiği nimetleri iyi kullananları daha büyük ve ebedi nimetler vermek suretiyle mükâfatlandırıcı anlamına gelir.

Ragibül İsfehanî rahmetten "ihsan" anlamı kastedildiğini ifade ederek şöyle der:

"Allah'ın rahmet etmesi nimet ihsan etme, bahşetme ve lütfetme şeklinde olur. Âdemoğlunun rahmeti ise acıma, yufka yüreklilik ve şefkat gösterme, esirgeme şeklinde olur."[11]

Rahmet-i ilâhi bir nimettir. İsfehâni'nin ifadesine göre:

"Yüce Allah, insanların tabiatlarına şefkati, acımayı ya da yufka yürekliliği yerleştirmiş, ihsanı da kendine ayırmıştır."

Yüce Allah (c.c.) şöyle buyurmuştur:

اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞

11 Müfredât elfazı Kur'an: 607

"Şüphesiz Allah bolca bağışlayan ve esirgeyendir." [12]

Yüce Rabbimiz, Peygamberi Hazret-i Muhammed aleyhisselâmı vasfederken de şöyle buyurur:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ ۞

"And olsun size kendinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki; sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. Çünkü o, size çok düşkün, mü'minlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir." [13]

Allah Teâlâ'nın rahmeti dünyada herkesi kaplar. Ahirette ise yalnızca mü'minlere mahsustur.

Allah Teâlâ'nın rahmetinden ümit kesmek doğru değildir. Yüce Allah buyurur:

لاَ تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ ...

"Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin." [14]

Vefat eden bir kimsenin ölümü hakkında iyi niyetle şöyle denir:

- Allah'ın rahmetine kavuştu

12 Bakara sûresi: 182
13 Tevbe sûresi: 128
14 Zümer sûresi: 53

- Allah rahmet eylesin
- Rahmetli oldu
- Rahmet-i Rahmana kavuştu

Yüce Allah kudsî hadis-i şerifte "Rahmetinin gazabını geçtiğini" beyan buyurmuştur.

Rabbimiz(c.c.) buyuruyor:

وَرَحْمَتِى وَسِعَتْ كُلَّ شَىْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَوةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ ۞

"Rahmetim her şeyi kaplamıştır. Onu kötülükten sakınanlara, zekâtı verenlere ve âyetlerimize inananlara yazacağım."[15]

Yüce Rabbimiz rahmetinden istifade etmek için kullarına nasıl dua edeceklerini de öğretiyor. Arşı yüklenen ve onun çevresinde bulunan meleklerin mü'minler için dualar ettiklerini, mü'minlerin ilâhi rahmetten istifadelerini Allah'tan niyaz ettiklerini beyan buyuruyor:

"Arşı yüklenen ve bir de onun çevresinde bulunan melekler, Rablerini hamd ile tesbih ederler. O'na aman ederler. Mü'minlerin de bağışlanmasını şöyle isterler:

-Ey Rabbimiz! Senin rahmet ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tevbe eden ve senin yoluna gidenleri bağışla. Onları cehennem azabından koru!"[16]

15 Âraf sûresi: 156
16 Mü'min sûresi: 7

Âyet-i celileler Allah'ın rahmetinin geniş olduğunu ve bu rahmetten istifade etmek isteyen mü'minlerin özelliklerini göstermektedir.

Bunun için, mü'minlerin ilâhi rahmete namzet olmaları için şunlara dikkat etmeleri gerekir:

1. Tam bir inanç: Allah'a ve Allah'ın kudretine, emirlerindeki hikmetlerine tam bir güven.

2. İçten gelen pişmanlık ve tevbe.

3. Kötülükten sakınmak.

4. Zekât vermek, dinî emirlere uymak.

5. Merhametli olmak

Allah Resûlü (s.a.v.) hadis-i şeriflerinde şöyle buyurur:

وَاِنَّمَا يَرْحَمُ اللّٰهُ تَعَالَى مَنْ يَرْحَمُ۞

"Allah'ın rahmetine nâil olacak kimse ancak merhametli olandır."[17]

مَنْ لاَ يَرْحَمِ النَّاسَ لاَ يَرْحَمْهُ اللّٰهُ۞

"İnsanlara merhamet etmeyene Allah da rahmet eylemez."[18]

İnsanın, ilâhi rahmetten istifade etmesi için merhametli olma şartı vardır. Gönlünde merhamet duygusu bulunmayanlar Allah'ın rahmetinden istifadeye lâyık olamazlar.

Bir zat Peygamberimiz (s.a.v.)'in huzuruna gelerek dedi ki:

17 Muhtâr-ül Ehâdis: 42

18 Câmi-us Sağir: 2/156

"Ya Resûlullah! Ben bir keçi keserken içime bir korku geldi."

İçindeki merhamet duygusunu hisseden insana Allah Resûlü (s.a.v.) şu müjdeyi verdi:

"Sen keçiye acıdınsa, Allah da sana acıyacaktır."

Ve şöyle buyuruldu:

اِرْحَمْ مَنْ فِى الْاَرْضِ يَرْحَمُكَ مَنْ فِى السَّمَاءِ۞

"Yerdekilere acıyana göktekiler de rahmet eder."[19]

Acıma hissi, Allah'ın kullarına lütfudur. Yufka yürekli olmak, olaylar karşısında duygulanmak insanın içindeki merhametten kaynaklanır.

Merhum Âkif, Müslümanın nasıl bir duyguda olduğunu anlatır:

"Zulmü alkışlayamam, zalimi asla övemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.
Biri ecdadıma saldırdı mı, hatta boğarım!..
- Boğamazsın ki!
- Hiç olmazsa yanımdan kovarım.

Kanayan bir yara gördün mü yanar ta ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim!
Adam aldırma da geç diyemem aldırırım.
Çiğnerim çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım."

19 Râmuz el-Ehâdis: 70

Mü'minde böyle bir duygu olur. Toplumun derdi ile insanların ıstırapları ile ilgilenmesi onun ilâhi rahmetten nasipli olduğunu gösterir.

Bir zat, kendi çocuğunu alarak Resûl-ü Ekrem'in huzuruna geldi. Çocuğu kucağında tutuyor, bağrına basıyordu. Peygamberimiz (s.a.v.) bu vaziyeti görünce şöyle buyurdular:

"Sen bu çocuğa çok mu merhamet ediyorsun?"

Adam:

"Evet, Ya Resûlullah," dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

"Hak Teâlâ bundan fazla size merhamet edicidir. Sizin bu çocuğa gösterdiğiniz merhametten daha kat kat fazlasını size gösterir."

Demek oluyor ki, ilâhi rahmete ermek için merhametli olmak şarttır. Ana yüreklerindeki şefkat ve merhamet, onlara Allah'ın Rahim isminden gelen feyizleridir. Onun için analar evladı üzerine titrerler.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdu ki:

"Vaktiyle iki kadın ve beraberlerinde de iki erkek çocukları vardı. Bunlar yolda giderken bir kurt gelip bunlardan birinin çocuğunu kapıp gitti, çocuğunu kurt kapan kadın, arkadaşı kadına:

- Kurdun kaptığı çocuk senindi, dedi. Diğer kadın da:

- Hayır, senin oğlunu kaptı, diye cevap verdi.

Bunun üzerine Davûd aleyhisselâmın huzurunda muhakeme oldular. Hz. Davûd sağ kalan çocuğun büyük kadına verilmesine karar verdi. Bunlar, bir de, Davûd

aleyhisselâmın oğlu Hz. Süleyman'a meseleyi anlattılar. Süleyman aleyhisselâm işin hakikatini anlamak için:

- Bana bir bıçak getirin ki, çocuğu ikiye bölüp iki kadın arasında paylaştırayım, deyince küçük kadın, Hz. Süleyman'a:

- Allah sana rahmet etsin! Aman çocuğu kesme, zîrâ çocuk bu kadının oğludur, dedi.

Bunun üzerine Süleyman aleyhisselâm da kadının gösterdiği şefkat üzerine çocuğun küçük kadına ait olduğuna hükmetmiştir."[20]

Fatih Dersiâmlarından merhum A. Osman Tatlısu Hocaefendi, merhametli insanların yapması gerekenleri şöyle açıklamıştır:

"1. Daima Allah Teâlâ'ya şükretmeli ki, kendilerini bu meziyete lâyık görmüştür.

2. Hayırlı işlerde kullanıldığından dolayı katiyen onurlanmamalıdır. Çünkü o imkânı veren ve bu meziyeti yaratan Allah'tır. Eğreti bir vasıfla onurlanmak, olgun insanların kabul edeceği bir şey değildir.

3. Kendine bahşedilen bu meziyetten Allah'ın kullarını elinden geldiği kadar faydalandırmaya çalışmalı ve bu uğurda zahmet ve meşakkat görse bile tahammül etmeli. Ve bunu yaparken yüreğinde dileği yalnız Allah'ın rızası olmalıdır. O zaman bu uğurdaki çalışmaları bir ibadet olur da Allah'tan mükâfatını görür. Kazancı yalnız dünyada eline geçenden ibaret kalmaz.

4. Yaptığı iyiliği, iyilik ettiği insanların başına kakmamalı. Çünkü bu hal iyiliğin sevabını öldüren çirkin bir iştir.

20 Buhari.Müslim

Hâlbuki Allah-u Teâlâ eğer başkalarının yardımına muhtaç insanlar yaşatmasaydı servet sahipleri ellerindeki servetleri ile Allah'a yarar bir iş yapmaya fırsat bulamazlardı. Şu halde aramızda bir takım aceze ve fukaranın bulunması da bir nimettir. Onlar ücretsiz emanetçidir. Kendilerine burada verilir, ahirette fazlasıyla alınır.

İyilik görenlerin yapması gereken şeyler:

1. Onların yüzünden faydalandıkça kendilerine teşekkür etmeli her zaman onları iyilikle anmalı. Çünkü Allah iyilik bilenleri sever. Nankörlük edenleri sevmez.

2. Yüzünden iyilik gördüm diye onları mabut derecesine çıkarıp da kendilerine tapmamalı. Her iyiliğin, her yardımın Allah'tan geldiğini ve mahlûkatın bu hususta nihayet birer vasıta, birer âlet olduğunu bilecek asıl iyiliği yaratanla, ona vâsıta olanları güzelce ayırt etmeli. Ve her birinin şanına lâyık bir suretle sevgi ve saygı göstermelidir."[21]

Allah'ın rahmetinden istifade edemeyecek olanlar, dînî inanışları zayıf ve davranışlarında ikiyüzlülük yapanlardır.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulur:

يَخْرُجَ فِي آخِرِ الزَّمَانِ رِجَالٌ يَخْتِلُونَ الدُّنْيَا بِالدِّينِ يَلْبَسُونَ لِلنَّاسِ جُلُودَ الضَّأْنِ مِنَ اللِّينِ اَلْسِنَتُهُمْ اَحْلَى مِنَ السُّكَّرِ وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبُ الذِّئَابِ يَقُولُ اللهُ اَبِي يَغْتَرُّونَ اَمْ عَلَيَّ يَجْتَرِئُونَ فَبِي حَلَفْتُ لَاَبْعَثَنَّ عَلَى اُولٰئِكَ مِنْهُمْ فِتْنَةً تَدَعُ الْحَلِيمَ فِيهِمْ حَيْرَانَ۞

21 Esmâ-ül Hüsnâ Şerhi: 27

"Âhir zamanda bir kavim ortaya çıkar, dinleri sebebiyle dünyayı talep edecekler. İnsanlar içinde, yumuşak koyun derisinden giyecekler; dilleri şekerden daha tatlı, kalpleri ise kurtların kalbidir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: Benim mühlet vermemle mi bunlar aldanıp mağrur oluyorlar? Yoksa Bana karşı gelmeye cüret mi ediyorlar? Zâtım'a ant ederim; tepeden onlara en zeki insanları şaşkına uğratacak türlü fitneler gönderirim."

Allah Teâlâ'nın iyi kullarına da cennetin bütün kapıları açılır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) müjde buyurdular:

"Kim Allah rızası için (malından iki sığır, iki koyun, iki dirhem gibi) çift sadaka verirse cennet kapılarından:

'Ey Allah'ın (sevgili) kulu (buraya gel)! Bu kapıda büyük hayır ve bereket vardır.' diye çağrılır.

Çok namaz kılan da cennetin namaz kapısından çağrılır.

Mücâhitler 'Cihâd' kapısından, oruçlular 'Reyyan' kapısından, sadaka verenler 'Sadaka' kapısından davet edilirler."

Ebû Bekir (r.a.):

"Anam babam sana feda olsun yâ Resûlallah! Bir mü'min bu kapıların hepsinden çağrılabilir mi?" diye sordu. Resûlullah (s.a.v.) cevaben:

"Evet, hepsinden davet olunur. Ey Ebû Bekir, umarım ki sen o bahtiyarlardan olursun." buyurdular.

Mü'min, Allah'ın rahmetinden hissesini alan talihli insandır. İlâhi feyiz ve bereket, mü'minlerin gönüllerin sevgiyi ve muhabbeti yerleştirmiştir.

Allah Teâlâ ümmet-i Muhammed'e en güzel nimetleri ihsan buyurmuştur.

Bizler Anadolu'muzun kıymetini iyi bilmeliyiz. Dünyanın en güzel yerinde coğrafyanın kilit merkezinde olan yurdumuz her türlü güzelliklerle bezenmiştir. İki kıtanın arasındaki boğazlarla da ayrı bir önemi vardır. Dört mevsimin doya doya yaşandığı, dağları ve ovalarıyla manzarasına doyum olmayan vatanımız adeta dünyanın cenneti sayılır.

Bilhassa memleket havası çok ayrı bir önem taşımaktadır. Bunu, diğer ülkelerde görev yaptığım sıralarda daha iyi anladım. Avrupa ülkelerinde bulunduğum zamanlar, temiz bir havayı, lezzetli bir gıdayı bulamamanın sıkıntısını yaşardım. İklim farkı, teknolojinin verdiği kirlilik, bu sıkıntının sebebi değildi. O ülkelerde insanın rahat olamayışında başka bir sebep vardı.

Bizim memleketimizin semalarında çınlayan Ezan sesleri, o ülkelerde yoktu. Sadece camilerin, mescitlerin içine sıkıştırılmış ezan ve Kur'an, mabedin dışına aksetmiyordu. Bunun için Avrupa ülkelerinde havayı da lezzetli gıdayı da bulmak zordu. Bizim yurdumuzun, her köşesinde okunan Ezanlar, memleketin havasına manevi bir atmosfer kazandırıyordu. Vatanımızın ağaçları, sebzeleri ve meyveleri hep o Ezan sesleri ile büyümekte ve yetişmektedir. Onun için yurdumuzun havası da, meyvesi de daha farklıdır.

Güzel konuşmaların bitkilere olan etkisi bugün ispatlanmıştır. Maneviyat, batı da aura, bizde de nur olarak artık kabul görmektedir.

İşte bu manevi hava, Ezan ve Kur'an, memleketimizi canlandıran bir ruhtur. Bizim ağaçlarımızın her dalı, yaprağı ezan sesleri duyarak yetişiyor. Sebzelerimiz Ezan ve Kur'an sedaları ile manevi bir lezzete kavuşuyor. Bunun için Avrupa'dan farklıdır. Ezanın, Kur'an'ın şifa olduğunu her güzel kelimelerin Allah'a ulaştığını Yüce Allah beyan buyurmuştur.

Ezandan Kur'an'dan mahrum evlerin huzurlu olmayacağını, insanları sıkacağını Peygamberimiz (s.a.v.) haber vermiştir. Manevi hava olan yerde dünyaya gelip, o havaya alışmış olanlar, maneviyatın bulunmadığı yerde sıkılırlar. Bunun için gayr-i Müslim diyarlarında iç açıcı bir havayı bulamadıkları gibi, manevi bir sadâ ile yetişmemiş sebze ve meyvelerde de lezzet bulamazlar.

Allah Teâlâ'nın rahmetinden dolayı her türlü rızıkla beslenmekteyiz. Lütfuyla her nimeti kullarına takdim eden Rabbimiz, isteyene istediğini veren hazinesi sınırsız olandır. Gerek dünyaya ait ve gerekse ahiret hayatıyla ilgili ne istenirse verir. Kullarını hem dünya hem de ahiret ihtiyaçları konusunda istemeye davet eden Rabbimiz, nasıl dua edeceğimizi de öğretir.

"Onlar arasında, 'Ey Rabbimiz! Bize dünyada iyilik, ahirette de iyilik ver. Ve bizi ateşin azabından koru' diyenler de vardır."[22]

Bu duayı, bütün, namazların son oturuşlarında okumaktayız. Her gün defalarca böyle dua etmekte, hem dünya hem de ahiret güzelliklerini talep etmekteyiz. Ayrıca Hac

22 Bakara sûresi: 201

ve Umrenin tarafları yapılırken de ve diğer duaların son bölümlerinde okunmaktadır.

Rahmetini istemeyi Yüce Rabbimiz öğretmektedir. Hak Teâlâ hazretleri buyurur:

"Ey Âdemoğlu! Bana dua eder, ilticada bulunursan daha önceden işlemiş olduğun suçlarını affeder, seni kayırırım. Kedere düşürmem.

Ey Âdemoğlu! Suçların göklere kadar taşıp yükselse, benden af dilersen seni affetmiş olurum.

Ey Âdemoğlu! Bana yer dolusu suç ve hatalar getirmiş olsan da, bana ortak koşmadıkça, bende sana yer dolusu mağfiretle gelirim."[23]

Rahmeti bol olan Rabbimiz kullarını kedere düşürmek istemez. Kullarına azap vermek istemez. Rahmetiyle, merhametiyle tecelli eder. Yeter ki O'na dua ve niyazda bulunsunlar. Rahmet kapısı her zaman açıktır. Yeter ki kul o kapıya yönelsin. Ellerini ilâhi dergâha uzatsın. Oradan boş dönmez. Allah kullarına istediklerini vereceğini vaad ediyor. Hiç vermeyecek olsa, isteyin buyurur muydu?

Allah Teâlâ'dan hata ve günahlara af dilendiği takdirde mağfiret eder. Atamız Âdem'i affettiği gibi, Âdemoğullarını da affeder.

Şair ne güzel yalvarır:

"Vaslından ayrı hecr ile mahrem değil miyim
Cürmüm bilip nedamete hemdem değil miyim?
Benden çevirme yüzünü bir kez günah için
Âdem günah etti, ben âdem değil miyim?"[24]

23 Tergib vet Terhib: 4/267
24 Kâbusnâme: 196

Günahlarını itiraf eden, onlardan pişmanlık duyan bir kul, Allah Teâlâ'nın affı ile rahmeti ile onlardan kurtulmuş olur. İlâhi rahmetin genişliği ne güzel beyan buyurulur.

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz ölmek üzere olan bir gencin yanına gitmiş ve ona sormuş:

"Ne durumda bulunmaktasın?"

Genç de:

"Ya Rasûlallah! Allah'tan niyazım şu ki işlediğim suçlardan dolayı beni affetsin. İşlediğim suçlardan çok korkmaktayım," der.

Efendimiz ona şöyle buyurur:

"Bu durumda bulunan bir kulu, Allah Teâlâ korktuklarından emin, umduklarına da nâil kılar."

Mü'min Allah hakkında hüsn-ü zanda bulunmalıdır. Zira:

"Allah hakkında hüsn-ü zan beslemek, güzel ümit etmek, Allah'a ibadetteki güzelliktendir." buyurulmuştur.

Ebu Hüreyre (r.a.) şöyle rivayet eder:

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Hak Teâlâ bir adamın ateşe atılmasını emir buyurur. Adam ateşin kenarında durunca, dönüp şöyle der:

'Ey Allah'ım! Sana and içerim ki, ben senin hakkında güzel düşünce sahibiyim.'

Hak Teâlâ (c.c.) da:

'Ben her vakit, beni güzel düşünen kulumun yanındayım, buyurur ve o kimseyi cennete sokar."[25]

25 Tergib vet Terhib: 4/270

Allah Teâlâ rahmet ve merhametiyle küçük bir iyiliği dahi büyük mükâfatlarla karşılar. Rasûlullah (s.a.v.) beyan buyurur:

"Günün birinde bir adam yolda giderken yol üzerinde gördüğü bir diken dalını oradan attı ve bundan dolayı Allah'ın rızasına mazhar oldu. Ve bağışlandı."[26]

Az da olsa, yapılan bir iyilik Allah Teâlâ'nın büyük ecrini kazandırır. Mü'min Allah Teâlâ'nın rahmetini ümit edecektir. Hiçbir zaman ümidini kesmeyecektir. Buna rağmen de Allah Teâlâ'nın azabından da emin olmayacaktır. Dengeli bir şekilde korku ile ümid arasında bulunacaktır.

Hadis-i Şerifte buyuruldu.

"Ümmetimiz iyilerinden bir cemaat var ki, ilâhi rahmetin genişliğinden açıkta gülerler. Azâbının korkusundan da gizli yerlerde ağlarlar.

Bedenleri yerde, gönülleri göklerdedir.

Ruhları dünyada, akılları ise ahirettedir.

Yürümeleri vakar ile

Buluşmaları ise sebepledir."[27]

26 Riyazüs-Salihin: 81
27 İhyâ-u Ulûmiddin: 1/71

GÜÇLÜ İMAN

يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ ۞

"(İnsanların ve cinlerin bir kısmı hariç, her şey) üzerine hâkim olan Rablerinizden korkarlar. Ve ne emrolunursa yaparlar."[28]

Her varlık Allah'ın emrine boyun eğmekte, yüce yaratıcıya itaatte bulunmaktadır.

Dağlar, taşlar...[29]

Canlı ve cansız her varlık Allah'a itaattedir. Kendi lisanlarıyla Allah'a karşı ibadetlerini yerine getirmektedirler.

İnsanların ve cinlerin bir kısmı hariç bütün insanlar ve cinler Allah'ın emirlerine itaatkârdırlar. İman sahipleri, Allah'ın huzuruna dönüleceğini ve yaptıklarından dolayı hesap verileceğini düşünerek korku içindedirler.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) vefat etmek üzere olan bir gencin yanına varmıştı:

"Kendini nasıl hissediyorsun?" diye sordu. Genç:

"Korktuğum günahlarımdan Allah'a sığınıyorum. Allah'a güveniyorum." dedi. Resûlallah (s.a.v.):

28 Nahl sûresi: 50

29 Bakara sûresi: 7

"Bir kulun kalbinde böyle iki duygu bir araya gelirse muhakkak Allah korktuğundan emin kılar ve diğerini ona bağışlar." buyurdu.

Güçlü imana sahip olanlar ümid ile korku arasında yaşarlar.

Bir gece Resûl-ü Ekrem Efendimiz, Ümmü Seleme'nin evinde iken yatağında değildi. Ümmü Seleme ne oldu merakıyla aramaya başladı. Resûl-ü Ekrem'i karanlık bir köşeye çekilmiş, ellerini göğe açmış gözyaşı dökerken gördü. Ve Allah'a şöyle yalvarıyordu:

"Allah'ım! Bana verdiğin güzel şeyleri benden alma.

Allah'ım! Beni düşmanların ve kıskanç kimselerin kınamasından koru. Beni kurtardığın o kötülüklere tekrar çevirme.

Allah'ım! Beni hiçbir zaman bir göz açıp kapıncaya kadar bile kendime bırakma!"

Ümmü Seleme bu yakarışları duyunca titremeye başladı. Bir köşeye çekildi. Ve o da ağlamaya başladı. O kadar çok ağladı ki sesini Peygamberimiz Aleyhisselâm işitti ve yanına gelerek sordu.

"Niçin ağlıyorsun?"

"Niçin ağlamayayım? Sen ki bu mevkide ve bu makamda çekinerek Allah'tan böyle korkuyorsun, O'ndan kendini bir an olsun bırakmamasını istiyorsun. Benim gibilerin vay haline!"

Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Ey Ümmü Seleme! Nasıl çekinmeyeyim ve nasıl gönlüm rahat olabilir? Yunus Peygamber bir an kendi kendisiyle yetindi ve başına neler geldi."

Bütün peygamberler bile Allah Teâlâ'nın her emrini eksiksiz yerine getirmelerine rağmen yine de korku içinde Allah'a yalvarmışlardır.

وَزَكَرِيَّا اِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لاَ تَذَرْنِى فَرْدًا وَاَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ۞

"Zekeriya'da, hani o da Rabbine:

-Rabbim! Beni tek başıma bırakma. Sen (herkes yok olup gittikten sonra bâki kalacak) vârislerin en hayırlısısın, diye dua etmişti."[30]

Musa Aleyhisselâm da Allah'a hep yalvarmıştı.

فَقَالَ رَبِّ اِنِّى لِمَا اَنْزَلْتَ اِلَىَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٍ ۞

"Rabbim! Gerçekten ben, bana indireceğin her hayra muhtacım, demişti"[31]

Her iman sahibi, rahmet ve merhamet sahibi olan Allah'a sığınır. Bunun için Peygamber (s.a.v.)'den şefkat beklenir.

Resûl-ü Ekrem'in irtihalinden ve kabre konulmasından sonra bir Bedevi geldi. Kendisini Allah Resûlü'nün kabrinin üzerine attı. Öyle bir atış ki üstü başı toprak içinde dedi ki:

"Ya Rasûlallah! Sen söyledin biz işittik! Ve iman ettik ki; sana şu âyet indirildi:

30 Enbiya sûresi: 89
31 Kasas sûresi: 24

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ
وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَحِيمًا۞

"Eğer gerçekten onlar nefislerine zulmettikleri zaman sana gelip de Allah'tan mağfiret isteselerdi ve Peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi, şüphesiz, Allah'ı, tevbelerini çok kabul edici, kendilerine çok merhamet edici olarak bulurlardı."[32]

Sana bu âyet indirilmiştir. İşte ben nefsime zulmettim. Sana geldim. Dahilek ya Rasûlallah! Günahımdan dolayı Allah'tan mağfiret istiyorum. Sen de benim için Rabbimden bağışlanma dile!" diye yalvardı.

Nihayet Resûl-i Ekrem'in kabrinden nida buyuruldu:

"Ey kişi! Sana mağfiret edildi!"[33]

Güçlü iman sahipleri, ahiretteki hesabı düşünürler. Dünyadan günahsız gitmek için daima istiğfarda bulunurlar. Yaptıkları günahlara pişmanlık duyarak tevbe ederler. Ve bir daha o günaha dönmezler.

Bir bedevi Mescide girdi ve:

"Allah'ım! Ben senden affımı istiyorum. Ve sana tevbe edip sığınıyorum," dedi. Sonra namaza durdu.

Namazını bitirince, duasını işitmiş olan Hazret-i Ali (k.v.) ona dedi ki:

"Ey Adam! Dilinden yaptığın tevbe, yalancıların tevbesidir. Senin tevben bile ayrı bir tevbeye muhtaçtır.

32 Nisa sûresi: 64
33 Tefsir-i Nesefi: 1/340

Bedevi dedi ki:

"Ey mü'minlerin emiri! Peki, tevbe nedir, nasıl yapılır?"

Hazret-i Ali Efendimiz anlattı:

"Şu altı şey ile yapılır:

1. Geçmiş günahlara pişman olmak

2. Yapılmayan farzları eda etmek

3. Haksız yere alınanları iade etmek

4. Nefsi Allah'a isyan hususunda terbiye ettiğin gibi itaatle de eritmek

5. Nefse günah zevkini tattırdığın gibi itaatin acılarını da tattırmak

6. Her gülüşe bedel ağlamak"[34]

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

عَلَيْكُمْ بِدِينِ الْعَجَائِزِ

"Yaşlı hanımların dînîne yapışın. Onların inandıkları gibi inanınız."[35]

Yaşlı hanımlar tereddütsüz bir inançla Allah'a bağlanırlar. Tam bir teslimiyet gösterirler. Ve onlardaki güçlü iman, onları dünyada da ahirette de huzura kavuşturur.

Vehb İbn-i Münebbih şöyle anlatıyor:

Zalimlerden biri güzel bir köşk yaptırdı. Bir müddet sonra yaşlı bir kadın o zalimin köşkünün yanına sığınacak bir kulübe yaptı. Zalim o köşkünün etrafında dolaşırken o kulübeyi gördü. Köşkün manzarasını bozuyor diye o köşkü yıktırdı.

34 Mefâtihul Gayb: 14/27-169

35 İhya-yı Ulûmiddin: 3/57

Kadın gelip kulübesinin yıkıldığını görünce sordu:

"Kim yıktı burayı?" dedi.

"Yandaki köşkün sahibi yıktırdı," dediler.

Kadın bunu işitince başını havaya kaldırdı ve şöyle beddua etti:

"Ey Allah'ım! Kulübem yıkılırken ben yoktum. Sen neredeydin?"

Bu duadan sonra Allah Cebrail ile emir buyurdu. Ve köşkün içindekilerle birlikte yıkılmasını emretti.

Ne demişler:

"Fukarânın âhı

Tahttan indirir şâhı."

Güçlü imana sahip olanların dualarının da güçlü olur.

Gönüllerindeki imana güç katmak isteyen mü'minlere Allah o nimeti ihsan buyurur:

هُوَ الَّذِى اَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِى قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا اِيمَانًا مَعَ اِيمَانِهِمْ...

"O (Allah), imanlarına iman katsın diye mü'minlerin kalplerine huzur ve sekînet indirendir..."[36]

Allah Teâlâ'nın emirlerine son derece bağlı olan kuvvetli iman sahipleri, yasaklar karşısında da çok hassas davranırlar. Onlar harama yaklaşmadıkları gibi haram olur endişesi ile helâli bile süzerek yerler. Onlar bilirler ki;

"Haramın azabı, helâlin hesabı vardır."

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

36 Fetih sûresi: 4

لاَ تَأْكُلُوا اَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ...

"Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyiniz..."[37] âyeti nazil olduğundan Müslümanlar, kör, topal gibi özür sahipleri ve hastalarla birlikte yemek yemekte zorluğa düştüler. Zira kör, yemeğin iyisinin nerede olduğunu göremez. Hasta ve sakat olan da rahatsızlığı sebebiyle yemeğini tam yiyemez. İster istemez haklarına tecavüz edilmiş olur. Müslümanlar bu endişe ile onlarla bir arada yemek yememeye başladılar. Bunun üzerine:

لَيْسَ عَلَى الْاَعْمَى ...

"Köre bir mahzur yoktur."[38] âyeti nâzil oldu.[39]

Âyetin tefsirinde şu izahat yer almaktadır:[40]

Peygamber (s.a.v.) ile sefere çıkan bazı kimseler evlerinin anahtarlarını, özürleri sebebiyle savaşa çıkamayan ve bu sebeple geride kalan körlere, topallara, hastalara ve akrabalarına bırakırlar ve onlara evlerindeki yiyeceklerden yiyebileceklerini söylerlerdi. Onlar ise, yemeleri halinde ev sahiplerinin razı olmayabileceklerini düşünerek yemek yemezlerdi. Bu sebeple yüce Allah bunda bir sakınca olmayacağını âyet-i celile ile beyan buyurdu.[41]

Onlar böyle idi. Daima Allah'ın rızasını düşünürler ve kul haklarına son derece saygılı davranırlardı. Onlarda bu anlayış hâkimdi. Ashâb-ı kiram, kuvvetli ve güçlü bir

37 Nisa sûresi: 29
38 Nur sûresi: 61
39 Celaleyn şerhi: 9/317
40 Nur sûresi: 61
41 Tefsir-i Nesefi: 3/228

inanca sahipti. Güçlü bir iman, kuvvetli bir inanç ile insan birçok zorlukları yenebilir. Çünkü inanan insan hem kuvvetli ve hem de üstündür.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَنْتُمُ الْاَعْلَوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۞

"Gevşemeyin, üzülmeyin. İnanmışsanız mutlaka üstünsünüz."[42]

Güçlü bir imana sahip olan güç kazanır. Her türlü engeli aşar.

İman çok güzel bir nimet, en güzel fazilettir.

İnanmış insanın her davranışı güzeldir.

Derler ki İmam Hâdimî, şiddetle sigara aleyhinde imiş. Mısır âlimlerinin de sigara içme konusuna sıcak baktıkları, mubahtır dedikleri haberleri geliyormuş.

Hâdimî merhum hacca gitme kararı alınca, dönüşte Mısır'a uğraması ve bu konuyu Mısır uleması ile tartışması kararlaştırılmış. Gerçekten de dönüş Mısır yolu ile olmuş. Mısır âlimleri Hocaefendi'yi karşılamışlar! Bir zaman izzet ve ikramdan sonra konunun ilmî bir mecliste tartışılmasına karar verilmiş.

Meclis toplanmış, misafir olması göz önünde bulundurularak başköşe hoca efendiye layık görülmüş. Hoca:

"Ben bir bardak bal şerbeti istiyorum, sizden de arzu edenler sigaralarını yakabilirler," demiş.

Bal şerbeti geldikten sonra Hoca Efendi:

42 Âl-i İmrân sûresi: 139

"Toplantıyı açıyorum ve misafir olmamdan dolayı ilk sözü ben alıyorum," demiş.

Daha sonra önünde bulunan bardağı kaldırmış ve:

"Efendiler, bu bardakta bal şerbeti vardır. Şu anda Nebiyy-i Muhterem (s.a.v.) Efendimiz bu meclisimize teşrif etse, ben hiç utanmadan, sıkılmadan 'Buyur ey Allah'ın Resulü, bal şerbetidir!' diyerek bu şerbeti Resûl-ü Emin Efendimize takdim edebilirim. Siz sigara içmek mubahtır diyor, yani içilmesinde mahzur yoktur, diye iddia ediyorsunuz. Peki içinizde o büyük Resûl'e tabakasını uzatıp, 'Buyur, buradan yak ey Allah'ın Resulü!' diyebilecek bir babayiğit var mı?" demiş.

"Evet, var," diyen bulunmamış. Böylece tartışma, başladığı yerde bitmiş.

İman kuvvetli olduğundan dualar kabul olunacağına kuvvetli bir şekilde inanıldığında mutlak kabul edilir.

Her şey o güçlü iman ile alakadardır.

İbn-i Abbas (r.a.)'dan şöyle rivayet edilir.

Firavunun hanımı:

- Bu çocuk benim için de, senin için de bir göz aydınlığı! Deyince Firavun:

- Bu, senin için öyle. Benim buna ihtiyacım yok, dedi.

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdular:

"Kendi zatına yemin edilen Allah'a yemin ederim ki, Firavun da hanımı gibi onun kendisi için göz aydınlığı

olacağını söyleseydi, Allah, hanımını hidayete erdirdiği gibi onu da hidayete erdirirdi."[43]

Güçlü bir iman, kuvvetli bir ümit insanı kurtarır.

İsrailoğulları arasında fâsık bir adam vardı, günah işlemekten vazgeçmiyordu. Öyle bir zaman geldi ki, toplum onun günahlarından dolayı iyice rahatsız oldu ve Allah'a dua ettiler, yalvardılar.

Allah (c.c.) Hz. Musa (a.s.)'ya vahyetti:

"İsrailoğulları içinde genç, günahkâr birisi var. Onu ülkeden çıkartın ki, onun günahlarından dolayı toplumun üzerine cehennem ateşi yağmasın!"

Hz. Musa (a.s.) o beldeye gelerek o genci oradan sürdü. Sonunda günahkâr, ıssız bir mağaraya sığındı ve bir müddet sonra hastalandı. Toprağa yığılarak başını yere koydu ve şöyle mırıldandı.

"Anam olsaydı, halime acır zilletime ağlardı. Babam olsaydı, yardımıma koşar bir çare ararDı. Hanımım olsaydı, ayrılığımıza ağlardı. Çocuklarım olsaydı, cenazemin arkasında ağlayarak 'Ey Rabbimiz garip, zayıf, günahkâr, ahrete yolculuk eden babamızı bağışla!' derlerdi. Ey Allah'ım, beni babamdan, annemden, çocuklarım ve hanımımdan ayırdın, beni rahmetinden de ayırma. Beni onların ayrılığı ile yaktın, bari ateşinle yakma!"

Allah annesi, hanımı, şeklinde huriler; oğulları ve babası şeklinde melek gönderdi. Bunlar onun yanında ağlamaya başladılar. Genç adam:

43 Mefâfihul Gayb: 12/24

"Annem, babam, hanımım ve çocuklarım artık yanımdalar" deyip sevince gark oldu. Kalbini arındırarak bağışlanmış olarak Allah'ın rahmetine kavuştu.

Bunun üzerine Allah (c.c.) Musa'ya (a.s.) buyurdu ki:

"Falan yerde ki falan ıssız mağaraya git, orda velilerimden birisi vefat etti, gereken cenaze işlemlerini yap!"

Musa (a.s.) denilen yere vardığında, Allah'ın emri ile sürgün ettiği gencin ölüsünü ve çevresini huriler ve meleklerle çevrili gördü. O zaman Musa (a.s.) Allah'a yönelerek:

"Ey Allah'ım bu ölü, senin emrince sürgün ettiğim genç değil mi?" dedi.

Allah (c.c.) Hz. Musa'ya:

"Evet ya Musa, fakat sonra onu bağışladım. Çünkü o buruk gönülle bana yalvardı, memleket hasretine, ana, baba, hanım ve çocuk özlemine katlandı. Ölmeden önce ona, annesi, eşi, şeklinde iki huri babası ve çocukları şeklinde melekler gönderdim ki onun bu acıklı, garipliğine ve onun elemlerine katlansınlar. Derdine ortak olsunlar. Şayet garip ölseydi yer ve gök ehli ona acır ve yasını tutarlardı. Bağışlayanların en güzeli olan ben, onu nasıl bağışlayamazdım?"

Garip bir kimsenin ölümü halinde Allah meleklerine der ki,

"Ey meleklerim! Bu adam garip bir yolcudur. Çocuklarından, hanımından, anne ve babasından ayrı düşmüştür. Arkasından yas tutacak kimsesi yoktur.

Siz şimdi gidin! Onun anası, babası, çocukları ve akrabası kılıklarına girip ona görünün. O da yakınlarını görüp huzur ve sevinç içinde ruhunu teslim etsin."

Yüce Allah'ın kullarına şefkat ve rahmeti bu derece fazladır.

Resûl-ü Kibriya (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Eğer mü'min, Allah katındaki cezaları bilmiş olsaydı cenneti hiç ummazdı.

Eğer kâfir, Allah katındaki rahmeti bilseydi cennetten ümit kesmezdi."[44]

İman sahibi, Allah rahmetinden ümit kesmez. Ama cehennem korkusunu göz ardı da etmez. İnanan insan her zaman kazançlı çıkar.

İnsanı, ahirette cennete sokacak, huzura erdirecek olan ancak imandır. İmanın güçlü olması halinde insan hem dünyada ve hem de ahirette saadete erişir. İlâhi rahmete nail olur.

Kuvvetli iman sahibi olanlar Allah Teâlâ'nın sevgisi ve muhabbeti ile yaşarlar. Bütün gayeleri Allah'ın rızasını kazanmak olur. Bundan dolayı da günah işlemekten şiddetle kaçınırlar. Kendilerinden bile şüphelenirler. 'Acaba bir hatamız oldu mu?' diye kendilerini yoklarlar.

Maruf el-Kerhi hazretleri uykusundan uyandığı zaman eliyle yüzünü yoklardı. Ve:

"Terbiyesizliğimden ötürü yüzümü köpek veya dozuma çevirmeyen Allah'a hamd-ü senalar olsun!" derdi. Onun talebesi olan Sırr-ı Sakati de, yüzünün kararmış olmasından korkarak günde bir kaç defa burnuna bakardı. Çünkü insan kendi yüzüne bakınca sadece burnunu görmektedir. Bunun için Sırr-ı Sakati hazretleri yüzünün kararıp kararmadığını yoklardı.

44 Muhtârül Ehâdis: 121

Hâlbuki bu insanlar Allah dostları idiler. Onlar Allah Teâlâ'nın emirlerine son derece bağlı, Peygamber (s.a.v.) Efendimizin yolunu adım adım takip eden insanlardı. Buna rağmen yine de korku duyuyorlardı. Hâlbuki onlar bilerek hiç bir suç işlemeyen temiz şahsiyetlerdi. Helâli ve haramı çok iyi bilenlerdi. Üstelik verâ sahibi, son derece sakınanlar idiler. Kılı kırk yararcasına yaşayanlardı.

Serî Sakatî (k.s.) ticareti terk edip kendisini ibadete verince, kız kardeşi eliyle eğirip sattığı iplik parasından onun günlük ihtiyacına harcardı. Bir gün kız kardeşi geç kaldı. Serî (k.s.) niçin geç kaldığını sorunca kız kardeşi:

"İpliğim satılmadı, içinde karışık madde olduğu söylendi." dedi. Bunun üzerine Serî (k.s.) onun getirdiği yemeği yemekten çekindi. Sonra bir gün kız kardeşi Serî'nin (k.s) yanına gerdiğinde ihtiyar bir kadının evini temizlediğini ve her gün kendisine iki ekmek getirdiğini gördü. Üzülerek evden çıktı ve gidip durumu Ahmet b. Hanbel'e şikâyet etti. Ahmed b. Hanbel gelip durumu Serî'ye (k.s.) söyleyince Serî şöyle dedi:

"Ben onun şüpheli malını yemekten çekinince, Allah Teâlâ ihtiyacımı görmesi ve bana hizmet etmesi için dünyayı emrime verdi."

Bu, güçlü bir imanın meyvesidir. Böyle iman sahipleri ahirette ayrı bir mevkide, güzel bir makamda bulunacaklardır.

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"Allah'tan korkanları, çok merhametli olan Allah'ın huzurunda onurlu elçiler gibi bir araya getireceğiz."[45]

45 Meryem sûresi: 85

Güçlü bir imana sahip olanlar yalnız kaldıkları anda bile hata işlemezler. Yüce Allah'ın her yerde hazır ve nâzır olduğunu bilirler. Yalnız başlarına kalsalar dahi günahtan sakınırlar. Onlarda daima Allah korkusu hâkimdir.

Allah'a tam bir tevekkül ile bağlanmak kuvvetli bir iman ile mümkündür. Yüce kudrete itimat eden mü'min, güçlü bir iman sahibidir. O, tevekkülü sayesinde hiçbir endişe duymaz.

Şeyh Sa'dî-i Şîrâzî anlatıyor:

"Bir adamın çocuğu diş çıkarmaya başladı. Bunun üzerine adamı bir düşüncedir aldı, hanıma şöyle dedi:

-Bu çocuğun yiyeceğini içeceğini nereden bulurum? İhmal etmem de erkekliğe yakışmaz.

Bu düşüncesiz adam böyle seslenirken hanımı şu cevabı verdi:

-Şeytanın vesvesine kapılıp da çocuğun rızık endişesine düşme. Dişi veren Allah aşı da verir.

Geceyi gündüzü yaratan Mevlâ, yarattıklarının rızkını da verir, asla aç koymaz. Ana rahminde çocuğa şekil veren yüce Allah, onun rızkını ve ömrünü de takdir etmiştir.

Bir efendi kölesine bakar gözetir de yüce yaratıcı yarattığı kulunu görüp gözetmez mi? Sen kölenin efendisine duyduğu güven kadar Cenâb-ı Hakk'a güven duymuyor musun?"

Tam bir iman ve teslimiyet sahipleri her şeye Allah Teâlâ'nın nazarı ile bakarlar. Bundan dolayıdır ki Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyururlar:

"Mü'minin ferâseti karşısında kendinizi koruyunuz. Çünkü O, Allah'ın nuru ile bakar."[46]

Onların bakışları farklıdır.

Görüşleri de çok anlamlıdır.

Naklederler ki bir cenaze götürülürken, cenazenin ardı sıra giden biri:

"Âh, evlat ayrılığı ne zor," diyordu.

Adamı duyan meşhur veli Ebû Bekir-i Şiblî (k.s.) ise şöyle dedi:

"Âh! Ahad'dan (bir olan Allah'tan/ ayrı kalmak ne zor!"

Tasavvuf büyüklerinden Ebû Abdurrahman Sülemî (k.s.) anlatıyor:

"Şeyh Ebû Osman'ın yanında bulunuyordum. O esnada biri kuyudan su çekiyor, dönen kuyu çarkından ses geliyordu. Şeyh:

-Ey Sülemî! Şu çarkın ne dediğini biliyor musun? diye sordu.

-Ne diyor ki? dedim.

-Allah, Allah, diyor, diye cevap verdi."

46 Muhtâr-ül Ehadis: 5

KALP TEMİZLİĞİ

İnsanın en önemli uzuvları şüphesiz ki kalbi ve beynidir. Kalbin durması, çalışmaması durumunda insan hayatı sona erer. Beynin işlememesi halinde de insanın robottan farkı kalmaz.

Kalbin önemini beyan buyuran Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle ifade eder:

"İnsanın bedeninde bir et parçası vardır ki o iyi olduğunda da bütün vücut iyi olur. O bozulduğunda ise bütün vücut fesada uğrar. O da kalptir."

Mü'minin kalbi o kadar geniştir ki zamana ve mekâna sığmayan yüce kudret sahibi Allah, o kalbe sığmış, ona nazar buyurmuştur.

Mü'min, inancı nispetinde, genişleyen bir kalbe sahiptir. İman nurunun girip aydınlattığı o kalp her an genişlemekte ve huzura kavuşmaktadır.

İnanma nimetinden mahrum olanların gönülleri ise hem karanlık hem de dar bir durumdadır.

Hadis-i şerifte buyurulur:

"Mü'minin kalbi yerden, gökten, arştan ve kürsîden geniştir."

İnanmayan insanın gönlü zindan gibi karanlıktır. O karanlıkta sıkışmış ve korkuya kapılmıştır.

"Onların kalpleri her türlü iyi düşüncelere kapanmış, mühürlenmiştir."[47]

"Onların kalpleri katılaşmıştır."[48]

"Onlar verdikleri sözden döndükleri, ahitlerine sadık kalmadıkları için ilâhi rahmetten kovulmuş ve kalpleri kaskatı olmuştu."[49]

Onlar gaflet içinde olup kalpleriyle gerçeği göremedikleri için dalalet içinde kalmışlardır.

İbrahim Hakkı hazretleri bir beytinde der ki:

"Hâb-ı gaflet bağlamış halkın basiret çeşmini
Yoksa ol hurşid daim dilde doğmuş bî sihâb."
(Gaflet uykusu, halkın basiret gözünü bağlamış.
Yoksa o güneş, gönülde daima bulutsuz doğmuştur.)

Kalp gözünü açmamış olanlar, iyi düşünemeyip gafletle kalanlar Yüce kudreti iyi anlayamamışlar ve doğru yolu bulamamışlardır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Bir mü'min için dört göz vardır. İki gözü başındadır. Görünen işleri görür. İki gözü kalbindedir. Ki onlar ile gayb işlerini müşahede ederler. Şu halde Hak Teâlâ bir kuluna hayır murat ederse, onun kalbinde olan basiret gözünü açar."

47 Bakara sûresi: 7
48 Bakara sûresi: 74
49 Mâide sûresi: 13

Kalplerini gerçeklere açabilenler hakikati kabul etmekle şeref bulmuşlardır. Peşin hükme kapılıp inkâra kalkışanlar ise daima ziyan etmişler.

Kureyşliler, Resûlullah'a doğru bakmışlardı. Resûlullah onlara buyurdu:

"Sizi İslâm'a gelip de Arab'a efendilik etmekten meneden nedir?"

Şöyle cevap verdiler:

"Ey Muhammed! Biz senin söylediğini anlamıyoruz, işitmiyoruz kalplerimizde kılıf var."

Ebû Cehil de tuttu kendisiyle Resûlullah arasında bir perde çekip:

"Yâ Muhammed! Kalplerimiz kılıflıdır. Senin bizi çağırdığın şeye karşı. Kulaklarımızda ağırlık vardır ve seninle bizim aramızda perde vardır," dedi.

Fakat ertesi gün onlardan yetmiş kişi gelip:

"Ey Muhammed! Bize İslâm'ı arz et," dediler. Resûlullah (s.a.v.) arz edince Müslüman oldular. Rasûlullah tebessüm edip buyurdu:

"Elhamdülillah! Dün, benim dâvetime karşı kalplerinizde kılıf olduğunu kulaklarınızda ağırlık bulunduğunu söylüyordunuz. Bugün ise Müslüman oldunuz."

Şöyle dediler:

"Ya Rasûlullah, biz, dün yalan söylemişiz. Gerçek öyle olsaydı ebediyen hidayeti bulamazdık."

Kur'ân-ı Kerîm, buna şöyle işaret eder:

"Dediler ki: Kalplerimiz senin bizi çağırdığın şeye karşı kapalıdır. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Seninle

bizim aramızda bir perde çekilmiştir. Haydi, yap yapacağını, şüphesiz biz de yapacağımızı yapıcılarız."[50]

Allah insan kalbini iyiliklere de fenalıklara da kabiliyetli olarak yaratmış, kullarını serbest bırakmıştır.

Kur'an-ı Kerîm'de buyurulur:

فَاَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوٰيهَا۞قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَكّٰيهَا۞وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسّٰيهَا۞

"Nefse ve ona birtakım kabiliyetler verip de iyilik ve kötülüklerini ilham edene yemin olsun ki, nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiş, onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir."[51]

İnsan tefekkür ettiğinde, yaratılış gayesini düşündüğünde, Allah'ın ilhamına mazhar olur ve kendisini îlâhi emirlere yönlendirir. Böylece kurtuluşa ermiş olur.

İnsanın kendisine bakması, benliğini görmesi gerekir.

Kudsî hadis-i şerifte Rabbimiz buyurur:

"Ey insanoğlu: Kendine sefer eyle. İlk adımda beni bulursun. Ey Âdemoğlu! İç seferinden mahrum olan dış sefere tutulur ve benden uzaklığı artar."

Kur'an-ı Kerim'de buyuruldu:

"Allah kimi doğru yola iletmek istese onun kalbini İslâm'a açar. Kimi de sapıtmak istese göğe çıkıyormuş gibi kalbini iyice daraltır. Allah, inanmayanların üstüne işte böyle murdarlık verir"[52]

50 Fussilet sûresi: 5
51 Şems sûresi: 8-10
52 Enâm sûresi: 125

İbrahim Hakkı hazretleri kalp hakkında şunları söyler:

"Kalbin neşat ve mel'ali olur. Geri dönüşü ve öne dönüşü olur. Kalplerin işleri, gayb sırlarına muttali olmaya yakındır. Kötülüklerden temizlenmiş olan kalp huzur ve zevki bulur. Kalbin iç hisleri vardır ki onlarla gayb âlemini idrak eder. Zira kalbin gözü vardır ki, onunla gayb işlerini müşahede eder. Kulağı vardır ki onunla gayb ehlinin kelimelerini dinler."

İnsan, kalbiyle insandır. Cenneti kalbiyle kazanır. Kalbindeki iman ile ve ibadet aşkı ile ahiret mutluluğuna nâil olur.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

هٰذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ اَوَّابٍ حَفِيظٍ ۞ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ۞

"İşte size vaat edilen cennet: Ki o; Allah'a yönelen, emirlerine riâyet eden, görmediği halde Allah'tan korkan ve Allah'a yönelmiş bir kalp ile gelen kimselere mahsustur."[53]

Allah'a yönelen kalpler, Allah Teâlâ'nın azametini kavramış ve Allah korkusundan dolayı her türlü fenalıklardan sakınmış olan kalplerdir.

Yüce Rabbimiz kalp huzurunu ancak imanın sağlayacağını beyan buyurur. İnanmış insanların daima Allah'ı zikretmeleri sebebiyle bu huzura nail olabileceklerini bildirir.

53 Kaf sûresi: 32-33

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللهِ اَلاَ بِذِكْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ۞

"Onlar ki inanmışlardır. Ve Allah'ı anmakla kalpleri huzura kavuşmuştur. Dikkat edin: Kalpler ancak Allah'ı anmakla huzura kavuşur"[54]

Allah ile bağlarını güçlendiren insan, bütün kâinatta bağlantısı da kuvvetlendirilmiş olur. Hayatın çeşitli zorlukları karşısında Yüce kudrete güvenmenin aşkı ile gönül huzuruna erer.

Allah Resûlü'ne soruldu:

اَيْنَ اللهُ فِى الْاَرْضِ اَوْ فِى السَّمَاءِ؟

"Ey Allah'ın Resûlü! Allah nerededir? Yerde midir, gökte mi?"

Şöyle cevap buyurdu:

فِى قُلُوبِ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ۞

"Mü'min kullarının kalplerinde."

Allah Rasûlü'ne şöyle de soruldu:

"Ey Allah'ın Resûlü! İnsanların en hayırlısı kimdir?"

Şöyle cevap buyurdu:

"Kalbi mahmum olan her mü'min."

54 Râd sûresi: 28

"Kalbi mahmum olan ne demektir ya Rasûlallah?"

Cevap olarak şöyle buyurdu:

هُوَ التَّقِيُّ النَّقِيُّ الَّذِى لاَ غِشَّ فِيهِ وَلاَ بَغْىَ وَلاَ غَدْرَ وَلاَ غِلَّ وَلاَ حَسَدَ ۞

"Kalbi mahmum olan şudur:

1. Muttaki
2. Hilesiz
3. Zulümden uzak
4. Gadir olmayan
5. Kin tutmayan
6. Hasetlik duymayandır."

Huzura kavuşmuş, hidayeti tatmış olmak büyük bir nimettir. Mü'minler bu nimetten mahrum olmamak için daima Allah'a yalvaracaklar. Gönül hidayetinden ayrı kalmamak için dualarını devamlı yapacaklar.

رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ اِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً اِنَّكَ اَنْتَ الْوَهَّابُ ۞

"Rabbimiz! Bizi doğru yola ilettikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize tarafından rahmet bağışla. Lütfu en bol olan sensin."[55]

Hidayete erdikten sonra, o gönül berraklığını devam ettirmek gerekir. Bu da günahlardan sakınmak suretiyle

55 Âl-i İmrân sûresi: 8

olur. Gönüllerin kirlenmesi, kalplerin parçalanması insanların günaha dalmalarından kaynaklanmaktadır.

Rabbimiz (c.c.) kullarını uyarmaktadır. Buyurur ki:

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ۝

"Bilakis, Onların kazanmakta oldukları (işledikleri günahları) kalplerini paslanmaktadır."[56]

Günahlarından kalbi üzerinde etkileri çok zararlıdır. Kalbin kararmasına, katılaşmasına sebep olmaktadır.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) bu konuda şöyle buyurur:

"Kul bir günah işlediği zaman kalbinde siyah bir nokta belirir. Kul tevbe ve istiğfarda bulunursa bunu siler ve kalbi temizlenmiş olur. Tekrar günaha dönerse o kara leke artar. Kul günah işledikçe kalbinin tamamını kaplar. Allah Teâlâ'nın "Hayır, onların kazandıkları kalplerini köreltmiştir" âyetindeki "Râne"nin mânâsı budur.

Hasan-ı Basri hazretleri "Râne" kelimesi için şöyle der:

"Günah üzerine günah işlemektir. Kalbi köreltir ve sonunda da öldürür."

Günah, kalbi körelttiği gibi günahların durumları bile insanın gönlünde fırtınalar meydana getirir. Zevki yok edebilir.

Hasan-ı Basri hazretlerine bir adam gelerek kalbinin ibadet zevki duymadığından şikâyet eder:

"Ben yaptığım ibadetlerden tat alamıyorum," der.

Hasan-ı Basri ona der ki:

56 Mutaffifin sûresi: 14

"Umulur ki sen Allah'tan korkmayan bir insanın yüzüne bakmışsındır."

Kalbin kararmaması için günahlardan sakınmalı. Kalbin zevk alması için de daima iyi insanlarla beraber olmalıdır. Fenalarla olmak, fenalıkları görmek zamanla alışkanlık haline gelebilir ve gönül zevkini kaçırabilir. Böyle hallerden sakınmak gerekir.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdular:

اِنَّ لِرَبِّكُمْ فِى اَيَّامْ دَهْرِكُمْ لَنَفَحَاتٍ اَلاَ فَتَعَرَّضُوا لَهَا ۞

"Muhakkak ki sizin Rabbiniz için, zamanınızın bazı günlerinde dalgalar halinde gelen rahmet kokuları vardır. Dikkat edin! Bu dalgalara kalbinizi açık bulundurunuz."[57]

Kalbe ilham veren Yüce Allah'tır. İlâhi rahmet ve mağfiretin bol olduğu zamanları ve mekânları iyi değerlendirmek gerekir.

Hadis-i şerifte buyruldu:

اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَاعِظًا مِنْ قَلْبِهِ ۞

"Cenâb-ı Hak bir kuluna hayır murat ettiği zaman onun kalbinde ona vaaz edici bir kuvvet yaratır."[58]

İnsan isterse bu ilhamdan nasibini alır. Yeter ki iyi niyette olsun. Allah Teâlâ'nın lütfu boldur. Hidayeti de, rahmeti de veren ancak Allah'tır.

57 Cami-us Sağir: 1/83
58 Câmi-us Sağir: 1/14

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

اِنَّ مِنْ اُمَّتِی مُحَدَّثِینَ وَمُعَلَّمِینَ وَمُکَلَّمِینَ وَاِنَّ عُمَرَ مِنْهُمْ۞

"Muhakkak ki benim ümmetimde ilham alanlar, öğretilenler ve kendileriyle konuşulanlar vardır. Ve şüphesiz Ömer bunlardan birisidir."[59]

Allah'ın ilhamına mazhar olan nice kulları mevcuttur. Dünya boş değildir. Allah dostları her asırda ve her mekânda mevcut olmuştur.

Elmalılı M. Hamdi Yazır anlatıyor:

"İstanbul'da, Mekteb-i Nüvvâb'da (Kâdi yetiştiren okul) talebe idim. Bir gün öğleden sonra dersten çıkıp, Nuruosmaniye'de ikametgâhım olan hattat odasına geldim. Yalnız pencerenin önüne oturdum. Oturur oturmaz, henüz bir şeyle meşgul olmaksızın, birdenbire büyük amcam Muhammed Emin Efendi hatırıma doğuverdi. Derhâl kalbime derin bir hüzün çöktü. Ağlamak istedim. Hâlbuki başka zamanda O'nun hâtırasından bir neşe ve gönül açıklığı duyardım. Az bulunur mücessem bir fazilet idi o. Bugün hâtıranın hem hazırlanış tarzı, hem de alışılmış neşenin aksine öyle bir hüzün gelmesi garibime gitti. Hemen bir kenara yazdım.

15 gün sonra memleketten posta ile mektup aldım, pederim, o gün amcamın vefat ettiğini ve bana yadigâr olmak üzere birkaç kitap vasiyet eylediğini yazıyordu.

59 İhyâ-u Ulûmiddin: 3/19

O vakit ki posta on beş günde geldiği bir mesafeden o hüzünlü vakânın vukûu ânında hüznünü duymuştum. Gözlerim donuklaşmıştı."

Telepati dedikleri böyle bir hâdisedir ki, bizim ıstılâhımız bütün bunları ilhâm cümlesinden saymaktı. Bu hâl uykudayken olsaydı, aynen rüya derdik. Bunlar, mûtâd hislerimize nazaran fevkalâde vukûâttan olmakla beraber nadir değil pek çoktur. Belki herkeste olur da farkında olamaz. Fakat sûret-i umûmiyyede sebepleri ilimden değildir. Alelâde bir vehim hâlinde kerâmet veyâ mu'cize mertebelerine çıkacak çeşitli derecelerde ortaya çıkabilir.

İbrahim Hakkı Bursalı Hazretleri tefsirinde der ki:

"Tembellik kalbi katılaştırır. Nitekim insan, ya âhiret işiyle veya mubah yollardan geçim teminiyle uğraşmalıdır.

Din işiyle uğraşan fazilet ve sevap kazanır.

Geçim işiyle uğraşan hanesini mamur eder.

Bu ikisiyle uğraşmayanın ise gönlü kararır. Tabiatı katılaşır, denilmiştir. O halde mutlaka hareket lâzımdır. Hazarda olsun seferde olsun bütün bereketler harekettedir."[60]

Kalbi daima canlı tutmak hem de temiz bir halde bulundurmak dünyevi ve uhrevi saadeti kazandırır.

Salih zatlardan biri bir topluluğun yanına uğradı. Baktı ki bir doktor, oradakilere bazı hastalıkları ve tedavi yollarını anlatıyor. Salih zat doktora sordu:

"Bedenleri tedavi ediyorsun, peki ya hasta kalpleri de tedavi edebilir misin?" Doktor:

"Evet! Ama bana kalbinin hastalığını söylemelisin," dedi. Salih zat şöyle dedi:

60 Ruhul Beyan Tefsiri.

"Günahlar kalbimi karattı. Bu yüzden kalbim katılaştı. Bunun bir ilacı var mı?"

Doktor şöyle dedi:

"Böyle bir kalbin ilacı gece gündüz yüce Allah'a yalvarıp yakarmak, dua ve istiğfar etmek, hiç vakit kaybetmeden Azîz ve Gaffâr olan Allah'a itaat ve ibadet etmeye yönelmek, tövbe edip af dilemektir. İşte bunlar hasta kalplerin ilacıdır. Şifa, gaybı bilen Allah Teâlâ'dandır."

Salih zat bu sözler üzerine şöyle dedi:

"Sen ne iyi bir doktorsun! Kalbimin ilacını doğru tesbit ettin," deyince doktor:

"Doğrusu bu, tövbe edenin, samimiyetle hatalarından dönenin ilacı ancak budur. Tövbeleri kabul eden Allah'a yönelmektir," dedi.

Kalplerin yumuşaması, hassas hale gelmesi, insanın mevkii ve makamının yükselmesine vezile teşkil eder.

Fudayl b. İyâz, eskiden Ebîverd ile Serahs arasındaki bölgede yol kesen bir eşkıya idi. Tövbe etmesine şu hadise sebep oldu:

Fudayl vaktiyle bir cariyeye âşık olmuştu. Bir gün onu görmek için cariyenin evinin duvarına tırmanırken Kur'an okuyan birinin sesini duydu. Şu âyet okunuyordu:

"İman edenlerin Allah zikri ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesinin, huşû ile coşmasının zamanı daha gelmedi mi?"[61]

"O zaman geldi ey Rabbim," dedi ve oradan ayrıldı.

61 Hadid sûresi: 16.

Geceyi geçirmek üzere bir harabeye girdi. Orada bir grup insan vardı. İçlerinden biri:

"Kalkın yola çıkalım," dedi. Diğerleri ise:

"Sabaha kadar burada kalalım. Şimdi yola çıkarsak Fudayl yolumuzu keser," dediler.

Fudayl b. İyâz bunu duyunca haline bir daha pişmanlık duydu. Artık bu işleri bıraktığına, tövbe ettiğine dair adamlara güvence verdi. Daha sonra Mekke'ye geldi, vefat edene kadar Kâbe'ye komşu olarak yaşadı.

İnsan, kalbinin yumuşamak ile kurtuluşa ermektedir. İnsanın kurtulması, kalbindeki hislerine bağlıdır...

Kur'an-ı Kerim'de methe mazhar olan kalp, kalb-i selim olarak ifade buyurulmuştur. İnsana fayda verecek olan da selim olan kalptir:

"İnsanların diriltileceği gün, Allah'a temiz bir kalple gelenler dışında, ne malın ne de çocukların yarar sağlamayacağı o günde beni utandırma!"[62]

Temiz olan selim kalp, şüphe ve şirkten temizlenmiş olan kalptir.

Said ibn-i El-Müseyyeb'e göre:

"Manen sağlıklı kalp olup, mü'minin kalbidir. Çünkü kâfirin ve münafığın kalbi manen hastadır."[63]

Temiz olan kalp, kimseye dargın olmayan ve kendisine de kimsenin dargın olmadığı bir mü'mine ait kalp olarak tanımlanmıştır. İnsanı kurtaracak olan kalp budur.

Ahmed Şemseddin Marmaravî hazretleri bir sohbetlerinde talebelerine:

62 Şuâra sûresi: 87-89.
63 Hâzin Tefsiri: 3/365.

"İyi dinleyiniz!" dedikten sonra şu nasihatte bulundu. "İnsanın kalbinde bir hevâ ağacı bitmiştir ki yedi dalı vardır. Her dal bir tarafa yönelir. Birincisi göze, ikincisi dile, üçüncüsü kalbe, dördüncüsü nefse, beşincisi ebnâ-i cinse (diğer insanlara), altıncısı dünyaya, yedincisi ahiretedir. Her dalın bir çeşit meyvesi vardır. Göze yönelen dalın meyvesi harama bakmaktır. Dile yöneleninki, başkasının ayıp ve kötülüklerini söylemek, gıybet etmektir. Nefse yöneleninki, başkalarına kin ve düşmanlık etmektir. Nefse yöneleninki, şüpheli şeyler ile haram ve mekruhları işlemektir. İnsanlara yöneleninki, onlardan üstün olmak, onları hor ve hakîr tutmak, aşağı görmektir. Dünyaya yöneleninki, uzun emel sâhibi olmak, aş, iş, mal ve makam hırsı ile dolu olmaktır. Ahirete yönelen dal ise, üzüntü ve pişmanlıktır. Elbette devamlı taze dallar verir. Ancak Allah-u Teâlâ'nın emirleri yerine getirilir, yasaklarından sakınılırsa hevâ ağacı kalpten sökülüp atılır. Kötü huyları, ahlâkları gidip, güzel huylar ile süslenir. Bu ise bir rehberin yol göstermesi ile mümkün olur."

Kalplerin pasını silmek, katılığını gidermek mümkündür. İnsan kalbini güzelleştirebilme yeteneğine sahiptir.

Bir adam Ebû Derda hazretlerine gelip der ki:

"Ya Ebû Derda! Benim büyük bir hastalığım var. Bana bir yol göster ki bu hastalığımdan kurtulayım."

"Hastalığın nedir?" diye sorulunca şöyle anlattı:

"Benim gönlümde çok fazla dünya muhabbeti var. Bu sebeple gönlüm kararmıştır. Abdest aldığımda, namazımda manevi bir zevk duyamıyorum. Zikirden, ibadetten, tespihten neşe bulamıyorum."

Ebu Derda hazretleri dedi ki:

"Bu hastalık, bütün hastalıkların başıdır. Bunu şöyle tedavi edeceksin:

1- Hastaları ziyaret et.

2- Cenazelerde bulun.

3- Mezarları ziyaret et.

Bu üç şeye devam edersen

1- Senden o hastalık gider.

2- Gönlün nurlanır

3- Basiret gözün açılır."

O kimse bu üç şeye riayet etti. Fakat durumu değişmedi. Tekrar Ebu Derda hazretlerine gelip:

"Ya Ebu Derda! Hastalara vardım. Halini-hatırını sordum. Cenaze namazı kıldım ve mezarların başında oturup düşündüm. Ama bir değişiklik olmadı."

Ebu Derda hazretleri ona şunu tavsiye buyurdu:

"Hastanın yanına vardığı zaman, o yatakta yatanın yerine kendini koy. Bir gün gelip sen de aynı duruma düşeceksin. Acaba o zaman sana suyu kim içirecek? Böyle olunca da kavgaya, çatışmaya ne gerek var?

Cenaze namazına gittiğinde o cenazenin yerinde kendinin olduğunu düşüneceksin. Evinden barkından ayrılmış o faninin ne malının ne de evladının fayda vermeyeceğini hesap edeceksin.

Mezarlıklara varınca kabrin içindekilere dikkat nazarıyla bak. Gör ki ne haldeler. Gelip geçenler üzerine basmaktalar. Tenleri çürümüş, başları gövdelerinden ayrılmış, belki de azaba uğramışlardır. İşte bir gün sen de aynı

durumda olacaksın. Orada ancak kendi amelinle kalacaksın. Bunun için elde fırsat varken iyi ameller işlemeye bakacaksın."

SABRIN MÜKÂFÂTI

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ۞

"Sabrettiğinizden dolayı size selâm olsun. Ahiret saadeti ne güzeldir."[64]

"Sabrın sonu selâmettir," diyen atalarımız ne güzel bir tespitte bulunmuşlardır.

Hazret-i Ömer (r.a.) da:

"Biz yaşamımızda hayrı, sabır ile bulduk" derken sabrın mükâfatını en güzel şekilde tek cümlede ifade etmiştir.

Sabırlı kulların, metanetli mü'minlerin mükâfatlarını Yüce Rabbimiz beyan buyurur:

اِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۞

"Sabredenlere mükâfatları hesapsız olarak verilecektir.[65]"

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdular:

"Cenâb- ı Hak kıyamet gününde terazileri koyar. Namaz kılanlar getirilir. Ve ücretleri tartılarak verilir. Sonra

64 Râd sûresi: 24

65 Zümer sûresi: 10

zekât verenler getirilir. Ve onların da ücretleri tartılarak kendilerine eksiksiz verilir. Nihayet bir belâya uğrayıp da sabretmiş olanlar getirilir. Bunlar için ne terazi konur ne de divan kurulur. Ne de defterleri açılır. Bunlara ücret, sağanak yağmurları gibi bol, bol ödenir."[66]

Sınırsız bir karşılık, en güzel şekilde ecir ve mükâfat sabır için verilir.

"Kıyamet gününde sabredenlere mükâfatları dağıtılınca derler ki:

- Ey Allah'ımız! Bizi tekrar dünyaya gönder ki kendi etlerimizi makaslarla kendimiz doğrayıp ıstırabına sabredelim de bu devlete bundan daha fazla nail olalım!"

Hazret-i Allah, kullarını imtihan için verdiği çeşitli belâları sabırla karşılayanlara en güzel mükâfatı vereceğini vaad buyurmuştur. Sabretmek ne kadar zor olsa da sonucundaki güzellikler ve ecirler onu tatlı hale getirmektedir. Zaten Hazret-i İsa aleyhisselâmın dediği gibi:

"Hoşlanmadığına sabretmedikçe hoşlandığını ele geçiremezsin."

Sadi Şirâzi de şöyle demiştir:

"Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır."

Balzac da sabrın güzelliğini ifade eder:

"Her güç, sabır ile zaman birleştirilerek sağlanır. Beklemesini bilenin her şey ayağına gelir."

Kur'an-ı Kerim en güzel misaller ile sabredenlerin buldukları mevkilerden bahseder:

Hastalıklara sabreden: Eyyüb (a.s.)

66 Tefsir-i Beyzâvi: 2/321

Evlâd hasretine sabreden: Yakub (a.s.)

Zindan hayatına sabreden: Yusuf (a.s.)

Ateş içinde sabreden: İbrahim (a.s.)

Daha nice sabır ehli hep karşılığını görmüşler, yüce makamlara ermişlerdir.

Hazret-i Musa'ya sordular:

"Ledün ilmine nasıl kavuştun?"

"Günah işlememeye sabretmek sayesinde," diye cevap vermiştir.

İbrahim Hakkı Hazretleri derler ki:

"Kulun kalbini Mevlâ'nın huzurunda meşgul eden dört arıza vardır:

1. Rızk arızası: Onu istemekteki hırs ve özendir. Oysaki rızkın yeterli olacak kadarı, tam bir tevekkülle kazanılacak olandır.

2. Bir takım endişeler ve korkular: Bundan sıyrılmak için işi Allah'a ısmarlamak yeterlidir.

3. Şiddet ve felâketler: Bunlara karşı yapılacak olan, sabretmektir.

4. Kaza ve kader: Buna da rıza göstermekten başka yapılacak bir şey yoktur."

Mevlâna hazretleri diyor ki:

"Sabır ve tedbir Allah'ın lütfudur. Gülün dikene katlanması, onu güzel kokulu yaptı."

Sabreden daima kazançlı olur. Acele eden de zararlı çıkar.

Hazret-i Ömer (r.a.) şöyle demiştir:

"Mü'minin bütün iyiliği bir saat sabırdandır."

Telaş ve panikte hiçbir fayda yoktur.

Sabırlı olmak için insanın, Allah'ın sabırlı kullarına vereceği karşılığı düşünmek, tefekkür etmek hali yeterlidir.

Hazret-i Ali (k.v.), yakını vefat eden birine başsağlığı için gittiğinde ona şöyle der:

"Eğer sabredersen, sana sunulan kıymetlerden pay alır ve tasarruf sahibi olursun.

Yok, eğer saçını başını yolar, ağlayıp sızlarsın bu kıymetlerin ancak memuru olursun. Zira hep yapıp eden yalnızca O yaratıcıdır. Âlemde geçerli olan O'nun takdiri ve kazasıdır. Vakti geldiği zaman O'nun hükümleri herkese ulaşacaktır."

Hadis-i kutsîde Rabbimiz buyurdu:

"Ey Âdemoğlu! Kim benim kazâma râzı olmaz, belâma sabretmez, nimetlerime şükretmez, verdiklerime kanaat etmezse Ben'den başka bir Rab arasın. Ey Âdemoğlu! Kim benim belâma sabrettiyse, Ben'den razı olmuş demektir."

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Hoşlanmadığın şeye sabretmende büyük fayda vardır"[67]

Hiçbir olay boş yere olmaz. Her şeyde hikmetler vardır. Allah'ın hükmüne rıza gerekir.

Bediüzzaman hazretleri şöyle ifade buyurur:

"Cenâb-ı Hak, Hakîm isminin gereği olarak varlıkların yaratılmasında merdiven basamakları gibi bir sıra koymuş. Sabırsız adım ihtiyat ile hareket etmediği için, basamakları ya atlar döner veya noksan bırakır. Maksud

67 Müsned: 1/307

damına çıkamaz. Onun için hırs mahrumiyete sebeptir. Sabır ise zorluklardan kurtuluşa vesiledir ki:

اَلْحَرِيصُ خَائِبٌ خَاسِرٌ ۞

"Hırs gösteren mahrumdur, zarardadır."

اَلصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ ۞

Sabır, ferahlığın anahtarıdır. Atasözü hükmüne geçmiştir. Demek Cenâb-ı Hakkın yardımı ve muvaffakiyeti sabırlı adamlarla beraberdir."[68]

Sabırsızlık, Allah'tan şikâyet anlamını taşır. Allah'ın işlerini tenkit etmek, hikmetini beğenmemiek manasını çağrıştırır. Sabredenler hem dünyada hem ahirette en güzel mükâfatlarına nail olurlar.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ اَئِمَّةً يَهْدُونَ بِاَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِاٰيَاتِنَا يُوقِنُونَ ۞

"Sabrettikleri zaman, onların içinden, emrimizle hak yolu gösterecek önderler kıldık. Çünkü onlar âyetlerimize kesin olarak inanıyorlardı."[69]

Bu ayetin tefsirinde Katade der ki:

"Dünyanın terki üzerinde sabrettikleri veya taatin zorluklarına göğüs gerdikleri, din hususundaki şiddetlere karşı sabır gösterdikleri zaman ona hidayet ettik," demektir.

68 Mektûbât: 23. Mektup: 106

69 Secde sûresi: 24

Hikmet ehli der ki:

"Felaket ânında sabır gösterememek, o felâketten daha büyük bir felâkettir."

İnsan hayatın zorlukları karşısında kuvvetli ve metin olmalıdır. İnsanın başına hiç tahmin etmediği durumlar gelebilir. İnsan her şeye hazırlıklı bulunmalıdır. Önceden kendisini hazırlamalı. İmanın gereği olarak da başına gelebilecek bir şeyin boşuna olmadığını ve mutlaka o olayda çeşitli hikmetler, faydalar bulunduğunu düşünmeli. O zaman her felaket ve musibet insana hafif gelir. Sabırla karşılandığı her olay insanın faydalanmasını sağlar.

İbrahim Hakkı hazretleri şöyle demiştir:

"Eğer Allah'ın, üzerine belalar yağdırdığını görürsen kesinlikle bil ki, seni ikaz etmiştir. Nimet bulduğun zaman şükret. Belâya çattığın zaman da sabret. Musibet ânında telaş ve panik, musibetten daha fazla zorluk çıkarır. Belâ, Hakkın vergisidir. Öyleyse, belâdan telaşlanmak, feryat edip yakınmak doğru değildir."[70]

Resûlullah (s.a.v.), yakınlarının başına bir şey geldiği zaman onlara şöyle seslenirdi:

"Namaz kılın, namaz kılın! Dua edin!"

Süfyan-ı Sevri hazretleri bir gün Rabia Hatunun yanında şöyle dua eder:

"Ey Allah'ım! Bizden razı ol!"

Bunun üzerine Rabia der ki:

"Sen Allah'tan razı olmadığın halde O'nun rızasını istemekten utanmıyor musun?"

Süfyan-ı Sevri mahcup bir edayla sorar:

"Kul Allah'tan nasıl râzı olur?"

Rabia Hatun şöyle cevap verir:

70 Mârifetname: 391

"Kulun musibete sevinmesi, nimete sevinmesi gibi olduğunda!"

Evet, seven sevdiğinin bütün işlerinden hoşnuttur. Sevgisi uğruna katlandığı acıları hissetmez. Her dertten başka yine beter bir dert bulunur. Bunun içindir ki, dertlere ve musibetlere sabır gösterip daha beterinden koruması için Allah'a niyazda bulunulmalıdır.

Arapların bir atasözlerinde denir ki:

"Allah bu acıyı unutturacak başka acı vermesin"

Başa gelene tahammül gösterilmelidir. Çünkü bunun daha fenası da olabilir. Her musibeti unutturacak başka felâketlerde olabilmektedir. Kula düşen görev, sabredip metanetini muhafaza etmektir. Fenanın fenası olduğu gibi, her kötünün de daha fazla kötüsü olur.

Atasözlerimizde;

"Gelen gideni aratır." denir. Daha fenası gelmemesi için olana metanetle dayanıp sabır ve sebat gösterilmelidir.

Arapçada bir deyim vardır. Denilir ki "Rahimallâhu'n nebbaşe'l-evvel."

Rivayete göre, bir zamanlar Arap kabileleri arasında bir kefen soyucu türemiş. Yeni ölmüş kişilerin kefenlerini soyar, geçimini bu yüzden tahmin edermiş. Halk elinden "İllallah!" demişler. "İnşallah tez zamanda geberirsin de senin de kefenini soyan bulunur," diye beddualar edenler olmuşlar. Gel zaman git zaman, adam ölmüş. Halk ona da bir kefen bulup defnetmişler. O sırada yeni bir kefen soyucu türemiş. Bu seferki önce o kefen soyucunun kefenini soyup ustasından el almış. Dahası, bu biraz açgözlü imiş ve kefenleri soymakla kalmıyor bir de ölülerin dişlerini söküyor, hatta cesetlerine sarkıntılık ediyormuş. Bunu gören Araplar,

"Rahimallâhu'n nebbase-l-evvel," demeye başlamışlar. Bu söz, "Allah, ilk kefen soyucuya rahmet etsin" demektir.

Tâbiînin büyüklerinden Zührî (r.a.) diyor ki:

Bir adam Emevî halifesi Hişâm b. Abdülmelik'e:

"Ey mü'minlerin emîri, size dört şey söyleyeceğim. İradenizin sağlam ve tebe'anızın dürüst olması bunlara bağlıdır." dedi

Bunun üzerine Hişâm, "Söyle bakalım!" dedi.

"Yerine getirmekte kendine güvenemediğin hususlarda söz verme!"

"Bu bir, ikinciyi söyle!"

"Eğer yokuş kolaysa buna aldanma, çünkü inişi çetin olabilir."

"Üçüncüyü söyle!"

"Şunu bil ki her işin bir bedeli vardır. Bu yüzden neticelerinden kork!"

"Dördüncüyü söyle!"

"Yine şunu bil ki tehlikeli işler ansızın olur, bu yüzden daima ihtiyatlı ol!"

Nelere katlanmadık buna da katlanırız.
Sonsuz sevgimiz ile nefrete dayanırız.
Yeter ki huzur bulsun sevdiklerimiz diye
Onlar için sevinçle ateşine yanarız.

Çok rüzgâra dayandık, fırtınalar geçirdik
Bazen göğe yükseldik bazen yere serildik.
Kimseler incinmesin, mahzun olmasın diye
Öldük, öldük de sonra daha canlı dirildik.

Sabrın çeşitleri vardır:

1- İbadete karşı sabır: Azim ve sebat göstererek ibadet etmek. Nefsin isteklerine karşı çıkmak ve görevleri yerine getirmek bir sabır gerektirir.

2- Kaza belaya sabır: Allah'tan gelen her şeye rıza göstermek. Şikâyetçi olmamak.

3- Fakirliğe ve mahrumiyete karşı sabretmek: Bu durumda bile ahlakı muhafaza etmek.

4- Hastalıklara karşı sabır: Hastalığın tedavisi için çalışmak ve bunun yanında şifayı da Allah'tan beklemek.

5- Servet karşısında sabır: Zenginlik insanı azdırmamalı. Nefse uydurmamalıdır.

İnsan her türlü dertlere karşı tedbirli, tedarikli ve sabırlı olmalıdır. Ne zaman, nerede ve nasıl bir hal ile karşılaşacağını bilemeyen insanın çok sabır göstermesi gerekir. Zaten başka çare de yoktur ki.

Şair der ki:

"Kim bulur zor ile maksuduna her zaman zafer
Gelir elbette zuhura, ne ise hükm-i kader.
Mihneti kendine zevk etmededir âlemde hüner
Gam-u şâdi-yi felek, böyle gelir böyle gider."

Her gelen olay, insana sadece acı ve zarar vermekle kalmaz. Onun ayrı bir faydası, farklı bir meyvesi de gelir. Muâz b. Cebel (r.a.) şöyle der:

Allah Teâlâ bir kulu hastalığa uğrattığı zaman, kötülükleri ve günahları yazan soldaki meleğe şöyle der:

"Kalemini kaldır, ona bir şey yazma!" Sevap ve hayırları yazmakla görevli sağdaki meleğe şöyle der:

"Bu kulunun işlemiş olduğu en güzel amelleri onun defterine yaz!"

Bir hadiste şöyle buyurulur:

"Kul hastalandığı zaman Allah (c.c.) ona iki melek gönderir ve 'Bakın kulum ne diyor?' der. Eğer kul 'Elhamdülillah' diyorsa (Allah [c.c.] buna vâkıf olmakla birlikte) melekler bunu Allah'a bildirirler. Cenâb-ı Hak: 'Eğer kulumu bu hastalıktan öldürürsem, onu cennete koyacağım. Şayet ona şifa verirsem, etini daha hayırlı etle, kanını da daha hayırlı kanla değiştireceğim ve onun günahlarını affedeceğim.' buyurur."

Allah Resûlü (s.a.v.) mü'minleri sabra teşvik eder, şöyle buyurur:

"Sabırla kurtuluşu beklemek ibadettir. Yardım sabırdadır. Kurtuluş sıkıntı iledir."[71]

Hazreti Ömer (r.a.) şöyle demiştir:

"Müminlerin bütün hayrı, bir an sabretmesindendir."

Rabbimiz (c.c.) beyan buyurdu:

"Sabret! Çünkü iyi sonuç muttakiler içindir."[72]

Hayat, çeşitli zorluklarla doludur. Çünkü bu dünya imtihan yeridir. İmtihan, mihnetten gelir. Çeşitli can sıkıcı olayların olması imtihan içindir. Ziya Paşa'nın dediği gibi:

"Âsude olam dersen eğer gelme cihana

Meydana düşen kurtulamaz seng-i kazadan."

Bu dünya meydanına gelen kaza taşlarından kurtulamaz. Başına mutlaka belâ taşları isabet eder. Burada mutluluk bulunmaz. Burada ancak sabır ile imtihan kazanılır.

71 Câmi-us Sağir: 1/93

72 Hud sûresi: 24

Sabırla insan yücelir. Dergâhlarda, çilehanelerde hep sabır öğretilir.

La Fonteain'in dediği gibi "Sabır ve zaman, şiddet ve öfkenin yapabileceğinden çok daha fazla iş yapar." Bunun için Allah'tan sabır dilemeliyiz.

"Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır. Bize cesaret ver ki tutunalım. Kâfir kavme karşı bize yardım et."[73]

Mevlâna Celâleddin Rûmî Hazretleri der ki:

"Sabır, imandan baş tâcı bulur

Sabır olmazsa iman da olmaz."

İman, takva, tevekkül sabırla olur. Sabreden de kurtulur. Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Sıkıntıda, hastalıkta ve muharebenin kızıştığı zamanlarda sabır ve metanet gösterenler, onlar sâdık olanlardır. Ve onlar takvaya erenlerin ta kendileridir."[74]

İnsan gücünü sabır ve metanet alır. Sabredince kazanır.

Hazret-i İsa'dan önce yaşamış olan Epiktetos şöyle demiştir:

"Allah sana felâketlere dayanmak için silahlar bağışlamıştır. Sana ruh büyüklüğü, kuvvet, sabır, direnme vermiştir. Bunlardan faydalanman gerekir. Sızlanırsan hiç olmazsa sana verdiği silahları yere atmış olduğunu gizleme. Hemen şimdi bütün duygularını incele. Ve güvenle her zorluğa hazırlan. Silahların tamdır. Ve en korkunç kazalardan yeni bir güç alacak durumdasın."

Ebu Muhammed Tüsterî hazretlerine sordular:

"Müslümanlardan kâfirliğe en yakın olan kimdir?"

73 Bakara sûresi: 250

74 Bakara sûresi: 177

Şu cevabı verdi:

"İmtihana çekilen o adamdır ki kendisinde sabır bulunmaz."

Karacaoğlan ne güzel teselli verir:

"Koyun meler kuzu meler
Sular hendeğine dolar
Ağlayanlar bir gün güler
Gamlanma gönül gamlanma."

Düşmanlıkları dostluğa çeviren sabırdır.

Subhizâde Fevzi Efendi der ki:

"Meşhur mesel bu idi ammâ
Sabır ile koruk olurdu helvâ."

Ashâb-ı kiramdan Habbab bin Ered hazretleri anlatıyor:

Hicretten önce üç beş arkadaşla beraber Resûlullah'ı aramaya çıktık. Kâbe'nin gölgesinde, yalnız başına düşünceli bir şekilde otururken gördük. Selâm verip yanına oturduk:

"Yâ Resûlallah, bu müşrikler, dininizden dönün diye bize çok işkence ediyorlar. Zor dayanıyoruz. Dayanma gücümüzün artması için bize duâ buyurun!" dedik. Resûlullah bize üç şey söyledi:

"Birincisi: Sizden önceki ümmetlerden iman eden birini, kazdıkları bir çukura beline kadar gömüp, 'Dininden dön!' derler, vazgeçmem derse, onu ikiye biçip şehit ederlerdi. Siz de sabredin!

İkincisi: Allah Teâlâ çok sevdiğine çok yüksek makam vermek ister. Bu makama ibadetle kavuşulamayacağı için ona dert belâ gelir. Bu sayede yükselir.

Üçüncüsü: Şu üç şeyi yapan mü'min yaşayan 40 evliyadan biri olur: 1- Kadere rıza, 2- Derde, belâya sabır, 3- Buğd-ı fillah.

Kaderde olan mutlaka başa gelir. O hâlde, kadere, dert ve belâya sabretmeyip isyan etmek ahmaklıktır. Çünkü sabretmese de o şey olacaktır.

Buğd-ı fillah: Allah düşmanlarını düşman bilip, onlara karşı tedbir almaktır. Düşmanın büyüğü ve küçüğü, içte ve dışta olan var. En büyük düşmanı bilip, ona göre tedbir almalı. Dıştakiler bellidir, onlardan korunmak daha kolaydır. İç düşmandan korunmak çok zordur. Allah Teâlâ; "İçinizdeki nefsiniz, benim en büyük düşmanımdır!" buyuruyor. İşte buğd-i fillah bu büyük düşmanla başlar, şeytanla devam eder. Belki kadere rıza, belâya sabır gösterilebilir, ama nefsimizi düşman bilip, ona muhalefet etmek çok zordur. Nefsin hilesi hiç bitmez. Kötü yayınlarla, kötü arkadaşlarla küfre sokmaya çalışır. Bir hadis-i şerifte; "Âhir zamanda imanı korumak, elde ateş tutmak gibi zor olur," buyuruluyor. Tutsa eli yanar, bıraksa ateş söner, yani imanı gider. İmanı var sanıp, imansız olmak daha kötüdür. Bir sözle iman gider de, haberi olmaz.

Hazret-i Ömer (r.a.) hilâfeti döneminde, ilk Müslümanlardan olan Habbab bin Ered (r. A.)'a:

"Allah yolunda çektiğin işkenceleri bize biraz anlatır mısın?" demişti. Bunun üzerine Hazret-i Habbab:

"Ey mü'minlerin emiri, sırtıma bak!" dedi. Onun sırtına bakan Hazret-i Ömer:

"Ömrümde böylesine harap edilmiş bir insan sırtı hiç görememiştim." diyerek hayretler içinde kaldı. Habbab (r.a.) şöyle devam etti:

"Kâfirler ateş yakarlar ve beni elbisesiz olarak üzerine yatırırlardı. Ateş, ancak sırtımda eriyen yağlarla sönerdi."

Müşrikler ateşte kızdırdıkları taşları Hazret-i Habbâb'ın sırtına yapıştırırlar ve işkencenin şiddetinden mübarek sahâbinin etleri dökülürdü. Buna rağmen yine de kâfirlerin istedikleri sözleri söylemezdi.[75]

75 Üsdül-Gâbe: 2/114.

VAAZ NİMETİ

فَذَكِّرْ اِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرٰى ۞ سَيَذَّكَّرُ مَنْ يَخْشٰى ۞ وَيَتَجَنَّبُهَا الْاَشْقَى ۞

"O halde, öğüt fayda verirse durma öğüt ver.

(Allah'tan) korkacak olan öğüdü kabul eder.

Pek bedbaht olan ise ondan kaçınır."[76]

Rabbimiz (c.c.) öğüt vermeyi, insanlara iyilikleri anlatmayı emir buyurur.

Dînîmizde öğüt vermek, vaaz etmek çok önemli ve kutsal bir görevdir. Bu farz-ı kifâyedir. İhtiyaca göre ve tatlı ifadelerle yapılan konuşmalardan her insan faydalanır.

İslâm âlimlerinden Cemaleddin El-Kâşimî ed-Dımışki hazretleri "Mev'izatül Mü'minin" adlı eserinin önsözünde, Allah'a hamd ve Peygamberimize salatü selâmdan sonra şöyle demektedir:

"Halka vaaz-ü nasihatte bulunmak ve umumi derslerde onları irşada yöneltmek, İslâm ümmetine seçkinlerini alâkadar eden mühim hususlardır. Çünkü onlar

76 A'lâ sûresi: 9-11

Şeriatın emirleri, din kandilinin ışıkları, Şeriat ilimlerinin çerağları, İslâm kalelerinin bekçileridirler.

Geçmiş büyükler, dün, halleri ve mekânlarıyla ilgili gördükleri ve sinelerinde yer etmiş hususları yazdırıyorlardı."

"İslâm dînînin cevherlerinde halkı vâkıf kılmak, Müslümanlara dînîn güzelliklerini, vâciplerini, nâfilelerini, yasaklarını ve üstün ahlâklardan emrolunanları ve kötü huylardan men edilenleri öğretmek, salâh ve başarıların bulunduğu mertebeler yükselmeleri, mutluluk ve felâhlarının olduğu şeye sarılmakla kurtuluşa erebilmeleri için halka va'z u nasihat etmek, hayra dâvet etmek, ma'rûfu emir ve münkerden de nehyetmek, Allah Teâlâ'nın âlimlere yüklediği vâciplerin en önemlisi, farzların en kuvvetlisidir.

Zira bu sâyede Allah Teâlâ'nın buyruklarına, yasaklarına, va'd ve vaîdîne, muştuladığına ve korkuttuğu hususlarda onun şeriatına muttali olurlar. Binaenaleyh, Allah'a davet eden davetçinin, dâvetinde kendisine yardımcı olması için, zekâsını iyi çalıştırarak kitaplardan en yararlısını intihab etmesi, tedvîn olunmuş eserlerden özünün özünden de en yükseğini tercih etmesi gerekir."

"Halka vazifelerini hatırlatmak mevzuu mühim bir konudur. Buna ancak fazîlet sâhibi hakîm kimseler sâlih olur.

Bilir misin "müzekkir" veya "vâiz" veya "mürşid" kimdir? O, Allah'ın kanunlarını koruyan, akılları irşâda, rûhları temizlemeye, zihinleri süslemeye, idrâkleri aydınlatmaya, inançları tashîh etmeye, ibadetlerin esrârını açığa çıkarmaya, bodur akılları bürüyen cehâlet karanlıklarını ve sapıklık artıklarını gidermeye koyulan insandır.

"Müzekkir" şer'i hükümlerin maksatlarına ve hikmetine vâkıf, ihtilâf ve ittifak mevzilerini bilen, kendisini dinleyenleri durumlarına uygun hükümlerle idare eden bir vâris-i Muhammedî'dir. Muhatablarını şiddet ve zorluğun doruğuna çıkarmadığı gibi, kolaylıkla aşırılığa kaçarak ruhsatın çukurlarına da indirmez. Bilakis onları hak caddesinde ve düz yolda yürütür.

"Müzekkir" faydalı ilmi insanlar arasında yayar, onları yararlı bilgi ile amel etmeye teşvîk eder, kendilerine akılları oranında konuşur, onlara doğru yolu göstermek için sevgilerine iner, hayırhahlıkla muamele eder, kalplerini ısındırmak için aralarına karışır."

Allah Teâlâ, kalbinde ilâhi korku bulunanların öğüt ve nasihatlerden faydalanacaklarını beyan buyurur.

Kuşeyri hazretleri "Allah'tan korkan öğüt alır" ayetinin tefsirinde şöyle der:

"Ey Resülüm!

Her ne kadar öğüt sadece Allah'tan korkana fayda veriyorsa da sen yine de öğüdünü genişlet, genelleştir. Hiç değilse senin için insanları tevhide davet etme sevabı hâsıl olur."

Şeyyid Şerif Cürcâni de şöyle söyler:

"Fayda vermese dahi hatırlatmak, vazetmek vâciptir."

El Maverdi, âyetin izahını şöyle yapar:

"Allah'a kavuşacağını uman kimseler öğüt alabilir. Korkan kimselere öğüt vermek, uman kimselere öğüt vermekten daha etkilidir. O bakımdan öğüt almak ve öğüt vermekte fayda vardır."

Nasihat, bir din kardeşi hakkında hayır istemektir. Bu hayır isteyiş Allah için, Peygamber için ve bütün Müslümanlar için güzel bir yoldur.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz, öğüt ve nasihat vererek bir insanı hidayete erdirmenin ne derece büyük bir nimet olduğunu şöyle beyan eder.

لَاَنْ يَهْدِىَ اللهُ عَلَى يَدِكَ رَجُلاً خَيْرٌ لَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ وَغَرَبَتْ ۞

"Yüce Allah'ın bir kimseyi, senin aracı olmaklığın ile hidayete erdirmesi, senin için güneşin üzerine doğduğu ve battığı şeylerin hepsinden daha hayırlıdır."[77]

Bir insanın doğruluğa ermesi veya bir fenalıktan dönmesi ne kadar güzel bir değişimdir. Ve buna sebep olmak da sevapların en güzelidir.

Fahreddin-i Râzi diyor ki:

"Hatırlatıp öğüt verme, noksan ve kusurlu olanları kusursuz hale getirmeyi, cahilleri de ilme sevk etmeyi gerektirir. Böyle olandan ise kemal fışkırır. Bu yönüyle de hem olgun ve hem de olgunluğa erdiren bir zat olmuş olur."[78]

Birini cehaletten kurtarmak olgunluğa ulaştırmak ne güzel hizmettir. Bu bir insana yapılacak en güzel hayırdır. En güzel iyilik ve en makbul hediyedir.

77 İhyâ-u Ulûmiddin: 1/9
78 Mefâtihül Gayb: 23/80

İnsanların vaaz ve nasihatlere, irşad ve telkinlere ihtiyaçları vardır. Bundan dolayı da emr-i bil-maruf ve nehy-i ani'l-münker, farz-ı kifayedir.

Camilerde verilen vaaz ve hutbelerin yerine göre konuşulduğu takdirde birçok hayırlara vesile olduğu her zaman görülmektedir.

İnsan gönlü, uygun bir metotla, sevdirici bir yaklaşımla yapılan öğütlerden istifade eder. Kalpler nasihat ile ilahi nura kavuşur.

İnsan ne olursa olsun, hangi makam ve mevkide bulunursa bulunsun mutlaka yönlendirici bir öğüde, yol gösterici bir nasihate ihtiyaç duyar.

Dinin emirleri, insanların gerek dünya ve gerekse ahirete ait bilmeleri gereken konular hep nasihat yoluyla öğrenilmiş ve öğretilmiştir.

اِنَّ الدِّيْنَ النَّصِيحَةُ لِلّٰهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُوْلِهِ وَلِاَئِمَّةِ الْمُسْلِمِيْنَ وَعَامَّتِهِمْ ۞

"Şüphe yok ki din, Allah için, Allah'ın kitabı ve Peygamberi için, Müslümanların idarecileri için ve hepsi için hayır istemekten, öğüt vermekten ibarettir."[59]

İşte bu hadis-i şeriften de anlaşılacağı gibi vaaz ve nasihat bir nimettir. Hem öğüt veren hem de öğüt dinleyen için...

Rabbimiz, öğüt dinlemeyen kavimlerin akıbetlerini Kur'an'da beyan buyurur:

"Artık ne zaman ki onlar kendilerine yapılan nasihatleri unuttular. Biz de kötülükten yasaklayanları kurtardık, zâlimleri de isyan ettiklerinden dolayı şiddetli bir azap ile yakaladık.[79]

Allah'ın seçkin kulları, talihli insanları, öğüt veren, nasihat edenlerdir. Her asırda sözü dinlenir olanlar daima sevap kazandıkları gibi insanların sevgi ve hürmetlerine de mazhar olurlar. İnsanları doğruya ve güzele davet etmek güzel bir vazifedir.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

فَلَوْ لاَ كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ اُولُو بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِى الْاَرْضِ ۞

"Hâlbuki sizden önceki (helak ettiğimiz) nesiller içinde insanları yeryüzünde fesat çıkarmaktan vazgeçirmeye çalışacak faziletli kimseler bulunmalı değil miydi?"[80]

Vaaz veren, öğüt ve nasihat eden faziletli insanlar, yeryüzünde fesat çıkarmayı önlemiş olurlar. Öğüt ve nasihatlerin âşıklarına Allah Teâlâ'nın ayrı bir lütfu vardır. O insan kalbinde daima kendisine öğütte bulunan bir kuvveti hisseder.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

اِذَا اَرَادَ اللّٰهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا جَعَلَ لَهُ وَاعِظًا مِنْ قَلْبِهِ ۞

79 Âraf sûresi: 165
80 Hud sûresi: 116

"Cenâb-ı Hak bir kuluma hayır murad ettiği zaman, onun kalbinde ona vazedici bir kuvvet yaratır."[81]

İnsanın gönlündeki bu kuvvet onun imanına iman katar. O insan tam bir mü'minlik vasfı kazanır. Kalbi ürperti içine girer. Âyette beyan edildiği gibi olur:

"Mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. Kendilerine Allah'ın ayetleri okunduğunda bu onların imanlarını artırır. Ve onlar yalnız Rablerine tevekkül ederler.[82]

Vaaz verilirken dinlemeyenin imanı zayıf bir imandır. İlahi sohbetlerden zevk almayan insan, kendisini iyice yoklamalıdır. Mutlaka ihlâsında bir noksanlık var demektir.

Yüce Allah nasihat dinlemekten kaçanları, vaaz ve öğüt dinlemeyenleri aslandan kaçan yaban eşeklerine benzetir:

وَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ ۞ كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ۞ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ۞

"Böyle iken onlara ne oluyor ki hâlâ öğütten yüz çeviriyorlar. Sanki onlar aslandan ürküp kaçan vahşi eşeklerdir."[83]

Vaazdan ve nasihatten istifade edenler, yollarını iyiliğe çevirirler. Öğüt kabul etmeyi Yüce Allah arazi misaliyle beyan buyurur:

81 Câmi-us Sağir: 1/4
82 Enfal sûresi: 2
83 Müddesir sûresi: 49-51

وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِاِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِى خَبُثَ لاَ يَخْرُجُ اِلاَّ نَكِدًا ۞

"Toprağı iyi olan beldenin bitkisi Rabbinin izniyle çıkar. Kötü olanın ise ancak zor çıkar."[84]

Bu ayetlerin tefsirinde Fahreddin-i Fâzi der ki:

"Bu ayette Lâtif bir şekilde işaret edildiği gibi, mü'minin kalbi münbit arazi, kâfirin ki ise çorak arazi gibidir. Ki mü'min kişi, Allah'ın kelamını işitince kabul eder. Allah da bu güzel haline binaen ona hidayet ihsan eder.

Kâfirin kalbi ise nasihat tohumunu kabul etmediğinden hidayet nimetine nail olamaz. Bazı güzel sayılabilecek hallerinden, keşif ve icatlarından da hayır görmezler."[85]

Öğüt verenlerin, nasihat edenlerin de bazı özellikleri bulunması gerekir. Bu kutsal görevi yapmak isteyenlerin bu beş şarta uymaları zorunludur.

1. Vaaz ve öğüt veren, o konuda bilgi sahibi olmalıdır. Bilgisi olmayan cahil birinin vereceği öğütten hayır gelmez. Hatta o insan kaş yapayım derken göz çıkarana benzer.

2. Sabırlı ve iyi huylu olmalıdır. Öğüt vermek, nasihat etmek sabır isteyen bir görevdir.

3. Öğüt verecek olanın daima iyi huy ve tatlı dilli olması gerekir. İnsanlar sert ve kaba sözlerden hoşlanmazlar. Hatta böyle sert davranışlar, o insanın daha fazla inatlaşmasına sebep olur.

84 Âraf sûresi: 58

85 Mefâtihul Gayb: 7/14

Kur'an ne güzel misal veriyor. Yüce Allah (c.c.) Musa ve Harun aleyhisselâma şu emri verdi:

اذْهَبَا اِلَى فِرْعَوْنَ اِنَّهُ طَغٰى ۞ فَقُولاَ لَهُ قَوْلاً لَيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ اَوْ يَخْشٰى ۞

"Firavuna gidin, çünkü o hakikaten azdı. Gidin de ona yumuşak söz söyleyin. Olur ki nasihat dinler yahut Allah'tan korkar."[86]

Bu âyetlerin tefsirini Taberî şöyle yapar:

"Bu ayet-i celilede emr-i bil mâruf ve nehy-i anil münker yapanlara tembih vardır. Allah'ın emirlerini bildirenler, yasaklarından sakınanlar daima yumuşak sözlerle konuşmalıdırlar. Kaba ve sert hareketlerden kaçınmalıdırlar. Muhatapları nefret ettirmekten sakınmalıdırlar. Musa ve Harun gibi peygamberlerini, Firavun gibi birine gönderirken: "Ona yumuşak sözle söyleyin. Belki nasihat dinler veya korkar." buyurmuştur. Yüce Allah, Firavunun imana gelmeyeceğini bildiği halde emirlerini yumuşak sözle söylenmesini buyurmuştur. Bu, İslâm'daki tevazuun ifadesidir. Zira tevazu ve vakar İslâm'ın şiarıdır."

4. Öğüt verenin, verdiği öğüdün tesirli olabilmesi için bizzat kendisinin de onu uygulaması gerekir. Yoksa ilâhi ikaza muhatap olur.

لِمَ تَقُولُونَ مَا لاَ تَفْعَلُونَ ۞

"Niçin yapmadığınız şeyi söylersiniz?"[87]

86 Tâhâ sûresi: 43-44

87 Saf sûresi: 2

Öğüt vermek, vaaz ve konferans vermek için çok kalabalık bir cemaat arzulanır. Ama önemli olan dinleyenlerin çokluğu değildir. Asıl önemli olan öğüt vermektir. Dinleyici az da olsa, konuşan sevabını alır ve vaaz meclisine ilâhi rahmet gelir. Zaten her insan nasibi kadar faydalanır.

Şu olay konuya ışık tutmaktadır:

Hoca vaaz vermek istediği salona girmiş. Salonda ön sırada oturan seyis dışında kimse yokmuş. Konuşup konuşmama konusunda düşünen hoca sonunda seyise dönmüş ve:

“Buradaki tek kişi sensin, sana göre konuşmalı mıyım yoksa konuşmamalı mıyım?” diye sormuş. Seyis:

“Hoca ben basit bir insanım, böyle şeylerden anlamam ama ahıra gelseydim ve bütün atların kaçıp sadece bir tanesinin kaldığını görseydim, yine de onu beslerdim,” demiş.

Bu sözlere hak veren, hoca konuşmaya başlamış. İki saatin üzerinde konuşmuş ve konuşmasını bitirdiğinde kendini çok mutlu hissetmiş. Sonra seyise tekrar dönmüş ve:

”Vaazımı nasıl buldun?" diye sormuş. Seyis:

“Sana daha önce basit bir insan olduğumu ve bu konulardan anlamadığımı söylemiştim. Gene de eğer ahıra geldiğimde biri dışında tüm atların kaçtığını görseydim, onu beslerdim ama elimdeki yemin hepsini ona vermezdim.” demiş.

Vaaz verenlerin, sohbet edenlerin çok güzel konuşmaları gereği olduğu gibi muhataplarını da dikkate almaları ayrı bir anlayıştır. Kendilerini yetiştirmek, geliştirmek yanında halkın psikolojisini de iyi kavramaları esastır.

Yıllardır din görevlilerinin her kademesinde bulunmuş biri olarak lüzumlu gördüğüm bazı konuları, bu kutsal görevi yapmakta olan meslektaşlarımla paylaşmak istedim. Maksadım tenkit değil, yol göstermek ve cemaatimize daha faydalı olmayı sağlamaktır.

İçinizden biri olarak, dış görünümden kendi kendimizi sorgulayarak daha güzel görev yapmak için şu tavsiyelerim olacaktır:

1. Hangi görevde olursanız olun kendinizi yenileyin. İmam-müftü-vaiz, olarak, olduğunuz gibi kalmayın. Cemaatiniz kendini yeniliyor. Yeni yayınları takip edin. Devamlı okuyun, okumayı bıraktığınız anda yerinizde saydığınızı gören cemaatiniz, sizin sohbetlerinize rağbet etmeyecektir. "Hep aynı şeyleri tekrarlamak" olarak dile getirilecektir. Sizler karşınızdaki insanlardan farklı bilgilere ve görgülere sahip olmak mecburiyetinizdesiniz. Böyle olmadığınız takdirde mevkiiniz ne olursa olsun, insanların gözünde değeriniz azalacaktır.

2. Sohbetlerinizi fazla uzatmadan az ve özlü yapınız. Sıkıcı ve ümitsizliğe düşürücü olmayınız.

3. Konuşmalarınızı insanların anlayacağı dilde yapınız. Edebiyat yapma hastalığı, yeni kelimeler kullanma özentisi içine girmeyiniz. Hele hiç tutmayan kelimeleri kullanmaktan kaçınınız. Ne gariptir ki son günlerde hiç tutmamasına rağmen "Bu bağlamda" sözünü kullanan sadece din konusunda yazanlar olduğu görülmektedir. Bu, entel görünmek kompleksinden başka bir şekilde izah edilemez.

4. Bulunduğunuz mekânları bilhassa camileri sık sık havalandırın. Değişik insanların bir arada ibadet ettikleri

bir mekânın havasız kalması, oradaki insanlarının nefeslerinin duvarlara yapışarak çeşitli hastalıklara sebep olduğu bir gerçektir. İnsanı en çok etkileyen de insan nefesidir. Karbondioksit olarak atılan kirli havadan en fazla etkilenen de o caminin görevlileridir. Bunun için camilerin devamlı havalandırılmaları gerekir.

5. Bilhassa Müftülüklere gelerek:

- Biz Ankara'dan geliyoruz. Yangın tüplerini kontrol edip dolduracağız, diyerek ticari şahıslar memurlar tarafından sanki Diyanetten geliyor gibi zannedilip fahiş fiyatlarla tüpler doldurulmaktadır. Yangın tüplerinin dolumu veya bakımı ile Diyanetin hiçbir ilgisi yoktur. Onlar ticarî amaçla gelen şirket elemanlarıdır. Bu konuda da müftülük personelinin aldanmamaları gerekir.

6. Müftülük makamındaki değerli meslektaşlarıma da şunu tavsiye ederim. Hep tenkit değil, biraz da takdir etmeyi uygulasınlar. Çalışkan ve hizmeti güzel yapanları takdir etmek konusunda cimri davranmasınlar. Unutmamak gerekir ki "Marifet iltifata tabiidir." Takdir edilen insan görevine daha fazla sarılır ve hizmeti daha iyi yapar. Personeline tepeden bakan, hep tenkit ve asık bir yüz ile görev yaptırmak isteyen müftüler, sevilmedikleri gibi örnek de olamazlar. Zor ile yaptırılmayan nice işler sevgi ile kolayca yaptırılır. Camii Dernek mensuplarına dahi takdir belgeleri vermek onları hizmette şevklendirir.

7. Başarılı bir din görevlisi yüzü gülen, kendini yetiştiren ve etrafına cesaret verendir. İnsanlarda bir anlayış vardır ki, din görevlisini severse dînî de sever. Kendisini sevdiremeyen din görevlisi o görevi yapmasa daha iyidir.

Dînî sevdirmek için de daima güleryüz ve tatlı dil gerekmektedir. Önemli olan; insanları cehenneme göndermek değil, cennete adam kazandırmaktır.

Kutsal bir görevi ifa etmek gibi bir nimete nail olmak ne güzel şereftir. Bu nimetin kadrini bilerek hareket edelim ve kendimizi örnek bir din görevlisi olacak hale getirelim.

Din görevlisi olmak kutsal bir meslek, faziletli bir iştir. Allah, sevdiği kullarını dinine hizmet ettirmektedir. Bunun için irşad ve nasihate gönül verenlere ecirler de o nispette olacaktır.

Hazret-i Musa Allah'a sordu:

"Ya Rabbi! Kardeşini çağırıp ona iyiliği emredip kötülükten men eden bir kişinin alacağı karşılık nedir?"

Yüce Allah (c.c.) buyurdu:

"Onun her kelimesine bir yıllık ibadet sevabı yazarım. Ve ateşimle ona azap etmekten hayâ ederim."

Ne büyük nimet... Ne güzel kazanç...

Bundan dolayı âlimler nasihati hep ön planda tutmuşlardır.

Gavs-ı Bilvânisî şöyle anlatır:

"Bir eczası düşünün; her türlü ilacın nasıl yapılacağını ve bu ilaçların hangi hastalıklara iyi geleceğini bilir. Hatta çoğu zaman doktorlara bile bilgi verir. Doktorlar da onun verdiği bilgilere dayanarak hastalarına ilaçlardan tavsiye ederler. Ama eczacı çoğu defa hastalığı teşhis edemez. Hastalığın teşhis edilmesi ise ayrı bir uzmanlık alanıdır. Reçete olmaksızın eczacı ilaç veremez. Verdiği takdirde hasta zarar görürse eczacı suçlu olur. Yine her

doktor kendi filmini çekemez. İki omzu arasında bir rahatsızlığı olsa tedavi edemez. Bir başkasına muhtaç olur."

Âlimleri de böyle düşünmek gerekir. Kalbin manevi hastalıklarında ehli olan âlimler mürşid-i kâmillerdir. İnsanlara sohbet etmek ayrı bir iştir, insanlar üzerinde sohbeti icra etmek ve gereğini yerine getirmek, kalpleri tedavi etmek farklı bir iştir.

İnsanlara öğüt ve nasihatler veren Allah dostları, birçoklarının hidayete ermelerine vesile olmuşlardır. Birçok gafilleri uyarmışlar, itaat ve ibadete alıştırmışlardır.

İmam-ı Gazali hazretlerinin öğüt ve nasihatleri meşhurdur. Şöyle öğüt vermiştir:

"Ey oğul! Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.)'in ümmetine yaptığı nasihatlerden birisi şudur: 'Allah-u Teâlâ'nın kulundan yüz çevirmesinin alâmeti; onun kendisini ilgilendirmeyen boş alâmeti; onun kendisini ilgilendirmeyen boş şeylerle meşgul olmasıdır. Eğer bir insanın ömrünün bir saati, yaratılma gayesi olan Hakk'ın rızasının dışında geçerse, o kimse bu saati için uzun süre hasret ve pişmanlık çekecektir.'

Nasihat kolaydır; zor olan onu kabullenip yapmaktır. Çünkü nasihat, nefsin kötü zevklerine uyarak onlardan tat alanlar için acıdır. Zira yasak edilen haram işler, onların kalpleri için sevimli olmuştur. Bu durum özellikle nefis üstünlüğü ve dünyalık elde etmek için çabalayan ilim talebelerinde sık görülür. Onlar, amelsiz ilmin kurtuluşlarına yeteceğini, amele ihtiyaç duyurmayacağını zannederler. Bu düşünce filozofların inancı olup yanlıştır.

Hayırlı amellerden yana müflis olma. Güzel hâllerden de eli boş kalma! Şuna kesinlikle inan ki, sadece ilim insanın elinden tutmaya yani onu kurtarmaya yetmez. 'Akıllı kimse, nefsini ıslah edip, ölümden sonra içi çalışandır. Ahmak kimse ise, nefsine uyup Allah-u Teâlâ'dan kendisini halay ettiği şeylere kavuşturmasını bekleyendir.'

Dilediğin kadar yaşa, yine de öleceksin. Dilediğin kişiyi sev, yine de ondan ayrılacaksın. Dilediğin kadar çalış, amel et, muhakkak onun karşılığını bulacaksın.

Gayretin, ruhunu kemâle erdirmek, nefsini yenmek ve bedenini ölüme hazırlamak olsun. Zira sonunda varacağın yer kabir çukurudur. Hakîkat yolcusuna gereken dört şey vardır. Bunlar:

1. Sahih itikat: Bu, içinde bozuk inanç (bidat) bulunmayan itikattır.

2. Nasuh tevbe: Bu, peşinden bir günah zilletine düşülmeyen samimi tövbedir.

3. Hak sahiplerinin râzı etmek: Sende kimsenin bir alacağı kalmamalı; sende alacağı ve hesabı olan herkesle helâlleşmelisin.

4. Allah'ın emirlerini yerine getirebilecek kadar din bilgisi: Sonra da seni kurtaracak kadar ahiret ilmi.

Ey oğul! Evlen, istediğin kızı seçerken şunlara dikkat et; bilmiş ol ki kadınlar parmaklarımız kadar birbirinden farklıdır. Bir kızla evlenmek istediğinde ailesini iyice araştır ve öğren. Çünkü temiz ve asil bir aile, tatlı meyveler yetiştirir. Şirret ve karaktersiz kızdan sakın. Onların dış görünüşlerine aldanma. Böyleleri kocasına karşı kaba ve hırçındır. Kocası kendisine saygılı olduğu zaman

bunu bir üstünlük kabul eder. Hiç bir iyiliğe karşı teşekkür etmesini bilmez. Az şeye kanaat etmez. Dünyaya çocuk getirmesi yüzündeki hayâ perdesini açar. Ne ev halkından ne de konu komşusundan utanmaz. Böylelerinin gizli hali kalmaz. Aile sırrını sokağa dökerler. Yılan gibi sokar, akrep gibi ısırırlar. Kocası 'evet' dese 'hayır' der. Geri zekâlı, hantal, ağırcanlı ve kıt anlayışlı kızlardan da uzak dur. Bir tür kız da vardır ki huzur ve sükûnet kaynağıdır. Sevimli ve merhametli bu kızlar bereketli ve feyizlidir. Soylu çocuk doğurur. Kendisine her zaman güvenilir. Komşuları arasında itibarlıdır. Aile sırlarını korur, kimsenin yanında açmazlar. Cömert ve eli açıktırlar. Bağırıp çağırmaz, alçak sesle konuşurlar. Evi tertemiz tutarlar. Çocukları çiçek gibi gönül alıcıdır. Kocası da o nispette yumuşak huyludur. Namus onun şiarı, terbiyesi değişmez vasıflarındandır."

Aziz Mahmud Hüdayi hazretleri şöyle uyarır:

"Yalancı dünyaya aldanma yahu
Bu demek dağılır, divân eğlenmez.
İki kapılı bir virânedir bu,
Bunda konan göçer, mihmân eğlenmez.
Bakma bunun karasına ağına,
Gönül verme bostanına bağına,
Benzer hemân oğlan oyuncağına,
Bunda akıl olan eğlenmez."

Abdülhâlik Gucdevâni hazretleri de şu nasihatlerde bulunmuştur:

"Yavrucuğum, sana ilim tahsili ile edeb öğrenmeyi tavsiye ederim. Hemen her zaman Allah-u Teâlâ'nın huzurunda olduğunu bil ve dikkat et. Rasûlullah Efendimizin sünnetine uygun davran. Sünnetin hakiki uygulayıcısı olan ashabın davranışını gözünden ırak etme. Geçtiğimiz asırlardaki büyük âlimlerin izini bırakma. Fıkıh ve hadis öğren. Cahil tarikatçılardan sakın. Şöhret peşinde koşma, şöhret âfettir ve tehlikelidir. Hemen her hâlinle insanlardan biri gibi yaşa. Namazını her zaman cemaatle kılmaya gayret et. Bidat sâhibi sapıklar ile ve dünyaya düşkün kimselerle arkadaşlık etme. Din dışı hareketleri ile meşhur, sözünü bilmeyen bayağı kimselerle arkadaşlık etme. Az konuş, az ye, az uyu. Oturmak için daha çok ıssız yerleri tercih et. Helâl yemeye çok gayret eyle. Şüpheli şeyleri terk et. Çok kere dünyalık isteği sana ağır basar. Ağır basan bu talep için yola düşersen, dinin elden gider."

Vaazları, sohbetleri can kulağı ile dinleyenler çok şey öğrenirler. Öz olarak ilimlerden hisselerini alırlar. Vaaz ve sohbetlerden her insan nasibini alamaz. Niyeti temiz olanlar, gönlü saf olanlar daha çok istifade ederler.

Nef'i (1582-1636)'nin dediği gibi:

"Tuti-i mucize gûyem ne disem lâf değül
Çerh ile söyleşemem hayinesi sâf degül.
Ehl-i dildir diyemem sinesi saf olmayana
Ehl-i dildir birbirini bilmemek insaf degül."

MÜMİNLERİN KIYMETİ

Resûlullah (s.a.v.) tavafı esnasında Ka'be-i Muazzama'ya hitâben:

لاَ اِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ مَا اَطْيَبَكِ وَاَطْيَبَ رِيحَكَ مَا اَعْظَمَكِ وَاَعْظَمَ حُرْمَتَكِ وَالَّذِى نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِه لَحُرْمَةُ الْمُؤْمِنِ اَعْظَمُ عِنْدَ اللّٰهِ حُرْمَةً مِنْكِ مَالِه وَدَمِه وَاَنْ نَظُنَّ بِه اِلاَّ خَيْرًا ۞

"Nimetiyle sevilen, azabından korkulan Allah'tan başka hiçbir ma'bûd yoktur. Ne güzelsin! Ne güzel kokun var! Ne kadar büyüksün! Ne kadar büyük hürmetin var! Muhammed'in ruhu kudretiyle yaşayan Ulu Zât'a andolsun, hiç şüphesiz Allah nezdinde hürmet olarak, iman ve sevgiyle kalbi süzülen gerçek Mü'minin malı, kanı ve hayırdan başkasıyla hakkında zannetmemiz haramdır."[88]

Mü'minlerin kıymeti çok büyüktür. Çünkü onda iman gibi bir cevher vardır. Onun iman nuru ile dolu bir gönlü vardır. O imanı sayesinde değer kazanmıştır.

88 Sünen-i İbn-i Mâce. H.No: 3932

İmanı uğruna nice ezaya katlananlar vardır ki imanlarından asla taviz vermezler.

Müslümanlar eza ve işkenceye uğrayınca Ebu Bekir (r.a.) de Habeşe diyârı tarafına hicret etmek üzere olan öz vatanı olan Mekke'den çıkmıştı. Nihâyet Mekke'nin Yemen cihetinde beş günlük mesafede olan ve Berkü'l-ğımâd denilen yere gelince kendisiyle; Kâre kabîlesinin ulusu olan İbnü'd-Değıne karşılaştı ve Ebu Bekir'e:

"Nereye gitmek istiyorsun ey Ebu Bekir," diye sordu. Ebu Bekir de:

"Beni kavmimin eziyeti çıkardı, beni hicrete mecbur ettiler, şöyle tenha bir yere seyahat edip çekilmek ve Rabbime ibadet etmek istiyorum," cevabını verdi. Bunun üzerine İbnü'd-Değıne:

"Nasıl olur, ey Ebu Bekir! Senin gibi bir zât, ne yurdundan çıkar, ne de çıkarılır; Şu bir gerçektir ki, sen; yoksula kıymetli bir malı verirsin, akrabayı ziyaret edersin, reşîd olmayan aile fertlerinin yükünü çekersin, misafiri ağırlarsın, başına hâdiseler gelmiş olan kimselere imkânın kadar yardım edersin ve ma'rûfu işlersin! Şimdi sen dön, benim himâyemdesin, sana êza verenlere karşı seni koruyacağım. Artık dön de kendi memleketinde Rabbine ibadet et!" demiş.

Ebu Bekir (r.a.) de onunla beraber avdet etmiş. Nihâyet Mekke'ye gelince İbnü'd-Değıne:

"Ey kureyş câmiası! Ben, Ebu Kuhâfe'nin oğluna, Ebu Bekir'e emân verip onu himâyeme aldım. Artık ona hayırdan başka bir şeyle hiç kimse taarruzda bulunmasın," dedi. Onlara, "Ebu Bekir gibi bir zât, ne memleketinden

çıkar, ne de çıkmaya mecbur edilir!" deyip faziletlerini zikretti. Kureyş de İbnü'd-Değıne'ye:

"Ebu Bekir'e söyle! Bir şeye karışmasın, evinde Rabbine ibadet etsin; evinde namaz kılsın, dilediği kadar Kur'ân okusun! Ancak namazı ve kıraati ile bize ezâ vermesin; bunları alenî yapmasın! Çünkü biz, kadınlarımızı ve çocuklarımızı fitneye düşürmesinden korkarız!" dediler.

Ebu Bekir de, bu şartları kabul ederek İbnü-d-Değıne'nin himâyesine girdi. Bir müddet bu hâl üzerine devam etti. Bir zaman sonra Ebu Bekir için bundan başka bir re'y hâsıl oldu da belki de:

"Herkes putlarına alenen taparken, aşikâre şiir, şarkı okurken, ben neden hakiki ma'bûduma alenen kulluk yapmıyorum? O'nun hak kelâmı olan Kur'ân ı saklı okuyorum, asla doğru değil!" gibi, kalbinden bir fikir geçti. Hemen evinin önünde bir mescid yaptı ve burada namaz kılmaya, Kur'ân okumaya başladı. Bunun üzerine müşriklerin kadınları ve çocukları, birbirlerini itip kakarak Ebu Bekir'in üzerine düşüyorlar, onun ibadet ve kıraatine taaccüp ediyor ve ona hayran hayran bakıyorlardı. Ebu Bekir. Yufka yürekli olduğundan çok ağlardı, Kur'ân okuduğu vakit bir türlü göz yaşlarını tutamazdı!..

Ebu Bekir'in bu hâli, Kureyş müşriklerinin eşrafını korkuttu, hemen İbnü-d Değıne'ye adam gönderdiler ve:

"Biz Ebu Bekir hakkında, ibadeti evinde gizli yapması şartıyla himâyene râzı kalmıştık. O bu haddi aştı. Doğrusu biz, kadınlarımızın, çocuklarımızın ve zayıflarımızın ona meftun olarak iğfâl edileceğinden kaygı duyuyoruz.

Binaenaleyh ona mâni ol!.. Şartlara riayet etsin ve illâ verdiğin emânını, himâyeni, sana iade etsin," dediler.

Hz. Ebu Bekir (r.a.) de ona:

"Ey İbnü'd-Değine! Senin himâyeni sana reddediyorum. Ben Azîz ve Celîl olan Allah'ın himâyesine razıyım," dedi. (Kafirin himayesine ihtiyacım yoktur demek istedi)...[89]

Mü'minin kıymetli oluşundan dolayı Allah, onu koruması için yüz altmış melek göndermiştir.[90]

Mü'minler, iman bağı sebebi ile birbirinin kardeşi sayılmıştır. Bu ilâhi hüküm şöyle beyan buyurulur:

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ اَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُواالله لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ۞

"İnananlar ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki size rahmet etsin!"[91]

Birbirinin kardeşi olan Müslümanların aralarında birbirlerine karşı görevleri de vardır. Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Müslümanın Müslüman üzerindeki hakkı beştir:

1. Selamına karşılık vermek
2. Hastalığında ziyaret etmek
3. Davetine icabet etmek
4. Aksırdığında (yerhamükellah): Allah sana merhamet buyursun, demek

89 Sire. İbn-i Hişâm: 1/12
90 Kenzül Ummâl: 1/1279
91 Hucürât sûresi: 10

5. Vefatında cenazesine katılmak."[92]

Müslüman, Müslümana rastladığında mutlaka selâm vermelidir. Verilen selamı da daha iyi bir şekilde en güzel ifadelerle almalıdır. Bu, kardeşliğin icabındandır.

Müslümanın Müslümana karşı ikinci görevi de hastalığında ziyaret etmesidir.

Hastayı ziyaret etmek, onun hâl ve hatırını sormak, hastanın ihtiyaç duyduğu ve ziyaretçinin de gücü yettiği kadar hastaya yardımda bulunması sünnettir. Müslüman olsun, zîmmî (gayri müslim) olsun, yakın bir komşu veya uzak bir hemşehrî olsun hepsi ziyaret edilir. Bu şekilde hasta ziyareti dinî ve ahlâkî bir vazife olduğu için sevaptır.

Bir Yahudi genç, Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e hizmet ederdi. Bir ara hastalandı. Resûlü Ekrem bu genci hastalandığında ziyaret etti. Başucunda oturdu. O da babasına baktı. Babası "Oğlum! O'na (s.a.v.) itaat et." deyince Müslüman oldu. Resûl-ü Ekrem hastanın yanından çıkarken "Şu genci cehennem azabından kurtaran Allah-u Teâlâ'ya hamd ü senalar olsun." buyurdu.

Bir hadis-i şerifte:

"Bir Müslüman, bir Müslüman kardeşini hasta iken ziyaret ettiğinde hastanın yanından ayrılana kadar o ziyaretçi cennet bahçesinde yaşar." buyrulmuştur.

Hasta ziyaretine giden kişi hastanın hâl ve hatırını sormalıdır. Resûlullah (s.a.v.):

"Sizden biriniz hasta ziyaretine vardığında elini hastanın alnına veyahut eline koyup, sıvazlayarak "Nasılsınız?"

92 Camius sağir:1/128

diye hâlini sorması hasta ziyaretinin tamamlayıcı adabındandır." buyurmuşlardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Ashabım! Hastaları ziyaret ediniz, açları doyurunuz, köleleri azad ediniz, salıveriniz." buyurmuştur. Hasta ziyaretinin önce zikredilmesi şayan-ı dikkattir.

Müslümanların birbirleriyle iyi ilişkiler içinde olması gerekir. Mü'min din kardeşinin davetine icabet etmeli, onunla iyi geçinmelidir.

Resûlullah (s.a.v.), sevmediği ve davranışlarını tasvip etmediği kimselere bile, şerlerinden emin olmak için mülayemetle davranır ve onlara yumuşak bir üslupla konuşurdu. Hz. Aişe'nin şu rivâyeti bu hususla ilgili ne güzel bir misaldir:

Bir gün bir adam Peygamberimiz'in yanına girmek için izin istedi. (Onun ismi zikredilince) Efendimiz:

"Aşiretinin ne kötü adamı!" buyurdu.

Sonra da girmesine müsaade etti. Adam huzuruna girince, ona yumuşak bir üslupla konuştu. Adam gidince ben:

"Ey Allah'ın Resûlü, ona mülâyim bir dille konuştun, hâlbuki daha önce hakkında böyle böyle söylemiştin," dedim.

Şöyle cevap verdi.

"Kıyamet günü Allah indinde makamca insanların en kötüsü, insanların, dilinde ve davranışlarının kabalığından kaçınarak kendisinden uzak durduğu kimsedir."[93]

93 İhyâ-u Ulûmiddin: 2/184

Müslüman, Müslüman hakkında daima iyi dualar etmelidir. Aksırdığında elhamdülillah dediği zaman yerhamükellah diyerek dua etmesi de mü'minin mü'minde olan haklarındandır.

Vefat eden mü'mine karşı da mü'minlerin görevleri vardır. Durumları iyi olmayanların kefen ve defin işlerini yapmak mü'minlerin vazifelerindendir. Bunu da güzel bir şekilde yapmak gerekir.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu:

"Sizin biriniz din kardeşini kefenleyecek olsa, kefenini iyi ve güzel yapsın."[94]

"Sizin biriniz din kardeşinin ölüsünü teçhiz etmeyi üzerine alıp velisi olursa kefenini iyi ve temiz maldan güzel olarak yapsın. Zira ölüler, defnolundukları kefenleriyle birbirlerini ziyaret ederler."[95]

"Ölünün kefenlerini güzel yapın. Zira ölüler, aralarında birbirini ziyaret eder de kefenlerinin iyiliği ve güzelliği ile sevinç duyup övünürler."[96]

"Kefen almakta pek pahalısına gitmeyin. Zira kefen, çabuk çürüyüp gider."[97]

Ölen mü'minin cenazesine katılmak da mü'minin vazifesidir. Bu hem kendisi için de bir kazançtır.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdu:

"Mü'mine ilk hediye, cenazesine katılanların mağfireti olur."[98]

94 Sahih-i Müslim: 3/50
95 Râmuz-ul Ehadis: 66
96 Dür'ül Muhtar: 807
97 Câmi-us Sağir: 2/191
98 Râmuz el-Ehâdis: 120

Mü'minler daima birlik ve beraberlik içinde olmalıdırlar. Birlikten kuvvet doğduğu gibi birbirlerinden de faydalanırlar.

İnsanın Hakk'a kulluk haysiyet ve şerefini muhafaza edebilmesi için, kendilerinden kalben feyz alabileceği sâlih mü'minlerle beraber olması icâb eder. İnsan daima rehbere muhtaçtır. Bu zarûretten dolayıdır ki, Cenâb-ı Hak ilk insanı, ilk peygamber olarak göndermiştir.

Şeyh Sâdî-ı Şîrâzi, ülfet ve dostluk edilen kimselerin mânevi hâllerinin kişiye sirâyetini şu misalle ne güzel îzâh eder:

"Ashâb-ı Kehf'in köpeği, sâdıklarla beraber olduğu için büyük bir şeref kazandı, nâmı Kur'ân-ı Kerîm'e ve tarihe geçti. Nûh ve Lût peygamberlerin karıları ise fâsıklarla beraber oldukları için küfre dûçâr oldular"

Mü'minler birbirleriyle oldukları müddetçe şeytandan uzaklaşırlar.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Şeytan, sürünün peşindeki kurt gibi insanların peşindedir. Sürüden ayrılıp ileri gidenleri ve geç kalanları kapar. Sakın tefrikaya düşmeyin. Birlikte ve mü'minler topluluğuyla bir arada olun."[99]

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

وَاَطِيعُواالله وَرَسُولَهُ وَلاَ تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ...

99 Müsned: 5/243

"Allah ve Resûlü'ne itaat edin! Birbirinizle çekişmeyin. Sonra korkuya kapılırsınız da gücünüz gider..."[100]

Mü'min, Allah nazarında kıymetini şu özelliklerden dolayı almaktadır:

"Kalbi imanla, Allah ve Resûlü'nün sevgisiyle süzülen gerçek Mü'min, fevkalâde akıllı, zeki, uyanık, belalardan korunan; şüpheli ve şâibeli yerlerde duraklayan, tevbe ve istiğfarla Allah'a dönen; acele etmeyen, bilgin, Rabb'inin azabından son derece korkan ve yasaklarından korunandır. Münafık ise, el göz kaş işaretiyle alay eder, sözüyle halka dürter, laf dolaştırıp dedikodu yapar, gıybet eder; şüpheli ve şaibeli, haram yerlerde dizginini salıverip içlerine girer; gece odun toplayan gibi nereden kazandığına ve nereye harcadığına bakmaz."[101]

İman en güzel nimet
Ondan gelir fâzilet.
Hakka kul olanların
Mükafâtıdır cennet.

Mü'min olmak nimetinin en güzel yönü de Hazret-i Muhammed aleyhisselâmın ümmeti olmak özelliğidir. Kâinatın sevgilisi Hazret-i Muhammed Aleyhisselâma ümmet olmayı arzulayan Hazret-i İsa ve Hazret-i Musa, bu şerefe ermek istemişlerdir.

100 Enfal sûresi: 46
101 Kenz-ül Ummal: 1/162

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) ümmeti için bir emniyet vesilesidir. Bir kurtuluş sebebidir. Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor:

Şefkat ve merhamet sembolü olan Peygamberimiz (asm) buyurdular ki:

"Benim misâlimle sizin misâliniz, şu temsile benzer. Bir adam var, ateş yakmış. Ateş etrafı aydınlatınca, pervâneler, gece kelebekleri ve aydınlığı seven bir kısım hayvanlar bu ateşe kendilerini atmaya başlarlar. Adamcağız onları kurtarmaya mâni olmaya çalışır. Ancak hayvanlar galebe çalarak çoklukla ateşe atılırlar. Ben, tıpkı o adam gibi ateşe düşmemeniz için belinizden yakalıyorum, ancak siz, ateşe ateşe koşuyorsunuz."

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz vefatından sonra bile ümmetini düşünen, onların ezaya maruz kalmaları için Allah'a niyazda bulunan rahmet peygamberidir. Fahr-i Kâinat Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor:

"Dikkat edin! Ben hayatımda sizin için bir emniyet vesilesiyim. Vefat ettiğimde ise, kabrimde; 'Yâ Rabbî, ümmeti ümmeti!' diye ilk sûr üfleninceye kadar nidâ edeceğim."[102]

Müminler talihli, şanslı ve bereketlidirler. İman nimeti ile her türlü fazileti yaşayıp huzurlu bir hayata kavuşacak olanlardır. Her insan inanmak nimetine nail olamamıştır. Bu bir nasip meselesidir. Hidayet konusudur. İşte mümin o nimete mazhar olmuş bahtlı insandır.

Herkes inanamamıştır. Hatta Rasûlullah (s.a.v.) Efendimizin yanı başında yaşadıkları halde o lütuftan nasip alamamış olanlar vardır.

102 Kenz-ül Ummâl: 14/414

Kureyş'ten Utbe ve Şeybe İbni Rebia, Ebû Süfyan İbni Harb, Nadr İbni Haris, Esved İbni Muttalib, Velid İbni Muğire, Ebû Celil İbni Hişam, Ümeyye İbni Halef, Âs İbni Vail, Nebiy, İbnni Haccac ile Münebbih İbni Haccac toplanmışlar ve birbirlerine:

"Muhammed'e bir haber salın, kendisiyle bir konuşun, bir mübâhase, münakaşa edin ki, mâzur olasınız," demişler ve bunun üzerine:

"Kavmin senin için toplandılar, seninle konuşmak istiyorlar," diye haber salmışlardı. Allah Resûlü geldi:

"Yâ Muhammed, biz senin hakkında mâzûr olalım diye sana haber gönderdik. Şimdi bak, sen eğer bu söz ile mal istiyorsan sana mallarımızdan mal toplarız. Eğer şeref istiyorsan seni efendi tanırız. Eğer mülk istiyorsan seni melik yaparız," dediler. Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Bende, dediklerinizden hiçbiri yok, ben size getirdiğimi ne mallarınızı almak için, ne içinizde şeref için, ne de üzerinizde melik olmak için getirmedim. Lâkin Allah-u Teâlâ beni, size Peygamber olarak gönderdi. Bana bir Kitâb indirdi. Size bir müjdeci ve uyarıcı olmamı emreyledi. Ben de size, Rabb'imin risâletini tebliğ ve hayırhahlıkla nasihat eyledim. Eğer siz getirdiğimi kabul ederseniz, o sizin dünya ve Ahirette nasibinizdir. Eğer reddederseniz Allah Azze ve Celle, benimle sizin aranızda hükmünü verinceye kadar ben, Allah-u Teâlâ'nın emrine sabrederim."

Bunun üzerine müşrikler şöyle dediler:

"Yâ Muhammed! Eğer arz ettiklerimizden hiçbir şey kabul etmeyeceksen, o hâlde kendin için Rabb'inden iste, maiyetinde seni tasdik edecek ve senden bizi def eyleyecek

bir Melek göndersin. Hem iste, sana bağlar, bostanlar ve altından, gümüşten köşkler yapsın da seni çalışmadan kurtarsın. Çünkü sen de bizim gibi çarşılar dolaşıyor, geçimlik arıyorsun. Eğer iddia ettiğin gibi Resûl isen, o vakit fazlını ve Rabb'inin indindeki menzilini anlarız."

Buna karşı Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdular:

"Hayır, ben size onun için gönderilmedim. Allah-u Teâlâ, beni bir uyarıcı ve müjdeci olarak gönderdi."

Bu hâdise üzerine şu âyetler indi:

"Bu Peygambere ne oluyor? dediler. Yemek yiyor ve çarşılarda yürüyor. Ona bir Melek indirilse de mâiyetinde yâver bir savulcu olsa ya! Veyâ O'na bir hazine bırakılıverse, yahut güzel bir bahçesi olsa da ondan yese ya! Hem o zâlimler: Siz büyülenmiş bir adama tâbi oluyorsunuz, dediler. Bak senin hakkında ne kıyâslar, ne temsiller yaptılar da çıkmaza saptılar, artık hiçbir yol bulamazlar."[103]

Bildikleri halde, gördükleri halde Peygamber (s.a.v.) Efendimizin nurundan istifade edemeyen nasipsizler olmuştur. Ne mutlu mü'minlere...

Şâir, iman nimetini ne güzel dile getirir:

"Başta, Allah dini sunmuş bizlere
Son risâlet sundu, son Peygamber'e.

Verdi aydınlık zamanın insana
Hem Resûl, son, biz de ümmet olduk ona."

103 Furkan sûresi: 6-9

Peygamber aleyhisselâma ümmet olanlar, O'nun ashabı, arkadaşları O'na öyle bağlanmışlardır ki, saçının bir teline bile zarar gelmesine razı olmuyorlardı. Böylesine bağlılık ancak mü'minlere has bir teslimiyet idi.

Mâ-u Rec"i gazvesi sonunda, Hubeyb b. Adiyy (ra), gözü dönmüş, kin ve intikamla köpürüp duran inanmayanlar tarafından idam sehpasına çıkarıldığında, şu soruya muhatap olmuştu:

"Şu anda senin yerine Muhammed'in idam edilmesini arzu eder miydin?"

Cevap kesin, net ve tavizsizdi:

"Hayır, vallahi, benim kurtuluşum pahasına dahi, O'nun ayaklarına bir dikenin batmasına razı olamam."

Ve Hubeyb, idam sehpasında verdiği bu cesaret örneğinden sonra ellerini açar:

"Ya Rabbi, buraya gelirken Senin Habibi'ne veda edemeden geldim, benim selâmımı O'na ulaştır." der.

Tam o esnada Allah Resulü (s.a.v.) ashabıyla oturmuş konuşurken, birdenbire doğrulur ve:

"Selâm sana ey Hubeyb!" der.

Yanındakiler ne olduğunu sorunca da gözyaşları içinde:

"Müşrikler Hubeyb'i şehid ettiler. Son anında bana selâm gönderdi ve ben de selâmını aldım," buyururlar.

O gün Hubeyb'in selamını alan Peygamberimiz (s.a.v.), her salavat getiren mü'min selamını da almakta ve dua ile mukabele de bulunmaktadır.

Hadis-i Şerifte buyuruldu:

"Görevli melek okuduğunuz salât ve selamı kabrime getirdiğinde, kimin olduğunu, ismini ve soyunu bana haber verir. Onun okuduğu salât ve selamı ben yanımda beyaz bir sahifeye yazarak tespit ederim."[104]

"Her getirdiğimiz salavatı ve selamı melekler bana ulaştırır."[105]

Mü'minler, Peygamberimizi (s.a.v.) her an anmakta, ibadetlerde mübarek adını zikretmekte ve daima salât-ü selam getirmektedirler.

Enes (r.a.)'den rivayette Peygamberimiz Aleyhisselâm şöyle buyurmuştur:

"Kıyamet gününün sıkıntı ve duraklarından en kolay kurtulacak olanlarınız, dünyada bana salât ve selâmı en çok getirininizdir."

Mü'minlerin vefatı ânında bile meleklerin yumuşak davranışlarına muhatap olacakları beyan edilir. Hazret-i Muhammed aleyhisselâmın ümmetine melekler de hürmetli davaranmaktadır.

Mü'min, Allah katında çok değerlidir. Onun ayrı bir mevkii vardır.

Selman-ı Farisi bir hastayı ziyarete gitmişti. Hasta o sırada can çekişiyordu. Selman bir ara:

"Ey Melek! Ona yumuşak davran!" Dedi.

Hasta da:

"Melek, 'Ben her Müslümana yumuşak davranırım,' diyor." dedi.[106]

104 Beyhakî.
105 Tergib vet Terhib: 2/498.
106 Hilye: 1/204

Bu ne güzel nimettir... Bu nimetlere mazhar olmak için iman şarttır.

İman eden insan, imanının gereğini yerine getirir. Rabbisine tam bir teslimiyetle itaat ve ibadet eder...

Ebû Sebre (r.a.) buyurdu; Abdullah bin Amr (r.a.) bana Resûlullah'tan bir hadîs-i şerif rivayet etti. Ben de onu anladım ve yazdım:

"Bismillâhirrahmânirrahîm, bu Abdullah bin Amr (r.a.) Resûlullah'tan haber verdiğidir. O, Resûlullah Efendimizin şöyle (s.a.v.) buyurduğunu haber verdi:

"Muhakkak Allah Teâlâ fuhşiyyâtı (çirkin şeyleri) konuşanı, fuhşiyyâtı işleyeni, kötü komşuluk edeni ve sılâ-i rahmi (yakın akraba ile münasebetini) keseni sevmez.

Muhakkak mü'minin misâli arı gibidir ki güzel ve hoş olanı yer, ondan ancak güzel ve hoş olan çıkar ve bir şeye düşse onu ifsâd etmez, onu mahvetmez.

Yine mü'min bir parça kızıl altın gibidir ki ateşe konulup körüklense değişmez, tartılsa noksan gelmez. İşte bu mü'mindir."

Tâbiîn'in büyüklerinden Mücâhid (r.a.) buyurdu; Mekke'den Medîne'ye giderken Hz. Ömer'in yanında bulundum; Ondan sadece Resûlullah'ın şu hadis-i şerifini işittim: Resûlullah (s.a.v.) buyurdu:

"Mü'min arı gibidir ki onunla dost olsan faydası olur; müşâvere etsen (danışsan) faydası olur; yanında otursan faydası olur. Onun her hâlinde nice faydalar vardır. İşte arı da böyledir. O her cihetten faydalıdır."

İbnü'l-Esir merhum diyor ki: Arıdan ibret almalıdır. Zira arı ile Müslüman arasında şöyle benzerlik vardır:

"Arı arıyı tanır, zekidir, eziyeti az; menfaati çoktur, kanaatkârdır; gündüzleri daima çalışır, pislikten uzaktır, yediği temizdir. Zira başkasının kazandığını yemez. Âmirine itaat eder. Arıyı işinden geri bırakan bazı afetler vardır; karanlık, sis, rüzgâr, duman, su ve ateş. Müslüman için de kendisini ameli işlemekten geri koyan bazı afetler vardır; gaflet zulmeti, şek (şüphe) sisi, fitne rüzgârı, haram dumanı, bolluğa aldanmak suyu ve hevâ ateşi."

AHİRETTE MÜMİNLER

Yüce Allah, peygamberleri ve kitapları vâsıtasıyla iyiyi kötüyü ayırt edebilecek akıl ve fikirleriyle donattığı kullarına iki yol göstermiştir. Hidayet yolunu seçen, mü'min kullarına vadettiği cenneti, bütün güzellikleriyle ve her türlü zevkleriyle de kitab-ı keriminde beyan buyurmuştur. O edebi yurda, sınırsız güzelliklere ve nimetlere nâil olmanın da imandan geçeceğini bildirmiştir.

Hiçbir aklın tasavvur edemeyeceği kadar nimet ve lütuflarla, güzelliklerle dolu olan Cenneti, inanmış kullarına hazırlamıştır.

Mü'minler cennette her arzu ettiklerini bulacaklardır. Dünyada sahip olamadıklarına orada ebedi olarak kavuşmanın sevincinin yaşayacaklardır.

Dünyada çocuk sevgisi tadamamış ana-babalar cennette o duyguyu doyasıya yaşayacaklardır.

اِنَّ الرَّجُلَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ كَيُولَدُ لَهُ الْوَلَدُ كَمَا يَشْتَهِى يَكُونُ حَمْلُهُ وَفِصَالُهُ وَشَبَابُهُ فِى سَاعَةٍ وَاحِدَةٍ ۞

"Cennete giren kişi isterse istediği şekilde çocuğa sahip olur. Hamile olmak, çocuğun annesinden doğumu, büyümesi bir saat içinde olur."[107]

Bediüzzaman hazretleri ne güzel izahta bulunur:

"...Dünyada on senelik kısa bir zamanda elemlerle karışık evlâd sevmesine ve okşamasına bedel, ebedî sâfî, elemsiz milyonlar sene ebedî evlâd sevmesini ve okşamasını kazanmak ehl-i imanın en büyük bir medar-ı saadeti olduğunu şu âyet-i kerime;

وِلْدَانٌ مُخَلَّدُونَ ۞

"Ölümsüz kılınmış çocuklar (ve genç hizmetçiler)" cümlesiyle[108] işaret ediyor ve müjde veriyor.[109]

Mü'minlerin, bulûğa ermeden tam sevilecek zamanlarında vefat eden çocukları da cennette ana-babalarının kucaklarında dolu dolu sevgiyi karşılıklı tadacaklardır.

"(Aynı çocukluk halleri üzere) ebediliğe erdirilmiş çocuklar (ve genç hizmetçiler) de etraflarında dolaşırlar. Onları gördüğün zaman, kendilerini (etrafa) saçılmış (birer) inci sanırsın."[110]

Allah Teâlâ'nın kudsî hadiste şöyle buyurulduğunu Resûlullah (s.a.v.) şöyle bildiriyor:

107 İbn-i Mâce
108 Vâkıa sûresi: 17
109 Lemâlar. 25. Lema. 229
110 İnsan sûresi

يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ:اَعْدَدْتُ لعِبَادِ الصَّالِحِينَ مَا لاَ عَيْنٌ رَأَتْ وَلاَ اُذُنٌ سَمِعَتْ وَلاَ خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ ۞

"Allah azze ve celle şöyle buyurdu:

- Ben, ibadete düşkün, yasaklarımdan kaçınan, ahlak ve fazilet sahibi kullarım için hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulun işitmediği ve hiçbir insanın kalbinden geçiremediği bir takım nimetler hazırladım."[111]

Ebu Hureyre (r.a.) diyor ki:

- Bu nimetler, Allah'ın size Kur'an'da bildirdiği nimetlerden başkadır. İsterseniz şu âyeti okuyunuz:

فَلاَ تَعْلَمُ نَفْسٌ مَا اُخْفِىَ لَهُمْ مِنْ قُرَّةِ اَعْيُنٍ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

"Artık yapmakta olduklarına karşılık olarak onlar için göz aydınlığı olacak olan (nimetler) den nelerin saklandığını kimse bilmez."[112]

"Cennete gireceklerin derecesi en düşük olanlar bile:

- Râzı oldum ey Rabbim! diyecek... Kendisine denilecek ki:

- İşte sana bunlarla birlikte, gönlünün istediği ve gözünün hoşlandığı her şey verilecek."[113]

111 İbn-i Mâce: 10/635
112 Secde sûresi: 17
113 İbn-i Kesir: 1/75

Çeşitli güzelliklerle donatılmış olan cennete girmek, iman ehline has olan nimettir.

İnanmış insan günahkâr dahi olsa günahlarının cezası çektikten sonra yine cennete girecektir.

Cennete giriş için iman şartı vardır.

Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdular:

يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ كَانَ فِى قَلْبِهِ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ مِنَ الْاِيمَانِ ۞

"Kalbinde zerre kadar iman bulunan bir kişi cehennemden çıkar."[114]

"Kalbinde, az dahi olsa bir iman çekirdeği bulunan günahkâr ve fâsık insanlar, ceza müddetlerini tamamladıktan sonra Allah'ın lütfu ile cennete gireceklerdir."[115]

Allah'a ve Allah'ın peygamberlerine, meleklerine, ahret gününe, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmış ve gönlüyle bunları tasdik etmiş olan insan mü'mindir.

İnsan, dünya hayatını tamamlayıp ahirete yol aldığında kabir hayatı başlayacaktır. Mü'min, kabrinde de rahata erecektir.

"Ölü kabre gömüldüğü zaman, ona birine Münker, diğerine Nekir denilen kara yüzlü ve gök gözlü iki melek gelip:

- Siz bu zât (Hazret-i Peygamber) hakkında ne dersiniz? diye sorar.

Eğer o mü'min ise:

114 İhya-u Ulûmiddin: 1/110
115 Kurtubi Tefsiri: 5/9.102

- O, Allah'ın kulu ve peygamberidir. Şehâdet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Şehâdet ederim ki Muhammed muhakkak O'nun peygamberidir, cevabını verir.

Melekler de:

- Biz de (dünyada) böyle ikrar ettiğinizi biliyorduk, derler. Sonra o ölünün kabri enine ve boyuna yetmişer zira, genişletilir, orası aydınlatılır. Sonra ona; 'Uyu' denilir. Bunun üzerine o der ki:

- Aileme döneyim de (şu saadetimi) onlara haber vereyim.

Melekler de şöyle derler:

- Döşeğinden ancak ailesinin sevgisi ile uyandırılan gelin ve güvey gibi uyu.

O, yeniden dirilme vaktine kadar bu halde kalır.

Eğer ölü, bir münafıksa cevabında der ki:

- İnsanlardan işitirdim, ona Allah'ın peygamberi derlerdi de ben de öyle derdim. Hakikatte o bir peygamber midir, değil midir, bilmiyorum. Bunun üzerine melekler:

- Biz de öyle söylediğini biliyorduk, derler. Artık toprağa:

- Onu olanca şiddetinle sık, denilir. Toprak da onu sıkar, yan kemikleri birbirine geçer ve artık o, yeniden dirilme vaktine kadar bu halden kurtulamaz."

Kabir, ahiretin ilk basamağıdır. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

اِنَّ الْقَبْرَ اَوَّلُ مَنَازِلِ الْآخِرَةِ فَاِنْ نَجَا مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ اَيْسَرَ مِنْهُ وَاِنْ لَمْ يَنْجُ مِنْهُ فَمَا بَعْدَهُ اَشَدُّ مِنْهُ ۞

"Muhakkak mezar, ahiret konaklarının ilkidir. Eğer ölü onun azâbından kurtulursa ondan sonraki konaklar ondan kolay olur. Şayet ölü onun azabından kurtulmazsa ondan sonraki konaklar ondan şiddetli olur."[116]

İnsan kabirde yapayalnız ve tek başına kalacağını düşünerek hazırlanmalıdır. Kabirde, o karanlık yerde ışık ve nur Kur'an'dır. İnsanın en yakınları ve koruyucuları da dünyada yaptığı iyi amelleridir.

İnsan öldüğünde Münker ve Nekir adlı melekler onu kabrinde sorguya çekerler. Bu sorulara cevap verebilenler mü'min için kabrinden bir pencere açılır. Ölü oradan bakarak ateş alevlerinin şiddetli hararet ve sıkışıklıktan birbirini kırıp yenmeye çalıştığını görür. Ona denir ki:

"İşte bak! Sen iyi bir kul olmasaydın, günahkâr olarak gelseydin yerin bu olacaktı."

Sonra onun için cennet tarafına bir pencere açılır. Cennetin süsüne ve nimetlerine bakar. Kendisine denir ki:

"İşte bu güzel yer senin makamındır. Sen dünyada samimi iman üzerine idin. Bu sağlam iman üzere öldün. İnşallah iman üzere dirileceksin."

Kabre konan kötü kişi için de Münker ve Nekir sualler sorarlar. O bu sorulara cevap veremez. Onun kabrine de cennetten bir pencere açılır. O da cennetin süsüsüne ve içindeki nimetlere bakar. Kendisine denir ki:

"Kötülüğünden dolayı Allah'ın sana nasip etmediği cennete bak! Eğer iyi bir kul olsaydın yerin bu olacaktı."

116 İbn-i Mâce. Zühd

Sonra onun için cehennem tarafına bir pencere açılır. Alev alev cehennem ateşini görür. Kendisine denir ki:

"İşte bu senin yerindir. Sen şüphe üzere yaşadın. Şüphe üzerine öldün. Kıyamet günü de şüphe ile dirileceksin."

Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdular:

اذَا مَاتَ اَحَدُكُمْ عُرِضَ عَلَى مَقْعَده بالْغَدَاة وَالْعَشىّ انْ كَانَ مِنْ اَهْلِ الْجَنَّة فَمِنْ اَهْلِ الْجَنَّة وَانْ كَانَ مِنْ اَهْلِ النَّارِ فَمِنْ اَهْلِ النَّارِ. يُقَالُ: هذَا مَقْعَدُكَ حَتَّى تُبْعَثَ يَوْمَ الْقِيَامَة ۞

"Biriniz öldüğü zaman varacağı yer sabah-akşam kendisine gösterilir. Ölü cennet ehlinden ise cennetliklerin makamlarından bir makam kendisine gösterilir. Şayet ölü cehennem ehlinden ise cehennem ehlinin hücrelerinden biri kendisine gösterilir:

Her ölüye:

- İşte kıyamet günü diriltinceye kadar senin durağın burasıdır, denir.[117]

- Mü'min ölü kabre girdiği zaman güneş batmak üzere bulunduğu şekilde ona gösterilir. (O, sanki akşam namazı vakti gelmiş gibi bir görüntü olarak görür.)

- Bunun üzerine ölü, ellerini gözlerini sürer ve der ki:

- Beni bırakınız namaz kılayım!"[118]

117 İbn-i Mâce. Zühd.
118 İbn-i Mâce. Zühd.

Dünyada namazla meşgul olan mü'min, kabirde bile bunu arzular.

Mü'min, kabrinde rahattır.

Mezarı onun için huzur yeridir.

Bediüzzaman hazretleri der ki:

"Ehl-i Cennet elbette arzu ederler ki, dünya maceralarını tahattur etsinler. Hatırlayıp birbirlerine nakletsinler. Belki o maceraların levhalarını ve misallerini görmeyi çok merak ederler. Elbette, sinema perdelerinde görmek gibi o levhaları ve o vakaları (hâdiseleri) müşahede etseler (görseler) çok lezzet alırlar.

Madem öyledir, herhalde lezzet odası ve saadet yeri olan cennet evinde "Tahtlar üzerine karşı karşıya oturmaktadırlar."[119] Ayetinin işaretiyle ebedi manzaralarla dünyaya ait maceraların sohbeti ve dünyevî hâdiselerin manzaraları Cennette bulunacaktır."[120]

Cennet ehli birbiriyle sohbet ederler. Dünyada iken başlarından geçen olayları birbirlerine anlatırlar.

"İçlerinden biri şöyle der:

- Benim bir dostum vardı. Bana:

- Sen de mi ölüp toprak ve kemik olduğumuz zaman dirilerek ceza göreceğimizi tasdik edenlerdensin, der idi.[121] Beni iman ettiğimden dolayı kınardı. Onun akıbetini sana göstereyim mi?

119 Hıcr sûresi: 47
120 24. Mektup, 74
121 Saffat sûresi: 51-53

Böyle dedikten sonra, küçücük bir pencereden cehennemin içine bakarlar. Cehennem alevinin ortasında yanmakta olan arkadaşını görür. Ve ona şöyle der:

- Allah'a andolsun. Neredeyse beni de buraya düşürüp helâk edecektin. Eğer Rabbimin lütfu olmasaydı ben de oraya götürülenlerden olurdum" [122]

Saptırılmış olanlar da, dünyada iken kendilerini yanlış yollara sürükleyenlere beddua bulunurlar:

"Rabbimiz! Bu işi kim başımıza getirdiyse ateşte onun azabını kat kat arttır."[123]

Bu azabı başımıza onlar getirdi. Bizi onlar baştan çıkarıp kötü amellere sürüklediler.

"Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptıranları göster. Onları ayaklarımızın altına alalım da en altta kalanlardan olsunlar."[124]

Dünyada fenalıkta beraber olanların dostlukları ahrette pişmanlığa, düşmanlığa dönüşür.

اَلْاَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلَّا الْمُتَّقِينَ ۞

"O gün, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dost olanlar birbirine düşman olurlar."[125]

İnsanlar İslâm daveti konusunda birbirleri ile müşavere ederlerdi. Kimin dostu, kendisinin hayra davet edip doğru yola görmeye teşvik ederlerdi. Kiminin dostu ve

122 Saffat sûresi: 56-57
123 Sad sûresi: 61
124 Fussilet sûresi: 29
125 Zuhruf sûresi: 67

arkadaşı da kendisini şerre davet edip kötülük yolunda yürümeye teşvik ederdi.

Kıyamet gününde, dünyada yaptıkları hatalı telkinlerin kendilerine vebal getirdiğini görünce o dostların bir kısmı bir kısmını düşmanı haline geleceklerdir.

Hazret-i Ali (k.v.) diyor ki:

"Arkadaşın en iyisi, seni hayra sevk edenlerdir."

Fena arkadaş, cahil dost insana zarar verir.

Avcının biri dağlarda dolaşırken, büyükçe bir yılanın öldürmek üzere olduğu ayıyı gördü. Hemen koştu ve kılıcıyla yılanı ikiye böldü.

Ölümden kıl payı kurtulan ayı, avcının peşine takılıp ona hizmet etmeye başladı.

Bir süre sonra ondan kurtulmak için uğraştıysa da, ayının takip ve hizmeti devam etti. Arkadaşları:

"Yahu" dediler, "Bu hayvanların dostluğuna güven olmaz. Gün gelir başına bir iş açar. Kov gitsin yanından!"

Avcı kendisini kıskandıklarını zannedip ayı ile olan dostluğundan vazgeçmedi. Günlerden bir gün hizmetçisinin getirdiği nefis ballardan yedikten sonra istirahate çekildi. Ayı, başı ucundan ayrılmıyor, onu her türlü tehlikeden korumak için adeta nöbet bekliyordu.

Derin bir uykuya daldığı sırada bir sinek geldi ayı hemen eli ile uzaklaştırdı. Sineğin bir daire çizip yeniden geldiğini ve efendisini rahatsız ettiğini fark eden ayı sinirlenmeye başlamıştı. Tekrar kovup uzaklaştırdı ama onun gitmeye hiç niyeti yok gibiydi. Bir kez daha gelip kondu avcının yüzüne.

Ayı fazlaca dayanamadı. Bu terbiyesiz sineğe haddini bildirmek istedi. Yerden kocaman bir kaya parçası kapıp geldi. Ve bütün gücüyle attı avcının suratına.

İyilik yapacağım derken, aptallığı yüzünden kötülük yapmış, dostunun canına kıymıştı...

Yüce Rabbimiz, kullarını daima uyarmıştır.

Âyet-i celîlede buyuruldu:

وَاِنْ تُطِعْ اَكْثَرَ مَنْ فِى الْاَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَخْرُصُونَ ۞ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ مَنْ يُضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ۞

"Eğer yeryüzünde bulunan insanların çoğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna tabi olurlar. Ve onlar sadece yalan söylerler.

Şüphesiz ki Rabbin, yolundan sapanları gerçekten en iyi bilendir. Hidayete erenleri en iyi bilende O'dur."[126]

Kur'an-ı Kerim'de Rabbimiz (c.c.) şöyle buyurur:

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ اَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللّٰهِ فِى شَىْءٍ اِلَّا اَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقٰيةً وَيُحَذِّرُكُمُ اللّٰهُ نَفْسَهُ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ۞

"Mü'minler mü'minleri bırakıp da kâfirleri dostlar edinmesin! Kim böyle yaparsa, artık

126 Enam sûresi: 116-117

Allah'tan (onun için yardım namına) bir şey yoktur. Ancak (dost görünerek) onlardan (gelebilecek) bir tehlikeden sakınmanız müstesna! Bununla beraber Allah sizi kendisinden sakındırır. Dönüş ise ancak Allah'adır."[127]

Fena arkadaşların tesirinde kalanlar, gaflet içinde yaşayanlar da mahşer günü pişmanlık duyarlar.

Onlara şöyle denilecektir:[128]

... فَتَنْتُمْ اَنْفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ
الْاَمَانِيُّ حَتّٰى جَاءَ اَمْرُ اللّٰهِ...

"... Siz kendi kendinize kötülük ettiniz. Beklediniz. Şüphe ettiniz. Kuruntular sizi aldattı, Allah'ın emri gelinceye kadar..."

Hadid sûresinin 14. âyetinin tefsirinde denir ki:

"Kendinizi şehvet ve zevklerle yine siz aldattınız. İlerde tevbe ederim diye beklediniz. Ve ölümün geleceğinden şüphe ettiniz. Bu yüzden nefsinize uyarak yanıldınız."[129]

İnsan gaflet içindedir.

Ahmed bin Harb der ki:

"Bizden herhangi bir kimse, gölgeyi güneşe tercih eder. Fakat cenneti cehenneme tercih etmez."

Abdullah bin Samit şöyle anlatır:

"Babamdan dinledim. Diyor ki:

- Ey sıhhatinin uzunluğuna aldanan!

127 Âli İmrân sûresi: 28
128 Hadid sûresi: 14
129 İhyâ-u Ulûmiddin: 4/332

Acaba hastalıksız ölen hiç kimseyi görmedin mi?

Ey müddetinin uzunluğuna aldanan!

Acaba azıksız yakalananı hiç görmedin mi?"

Ahiret için, cennet için hazırlanmalı. Bütün saadet oradadır.

Enes bin Malik (r.a.) anlatır:

"Kâfirlerden dünyada en zengini ve nimetlerden istifade edeni getirilip meleklere:

- Bunu bir defacık ateşe daldırın! Emri verilir.

Ateşe daldırıldıktan sonra o kâfire sorulur:

- Sen hayatında hiç, nimet gördün mü? O da:

- Hayır. Hiç nimet görmedim, der.

Sonra dünyada en şiddetli fakirlik gören kişi getirilir. Meleklere denir ki:

- Bunu cennete bir defa sokun!

Cennete girdikten sonra kendisine sorulur:

- Hayatında hiç güçlük çektin mi?

O da şöyle cevap verir:

- Hayır, hiç güçlük görmedim."[130]

"Cehennem ehli, aralarında bulunan günahkâr Müslümanlara sorarlar:

- Siz Müslüman değil miydiniz?

Müslümanlar:

- Evet, derler.

- Demek Müslümanlığınız size bir fayda sağlamadı. Zira sizde bizimle birlikte ateştesiniz.

130 İhyâ-u Ulûmiddin: 4/381

O zaman Müslümanlar derler ki:

- Bizim günahlarımız vardı. O yüzden buradayız.

Bu konuşmaları işiten Allah, Müslümanların cehennemden çıkarılmasını emreder. Müslümanlar cehennemden çıkarlar. Kâfirler bu durumu görünce derler ki:

- Keşke biz de Müslüman olsaydık. Onlar gibi biz de çıkmış olsaydık.

Bunu anlattıktan sonra Resûlü Ekrem (s.a.v.) şu ayeti okudu:

رُبَمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ۞

"Kâfirler, azabı gördükleri zaman çok kere:

- Keşke Müslüman olsaydık! diye temenni edeceklerdir."[131]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Kötü amellerinizle ölülerinizi utandırmayın. Çünkü yaptıklarınız kabirdeki dostlarınıza iletilir, haber verilir."[132]

İmam Gazâlî (rah.) anlatır:

Amr b. Dînâr el-mekkî (rah.) der ki: "Ölen her kişi kendisinden sonra ailesinin neler yaptıklarını, kendisini nasıl yıkadıklarını ve kefenlediklerini bilir. Kabrinden onları seyreder durur."

Mâlik b. Enes (r.a.) demiştir ki: "Bana ulaşan haberlere göre müminlerin ruhları serbest bırakılır; onlar diledikleri yere giderler."

131 Hıcr sûresi: 2
132 Deylemî.

Cennet, her arzulananların rahatça bulunduğu yerdir. Mü'minler cennet bahçelerinde gezinir, köşkler ve saraylar içinde müstesna bir hayat sürerler. Dünyadaki sevdikleriyle beraber sohbet ederler. Her mü'mine yetmiş huri verilir. Onlar hem öyle güzellerdir ki Kur'an-ı Kerim'de vasıfları beyan buyurulur:

"Onlar, toz konmamış yumurta gibidirler."[133]

"Onlar, kocalarına sevimli ve birbirlerinin akranıdırlar."[134]

"Sanki o kadınlar birer yakut ve mercandır."[135]

Rasûlullah (s.a.v.) bu ayet-i celileyi şöyle tefsir buyururlar:

"Kişi, kendine verilen kadının yüzüne bakınca, yanaklarının aynadan daha parlak olduğunu görür."[136]

"Bir Huri, eğer yerle gök arasında bir avucunu çıkarıp gösterse, güzelliği karşısında bütün insanlar şaşkına döner, güzelliğine vururlardı. Şayet eşarbını çıkarsa, onun güzelliği yanında, güneşi altında mum ışığı nasıl sönük kalırsa güneşin ışığı da öyle zayıf kalır. Şayet yüzünü gösterecek olsa, güzelliği yer ile gök arasını aydınlatır."[137]

"Cennet kadınlarından biri dünyaya bakacak olsa, yeryüzünü misk kokusu doldurur. Güzelliği de güneşin ve ayın ışığını giderir."[138]

133 Saftaf sûresi: 49.
134 Vakıa sûresi: 37.
135 Rahman sûresi: 58.
136 Tergib vet Terhib: 4/534
137 Tergib vet Terhib: 4/535
138 Tergib vet Terhib: 4/523

Cennette mü'minlere verilecek olan nimetler saymakla bitecek gibi değildir. Onları hayal bile etmek mümkün değildir.

Allah-u Teâlâ, cennete mü'minlere hazırladığı nimetleri bir hadis-i kudsîde şöyle beyan buyuruyor:

"Sâlih kullarıma, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın duymadığı ve hiçbir beşerin aklına gelmedik nimetler hazırladım."

Cennet ehli cennette tüysüz ve sakalsızdır. Göz kapakları da yaratılıştan sürmeli ve otuz yahut otuz üç yaşında olarak cennete girecekler.

Cennete ilk girecek olanların yüzleri ayın on dördü gibi parlar. Onlardan sonra gelenler, semadaki en parlak yıldız gibidirler.

Onların büyük ve küçük abdest ihtiyacı olmaz. Orada hacet gidermek bedenlerinden çıkacak ve misk kokusu gibi kokacak olan terlemekle olur. Orada, tükürme, sümkürme ve uyku ihtiyacı da olmaz. Çünkü uyku ölümün kardeşidir. Cennette ise ölüm yoktur.

Orada, suyu bozulup bayatlamayan su ırmakları; tadı değişmeyen, kokmayan, ekşimeyen, her zaman taze olan süt ırmakları; içenlere lezzet veren ve dünyadaki gibi kekreliği, akıl gidermesi ve günahı olmayan şarap ırmakları; mumu, posası olmayan süzme bal ırmakları vardır.

Onlar koltukları üzerine yaslanmış olarak hurma salkımlarına uzanıp alırlar. Daha meyve ağızlarına ulaşmadan yerinde başkası yaratılır.

Cennette meleklerin kuşatıp hizmet ettiği bir çarşı vardır. Orada gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve

kalplere hiç gelmeyen nimetler vardır. Cennet ehlinin arzu ettikleri her şey getirilir. Fakat orada satılan ve satın alınan hiçbir şey yoktur. O çarşıda cennet halkı birbirleriyle karşılaşırlar ve tanışırlar. Dünyada nasıl olduklarını, Rablerine ibadetlerinin nasıl olduğunu, geceleri nasıl ihya ettiklerini, gündüzleri nasıl oruç tuttuklarını, ölümün nasıl olduğunu ve uzun müddet çürüdükten sonra nasıl dirilip de cennet ehlinden olduklarını konuşurlar, sohbet ederler.

Mü'minlere daha nice nice nimetler verilecektir. Bu nimetlere lâyık olmak gerekir.

Rasûlullah (s.a.v.) bir kabristana uğramış ve:

"Selâm size ey mü'minler diyârının sâkinleri! İnşallah bir gün biz de sizin yanınıza geleceğiz. Kardeşlerimizi görmeyi ne kadar da çok isterdim!" buyurmuştu.

Ashâb-ı kirâm hemen:

"Biz sizin kardeşleriniz değil miyiz, Yâ Rasûlullah?" diye sordular.

Allah Resûlü (s.a.v.):

"Sizler benim ashabımsınız; kardeşlerimiz, henüz dünyaya gelmemiş olanlardır." buyurdu.

Bunun üzerine ashâb-ı kirâm:

"Ümmetinizden henüz gelmemiş olanları nasıl tanıyacaksınız, ey Allah'ın Resûlü?" diye sordular.

Efendimiz (s.a.v.) de onlara:

"Bir kişinin alnı ve ayakları beyaz olan bir atı olduğunu düşünün. O zât bu atını hepsi de simsiyah olan bir at sürüsü içinde tanıyamaz mı?" diye sordu.

Sahabe-i kirâm (r.anhûm):

"Evet, tanır ey Allah'ın Resûlü!" cevabını verdiler.

Bunun üzerine Rasûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"İşte kardeşlerimiz de abdestten dolayı yüzleri nurlu, el ve ayakları parlak olarak geleceklerdir. Ben, önceden gidip havuzumun başında ikram etmek için onları bekleyeceğim. Dikkat edin! Birtakım kimseler, yabancı devenin sürüden kovulup uzaklaştırıldığı gibi benim havuzumdan (melekler tarafından) kovulacaklardır. Ben onlara "Buraya gelin!" diye nidâ edeceğim. Vazifeli melekler bana 'Onlar Sen'den sonra hâllerini değiştirdiler. Sen'in Sünnetini takip etmeyip başka yollara saptılar.' denilecek. Bunun üzerine ben de: 'Uzak olsunlar, uzak olsunlar!' diyeceğim."[139]

139 Müslim. Taharef: 39

İSLÂM KARDEŞLİĞİ

İnanmış insanları, birbirlerine sevdiren Allah'tır. Bu sevgi Allah Teâlâ'nın bir lütfudur.

فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا ۞

"Allah kalplerinizin arasını (İslâm ile) birleştirdi. Böylece O'nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz."[140]

Müslümanlar arasındaki kardeşlik, kan ve nesep yüzünden gelen yakınlıktan daha önemlidir. Yüce Allah iman edenlerin birbirleriyle kardeş olduklarını Kur'an-ı Kerim'de beyan buyurmuştur.[141]

Kurtubî şöyle der:

"Kan ve nesep kardeşliği dinlerin farklı olması sebebiyle kesilir. Hâlbuki neseplerin din kardeşliği kesilmez."[142]

Allah Teâlâ, Nuh (a.s.)'a, tufandan ailesini kurtaracağını vaat etmişti.

Nuh (a.s.) tufanda boğulan oğlu Kenan için Allah'tan mağfiret talebinde bulununca Allah Teâlâ:

140 Âl-i İmran sûresi: 103
141 Hucurat sûresi: 10
142 Tefsir-i Kurtubî: 16/322

قَالَ يَا نُوحُ اِنَّهُ لَيْسَ مِنْ اَهْلِكَ اِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ...

"Ey Nuh! O asla senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü bir iştir." buyurdu.[143]

Tefsirde denir ki:

"Maneviyata ait hadiselerde muteber olan yakınlık, din ve inanç yakınlığıdır. Nesep yakınlığı geçerli değildir." Âyet buna işaret etmektedir.

Zira Kenan, nesep yönünden Nuh'un oğlu olduğu halde, Allah Teâlâ Nuh'un ailesinden olmadığını açıktan beyan buyurmuştur.

Bizim şeraitimizde din ayrılığı, irse mânidir. Şu halde karâbette muteber olan din hususundaki karâbettir."[144]

Kardeşlerin birbirlerine yardımcı olmaları, birbirlerini korumaları gerekir.

İki Müslümanın bir araya gelmelerinden rahmetin ineceğini Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) haber vermiştir:

مَثَلُ الْاَخَوَيْنِ اِذَاالْتَقَيَا مَثَلُ الْيَدَيْنِ تَغْسِلُ اِحْدَاهُمَا الْاُخْرَى
وَمَا التَّقَى مُؤْمِنَانِ قَطُّ اِلاَّ اَفَادَ اللّٰهُ اَحَدَهُمَا مِنْ صَاحِبِهِ خَيْرًا ۞

"İki mü'min kardeş buluştukları zaman onların durumu, her biri diğerini yıkayan iki elin haline benzer. İki mü'min bir araya geldiğinde

143 Hud sûresi: 46
144 Tefsir-i Kebir: 13/36

Cenâb-ı Hak her birine arkadaşından hayır nasip eder."[145]

Mü'min mü'mine daima faydalı olur. Din kardeşinin hatalarını bağışlar. Ona doğruluğu, güzelliği tavsiye eder.

Yüce Allah (c.c.) kullarını bağışlayacağını beyan buyurur:

غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ التَّوْبِ شَدِيد الْعِقَابِ ذِى الطَّوْلِ
لاَ اِلٰهَ اِلاَّ هُوَ اِلَيْهِ الْمَصِيرُ ۞

"O günahı bağışlayan, tevbeyi kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olandır. O'ndan başka ilah yoktur. Dönüş O'nadır."[146]

Mü'min de din kardeşinin hatalarını ve suçlarını düzeltmeye çalışmalıdır. Ona hayırda öncülük etmelidir.

Şam halkından güçlü, kuvvetli bir adam Hazret-i Ömer'in yanına gidip gelirdi. Hazret-i Ömer bir gün o adamı tanıyanlara soruşturdu.

- Falan adam ne yapıyor?

Dediler ki:

- Ya Ömer! O içki içmeye devam ediyor.

Halife Ömer kâtibini çağırttı. Ona bir mektup yazdırdı. Dedi ki:

"Ömer ibn-i Hattab'dan Falan oğlu Falana.

Allah'ın selamı üzerine olsun.

Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a senin adına hamd ederim. Şüphesiz O, günahları bağışlayan, tevbeyi

145 İhya-u Ulümiddin: 2/139
146 Mü'min sûresi: 3

kabul eden, cezası şiddetli, lütfu bol olandır. Ondan başka ilâh yoktur. Dönüş O'nadır."

Sonra Hazret-i Ömer arkadaşlarına dedi ki:

- Kardeşiniz için Allah'a dua edin ki kalbiyle O'na yönelsin. Ve Allah da onun tevbesini kabul buyursun.

Hazret-i Ömer'in mektubu o adama ulaşınca adam mektubu tekrar tekrar okudu, ağladı. Ve dedi ki:

- Günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, cezası şiddetli olandır. Beni cezası ile sakındırıp beni bağışlayacağını vaat etmiş.

Böyle dedikten sonra tevbe etti ve tevbesi de bozmadı.

Bu haber Hazret-i Ömer'e ulaşınca şöyle dedi:

- Bir kimsenin hataya düştüğünü görürseniz, böyle yapın. Onun yolunu doğrultun. Tevbe etmesi için de Allah'a dua edin. Onu mağlup etsin diye şeytana yardımcı olmayın.[147]

Kardeşlik bunu gerektirir. Mü'min kimse, din kardeşinin hatalı davranışı karşısında ondan yüz çevirmez. Onu kendi haline bırakmaz. Aksine onunla daha çok ilgilenir. Fenalıktan dönmesine yardımcı olur. Bir kusurundan, bir hata ve suçundan dolayı ona kötü nazarla bakmaz. Diğer iyi huylarını düşünür. Güzel hareketlerini nazara alır. Onun hakkında hemen hüküm vermez.

Bediüzzaman hazretleri der ki:

"Cenâb-ı Hak haşirde, mutlak adaleti ile en büyük terazisinde, imtihana tabi olanların amellerini tarttığı zaman, iyiliği kötülüğe galibiyeti ve mağlubiyeti noktasında muamele etmek gerekiyor.

147 Hicâz. Tefsir-i Furkan: 5/340

Eğer bir adamın iyilikleri fenalıklarına miktar yönünden veya kıymeti itibariyle fazla gelse, o adam muhabbete ve hürmete müstahaktır. Belki kıymettar bir tek hasenesi ile çok seyyiatına af nazarıyla bakmak lâzımdır. Hâlbuki insan, fıtratındaki zulüm damarıyla, şeytanın telkiniyle, bir zatın yüz hasenatını bir tek seyyie yüzünden unutur. Mü'min kardeşlerine düşmanlık eder. Günaha girer. Nasıl ki bir sinek kanadı gözün üstüne bırakılsa bir dağı örter, göstermez. Öyle de, insan garaz damarıyla, sinek kanadı kadar bir seyyie ile dağ gibi hasenatını örter, unutur, mü'min kardeşine adavet eder. İnsanların içtimaî hayatında bir fesat aleti olur."[148]

"Ey mü'mine kin ve adavet besleyen insafsız adam!

Nasıl ki sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz masum ile bir câni var. O gemiyi batırma ve o haneyi yakmaya çalışan adamın ne derece zulmettiğini bilirsin. Hatta bir tek masum, dokuz câni olsa, yine o gemi bir kanun-ı adaletle batırılmaz."[149]

İslâm kardeşliğinin devamı, daha fazla birbirlerine yakınlık göstermesi, fertlerin aralarındaki davranışlarına bağlıdır.

Toplumun ahenk ve güvenini, huzur ortamını ayakta tutmak için şu üç hususu Kur'an-ı Kerim haram sayar:[150]

1. Başkası hakkında kötü zan beslemek
2. Başkalarının gizli hallerini araştırmak
3. Gıybet etmek. Toplum arasında söz alıp götürmek.

148 Lemâlar. 13. Lema. 90
149 Mektûbat. 22. Mektup.90
150 Hucûrat sûresi: 12

Kur'an'ın yasakladığı bu gibi fiiller, İslâm kardeşliğini bozar.

Hucûrat sûresinin 12. Ayetinin tefsirinde Prof. Dr. M. Mahmud Hicazî der ki:

"Bu âyeti kerime üç hastalığı şümulüne almaktadır:

1. Zanda bulunmak.

2. Mü'min kardeşinin gizli taraflarını araştırmak

3. Gıybet yaparak mü'min kardeşinin gizli yönlerini halk arasında ifşa etmek.

Ömrüme yemin olsun ki bu nitelikler sahih imanla bağışlanmazlar. Ve mü'minde bulunmaları asla yakışık almaz."

Kötülüğün ilk kademesi, insanın aklına kötü zanların gelmesidir.

Sonra kötü zannını teyit edecek bir takım sebepler bulmak için kardeşinin işlerini ve gizliliklerini araştırmaya koyulur.

Kötülüğünü görünce de iyi taraflarını nazara almadan ifşa eder. Bu onun iman zafiyetindedir. Ve kötü itikattandır. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.) bir hitabesinde şöyle buyurmuştur:

يَا مَعْشَرَ مَنْ آمَنَ بِلسَانِه وَلَمْ يُؤْمِنْ بِقَلْبِه لاَ تَفْتَابُواالْمُسْلِمِينَ وَلاَ تَتَّبِعُوا عَوْرَاتِهِمْ فَاَنَّهُ مَنْ تَتَبَّعَ عَوْرَةَ اَخِيهِ تَتَبَّعَ اللّٰهُ عَوْرَتَهُ وَمَنْ تَتَبَّعَ عَوْرَتَهُ يَفْضَحْهُ وَلَوْ فِى جَوْفِ بَيْتِهِ۞

"Ey diliyle inanıp gönlüyle inanmayanlar topluluğu! Müslümanların gizliliklerini araştırmayın.

Zira Müslümanların gizliliklerini araştıran kimseyi, evinin ortasında Allah rüsva eder."[151]

Evet. Gerçekten imanı zayıf olan kimseden başkası bu ayıp araştırmasını yapmaz.[152]

Müslüman, din kardeşi hakkında daima hüsn-i niyet besler. İyilik yönünü düşünür. Ona iftira atmaz.

Bir tilkinin düşe kalka kaçtığını gören yaşlı bir adam sordu:

"Ne diye telaşlısın bu kadar? Yoksa büyük bir tehlike ile mi karşılaştın?"

Tilki nefes nefese durup cevap verdi:

"Evet" dedi. "Tehlike çok büyük! Duyduğuma göre develeri yakalayıp sırtlarına yük vuruyor ve işe koşuyorlarmış!"

Yaşlı adam bu cevap karşısında şaşırdı:

"Yahu" dedi, "Senin deveye benzer bir yanın mı var ki korkuyorsun?"

Tilki başını salladı. Anlamlı anlamlı baktı adama.

"Öyle söyleme" diye fısıldadı. "Bir iftiracı çıkar ve beni göstererek "İşte bu da devedir!" derse işim bitti demektir. Deve olmadığımı ispat edinceye kadar post elden gider. Bilmez misin ki atalar "İftira çamurunu at, tutmazsa da iz bırakır" demişlerdir..."

Mü'minler kardeş olduklarına göre, birbirlerinin iffet ve namuslarını da korumak mecburiyetindedirler. Gıyabında ve din kardeşinin hakkını korumak, onu temize çıkarmak kardeşlik görevidir.

151 Tefsir-i Hâzin: 4/171
152 Furkan Tefsiri: 5/618

Mü'min, din kardeşi hakkında duymuş olduğu bir iftirayı bile örtmelidir.

Yüce Allah, mü'minlerin temiz vicdan sahibi olmalarını ve iyi niyet beslemeleri gerektiğini beyan buyurur:

لَوْ لاَ اِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِاَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هٰذَا اِفْكٌ مُبِينٌ ۞

"Onu işittiğiniz zaman, gerek erkek mü'min ve gerekse kadın mü'minlerin kendi vicdanlarıyla hüsn-ü zanda bulunarak:

- (Böyle bir şey olamaz) Bu apaçık bir iftiradır! Demeleri gerekmez miydi?"[153]

Mü'min, mü'min kardeşinin derdine ortak olur. Hadis-i şerifte buyuruldu:

مَنْ لَمْ يَهْتَمَّ بِاَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ مِنْهُمْ ۞

"Müslümanların dertlerini paylaşmayan onlardan değildir."[154]

Mü'minler aralarındaki dargınlıkları ve kırgınlıkları ortadan kaldırmalıdırlar. İslâm birliği için bunun çok önemi vardır.

Müslümanın din kardeşi ile dargın olması, ona karşı küskünlük gütmesi, inancı ile bağdaşmaz.

Resûlullah (s.a.v.) Müslümanların aralarındaki dargınlıkları hiç hoş karşılamaz ve şöyle buyururdu:

153 Nur sûresi: 12
154 Taberânî. Mu'cemul Evsat: 7/270

"Müslüman bir kimsenin Müslüman kardeşine üç geceden fazla küs durması ve onu terk etmesi helâl değildir. Çünkü bunlar birbirlerini gördüklerinde o, ondan diğeri de ondan yüz çevirir. Bunlardan en hayırlı olanı ilk selâm verip aradaki kırgınlığı sona erdirendir."[155]

"Mü'minler içinde bir mü'min bedendeki bir başa benzer. Nasıl beden, başta olan bir rahatsızlık sebebiyle elem duyarsa, mü'min de iman ehli için öyle elem duyar."[156]

İslâm kardeşliği konusunda Babanzâde Ahmet Nâim (1872-1934) şöyle söylemiştir:

"İslâmiyet, eşitlik ve kardeşlik telkinleriyle, Allah'ın ipine sımsıkı sarılmak hakkındaki emirleriyle, tefrika çıkarmak ve cemaatten ayrılmak hakkındaki kesin yasaklamalarıyla arazi ve milliyet sınırlarını harikulade bir kolaylıkla kökünden söküp atma hassasına sahip yüce bir dindir. Uzak doğudaki bir Müslümanın nefsi Afrika'nın en meçhul bir köşesindeki Müslüman kardeşini kendisiyle her yönden eşit saymaktan çekinmez. İnsan hakları beyannamesini tasavvur etmeye daha düne kadar cüret edemeyen batılı filozofların hülyalarını gelecekte hakikat alanına çıkaracak ilkeler varsa, hakikat nurunu da on üç asır önce parlatan İslâm ilkeleridir."

Milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy da şöyle yazmıştır:

"Hakiki Müslümanlar birbirine kardeş nazarıyla bakarlar. Zaten aradaki râbıta bu kuvvete olmazsa Müslümanlık kuru bir unvandan ibaret demektir. Azıcık dikkat olunursa görülür ki: Şeriat-ı mutahharanın hemen bütün ahkâmı uhuvvet, vahdet esasını tahkim eylemektedir. Namazlar,

155 Tâc: 5/36
156 Tefsi-ül Münir: 13/463

haclar, zekâtlar, şehadetler, oruçlar, aynı kıbleye teveccühler, hep Müslümanları birbirine bağlayacak vasıtalardır.

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) Efendimiz; "Müslümanların haline aldırmayan Müslüman değildir" buyuruyorlar. Şu hadis-i şerife göre, hakikî Müslümanların miktarını anlayabilmek için, nüfûs-ı hâzıradan ne dehşetli bir yekûn indirmek lâzım gelecek!

Bizler "hiçbir Müslümanın vücuduna bir diken batmaz ki, onun acısını kendimde duymuş olmayayım" diyen bir Peygamberin ümmeti iken, cihan-ı İslâm'ı kırıp geçiren felâketlerden haberimiz bile olmuyor!

Din-i mübîn, kavmiyet, cinsiyet gibi insanları birbirinden uzaklaştıran esbâbı aradan kaldırarak, dünyanın muhtelif noktalarındaki cemaatleri birleştirmiş iken, biz kalkıyoruz da aynı toprakta yaşayan cemaat-i İslâmiyeyi, kavmiyet hissiyle parçalamak istiyoruz."[157]

Süleyman Hilmi Tunahan (1888-1959) da şöyle öğüt verir:

"Evlatlarım, Ehl-i Sünnet'in gayri olan yanlış yollara sapmayınız. Her yerde birlik ve beraberlik lazımdır. Muvaffak olmak için her hususta ittifak etmeli ve dayanışmayı asla elden bırakmamalı. Çünkü Allah'ın nusreti, maddimânevi yardımı cemaat ile beraberdir. Toplu çalışanlar bunun semeresini kısa zamanda elde ederler."

Mü'minlerin kardeş olmaları gereği üzerinde Elmalılı M. Hamdi Yazır Hocaefendi (1877-1942) şunları yazmıştır:

"Mü'minlerin uhuvveti ve mekârimi ahlak ile tezhipleri tabir olunduktan sonra hitap bütün insanlara tamim

157 Sebilür-Reşad: 1912. sayfa: 293.

olunarak buyuruluyor ki; 'Ey insanlar, haberiniz olsun ki biz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık - Âdem ile Havvâ'dan yahut her birinizi bir ana ile bir babadan yarattık, yani bu cihetle hepiniz müsavisiniz, biri birinize karşı öğünmeye veya şu kavim bu kavim diye tahkir etmeğe hak yoktur.' Bu haysiyetle bir insanlık uhuvveti vardır ki o bile öyle suhriyyete ve birbirinin etini yercesine gıybete mani' olmak lâzım gelir ve sizi Şa'blar ve kabileler yaptık ki tanışasınız - yani soylarınız, atalarınızla tefahur için değil biri birinizi soyu sopu ile tanıyarak ona göre yardımlaşasınız.

Hâsılı bir erkekle bir dişiden yaratılıp da şuûb ve kabâile ayrılış darılıp darılıp dağılmak ve dövüşmek, sövüşmek için değil, tanışıp yardımlaşarak sevişmek ve güzel ahlâkları tatbik ederek daha büyük daha güzel cemiyetler tatbik ederek daha büyük daha güzel cemiyetler husule getirip korunmak içindir. Zira muhakkak ki Allah'ın indinde en itibarlınız en takvalınızdır - nefislerin kemâlâtının ve şahısların merâtib ve derecâtının bütün medarı takvadır. Şu, bu zatın nesebinden veya filân kavmin soyundan olmak değildir. Allah yanında yüksek derecelere nâil olmak isteyenler takvaya sarılmadırlar."[158]

Hak Teâlâ'nın bütün dostları, tarikat büyükleri daima kardeşliğe önem vermişler ve bunu tavsiye etmişlerdir.

Mahmud Sâmi Ramazanoğlu (1892-1984) ne güzel buyurur:

"Gerçekten müminler bir köke, bir asla bağlıdırlar ki, o da ebedi hayatı tahakkuk ettiren imandır. Müminlerin

158 Hak Dini Kur'an Dili: 6/4477.

haklarını korumak ve menfaatlerini gözetmedeki din kardeşliğinizi Allah'tan korkarak yapın!

Kardeşlik olan yerde şefkat ve merhamet vardır. Bir kul kendi şahsı için arzuladığı şeyleri mümin kardeşleri için de arzulamazsa, imanı kemale ermiş sayılmaz. Şu halde, Şer-i Şerif'e uygun şekilde birbirlerine acımak, birbirlerini sevmek, birbirleriyle yardımlaşmak, İslâmiyet'in haklarını korumak ve Din-i Muhammedi'yi mecdine ulaştırmak, bütün Müslümanların üzerine vaciptir. Ve bu bakımdan bütün müminler tek kişi, tek vücud gibidirler.

Şüphesiz ki, dîni bağlılık, temeli toprak olan ailevi akrabalıktan daha kuvvetlidir. Dine hizmet etmek ancak ve ancak bütün İslâm âlemindeki Müslümanların aynı gaye etrafında birleşip aynı duygularla ümmet-i İslâmı şeriatlarını her türlü tehlikeden korumak ve zafere ulaştırmakla mümkündür.

Müslümanlara kendi aralarında Allah Teâlâ'nın emrettiği şekilde birleşmiyor ve Allah'ın gösterdiği yolun hâricinde bir yol takip ediyorlarsa, Allah muhafaza buyursun, zilletin çukuruna yuvarlanmışlar demektir. Bu takdirde dinlerinin düşmanlarına boyun eğmek onların kabzasına düşmek ve istibdâdları altında yaşamak mecburiyetinde kalırlar.

Allah Teâlâ müminlerin kendi aralarında nizâ' ve ihtilâfa düşmelerini menetmekte, böyle bir tehlikenin vukûunda şu iki neticenin zuhûr edeceğini bildirmektedir.

1- Bu hâlin başarısızlık, za'f, soğukluk ve korku husûle getirmesi,

2- Bu yüzden kuvvet ve azametin, şevket ve salâbetin elden gitmesi.

Şu halde ancak kalbler ve gayeler birleştiği zaman nusret ve selâmete ulaşılır, dilekler kemâliyle tahakkuk eder. İşte bunun içindir ki, Hak Teâlâ Hazretleri insanların günde beş defa mescidlerde bir araya gelmelerini ve haftada bir defa camide toplanmalarını, senede iki defa bayram münâsebeti ile bir mekânda cem' olmalarını ve ömürlerinde bir defa da Hac vesilesiyle Arafât'ta hep birlikte vakfeye durmalarını emretmiştir.

Hak Teâlâ Hazretleri mahlûkâtını; nezih Şerîat-i Muhammediyye'ye tâbi olmak, O'nun kânunlarını ve din kardeşliğinin ihtivâ ettiği hakîkatları korumak, söz ve kalb birliği ile Muhammed Ümmetinin bütün ferdlerinin haklarını emniyet altına almak sûretiyle kendisinin bilinmesi, ubûdiyyetin tahakkuku ve Rubûbiyet haklarının yerine getirilmesi için yaratmıştır. Böyle birbiriyle yardımlaşma ve anlaşıp birleşmekteki asıl gâye de budur."[159]

Mehmed Zâhid Kotku (1897-1980) şöyle anlatır:

"Müslümanlık tam bir kardeşliktir. Hem de ana baba bir kardeşlikten daha üstün ve âlâ bir kardeşliktir. Yalnız, ana baba bir kardeşler birbirlerinin ve babalarının mirasına sahiptirler. Din kardeşlerinde ise, böyle bir menfaat mülâhaza edilemez. Fakat birbirinin hakiki hâmîsi ve hakiki hâfızıdırlar. Birbirleri için adeta canlarını feda ederler. Bütün yaptıklarını hiçbir menfaat beklemeden, yalnız Allah rızası için yaparlar. Bir vücut gibi ve bir bina gibi birbirlerinin destekçisi ve koruyucusudurlar. Şarkta

159 Musâhabe: 1/13-21.

ve garpta rahatsız olan bir mümin kardeşi için müteessir olurlar, üzülürler. Ona yardım için çareler ararlar ve bulurlar. Birbirlerinin daima yardımcısıdırlar. Birbirlerini katiyyen bırakmazlar. Her ne gibi ihtiyaçları olursa, ellerinden geldiği kadar yapmaya çalışırlar. Onu aç, çıplak ve muhtaç bırakmazlar. Eğer babaları ölürse, çocuklarına karşı tam bir şefkatle hâmi olurlar. Babalarının öldüğünü bile hissettirmezler."

İslâm kardeşliği insan için güzel bir nimettir. İnsana en güzel teselli din kardeşinden gelir.

Muzaffer Ozak (1916-1985) Hocaefendi şu tembihatta bulunmuştur.

"Dinine sahip olan kimse, insana ve insan haklarına hürmet ve riayet eder. İnsana sevgi ve saygıları olmayan, gördüğü bir yardım ve iyilikten dolayı hemcinslerine teşekkür bilmeyen bir kimsenin, Allah Teâlâ'ya da sevgi, saygı göstermesine ve şükretmesine imkân yoktur. Bir hadis-i şerifte; "Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız." (Müslim, Îmân, 93); "Beni her şeyinizden fazla sevmedikçe de imanınız kemale ermez." (Buhâri, Îmân, 7) buyrulmuştur. Resûlü Zişan Efendimiz daima birbirimize sevgi ve saygı göstermemiz gerektiğini, her vesile ile izhar ve beyan buyurmuşlardır.

Ey âşık-ı sadık! Bilmiş ol ki, mümin kardeşine karşı göstereceğin sevgi Allah Rasûlü'ne sevgidir. Allah Rasûlü'ne sevgi ise hiç şüphesiz Allah Teâlâ'ya sevgidir. Bunun zıddı olarak, mümine ihanet Allah Rasûlü'ne ihanettir. Allah Rasûlü'ne ihanet ise kuşkusuz Allah Teâlâ'ya ihanettir.

İnsan sevgisi olmayanlarda, hiçbir zaman gerçek ve kâmil bir iman olmaz. Mümine ihsan etmek Allah Teâlâ'ya ihsandır. Zirâ âlemlerin Rabbinin mübarek isimlerinden birisi de mümindir.

Bir toplumun başında bulunan kişinin, her şeyden önce insanları sevmesi ve insanlara sevgiyi telkin etmesi şarttır. Kendisine hakaret edeni hoş görmesi, kendisini mahrum edene vermesi, kendisine zulmedeni affetmesi, kendisini terk edeni terk etmemesi de bu çok önemli görevin gerektirdiği zorunluluklardır."[160]

Resûlullah (s.a.v.) buyurdular:

"Amellerin en faziletlisi Allah-u Teâlâ için sevmek ve Allah-u Teâlâ için buğz etmek; sevmemektir."

Bir hadis-i kudsîde şöyle buyrulmuştur:

"Birbirlerini benim rızam için sevenler, başka hiçbir gölgenin bulunmadığı kıyamet gününde, arşımın gölgesinde olacaklardır."

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Birbirlerini Allah-u Teâlâ için sevenler cennette kırmızı yakuttan bir köşkte oturacaklardır. Bu köşkün direği üzerine yetmiş bin odası vardır. Oradan cennetlikleri seyrederler. Onların güzelliği, güneşin dünyadakileri aydınlatması gibi cennet ehlini aydınlatacaktır. Cennet ehli Allah Teâlâ için birbirlerini sevenlere "Bize bakın" diyecekler ve onlar baktıklarında güzellikleri cennet ehlini aydınlatacaktır. Elbiseleri sündüstendir. Alınlarında "Bunlar Allah Teâlâ için birbirini sevenlerdir.' yazılıdır."

160 Envâr-ül Kulûb: 2/518.

"Cennette, üzerinde etrafını yıldızlar gibi aydınlatan açık kapalı zebercetten odaların bulunduğu sütunlar vardır," buyurdular.

"Ya Resûlullah! İçinde kimler oturur?" diye sordular. Resûlullah (s.a.v.):

"Allah-u Teâlâ için birbirini sevenler veya Allah-u Teâlâ için bir araya gelenler." buyurdular.

"Kıyâmet günü ümmetimden bir cemaat için arşın etrafına kürsüler konulur. Yüzleri ayın on dördü gibi parlar. Kıyametin dehşetinden insanlar ürker, onlar ürkmezler. İnsanlar o gün korku içindedir, onlar ise rahattırlar. Onlar Allah Teâlâ'nın kendilerine hiç korku bulunmayan ve hiç üzülmeyecek olan dostlarıdır."

Ashâb-ı Kirâm bunların kim olduğunu sordular. Resûlullah (s.a.v.):

"Allah-u Teâlâ için birbirlerini sevenlerdir." buyurdular.

Kanda, ruhta bir kardeş
Duyguda, sevgide eş.
Bunaltan karanlıkta
Yanında doğan güneş

Aynı yol, aynı izde
Gelişte ve gidişte,
Gücüne kuvvet veren
Yardımcın o her işte.

İŞLERİN ÖZÜ

Her işin, her eserin özüne önem verilir. O işin ve eserin ne gaye ile hangi maksatla yapıldığı önemlidir. Bunun için Allah rızâsı için yapılmayan, ihlâs ile başlanılmayan hiçbir iş, ibadet dahi olsa değer taşımaz. Ondan fayda umulmaz.

İşlerin asıl niyeti ihlâs ve samimiyeti, hep Allah rızâsı olmalıdır. Bütün iş ve davranışlarda, konuşmalarda Allah'ın hoşnutluğunu kazanma arzusu olmalıdır.

İhlâs sahiplerinin bile tehlikede olmaları, insanın daha dikkatli ve daha samimi davranmalarını gerektiren bir uyarıdır.

Nerede olursa olsun, insanın ibadetlerinde ve hareketlerinde daima samimiyetle, ihlâsla bulunması gerekir ki onlardan faydalanılsın.

İbadetlerde öz olan ihlastır.

Çok ibadet etmekle övünen bir adam padişahın misafiri oldu. Ziyafet arasında, karnı aç olmasına rağmen pek az yemek yedi. Namaz kılarken çok yavaş davrandı. İstiyordu ki padişah ve çevresindekiler kendisini üstün olarak tanısınlar.

Sonra evine geldi ve hemen yemek hazırlanmasını emretti. Oğlu:

"Siz," dedi, "Padişahın misafiri değil miydiniz? Orada yemek yemediniz mi?" Adam somurttu:

"İşe yarar bir şey yiyemedim" diye cevap verdi. Zeki çocuk durumu anlamıştı:

"Öyleyse babacığım" dedi, "Namazlarınızı da kaza edin. Herhalde makbul bir namaz kılmadınız orda!.."

Kendi kendine, yalnız başına namaz kılan bir mü'min, başkalarının yanında namazını farklı şekilde kılıyorsa bundan onun ihlaslı olmadığı anlaşılmış olur. Bu davranış, ibadetsizlikten bile fena bir davranıştır. Çünkü onda gösteriş vardır. Riyâ denilen fena bir çirkinlik bulunmaktadır.

Sadi Şirâzi anlatır:

"Bir gün henüz akıl baliğ olmamış bir çocuk niyet edip oruç tutmaya başlar. Yüz türlü sıkıntı ile kuşluk vaktine kadar sabreder. Çocuğun annesi, babası ve bakıcısı oruç tutmasına hürmet ederek ve rahatça orucunu tutması için o gün çocuğu okula göndermez. Annesi kucaklar başından öper, babası okşar ve adet üzere çocuğa bir takım şeylerle iltifat edip överler.

Fakat öğle olunca çocuk iyice acıkmaya başlar ve açlık ve susuzluk canına tak eder. Kendi kendine, "Akşama daha çok vakit var, bir iki lokma yesem annemle babamın nereden haberi olacak?" diye düşünür.

Çocuk, anne ve babasına yaranmak için oruç tutmuş gibi görünür ancak gizlice orucunu bozar ve bir şeyler yer.

Şayet sen, Allah'ın (c.c.) seni gördüğünü düşünüp O'ndan korkmadıktan sonra namazı abdestsiz olarak kılsan kim nereden bilecek?

Çocuk buluğ çağına girmediği için orucu anne ve babasına hoş görünmek için tutmuş olabilir. Ancak halka gösteriş için ibadet yapan yaşı olgun bir kimse bu çocuktan daha cahildir. İnsanlara gösteriş için ve dindar görünmek için kılınan namaz (ve oruç) cehennem kapısının anahtarıdır.

Şayet tuttuğun yol Allah'tan başkasına gidiyorsa, yarın senin seccadeni cehenneme sererler.

Allah dostları daima niyetlerdeki samimiyete önem verirlerdi.

Âlim bir zat anlatıyor:

"Şah-ı Nakşibend (k.s.) Hazretlerinin sohbetleriyle şereflendiğim bir gündü. O gün tevâfuken oruçluydum. Ama oruçlu olduğumu orada bulunan hiç kimse bilmiyordu. Şah-ı Nakşibend Hazretleri oradaki müritlerden birine, benim için yemek getirilmelerini emretti. Ardından, "Hevâ ve hevesinin kendisini saptırmış olduğu kimse, ne kötü bir kuldur" hadisini hatırlattı ve:

- Amellerinizde ve kulluk makamında hakkı terk edersiniz, hevâ ve heves sizi saptırır, dedi.

Derken, yemek getirince Hâce Hazretleri, yemekten yememi istedi. Dervişler, edindikleri tecrübelere göre yemeği yememin en uygun davranış olduğunu söylediler. Şah-ı Nakşibend Hazretleri de benim hâlimi ima ederek, şöyle buyurdu:

- Sen Allah yolunun yolcususun. Tuttuğun nafile oruç, riya ve hevesten kaynaklanıyorsa, yanlışı bırakmış, hak

olanı tercih etmiş olursun. Yemeği yersen senin için daha iyi olur!"

Hikmet sâhibi âlim bir zata, "İnsanda hikmet ne zaman kemâl bulur?" diye sormuşlar.

"Halkın kendi hakkındaki övgüsüyle memnun, yermesiyle mahzun olmaya tenezzül etmediği zaman!" demiştir.

İhlâs ve samimiyet, gösterişe ve görkemli olmaya önem vermez. Daima mütevazılık fazileti gösterir. Başkalarına beğendirilmek için yapılan, övünme gayesiyle işlenenler hiçbir değer taşımazlar.

Şeyh Sadi "Gülistan"ında anlatıyor:

Bir zengin oğlunu gördüm. Babasının mezarı ucunda oturmuş. Bir fakir oğlu ile mübaheseye tutuşmuş:

"Babamın türbesinin sandukası kıymetlidir. Üzerindeki kitabe güzeldir. Türbe, mermer ile döşenmiş, kâşî çinilerle süslenmiştir. Bir araya getirilmiş birkaç kerpiç ile yapılmış, üzerine bir iki avuç toprak saçılmış olan babanın kabrine benzemez!" diyordu.

Fakir çocuğu bu sözleri dinledi, şöyle cevap verdi: "Sus! Senin baban, bu taşların altında kımıldanıncaya kadar, benim babam Cennete erişmiş olur."

Hadisi şerifte deniliyor ki:

"Fakirlerin ölümü rahata erişmektedir. Zenginlerin ölümü hasrete düşmektedir. Fakirler bir şeye malik değildirler ki ondan ayrıldıkları için azap çeksinler."

Eşeğin sırtındaki yük hafif olursa yolda daha rahat yürür. Fakirlik mihnetinin yükünü çeken fakir kimse, bana katılırsa ölüm kapısına, yükü hafif olarak gelir.

Kabirlerin dışlarının güzelliği hiç fayda sağlamaz. Asıl olan o kabre gönderilen hayır-hasenattır.

Ömer bin Abdülaziz şöyle demiştir:

"Takva, gündüzleri oruçla, geceleri de ibadetle geçirmekte değildir. Asıl takva, Allah'ın haram kıldıklarını bırakıp farzlarını yerine getirmektedir. Bundan sonra yapacağın hayır üstüne hayırdır."

Allah Teâlâ'nın rızâsını kazanmak niyetinde olan takva sahipleri daima iyilikler peşinde koşarlar. Gönül kazanmaya gayret ederler.

Rasûlullah (s.a.v.)'e bir adam geldi:

- Ya Resûlallah, zarûret beni perişan etti, dedi.

Resûlullah, haremlerine haber gönderdi. Onların yanlarında hiç bir şey bulamadı. Bunun üzerine, yanındakilere sordu:

- Bu adamı, bu gece misafir edecek kimse yok mu ki Allah, O'na rahmet buyursun?

Derhal, Ensâr'dan bir zât (ki Ebû Talha olduğu söylenmiştir) kalktı:

- Ben, yâ Resûlallah, diye cevap verdi.

Hemen o adamı alıp evine götürdü. Zevcesine de, Resûlullah'ın misafirine ikrâmda bulun, diye tembih etti. Kadın:

- Vallahi, benim yanımda bebeğin azığından başka bir şey yok, dedi.

Ebû Talha dedi:

- O hâlde çocuğu akşam yemeği istediği zaman onu uyut, kandili de söndürüver. Resûlullah'ın misafiri için biz bu gece aç kalıverelim.

Öyle yaptılar. Misafir, sabahleyin Resûlullah'a vardı:

- Bu gece Allah, filân ve filândan çok hoşnut oldu, dedi.

Allah-u Teâlâ, onlar hakkında şu âyeti indirdi:

"Şunlar ki, onlardan önce yurdu hazırlayıp îmâna sahip oldular. Kendilerine hicret edenlere sevgi beslerler ve onlara verilenlerden nefislerinde bir kaygı duymazlar. Kendilerinde ihtiyaç bile olsa nefislerine tercih ederler. Herkim de nefsinin hırsından korunursa işte felâh bulanlar, onlardır."[161]

Allah Resûlü (s.a.v.)'nün ashabı, arkadaşları böyle idi. Onlardaki ihlâs, kendileri muhtaç durumda olsalar dahi din kardeşlerini tercih ettiriyordu.

Resûlullah (s.a.v.)'ın ashâbından bir zâta, bir koyun başı hediye edildi. O da:

"Kardeşim filân ve ailesi buna bizden daha muhtaçtır," dedi ve kelleyi ona gönderdi. O diğer birine, o da diğer birine... Tam yedi ev dolaştı, nihâyet ilk sâhibine geldi.

İhlâs sahibi insanların faziletleri çoktur. Onların her davranışları ayrı bir önem taşımaktadır.

İşlerin özüne inebilenler, Allah rızasına göre hareket edenler tam bir edebe riayetle örnek şahsiyetler olmuşlardır. Hak dostlarının her yerdeki davranışlarında samimiyet görülmektedir.

Abdullah Diblevî (k.s.) meclisi Süfyân Sevrî (k.s.) hazretlerinin meclisine benzerdi. Orada yüksek sesle konuşulmaz,

161 Haşir sûresi: 9

İslâm'ın emrettiği haramlara ve edeplere son derece dikkat edilirdi.

Dünya kelâmından ve devlet yöneticilerinden bahsedilmezdi. Bir gün meclisinde bulunanlardan bazıları bir şahsın gıybetini yapmak istediler. Hemen onları azarladı. Ve ona şöyle dedi:

"Onun hakkında dediğiniz söze ben daha müstahakım."

Yine bir gün onun yanında kendisi de oruçlu iken Hint sultanı hakkında dedikodu, gıybet yapıldı. Bunun üzerine hazret:

"Eyvah orucum bozuldu," dedi. Kendisine:

"Siz kimseyi kötülüklerle anmadınız ki!" dediler.

Abdullah Dihlevî (k.s.) ise onlara şu cevabı verdi:

"Evet, ama ben de onun hakkında söylenenleri işittim. Gıybet eden de işiten de günah bakımından ortaktır."

İşte ihlâs ve işte teslimiyet örneği...

Resûlullah (s.a.v.), Mi'râc Gecesi Burak ile Beytü'l-Makdis'e vardıktan sonra sahradan semâya urûc ettirildi. Her bir semâda Enbiyâ'dan biriyle görüştü. Nice nice Melekler gördü. Sidre-i Müntehâ'yı geçti, İlâhî Melekût'tan birçok şaşırtıcı şeyler müşâhede etti. Nihayet "Beş Vakit Namaz"ın farziyyeti emriyle aynı gecede dünyaya döndü.

Sabahleyin mescide çıkıp, durumu Kureyş'e haber verdi. Taaccüp ve inkârdan kimi el çırpıyor, kimi elini başına koyuyordu. Îmân etmiş olanlardan bazıları dönüp irtidâd ettiler. Bir takımları Hz. Ebû Bekir'e koştular. Ebû Bekir:

"Eğer O, bunu söylediyse doğrudur," dedi.

"Onu, buna karşı da mı tasdîk ediyorsun?" dediler. O da:

"Ben, O'nu bundan daha ötesinde de tasdîk ediyorum, sabah-akşam semâ haberini, yâni nübüvvetini tasdîk ediyorum," dedi.

Bunun üzerine Ebû Bekir'e "SIDDÎK" adı verildi. Samimi bir iman böyle olur. Tam bir güven içinde inanmak ve şüpheye asla yer bırakmamak gerekir.

Ashab-ı Kiram, her işte samimi idi. Her davranışları içten gelmekteydi.

Allah Resûlü, sadakayı teşvik etmişti. Bunun üzerine Abdurrahman bin Avf, kırk vukya (bin altı yüz dirhem) kadar altın getirmiş ve:

"Sekiz bin dirhemin vardı, dördünü Rabbime borç verdim, dördünü de iyâlime alıkoydum," demişti. Allah Resûlü de:

"Allah verdiğini de, alıkoyduğunu da mübarek etsin," duâsında bulunmuştu.

Gerçekten, sonraları da o kadar berekete nail olmuştu ki, ölümünde dördüncü zevcesi Nadr, dörtte birin altında biri olan hissesinden seksen bin dirheme sahip olmuştu.

Asım ibni Adiy de, yüz vesk hurma tasadduk etmişti. Ebû Ülkeyli Ensârî dahî bir sa' hurma getirmiş:

"Bu, gece bir zâtın hurmalığında su salmak için kendimi icâr ettim, karşılığında iki sa' hurma aldım. Birini iyâlime bıraktım, birini de Rabbime ikrâz eyledim," demişti.

Rasûlullah (s.a.v.) sadakaların üzerine onu dökmesini buyurmuştu:

Münafıklardan Abdullah ve Asım ise, sadakalarını sırf gösteriş ve şan için getirdiler. Ebû Ukayl'in bir sa'ından da

Allah ve Resûlü zengin idi, fakat o da, kendini sadaka veriyor diye getirdi meâlinde fiskos etmişlerdi.

Bunun üzerine şu âyet-i kerîme indi:

"Sadakalarda farz olan zekâttan ayrı olarak kendi gönülleriyle teberrularda bulunanlara bir türlü, güçlerinin yetebildiğinden başkasını bulamayanlara diğer bir türlü laf atarak bunlarla eğlenenler, Allah onları maskaraya çevirdikten başka, bir de kendileri için elim bir azâb vardır."[162]

Hazret-i Aişe ve Ümmü Seleme (r.a.) sadakalarını bir fakire gönderdikleri zaman, sadakayı götüren elçiye, fakirin dualarını ezberlemelerini tembih ederlerdi. Elçi döndüğü zaman, fakirden işittiği duayı onlara bildirir, onlar da fakirinki gibi kendisine dua ederlerdi.

Bunun sebebi şu idi: Dualarıyla fakirin duasına karşılık vermek ve böylece sadakalarını karşılıktan kurtarmaktı.

Onlar ve ihlâslı kullar, sadakalarının karşılığı olan duayı fakirden beklemezlerdi. Duaya dua ile karşılık verirlerdi.

Sadakaları çoğu zaman gizli veren Allah dostları, ihlâs ve samimiyetlerinin gereğini yaparlardı.

Abdülaziz bin Ebi Revad şöyle demiştir:

"Üç şey cennet hazinelerindendir:

1. Hastalığı gizlemek

2. Sadakayı gizlemek

3. Musibetleri gizlemek"

Sadakaları gizleyenler, duyulduğunda rahatsız olurlar bunu ihlaslarına zararlı görürlerdi. Onlar riya karışmaması için bu tedbire başvururlar. Çünkü riya karıştığı

162 Tevbe sûresi: 79

yerde hiçbir sevap beklenmediği gibi günaha da yol almış olurlar.

Zünnun-i Mısri hazretleri der ki:

"Kim güzel amelini riyakârlıkta kullanırsa, onun yaptığı iyi ameller günaha dönüşür."

Her yapılan iş içten gelmeli.

Emerson şöyle demiş:

"Yapılırken heyecan duyulmayan işler başarılmaz."

İşler içten gelmeli. Ameller, ihlasla yapılmalı.

Kıyamet gününde halktan ilk sorgulanacak üç kişiden biri, şehit olmuş bir kimsedir ki, huzura getirilir. Cenâb-ı Hak ona ihsan ettiği nimetleri sayar, o da mazhar olduğu nimetleri ikrar eder. Hak Teâlâ:

"Nimetlere karşılık ne yaptın," der. O da:

"Yâ Rab! Senin uğrunda savaştım da şehit düştüm," deyince Allah-u Teâlâ:

"Hayır, yalan söylüyorsun, sana cesur desinler diye savaştın. Nitekim bu sözde söylenmiştir," buyurur. Sonra, verilen emir üzerine yüzükoyun sürüklene sürüklene Cehenneme atılır.

İkincisi de ilim öğrenip öğretmiş, Kur'ân okumuş bir kimsedir ki, bu da celbolunup Cenâb-ı Hak ona lütuf ve ihsan buyurduğu nimetleri sayar. O da nimetleri ikrar ve itiraf eder. Hak Teâlâ:

"Bu nimetlere mukabil ne yaptın?" der. O da:

"Yâ Rab! İlim öğrendim ve öğrettim, Kur'ân okudum," cevabını verince Cenâb-ı Hak:

"Hayır, yalan söylüyorsun. İlmi sana âlim desinler diye öğrendin. Ku'rân'ı sana okumayı biliyor desinler diye okudun. Nitekim bu sözde söylenmiştir," buyurur.

Verilen emir üzerine yüzükoyun sürüklenerek ateşe atılır, üçüncüsü de, Hak Teâlâ'nın kendisine genişlik verdiği ve her türlü servetten ihsan buyurduğu kimsedir ki, huzura getirilir, Cenâb- Hak, ona ihsan buyurduğu nimetleri sayar. O da onları itiraf eder. Cenâb-ı Hak:

"Bunlara mukabil ne yaptın?" der.

"Yâ Rab! Servetimi sırf Senin uğrunda, sevdiğin yollarda harcadım," deyince Cenâb-ı Hak:

"Hayır, yalan söylüyorsun. Riyakârsın, bunları sana cömert desinler diye yaptın; bu söz de söylenmiştir," buyurur. Sonra emrolunup o da sürüklene sürüklene ateşe atılır.

İşlerin özüne, niyetin temizliğine önem verilir. Her toplumda öz insanlar, maya olan fertler vardır.

Bir topluluk içinde iyi bir insanın bulunması o cemiyete ayrı bir tat ayrı bir bereket getirir. İyi bir insanın değeri ölçüsünde o toplulukta güzel konuşmalar, faydalı sohbetler ve samimiyetler olur. Toplumda bulunan kalbi bozuk birinin de menfi tesiri görülür. Bir damla sirkenin, sütü yoğurt olmaktan bozduğu gibi cemiyet içinde bir fenanın etkiside belli olmakta, oradaki konuşmalara ve sohbet ahengine olumsuzluk vermektedir.

Kırk yılı aşan sohbet, vaaz ve konferanslarında bu anları yaşadım. Sohbet dinleyenlerin arzuları, gönüllerdeki istek ve aşkları, dilleri akar hale getirmekte ve sohbete manevi bir hava vermektedir. Camii vaazlarında da durum aynıdır. Cemaat içinde gönül ehlinden birinin bulunması

o vaazı tesirli hale getirmekte, bir fena niyetlinin olması da vaizin dilini adeta kilitlemektedir.

Konferanslarda da durum aynıdır. Mevlâna'nın ifade ettiği gibi; "Dinleyenlerin himmeti, ölüyü dahi konuşturmaktadır."

Bu, her toplumda hissedilen bir duygudur. Bazı mekânlarda duyduğunuz manevi zevk çok ayrı olur. O mekânından şerefinden, o binanın helal kazançla yapılmasından ve o bina içinde bulunan bir meçhul kişinin feyzinden istifade edilir.

Tarihi camilerde ayrı bir manevi hava teneffüs edilir. Yıkık, viran da olsa tarihi yapının içinde insan huzurla namaz kılmakta, hikmet diliyle konuşmaktadır. Bu, o yapıların tamamıyla alın teriyle, helal para ile yapılmış olması sebebiyledir. O yapılara haram karışmadığı için ve Allah rızası gözetilerek yapıldığından ayrı bir havası vardır.

Tarihi camilerde hep bu havayı duydum.

2009 yılında Hollanda'nın bir şehrinde Arapların camiine gitmiştim. Avrupa camilerinde göremediğim, bulamadığım havayı o camide buldum. Yanımdaki arkadaşlara dedim ki:

"Bu cemaatin içinde mutlaka bir Allah dostu var."

Bir Allah dostu vardır ki camide ayrı bir atmosfer vardı. O cemaatin içinde kim bilir bir veya birkaç kişi ilâhi nimete mazhar olmuş olabilir. Onlar bilinmeseler de varlıkları belli olmaktadır. İnsan onların arasında huzur bulmakta ve huşu içerisinde namaz kılmaktadır.

Dünya hiçbir zaman evliyadan hâli değildir. Umulmadık nice insanlar bulunduğu topluma saadet getirmekte, insanlığa manevi bir huzur vermektedir.

Rabbimiz (c.c.) kudsî hadisinde buyurdu:

"Benim veli kullarım kubbelerimin altındadır. Onları Ben'den başkası tanımaz."

İnsanlar dış görünüşe baktıkları için Allah dostlarını tanıyamazlar. Kimin veli, kimim deli olduğunu ancak Allah Teâlâ bilir.

Peygamberimiz Aleyhisselâm da şöyle buyurmuştur:

"Nice saçı-sakalı karışık, toz-toprak içinde kalmış, sırtında iki eskimiş elbise bulunan kimseler vardır ki, kendisine halk içinde hiç önem verilmez. Hâlbuki o, Allah'a yemin etse muhakkak Cenâb-ı Hak onu yemininde yalancı kılmayacaktır."[163]

İçimize huzur dolduğu bir ortamda, huşu duyabildiğimiz bir mabedde kim bilir hangi Hak dostu vardır? O yoksa bile daha önce onun bıraktığı bir iz mevcuttur.

Her işin değeri, onun özü olan niyetteki samimiyete bağlıdır. Amellerdeki öz ihlâstır. İhlâs, herhangi bir işi güzel bir niyetle saf bir kalp ile yapmak, o işe başka bir şey karıştırmamaktır. Buna "Hulûs" da denir.

Yapılan vazifelerin kıymetleri ihlâsa göre artar. Zıddı riya olup bir vazifeyi sırf gösteriş veya maddi bir menfaat için yapmaktır. Riyakâr adamın yaptığı amelin mükâfatını Cenâb-ı Hak'tan dilemeğe yüzü olmaz.

Hadis-i şerifte "Şüphe yok ki Allah-u Teâlâ sırf kendisi için ve kendisinin rızası istenilerek yapılan amelden başkasını kabul etmez." buyurulmuştur.

İlim tohum, amel ondan bitendir. Suyu ise ihlâstır. Muhakkak Allah'ın kulları vardır ki hayırlı bir ameli

163 İhyâ-u Ulûmiddin: 4/244

gördüklerinde hemen onu öğrenirler. Öğrendikten sonra işlerler. İşlediklerinde de ihlaslı olurlar. İhlaslı olmaları bütün hayır kapılarını onlara açar.

Hz. Âdem yeryüzüne inince, bütün vahşi hayvanlar yanına gelip onunla selamlaşarak ziyaretinde bulundular. Hz. Âdem, bu hayvanların her birine duâ etti. Nihayet bir grup geyik gelerek onu ziyaret etti. Hz. Âdem onlar için duâ etti ve sırtlarını sıvazladı. Geyikler ayrılır ayrılmaz misk gibi kokmaya başladılar.

Diğer hayvanlardan bir grup bunun sebebini sorunca onlar "Âdem (a.s.)'ı ziyaret ettik, bize duâ etti ve sırtımızı sıvazladı." dediler. Bunun üzerine onlar da Hz. Âdem'in yanına gittiler. Onlara da duâ etti sırtlarını sıvazladı. Fakat onlarda güzel koku olmayınca "Bize de size yaptığının aynısını yaptı ama lütfedilen güzel kokudan bize bir şey verilmedi. Bunun sebebi nedir?" diye sordular. Geyikler, "Biz onu Allah-u Teâlâ için ziyaret etmiştik. Siz ise misk kokusu için ziyaret ettiniz." cevabını verdiler.

Bir şeye Allah rızasından başka niyet karışınca o iş ihlastan uzaklaşır.

Abidlerden bir zât şöyle hikâye etti:

Deniz yoluyla cihada çıkmıştım. Bir yerde bazı satıcılar geldi. Ben orada gazada kullanmak niyeti ile hayvanım için bir yem torbası satın aldım. Sonra başka bir şehre geldiğimde onun daha paralı olduğunu görüp sattım ve kâr ettim. O gece rüyamda gördüm ki semâdan iki kişi inmiş. Biri diğerine gazileri yaz, diye emretti. Yazarken ona "Şu gezmeye çıkmıştır, şu riyakârdır, şu tüccardır, şu Allah yolundadır," diye yazdırırdı.

Sonra bana baktı ve "Şunu da tüccardan yaz," dedi. Ben hemen "Allah Allah, şu işe bak. Biliniz ki ben ticaret içini çıkmadım, yanımda ticaret eşyası da yoktur. Ben ancak Allah yolunda gaza niyeti ile çıktım," dedim. Bana "Ey ihtiyar, sen dün kâr etmek isteyerek bir yem torbası satın almıştın." dedi. Ben ağlayarak "Beni tüccardan yazmayınız." dedim.

Yanındaki ona baktı ve "Ne dersin?" diye sordu. O da, "Şöyle yaz ki filan zat gazi olarak çıktı, ancak yolda kâr etmek üzere bir yem torbası satın aldı. Allah Teâlâ onun hakkında hükmünü verir." dedi.

Her şeyin tam bir sevaba sebep olması için Allah rızasına dayanması, başka gaye olmaması gerekir. Bu, dostluklarda da böyledir. Menfaate dayanan dostluklar uzun sürmez. Çabucak kaybolur. Allah için birbirini sevenlerin dostlukları da ebedi devam eder.

Sevgi de, ayrılık da Allah rızası için olmalıdır. Menfaat duygusu ile sevilen, menfaat sona erince sevilmez hale gelir.

Her işin çokluğuna değil, özü olan samimiyetine değer verilir. Kemmiyet değil, keyfiyyeti önemlidir.

Kanunî Sultan Süleyman Hân, Süleymaniye Câmini yaptırdı. Ancak o yaptıracağı eserin yalnız kendi sevap defterine kaydolmasını arzu ediyor ve Rabbine böyle bir armağan takdim etmek istiyordu. Onun için, ustalara sıkı sıkıya tembihatta bulunuyor ve "Kimseden yardım kabul etmeyin!" diyordu. Câmi duvarları her gün yükseledursun karşıdan bu câmiyi mahzun mahzun seyreden bir nine vardı. İnekleriyle baş başa, onların sütüyle geçinen bu yaşlı kadın, inkisar içinde kendi kendine:

"Ey Allah'ım! Kanunî'ye servet verdin, mal-mülk verdin. Senin uğrunda bir câmi yaptırıyor. Bu fakir kuluna bir şey vermedin. Ne yapayım da ben de senin rızanı kazanayım? Benim elimden böyle işler gelmez. Elimden gelen ustalara bir tas yoğurt ikram etmektir." der ve ustalara müracaat eder.

Onlar da, padişahın izni olmadığını söylerlerse de, kadının ısrarına da dayanamayıp, yoğurdu alıp yerler. Büyük hükümdar, o gece rüyasında yaptığı işin mizanda tartıldığını görür. Terazinin bir kefesine Süleymaniye Câmii, diğerine ise bir tas yoğurt konulmuş ve yoğurt, câmiden ağır basmıştır. Sabah olur; Kanunî, ayakları titreye titreye ustaların yanına gelir. "Ne yaptınız, kimden ne aldınız?" diye sorar. Onlar da; "Yaşlı bir nine geldi; çok ısrar etti. Yalvarıp yakarmalarına dayanamadık ve bir tas yoğurt aldık." derler.

İşte Süleymaniye'ye ağır basan yaşlı kadının o bir tas yoğurdudur. Sultan gördüğü rüyayı oradakilere nakleder.

Her şeyin özü kıymetlidir. İşlerin esasına bakılır. İnsanın kılık ve kıyafetine bakmayan yüce Allah da insanın amellerine ve kalplerine nazar eder. Gönüllerdeki ihlasa nazar eder.

Allah Resûlü ashabını orduya yardıma çağırdığı zaman Hz. Ebubekir malının hepsini, Osman da yarısını İslâm'a yardım için getirdi. Kimi altınları, kimi de gümüşleri ortaya döktü. Bir fakir sahabi geldi. Onun da üç hurma ve arpa ekmeğinden başka şeyi yok. Bu geçim vasıtası. O da onları getirip bıraktı. Ashâb güldü. Peygamberimiz onlara:

"Size gaybın sırlarından birini söyleyeyim. Allah gözümün önüne serdi. Sizin getirdiğiniz bütün malları terazinin bir gözüne, bu fakirin üç hurması ile arpa ekmeğini de öbür gözüne koydu. Bu pek az görünen şey onların hepsinden daha ağır geliyordu."

Ashâb durumu anladı. Sırrını sordular. Peygamberimiz (s.a.v.):

"Bu fakir bütün varını yoğunu verdi. Bundan başka hiçbir şeyi yok. Hâlbuki sizlerin verdiklerinizden başka biraz mallarınız kaldı."

İşte... Allah nazarında işin ihlaslı olanı makbuldür...

Amellerin bile çok olanı değil, ihlaslı olanı muteber...

SAĞLAM DAYANAK

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ اِلَى اللهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِاسْتَمْسَكَ
بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى وَاِلَى اللهِ عَاقِبَةُ الْاُمُورُ ۞

"Kim iyi bir kimse olarak kendini Allah'a teslim ederse, o takdirde muhakkak ki en sağlam kulpa yapışmış olur. Bütün işlerin sonucu ise Allah'a varacaktır."[164]

Allah'a tam iman etmiş olan, teslimiyet gösteren mü'min, rahata ermek ve huzur bulmak için sağlam bir dayanak bulmuştur. Kopmayan, sarsılmayan, parçalanmayan bir tutunulacak dal, en sağlam daldır.

Bu sağlam kulp, Allah'a teslim olan mü'min in gönlünde Rabbine karşı güven ve emniyet bağıdır. Kul, Allah'a bağlılığı nispetinde emniyet içindedir. Allah'tan gelen her şeyi sevinçle karşılamanın, ilâhi takdire rıza göstermenin ifadesi olan bu kulp, bu bağ, insana güç ve metanet vermektedir. Bu imanın da en lezzetli tarafıdır. Resûlü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

164 Lokman sûresi: 22

ذَاقَ طَعْمَ الْاِيمَانِ مَنْ رَضِىَ بِاللهِ رَبًّا وَبِالْاِسْلاَمِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ رَسُولاً ۞

"Allah'ı Rab, İslâm'ı din ve Muhammed'i Resûl olarak kabul eden kimse imanın zevkine varır."[165]

Bu iman insana ümit verir. İnsanı cesareti ve kuvvetli bir hale getirir.

Bediüzzaman hazretleri der ki:

"İman hem nurdur, hem kuvvettir. Evet. Hakiki imanı elde eden adam, kâinata meydan okuyabilir. Ve imanın kuvvetine göre, hadiselerin baskısından kurtulabilir."[166]

İnsan, kâinatta meydana gelen olaylar karşısında güven duymak ister. Bir gök gürültüsü ânında, bir depremde sığınacak yer, tutunacak dal arar. Ziyan olan mallarına acır. O durumda ne yapacak? Nasıl metanetli olacak? Sabır gösterebilecek mi?

İşte bu anda yine inanç öne çıkar.

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"Hiçbir musibet Allah'ın izni olmadıkça isabet etmez. O halde kim Allah'a iman ederse (Allah) onun kalbine hidayet (musibete karşı sabır) verir. Çünkü Allah, her şeyi hakkıyla bilendir."[167]

Bütün peygamberler Allah'a yönelmişler ve kendilerini en sağlam sığınağa koymuşlardır.

165 Tâc. 1/28
166 Sözler. 314
167 Teğabün sûresi: 11

Davud Peygamber, müşriklerin şerlerinden Allah'a yönelmiştir. Süleyman aleyhisselâm o saltanatı Yüce Allah'a sığınmakta bulmuştu. Eyyüb Peygamber sıhhat ve âfiyetini Allah'a tam bir teslimiyetle elde etmişti. Yüce Allah onu ne güzel ifade buyurur:

اِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوَّابٌ ۞

"Gerçekten biz onu sabırlı bir kimse olarak bulduk. O ne iyi kuldu. Daima Allah'a yönelen bir kimse idi."[168]

İnsan tabiî olaylar karşısında bir yere sığınmak ister. Bir himayeye ihtiyacı olur. Korunacak, emniyette olacak bir ortamı arar.

Böyle bir güvenli yer neresidir? Neye güvenecektir?

Ne güzel söylemiş atalarımız:

"Ağaca dayanma kurur, insana güvenme ölür."

Yunus Peygamber, fırtınalı bir okyanusta, karanlık sular içindeki balığın karnında, hiçbir kurtulma ümide olmadığı anda nereye sığınmıştı? Ve onu oradan kim kurtarabilirdi?

Hiçbir dayanağın olmadığı o anda Yunus aleyhisselâm, Yaratan Allah'a sığınıp dua etmişti.

لاَ اِلٰهَ اِلاَّ اَنْتَ سُبْحَانَكَ اِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ۞

168 Sâd sûresi: 44

"Senden başka ilâh yoktur. Seni tenzih ederim! Gerçekten ben (nefsime) zulmedenlerden oldum."[169]

Bediüzzaman ne güzel tefsir etmiş:

"Şu münacatın büyük sırrı şudur ki: O vaziyette bütün sebepler tamamen hükümsüz kalmış. Çünkü o halde kurtaracak öyle bir zât lâzım ki, hükmü hem balığa, hem denize hem geceye hem havaya geçebilsin. Çünkü onun aleyhinde, gece-gündüz-balık ittifak etmişler. Bu üçünü birden emrine musahhar eden bir Zât onu sahil-i selâmete çıkarabilir. Eğer bütün halk onun hizmetkârı olsa idiler yine beş para fâideleri olmazdı. Demek eshâbın tesiri yok. Sebepleri yaratan Allah'tan başka bir sığınacak kimse olmadığını gözüyle görmüş gibi anladığından, Allah'ın her yerde bütün isimleriyle hazır oluşu sırrı, Allah'ın iş birliğinin nuru içinde ortaya çıktığı için şu münâcaat birdenbire geceyi, denizi, balığı musahhar etmiştir."[170]

Kulun, yetişemediği zorluklar içinde, Allah onun imanı kuvvetince çıkış ve kurtuluş kapısı açmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur:

"Ben bir söz biliyorum ki, üzüntüye düşen onu söylerse, Allah bu üzüntüyü giderir. O da Yunus'un sözüdür. (Lâ ilâhe illâ ente sübhaneke inni küntü minez zâlimin.)"

Allah Resûlü (s.a.v.) Efendimiz daima Allah'a sığınırdı. Şöyle dua buyururlardı:

"Allah'ım! Erkek ve dişi bütün şeytanlardan ve tüm fenalıklardan sana sığınırım!"[171]

169 Enbiya sûresi: 87
170 Lemâlar. 1-Lema. 1-3
171 Müsned: 3/99

Ondan başka sığınılacak ne var? Çeşitli zorluklar, beklenmeyen durumlardan, görünen ve görünmeyen varlıklardan ancak Allah'a sığınılır.

İman cesaret verir. İnançsızlık ise ümitsizliği davet eder.

Dînî eserlerde, bilhassa hadis kitaplarının hemen hepsinde en dikkate değer bir bölüm vardır. "Bab'ül istiâze." Allah'a sığınma bölümü. Dua ve yakarışlar o bölümlerde geniş bir şekilde ele alınır. Kur'an-ı Kerim'de son iki sûre olan Felâk ve Nas sûrelerinin ikisine birden "muavvizeteyn" adı verilir ki Allah'a sığınma anlamında iki sûredir.

Kurtuluş Allah'a sığınmadadır. Her şeyin hükmü Allah'a aittir. Bütün ümit o sağlam dayanaktadır.

"Bir kapıyı bendelerse bin kapı eyler kûşad

Hazreti Allah, efendi! Müfettihul ebrâb."

Şair diyor ki:

"Ey Efendi! Eğer Allah bir kapıyı kapatırsa bin kapıyı da açar. Allah bütün kapıları açandır. Bunun için Allah'a sığınılır. Bunun için dua edilir."

Almanya'da bulunduğum yıllarda çok hâdiselere şahit oldum. Duanın, Allah'a ilticanın nelere kadir olduğunu orada daha iyi müşahede ettim.

Hamburg şehrinde şizofren bir genç için doktor şöyle teşhiste bulundu:

"Bunun yukarı ile alâkası yok!"

"Ne demek yukarısı," diye soruldu. İlave etti:

"Bu Allah'a inanmıyor!"

Epingen şehrinde koma halinde bir hastanın yakınlarına Alman doktor soruyor:

"Bunu hayata bağlayacak biri var mı?"

"Dînîne bağlı," diyorlar.

Ve o doktor diyor ki:

"O halde bu hayata dönebilir." Ve o hasta iyileşti ve halen hayatta...

Kairlsruhe'nin büyük ve teşkilatlı bir hastanesine kaldırılan, yoğun bakım ünitesinde yatan Murat adında bir genci gördüm. Almanlar, hastalarını papazlara okuttukları için ben de, kimsenin yanına sokulmadığı gencimizi anababası ile okumaya içeri girdim. Durumu fena idi. Doktor yakınlarına her halde hazır olun, demişti. Pek ümit yok gibiydi. Bizzat hastayı okudum. Ayrıca ailesi ve yakınları hatimler, Fatihalar, salavatlar ve tefriciyeler okudular. Sevilen bir genç olduğundan Cuma günü hutbe saatinde de bütün cemaate karşı onun için duâ edip âmin dedirttim. Duaların kabul saati olan o anda camide ağzı dualı, makbul bir Allah kulu olabilirdi.

Yoğun bakımdaki gencimizi ikinci gün yine okumaya gittiğimde hayret ettim.

Bir insan ilaçla, serumla bu kadar çabuk iyileşemezdi. Murat'ı iyileşmeye başlamış gördüm. Ve günden güne iyileşip sağlığına kavuştu.

İşte duânın tesiri...

Dualı dudakların Allah'a niyaz etmelerinden sağlık ve afiyet lütfediyor.

Bir Amerikan dergisi, dînîn iyileştirici etkisini kapak yapmıştı. Konu başlığı şu: Allah ve Sağlık. Yazı şöyle devam ediyordu:

"Bilimin, inançlı insanların hastaları daha kolay ve çabuk atlattığı yapılan anketlerle ispatlanmıştır. İnsanların yüzde yetmiş ikisi duâ ederek, hastalıktan daha çabuk kurtuldukları, duânın iyileştirmeyi kolaylaştırdığı ifade edilmekte. Din iyi bir ilaçtır. Bilim artık inanmaya başlıyor."[172]

Rabbimiz (c.c.) buyuruyor:

وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۞

"Ondan başka asla sığınılacak bir kimse bulamazsın."[173]

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ اِلَيْهِ تَبْدِيلاً ۞

"Rabbinin ismini zikret ve her şeyden alâka keserek O'na yönel!"[174]

Allah Teâlâ, kendisine yönelenlere rahmetiyle, merhametiyle nazar eder. Kendisine sığınanları himaye eder. Her şeyi veren O, her şey ancak O'nun kudretiyle.

Ne güzel ifade:

وَاُفَوِّضُ اَمْرِى اِلَى اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ۞

"Ben işimi Allah'a ısmarlıyorum. Çünkü Allah kullarını çok iyi görendir."[175]

Allah'a dayanmak, Allah'ın himayesine sığınmak en güzel davranıştır.

172 Newsweek: 10.11.2003
173 Kehf sûresi: 27
174 Müzemmil sûresi: 8
175 Mü'min sûresi: 44

Aziz Mahmud Hüdâyi hazretleri ne güzel ifade buyurur:

"Neyleyeyim dünyayı
Bana Allah'ım gerek
Gerekmez mâsivayı
Bana Allah'ım gerek

Ehl-i dünya, dünyada
Ehl-i ukbâ, ukbâda
Her biri bir sevdada
Bana Allah'ım gerek.

Dertli, dermanın ister
Kullar, sultanın ister
Aşk, cananın ister
Bana Allah'ım gerek

Fani devlet gerekmez
Dürr ü ziynet gerekmez
Haksız cennet gerekmez
Bana Allah'ım gerek.

Bülbül güle karşı zar
Pervaneyi yakmış nar
Her kulun bir derdi var
Bana Allah'ım gerek.

Beyhûde hevayı ko
Hakkı bu dal, gör yahu
Hüdâi'nin sözü bu
Bana Allah'ım gerek."

Allah'tan başka kimse insanı kurtaramaz.Yeter ki Allah'a dayanılsın.

Rabbimiz (c.c.), İbrahim aleyhisselâmın yaptığı şu duayı bildiriyor:

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ۞

"Ey Rabbimiz! İkimizi de sana teslimiyette sabit kıl! Soyumuzdan da (yalnız sana boyun eğen) Müslüman bir ümmet yetiştir."[176]

Allah'a teslimiyet gösterenlere her konuda ilâhi yardım erişir.

وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ۞

"Mü'minlere yardım etmek üzerimizde bir haktır."[177]

Tam bir iman, tam bir teslimiyet gerekir ki Allah yardım etsin. Kuvvetli bir iman, sarsılmaz bir inanç çok dertleri halleder.

Hadiseler karşısında kuvvetli bir iman, insanı her türlü tehlikelerden korur. Onlar tam teslimiyetle kadere rıza gösteren kimselerdir.

"Onlar öyle kimselerdir ki halk kendilerine:

- (Düşmanlarınız olan) insanlar size karşı ordu hazırladılar. O halde onlardan korkun, dedi de bu söz onların imanını arttırdı.

- Allah bize yeter, O ne güzel vekildir, dediler."

176 Bakara sûresi: 128
177 Rum sûresi: 47

İnsanı koruyan Allah'tır. Ona teslimiyet gerekli. Ona dua, çok belaları önler. Yeter ki ihlasla dua edilsin. İmanla ilâhi himayeye girilsin.

Süheyl ibn-i Salih şöyle anlatır:

"Ben Peygamberimiz (s.a.v.)'in huzurunda oturuyordum. Ashaptan bir zat geldi ve dedi ki:

- Ya Resûlullah! Bu gece zehirlendim de sabaha kadar uyuyamadım.

Bunun üzerine Peygamber (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdu:

- Ne ile zehirlendin?

- Akrep sokmasıyla, dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) ona buyurdu:

- Sen akşam şu duayı etseydin Allah'ın izniyle akrep sana zarar vermezdi:

اَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ كُلِّهَا مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۞

Allah'ın yaratmış olduğu bütün mahlûkatın şerrinden, O'nun tam kelimelerine ve sıfatlarına sığınırım."

Her şey ilâhi kudrete bağlıdır. Mü'min tam bir teslimiyet içinde olduktan sonra her türlü tehlikeden emin olur.

Kudsî hadiste Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"Kelime-i tevhid (Lâ ilâhe illallah) benim sığınılacak kalemdir. Benim kaleme giren azabımdan emin olur."[178]

Uykuya yatan insan, uyku halinde ne olduğunu neler olacağını bilemez. Belki de o uykudan uyanmak nasip

178 Feyzül Kadir: 4/489

olmayabilir. Kendini yatağa atan insan, vücut ve ruh emanetini kime teslim eder? İşlerini kime havale eder? Uyanabilir mi, uyanamaz mı?

Her şey Allah'ın kudretindendir.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Yatağına gireceğiniz ve uyumak istediğiniz zaman namaz abdesti gibi abdest al. Sonra sağ tarafının üzerine yatarak şöyle dua et:

اَللّٰهُمَّ اَسْلَمْتُ نَفْسِى اِلَيْكَ وَفَوَّضْتُ اَمْرِى اِلَيْكَ
وَاَلْجَأْتُ ظَهْرِى اِلَيْكَ رَغْبَةً وَرَهْبَةً اِلَيْكَ
لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَى مِنْكَ اِلاَّ اِلَيْكَ
آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِى اَنْزَلْتَ
وَنَبِيِّكَ الَّذِى اَرْسَلْتَ

"Allah'ın!

Kendimi sana teslim ettim

Yüzümü sana döndüm

Her işimi sana havale ettim

Senden yardım umarak ve senden çekinerek sırtımı sana dayadım

Senden ancak yine sana sığınılır

İndirmiş olduğun kitaba inandım

Göndermiş olduğun peygambere iman ettim"

O zaman ölürsen, doğduğun gün ki gibi günahsız ölürsün. Bunlar son sözün olsun."[179]

İnsanı yaratan, besleyen, rızkını lütfeden Allah'tır. Lütfuna sebepler yaratan da O'dur. Her şeyde bir sebep var. Peki, sebebi yaratan kim?

Süleyman aleyhisselâm bir karıncaya bir yıllık yiyeceğinin miktarını sormuş. "Yılda bir buğday tanesi yerim" cevabını alınca bunun doğru olup olmadığını kontrol etmek istemiş ve karınca ile bir buğday tanesini bir şişeye koymuş. Bir yıl bekledikten sonra şişeyi açtığında karıncanın buğday tanesinin yarısını yediğini, yarısını da bıraktığını görmüş. Meraklanıp niçin tamamını yemediğini sormuş. Karınca şu unutulmaz cevabı vermiş:

"Daha önce benim yiyeceğimi Yüce Allah (c.c.) verirdi. Ben de O'na güvenerek bir buğday tanesini tamam olarak yerdim. Çünkü O, beni asla unutmaz ve ihmal etmezdi. Fakat bu işi sen üzerine alınca, doğrusu nihayet bu aciz bir insandır diye düşündüm ve sana pek güvenemedim. Belki beni unutup yiyeceğimi ihmal edebilirdin. O yüzden de bir yıllık yiyeceğimin yarısını yiyerek, diğer yarısını da ertesi yıla bıraktım."

İnsana güven olmaz. Mahlûk unutur amma Hâlık unutmaz. İnsan, rızkı verene, şifa lütfedene karşı tam teslimiyet göstermelidir.

"Denizde size bir sıkıntı değdiği zaman O'ndan (Allah'tan) başka bütün taptıklarınız kaybolur (gider. Yalnız Allah'tan yardım istersiniz). Fakat O sizi kurtarıp karaya çıkarınca yine yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankördür."[180]

179 Riyanüs-Salihin: 343
180 İsrâ sûresi: 67

Nankör olmamak için tam bir teslimiyet göstermek gerek. İyi ki dayanağımız var... Sığınacak Rabbimizi tanıyor ve O'na itaat ediyoruz. Bu büyük bir kazançtır.

Allah'ı tanımayanlar nereye güvenirler? Başlarına sıkıntı geldiği zaman yine Allah'a ilticadan başka bir çare olmadığını anlarlar.

İnsan aklı, Yüce yaratıcıyı bulma kapasitesine sahiptir. Düşünen bir insan kâinatın yaratıcısını bulur ve Onun sonsuz kudretine sığınır.

Allah'ın varlığını inkâr eden bir grup tabiatçı bilgin İmam-ı Cafer-i Sadık Hazretleri'ne gelir ve Onunla tartışmaya başlar.

İmam-ı Cafer-i Sadık onlara: "Siz hiç gemiye bindiniz mi?" diye sorar. Onlar "Evet" cevabını verirler. Bunun üzerine İmam-ı Cafer "Dalgaların çarpması ile vapurun parçalanıp yok olduğuna da şahit oldunuz mu?" diye sordu. Bilginlerden biri "Evet" dedi ve şöyle devam etti: "Fırtınalı bir günde gemiye binmiştim. Şiddetli bir fırtına vardı. Bunun sonucunda gemimiz sürüklenerek kıyıdaki kayalara çarptı ve parçalandı. Gemi'nin içindeki yolcular da denize dökülmüşlerdi. Bende bu yolcuların arasında idim ve denizde bir tahtaya tutunmuştum. Bu sırada şiddetli bir dalga geldi, onu da elimden aldı, bu sefer köpüklü suların içine tamamı ile gömüldüm" dedi.

Bunun üzerine Cafer-i Sadık "Başlangıçta gemi ve içindeki yolcular sana cesaret veriyordu. Onlar sulara gömülünce eline geçirdiğin tahtaya, seni kurtarır diye, ümidini bağladın. Elindeki tahtayı da kaybedince ne yaptın? Artık

ümidini kesip kendini suların içine mi bıraktın? Yoksa hala kurtulurum diye bir ümidin var mıydı?" diye sordu.

İnkârcı adam cevap verdi: "Kurtuluş imkânım olmamasına rağmen, hala kurtulacağımı umuyor ve bu ümitle denizin dalgaları içinde çırpınıyordum."

Cafer-i Sadık: "Peki, hiçbir kurtuluş ümidiniz yok iken bile kurtulacağınıza inanıyordun. Bu kadar imkânsızlığa rağmen, kimin sizi kurtarabileceğini düşündünüz mü?" dedi.

Bunun üzerine inkârcı adam düşünmeye başlar. Onun düşündüğünü gören İmam-ı Cafer tekrar konuşmaya şöyle devam eder: "Her türlü kurtuluş imkânını yitirince, o anda neye ve kime ümidini bağladın? Bunu biliyor musun? İşte O Allah'tır. Her ne kadar kurtulduktan sonra dilin O'nu inkâr etse de zor zamanında sığınağın, dayanağın O oldu. Rahat anında inkâr etmek, zor anda O'nu kalbinde de tasdik etmek yakışır mı? İnsan tükendiği anda, her şeye gücü yeten bir Allah'a sığınır. Bu insanın çaresizliğini bilme, Allah'ın sonsuz gücüne inanmadır. Bu ilâhi bir konudur. Nitekim Yüce Allah İsra Suresi 67. Ayette: "Denizde sizin başınıza bir sıkıntı dokunduğunda bütün taptıklarınız (sizi yüzüstü bırakıp) kaybolur, yalnız Allah kalır. Fakat O sizi kurtarıp karaya çıkarınca yüz çevirirsiniz. Zaten insan çok nankördür" buyrulur.

Bunun üzerine inkârcı adam biraz daha düşünür ve "Çok doğru söyledin ey İmam!" der. "O anki düşündüklerimi şimdi hatırlıyorum. O anda sığındığım tek güç Allah'tı. Lütfen bana kelime-i şehadeti öğretin. Ben tüm inkârcı düşüncelerimden vazgeçtim" der ve imana samimi bir dönüş yapar.

En sağlam dayanak duadır. Yalvarıştır, yakarıştır. Allah'a yakın oluştur.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"Sabah namazını kılan kişi Allah'ın himâyesindedir. Onun hesabı Allah'a aittir."[181]

Dua okumak, Allah'ı zikretmek Allah-u Teâlâ'nın himayesine girmek, sağlam kaleye sığınmaktır.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Allah-u Teâlâ, Âyetü'l-Kürsi, Fâtiha ve Âl-i İmran sûresinde geçen iki âyeti (18. ve 26. âyetlerini) inzal etmek isteyince, bunlar, arşa tutunarak: 'Bizi, yeryüzüne, sana isyan edenlere mi indiriyorsun?' dediler. Allah-u Teâlâ şöyle buyurdu: 'İzzetime ve celâlime yemin olsun ki kullarımdan her kim sizi her namazdan sonra okursa onun mekânını cennet yaparım. Ona, günde yetmiş kez (rahmetimle) bakarım ve yetmiş ihtiyacını gideririm. Bu giderdiğim ihtiyaçların en küçüğü, onu bağışlamak olacaktır.'

'Kim sıkıntı anında Âyetü'l-Kürsî ve Bakara Sûresi'nin son iki ayetini (Âmene'r-rasûlü...) okursa Allah-u Teâlâ ona sıkıntısında yardım eder.'

"Kim evinden çıkarken Âyetü'l-Kürsî okursa Allah-u Teâlâ ona yetmiş bin melek gönderir. Bu melekler onun için istiğfar ve duâ ederler."[182]

"Kim farz namazların sonunda Âyetü'l-Kürsi'yi okursa (eceli gelince) onun ruhunu Allah Zülcelâl ve'l-ikram kabzeder. O şehit oluncaya kadar peygamberlerle omuz omuza çarpışan kimse gibidir.

181 Câmi-us Sağir: 2/148

182 Hâzin Tefsiri: 1/185.

"Kim her farz namazdan sonra Âyetü'l-Kürsî'yi okursa onunla cennet arasında yalnız ölüm vardır. Kişi yatağına geldiğinde Âyetü'l-Kürsî'yi okursa Allah-u Teâlâ onun kendisini, komşusunu ve çevresindeki hayvanları korur."

Câbir b. Abdullah (r.a.) şöyle demiştir: "Kim evinden çıkarken Âyetü'l-Kürsî okursa Allah-u Teâlâ ona yetmiş melek tayin eder. Bu melekler, onu önünden, arkasından, sağından ve solundan korurlar. Eve dönmeden ölürse Allah-u Teâlâ ona yetmiş şehit sevabı yazar."

Câfer-i Sâdık (r.a.) şöyle demiştir: "Kim Âyetü'l-Kürsî'yi bir kez okursa Allah-u Teâlâ dünyada ondan bin kötülüğü giderir ve onu fakirlikten kurtarır. Ahirette de bin kötülüğü ondan savar. Bunlardan en hafifi kabir azabıdır."

Allah Teâlâ, kendisine sığınanları korur. Himaye eder.

Resûlullah (s.a.v.)'in azatlı kölesi Zeyd b. Hârise (r.a.), münafıklardan biri ile yola çıkar. Harabe bir yere geldiklerinde Zeyd (r.a.) uyur. Adam onu kıskıvrak bağlar. Zeyd (r.a.) uyanınca ona "Niçin beni bağladın?" diye sorar. Münafık:

"Seni kesmek istiyorum! Çünkü sen Muhammed'i seviyorsun!" diye cevap verir.

Zeyd (r.a.):

"Yâ Rahmân! Kurtar beni!" diye duâ eder. Tam o anda:

"Bırak onu, öldürme!" diye bir ses duyulur.

Münafık hemen harabeden çıkıp etrafa bakınır. Kimseyi görmeyince, tekrar Zeyd'i (r.a.) öldürmek üzere içeri girer. Zeyd (r.a.) yine:

"Yâ erhamerrâhimîn! Kurtar beni!" diye duâ eder. Öncekinden daha yakın bir ses "Bırak onu!" der. Adam tekrar

dışarı çıkıp, bakar ama kimseyi görmez. Tekrar içeri Zeyd'i (r.a.) öldürmek üzere gelir. Zeyd (r.a.) üçüncü kez:

"Yâ Rahmân! Kurtar beni!" deyince harabenin kapısında bir ses "Öldürme onu!" der.

Adam geri dönünce mızraklı bir süvari münafığı hemen öldürür ve Zeyd'in (r.a.) ellerini çözüp onu kurtarır. Zeyd (r.a.) ona kim olduğunu sorar.

"Ben Cebrail'im! Birinci duada yedinci semada idim Allah-u Teâlâ "Kuluma yetiş" buyurdu. İkincisinde dünya semasında, üçüncü duada ise harabenin kapısında idim! Münafığı öldürdüm!" buyurur.

CUMANIN ÖNEMİ

Arapça bir isim olan Cuma, toplanma, bir araya gelme, toplu dostluk anlamına gelmektedir. Cuma gününe, Müslümanların ibadet için mescitte toplanmaları sebebiyle bu isim verilmiştir.[183]

İslamiyet'ten önceki günlerde Cuma ismi hiç kullanılmamıştır. O zaman ki günlerin isimleri, şimdiki isimlerden farklı idi. Cuma gününe de "Yevmil arûbe" denirdi. Bu isim Süryanice olup rahmet anlamına gelmektedir.

Medine'ye hicret etmeden önce Medineli Müslümanlar bir araya gelip şu kararı almışlardı.

"Yahudilerin bir günü var. Her yedi günde bir araya gelirler toplanıyorlar. Hristiyanlar da öyle. Bizim de bir günümüz olsun. O günde toplanalım. Allah'ı zikredelim. Şükredelim. Yahudiler Cumartesi toplanıyor. Pazar günü de Hristiyanlardır. O halde biz de bunu arube günü yapalım."

Bu kararla toplandılar. Esad bin Zürare onlara iki rekât namaz kıldırdı. O güne Cuma dediler.

Esad bin Zürare de bir koyun keserek hep beraber yediler. Daha sonra da Cuma âyeti nâil oldu.

183 Tâcül Anîs: 5/306

Cuma İslâmî bir isimdir. Namaz için toplandıklarından Cuma ismi verilmiştir.

Cuma gününün kudsiyyetini ifade eden Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Üzerine güneş doğan günlerin en hayırlısı Cuma günüdür. Âdem aleyhisselâm o gün yaratıldı. O gün cennete girdi. O gün tevbesi kabul olundu. O gün vefat etti. Ve kıyamet de o gün kopacaktır. İnsan ve cinlerden başka hiçbir mahlûk yoktur ki, Cuma günü tan ağardıktan sonra gün doğuncaya kadar:

- Kıyamet belki bugün kopar korkusu ile kulak kabartmasın.

Bir de o günün içinde öyle bir saat vardır ki, hiçbir Müslüman kul o esnada namaz kılıp Allah'tan bir hâcet dilemez ki, onu Allah O'na vermesin."[184]

"Cuma günü, kuş kuşa, vahşi hayvanlar birbirlerine şöyle derler:

- Selâmun aleyküm. Bugün Cuma'dır."[185]

"Bana Cebrâil aleyhisselâm geldi. Elinde bembeyaz bir ayna vardı.

- Bu Cuma'dır. Rabbin onu sana ve senden sonra ümmetine bayram olması için sana farz kılıyor, dedi.

Sonra ben:

- Bizim için onda ne var? dedim.

Dedi ki:

- Sizin için onda hayırlı bir saat vardır ki kim o saatte hayırlı bir şey isterse Allah onu ona mutlaka verir. Yahut

184 Câmi-us Sağir: 2/9
185 Râmuz-el Ehadis: 60

bir şerden korunması için Allah'a sığınırsa Allah onu korur. Bizce o, günlerin en büyüdür. Bizce o, günlerin en büyüğüdür. Biz ahirette ona yevmül mezid deriz."[186]

Cumanın öneminden, fazilet ve büyüklüğünden yararlanmak için o gün Cuma namazında mutlaka bulunmak gerekir. Kur'an-ı Kerim'de Cuma sûresinde Yüce Allah şöyle buyurur:

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اِذَا نُودِىَ لِلصَّلٰوةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا اِلٰى ذِكْرِ اللّٰهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذٰلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۞

"Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağırıldığı (ezan okunduğu) zaman, hemen Allah'ı anmaya koşun. Ve alış-verişi bırakın. Eğer siz gerçeği anlayan kimseler iseniz elbette bu sizin için daha hayırlıdır."[187]

Cuma namazı için vaktinden evvel hazırlanıp camiye vaktinde vakarla gitmek gerekir. Allah Teâlâ'yı anmaya, namaza mani olan bütün işler ve alış-verişler Cuma vaktinde bırakılmalıdır.

Cumayı terk edenler hakkında Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuşlardır:

"Hayatımdan veya benden sonra âdil veya zalim devlet başkanının gölgesinde bulunup Cuma'yı umursamamak veya ehemmiyetini inkâr ederek kılmayan kimsenin

186 Tergib vet Terhib: 1/489
187 Cum'a sûresi: 9

Allah, perişanlığını toplamasın. (iki yakası bir araya getirmesin). Ona işinde bereket göstermesin.

Biliniz ki onun namazı yoktur. Onun zekâtı yoktur. Onun haccı yoktur. Onun orucu yoktur. Onun iyiliği yoktur. Tevbe ederse Allah tevbesini kabul buyurur."[188]

Cumayı umursamamak, önem vermemek en büyük gaflettir. Bile bile, Cuma namazını terk edene, ehemmiyet vermeyene bundan daha büyük tehdit olamaz.

فَلاَ جَمَعَ اللهُ لَهُ شَمْلَهُ وَلاَ بَارَكَ لَهُ فِى اَمْرِهِ

"İki yakasını bir araya getirmesin. Perişanlığını toplamasın. Ona işinde bereket göstermesin!"

Bu büyük bir tehdit ve bir nevi bedduadır. Bir umursamama veya hafife almak insana çok şey kaybettirir. Cuma için çok gördüğü vaktinin daha fazlasını gereksiz yerlerde harcamasına sebep olur.

Peygamberimizin (s.a.v.) buyurdular:

مَنْ تَرَكَ الْجُمْعَةَ ثَلاَثًا مِنْ غَيْرِ عُذْرٍ فَقَدْ رَمَى الْاِسْلاَمَ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ۞

"Bir kimse mazeretsiz olarak üç Cuma'yı terk ederse Müslümanlığı arkasına atmıştır."[189]

188 İbn-i Mâce: 1/77
189 Şerh-i Mişkât: 2/215

مَنْ تَرَكَ الْجُمْعَةَ ثَلاَثًا مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ كُتِبَ مُنَافِقًا فِى كِتَابٍ لاَ يُمْحَى وَلاَ يُبَدِّلُ ۞

"Bir kimse zaruret olmadan üç cumayı terk ederse, silinme ve değiştirme olmayan kitaba münafık olarak yazılır."[190]

Müslümanlara bayram olarak hediye edilen cumaya çok önem verilmesi gerekir.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

مَنْ تَرَكَ ثَلاَثَ جُمَعٍ تَهَاوُنًا بِهَا طَبَعَ اللهُ عَلَى قَلْبِهِ ۞

"Bir kimse üç cumayı terk ederse Allah onun kalbi üzerine mühür vurur."[191]

Kalbi mühürlenen insan, ilâhi tecellilere karşı hissiz hale gelir.

Cuma kılmayanlar hakkında daha birçok tehditler ve uyarılar vardır. Bu mübarek güne o kadar hürmet gösterilmiştir ki o gün temizlenmek hazırlanmak kokulanmak sünnet kılınmıştır. Hatta Cuma gününe, bir gün öncesinden hazırlanarak Cumayı beklemek bile tavsiye edilmiştir.

Peygamberimize sorulmuştu:

"Ya Resûlullah! Cuma için ne zaman hazırlanılacak?"

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) şöyle cevap buyurmuştu:

190 Tergip ve Teshib: 1/509
191 Ebu Dâvud: 1/370

يَوْمُ الْخَمِيسِ

"Perşembe günü."[192]

Cumanın hazırlığı Perşembeden yapılmalıdır. Perşembe günü akşam namazından sonra Cuma girer. Dînî günlerden evvel gece başlar. Perşembe günü akşam namazından sonra, Cuma gecesidir.

O gece cumanın kudsiyyeti başlar. Ona göre değerlendirilmeli, o gece tevbe-istiğfar edilmelidir.

Cuma günü Müslümanların toplandıkları gündür. Bütün Müslümanlar akraba ve yakınlarını o gün camide görürler. Hep birlikte dualar edilir. Cumadan sonra namaz bitiminde birbirlerine hal-hatır sorulur. İnsanlar toplum ile ilgilerini ancak cumanın o feyizli toplantısıyla geliştirirler. Birbirlerinden malûmat alırlar. Haberleşip ilgilenirler.

Cuma günü hatiplere çok önemli görevler düşer. Topluma güzel vaazlar verilir. Özlü hutbeler okunur. Cemaate yeni bir enerji takdim edilir:

Cuma namazını ve sohbeti fazla uzatmamak, cemaate bıkkınlık vermemek gerekir.

Ammar bin Yâsir der ki:

كَانَ رَسُولُ اللهِ ﷺ لاَ يُطِيلُ الْمَوْعِظَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ اِنَّمَا هُنَّ كُلِمَاتٍ يَسِيرَاتٍ ۞

"Resûlullah (s.a.v.) Cuma günü mevzuyu uzatmazdı. O mevzular kolay birkaç kelimeden ibaretti."[193]

192 Râmuz-ul Ehâdis: 390
193 Ebu Dâvud: 1/296

Halkın anlayacağı, aklında kalacağı şekilde konuşmak hatibin ilim seviyesini gösterir.

Cumalar vaazları ezan okununca hemen kesmek ve namaza başlamak, hutbeleri de gayet az ve öz olarak okumak gerekir. Uzun vaaz, sıkıcı hutbeler cemaati bezdirir.

Cuma gününün fazileti hakkında Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Güneşin doğduğu en hayırlı gün Cuma günüdür. Allah Teâlâ Âdem'i (a.s.) o günde yarattı, cennete o günde girdirdi, cennetten o günde indirdi. Kıyâmet o günde kopacaktır.

Cuma gününde öyle bir an vardır ki Allah Teâlâ'dan bir şey isteyen bir mü'min o ana tesadüf ederse Allah Teâlâ istediğini ona muhakkak verir."

"Her kim Cuma günü gusül (boy) abdesti alır, güzel yıkanır ve temizlenir, temizliğini güzel yapar, en güzel elbisesini giyinir ve güzel kokudan sürünür, sonra cumaya gelir, lâkırdı etmez ve iki kişinin omuzlarını ayırmazsa Allah onunla diğer Cuma arasındaki kusurlarını mağfiret buyurur."

"Allah Teâlâ her Cuma günü altı yüz bin kişiyi cehennemden âzâd eder."

"Cuma günü vefat eden kimseye Allah Teâlâ şehit mükâfatı yazar ve onu kabir fitnesinden muhafaza eder."

"Cuma günü bana çokça Salavât okuyunuz. Çünkü o gün amellerin sevaplarının kat kat verildiği gündür. Allah Teâlâ'dan benim için cennetteki derece-i vesileyi isteyiniz."

Cennetteki derece-i vesile nedir, diye soruldu.

"O cennetteki en yüksek derecedir ki, ona ancak Peygamber nâil olur. Ben oraya nâil olmayı ümit ediyorum." buyurdular.

"Cuma günü bana çokça salavât okuyunuz. Çünkü ümmetimin salavâtı bana her Cuma günü arz olunur. Bana en çok salavât okuyan kimse kıyamet gününde derece bakımından bana en yakın olacaktır."

Allah Teâlâ beldelerden Mekke'yi, aylardan Ramazan'ı, günlerden Cuma'yı faziletli kılmıştır.

Cuma günü "Seyyidü'l-Eyyam"dır. Yani günlerin en büyüğü ve en makbulüdür. Mü'minlerin bayramıdır.

Hadis-i Şerifte beyan edildiği gibi:

"Güneşin doğduğu en hayırlı gün, Cuma günüdür."

Âdem aleyhisselâm o gün yaratıldı. Cennete o gün girdi. Yeryüzünde o gün indirildi. Tevbesi o gün kabul edildi. Ve cuma günü vefat etti. Kıyamet de cuma günü kapacaktır.

Allah katında Cuma "yevmi'l-mezid"dir. Yani her şeyin çok olduğu gündür. Halen melekler göklerde o günü "yevmi'l-mezid" olarak anarlar.

Cuma günü, Cennet ehlinin Allah-u Teâlâ'nın cemalini görecekleri gündür.

"Bir kimse Cuma günü gusül abdesti alır, iyice temizlenir, güzel kokular sürüp veya evindeki kokularla kokulanıp camiye gider, iki kimsenin arasını ayırmadan bulduğu boş bir yere otururşa kendin için mukadder olan namazları kılar sonra da imam hutbe okuduğunda sessizce dinlerse, o cuma ile gelecek cuma arasındaki günahları affolunur."[194]

194 Buharî. Müslim.

"Cuma gününde benim üzerime seksen salavat-ı şerife getiren kimsenin, Allah seksen senelik günahlarını siler."

"Hiç bir Müslüman yoktur ki Cuma günü veya Cuma gecesi ölsün de, Allah onu kabir azabından korumasın."[195]

"Cuma'da kısa bir zaman vardır ki, bir Müslüman o zamana rastlayıp namaz kılar veya Allah'tan hayırlı bir istekte bulunursa, kulun bu isteği mutlaka ona ihsan edilir."[196]

Cuma gününde duaların kabul edileceği o eşref saati Resûlü Ekrem'den soruldu.

Efendimiz (s.a.v.) şöyle cevap buyurdular:

"Namaza kalkıldığı zamandan itibaren namazın bitimine kadar olan zamandır."[197]

Bu icabet saati, namaz başlangıcından bitimine kadar olan zamandır. Hutbe saati de iki rekâtlık bir namaz kabul edildiğine göre hutbe ve farz namaz bitimine kadar yapılan dualar o eşref saatine dâhil olur.

Ebu Hureyre (r.a.) der ki:

Rasûlullah (s.a.v.) bana;

"Sen cuma günü imam hutbede iken, yanındakine sus dersen dünya kelamı konuşmuş olursun." buyurdu.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyruldu:

"Cuma günü Melekler cami kapılarında durup, imam minbere çıkıncaya kadar gelenleri yazarlar. İmam minbere çıktığında defterler dürülüp kalemler kaldırılır. Bu anda melekler birbirlerine 'Filân ve filan kimseler niçin mescide gelmedi. Acaba nasıl manileri çıktı,' diye sorarlardı.

195 Şerh-ül Mişkât: 2/212.
196 Cami-us sağir: 1/80.
197 İbn-i Mâce: 1/81.

Melekler Allah-u Teâlâ'ya yalvarıp 'Ya Rabbi! Eğer o kimse hasta ise ona şifa ver. Dalâlette ise hidayete kavuştur. Gaip ise ona yardımcı ol,' diye dua ederler."[198]

"Cuma günü cemaatle cuma namazı kılana, makbul bir hac sevabı yazılır. Aynı gün ikindi namazını cemaatle kılsa, ona umre sevabı verilir. Bulunduğu yerde akşamları ise, Allah Teâlâ istediğini verir."

Cuma gününe hürmet için gusül abdesti almanın da çok büyük mükâfatı vardır.

Ebu Hureyre (r.a.) der ki:

Rasûlullah (s.a.v.) bana şöyle buyurdu:

"Ey Ebu Hüreyre! Her Cuma günü gusül eyle! Suyu satın almak ve tedarik etmekle de olsa bunu yap, ihmal etme!"

Fıkıh âlimleri Cuma için gusül abdesti almanın müstehap olduğunu ifade etmişlerdir. Cuma günü genel temizlik yaparak, güzel kokuları sürünerek camiye gitmek güzel adetlerimizdendir.

Sultan İkinci Abdülhamit Hân zamanında (1902) uzak doğuya seyahat eden bir seyyahımız Singapur'da Ebûbekir Hân'ın hâkimi olduğu Cahor hanlığı ile alâkalı şu bilgileri vermektedir:

Cahor halkının büyük kısmı Şafiî mezhebindendir. Buradaki Müslümanlar gece gündüz Allah'a ibadet, Müslümanların halifesine duâ ve hâkimlerine itaat ederler. Erkek olsun kadın olsun âdâb-ı muaşeretle gayet dikkat edip birbirlerini incitmemeye itina ederler.

Ahali, Cuma geceleri sabah namazı eda edilinceye kadar cami ve mescitlere toplanıp ibadet eder. Kendilerini

198 Gunyetüt Talibin: 359

uyku basanların uykularını dağıtmak için cemaatten birisi ara sıra çıkıp cami avlusundaki davul veya leğene birkaç tokmak vurup içeri girer, ibadetiyle meşgul olur. Sabah namazını imam ile eda ettikten sonra hepsi münasip bir köşeye çekilip vefat etmiş olan mü'min erkek ve hanımların ruhları için Fatiha ve ihlâs okurlar. Ondan sonra herkes yakınlarının kabirlerini ziyaret eder. Ziyaret tamam olunca evlerine gidip eşlerinin hazırladıkları kahvaltıyı yiyip çayı içtikten sonra abdest alıp yine ibadetgâhlara giderler. Cuma namazına kadar ya Kur'ân-ı Kerim veya Delâil-i Hayrat okurlar. Okumayanlar, okuyanları dinlerler.

Cuma namazı bittikten sonra herkes evine gider, ailesiyle âdeta bayramlaştıktan sonra yemek yerler. Sonra küçükler büyüklerin ziyaretine giderler. İşte Cahorlular Cuma'nın gece ve gündüzünü böyle geçirirler.

Bir de Cahor halkı, esnaftan bir şey satın aldığı vakit, parasını verdikten sonra: "Helâl mi?" diye sorar. Satıcı: "Evet." cevabını vermezse aldıkları şeyi bırakıp başka bir satıcıya gider. Sattığı şeyin helâl olduğunu söyleyen bir satıcı bulana kadar böyle devam eder.

KENDİNİ TANI

İnsanın kendini tanıması zor bir konudur. Fakat bu konu, tasavvufta olgunlaşmanın temelini oluşturur. Kendini tanıyamamış kimseler dünyada kör kaldıkları gibi ahrette de bu körlükleri devam eder.

مَنْ كَانَ فِى هَذِهِ اَعْمَى فَهُوَ فِى الْآخِرَةِ اَعْمَى وَاَضَلُّ سَبِيلاً ۞

"Kim bu dünyada kör olursa ahirette de kördür. Ve yol durumunda en sapık olandır."[199]

Dünyada kendini tanıyamamış, kalp gözünü açamayıp hakikati görememiş olanlar ahirete giden doğru yolu da göremeyip mahşerde körlüklerini devam ettirirler. Orada da cenneti de Cemâlullah'ı da göremezler. Hâlbuki Yüce Allah gören gözler, gerçeği kabul edebilecek gönüller vermiştir. İnsan basiretle baktığında kendini bilmekte ve tanımakta güçlük çekmez.

İbrahim Hakkı hazretleri der ki:

"Aklın en üstünü, insanın kendini bilmesidir.

199 İsrâ sûresi: 72

Hikmetin en üstünü Mevla'ya yakınlaşma yolunu bilmektir. Kim kendisinin câhili ise o Rabbinden de gafildir. Her seven sevilir. Kendini bilmeyen başkasını nasıl bilir?"

Sokrat, Delfis mabedînîn üzerinde "Kendini kendinle bil!" yazısının okuduğu zaman bunu hayatının temeli olarak kabul etmişti.

İnsan her şeye kendi nefsiyle başlar. Kendini sevmeyen, kendi ile barışık olmayan, insanlarla da barışık olamaz. İnsanın önce kendisini tanıması ve bilmesi emredilir.

Allah Teâlâ Davud aleyhisselâma buyurdu:

"Ey Davud! Kendini bil ki Beni bilesin!"

O da:

"Kendimi nasıl bileyim? Seni nasıl bileyim?" deyince Allah(c.c.) şöyle buyurdu:

"Nefsinin âciz ve zayıf olduğunu bil ki Beni, kuvvet, kudret ve sonsuza var olacak bilesin. Böylece de Beni, Benimle bulasın."

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ ۞

"Nefsini bilen, Rabbini bilir." buyurulmuştur.

Kendini tanıyan, Yüce Yaratıcıyı da tanır. Allah'ı tanımaya giden yol insanın kendini tanımasından geçer.

Hazret-i Peygamberin Ebu Zer (r.a.)'e teveccühü olduğunu bilen biri ona mektup yazarak kendisine nasihat etmesini istedi.

Ebu Zer cevap olarak şöyle yazdı:

"Halktan en çok sevdiğin kimseye karşı herhangi bir kötülük veya pişmanlık yapma."

Sadece bu kadar yazdı ve mektubu zarfla kapatıp o gence gönderdi.

Mektubu alan genç bu cümleye hayret etti. İnsan en çok sevdiği kimseye nasıl kötülük eder diye düşündü. Ama hikmet sahibi Ebu Zer'in bundan neyi kastettiğini ve cümlesini açıklamasını istediği ikinci bir mektup gönderdi.

Mektubu alan Ebu Zer hazretleri bu defa ona şu açıklamayı yazdı:

"Kişilerin en sevgilisi, en azizi kendisinden başkası değildir. Sen kendini halktan daha çok sevmektesin."

Herkes kendisini halktan daha çok sever. Sen kendini o derece sevdiğine göre kendine düşmanca davranma. İnsanı suçlu bir duruma düşüren her hata ve günahtan dolayı zararın doğrudan doğruya kendine döneceğini ve kendi eteğine yapışacağını bilmiyor musun?

Hazret-i Ali (k.v.) der ki:

"Mağfiretin en kâmil mertebesi kişinin kendini bilmesidir. Nefsini bilen kimse onunla mücadele eder. Hatalarını ve yanlışlarını düzeltir. Nefsini bilmeyen kimse onu başıboş bırakır."

İnsan bilmeyince nasıl mücadele edebilir ki? Mahiyetini bilmediği bir şeye nasıl hâkim olabilir ki? Her şey bilmekten, bilhassa kendini tanımaktan sonra anlaşılır.

İmam-ı Rabbâni hazretlerinin oğlu Muhammed Masum hazretleri diyor ki:

"Men arefe nefsehü fekad arefe Rabbehü (nefsini bilen Rabbini bilir) hadis-i şerifinin mânâsı şudur:

Bir kimse kendi hakikatini, kötülükler ve zıtlıklar ile beraber bilip her hayır ve kemâli, Allah Teâlâ'yı ait bilince çaresiz, Allah Teâlâ'yı hayır ve kemali ile bilmiş olur."

Esad Erbili hazretleri de bu hadisi izah ederken şöyle demiştir:

"Hâl ile bedenen ve malla bütün insanoğluna emaneten verilen eşyayı, Cenâb-ı Hak'tan bilip kendimizi fakir ve muhtaç hissettiğimiz zaman nefsini bilen Rabbini bilir hadisine göre Cenâb-ı Hakkı bilmiş oluruz."

Hazret-i Âişe validemiz Rasûlullah'a sordu.

"İnsan Rabbini ne zaman tanır?"

Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle cevap buyurdular:

"Nefsini tanıdığı zaman!"

Kendini bilen, acziyetini kabul eder. İlâhi kudret karşısında Ona yönelmekten başka çare olmadığını anlar.

Şeyh Sadi Şirâzi diyor ki:

"Fıstık misali kendisinden bir iç zanneden kimse, soğan gibi hep kabuk çıkar."

İnsan aczini bilmeli. Ve şöyle demelidir: "Herkesin benden daha üstün bir tarafı vardır."

Mevlânâ Celâleddin bir misal verir:

"Küçük bir fare kocaman bir devenin yularını kapmış, eline almış kurula kurula gidiyordu. Deve kendi huyu, uysal tabiatı yüzünden onunla yol alıp giderken fare kendi küçüklüğünü göremeden:

- Meğer ben ne müthiş bir pehlivanmışım. Develeri sürükleyebilecek bir yiğitmişim, diye böbürleniyordu.

Gide gide bir nehrin kenarına vardılar. Nehri gören fare, kibrinin şaşkınlığı içinde donup kaldı. Onun kibrinin farkında olan deve ise manidar bir şekilde:

- Ey dağda, ovada bana arkadaşlık eden! Neden durakladın? Haydi, yiğitçe gir nehrin içine! Sen benim öncüm, kılavuzum değil misin? Yol ortasında böyle şaşırıp kalmak sana yaraşır mı? dedi.

Mahcup düşen fare kekeleyerek şöyle cevap verdi:

- Arkadaş! Bu su pek büyük, pek derin bir su. Boğulurum diye korkuyorum.

Deve suyun içine girip:

- Ey kör fare! Su diz boyu imiş. Korkmana gerek yok, dedi.

Fare çaresiz ve mahcup itirafına şöyle devam etti:

- Ey hünerli deve! Nehir sana göre karınca. Bize göre ejderha gibidir. Çünkü dizden dize fark vardır. Benimki gibi yüz tane diz üst üste koysak ancak senin bir dizin eder.

Bu söz üzerine akıllı deve, fareye şu nasihatte bulundu.

- Öyleyse gurur ve kibre aldanıp bir daha terbiyesizlik etmeye kalkama. Haddini bil! Sana olan hoşgörü ve müsamahama kapılıp şımarma! Çünkü Allah şımaranları sevmez. Var git sen, kendin gibi farelerle boy ölçüş!

Artık iyiden iyiye gerçeği anlayıp utanmış bulunan fare:

- Tevbe ettim. Pişman oldum. Allah için olsun şu öldürücü, şu boğucu sudan beni geçirt, diye yalvardı.

Deve yine merhamet edip ona acıdı da:

- Haydi! Sıçra da hörgücümün üstüne çık, otur! Bu sudan geçmek ve başkalarını geçirmek benim işimdir. Zira

vazifem, senin gibi yüz binlerce âcize hizmetten ibarettir, dedi ve fareyi nehrin öbür tarafına geçirdi."

Yüce Allah, kibirden ve gururdan uzaklaşmayı emir buyurur:

فَلَا تُزَكُّوا اَنْفُسَكُمْ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى ۞

"Kendinizi temize çıkarmayın. O (Allah) takva sahibi olanı en iyi bilendir."[200]

Kimse kendisinin başkalarından üstün olduğu gafletini göstermemelidir.

Kendini beğenmiş bir gramer (nahiv) bilgini, boğazdan geçmek için bir kayık kiraladı ve kurulup oturdu yerine.

Kayıkçı, olgun ve alçakgönüllü bir insandı. Hiç ses çıkarmadan küreklere asılıyor, yolcusunu sağ salim karşıya geçirmek ve üç beş kuruş kazanmak istiyordu.

Denizin orta yerine geldikleri sırada Bilgin küçümser bir eda içinde sordu:

"Sen hiç gramer okudun mu? Dil biliminden anlar mısın?

Kayıkçı:

"Hayır, efendim" dedi, "ben cahil bir kayıkçıyım, dediğiniz şeylerden hiç anlamam."

"Vah vah" dedi Bilgin, "Ömrünün yarısı boşa geçmiş!"

Böyle bir süre ilerledikten sonra rüzgâr şiddetini arttırmaya, dalgalar büyümeye başladı. Denizde fırtına çıkmış, Bilgin korkmaya başlamıştı.

200 Necm sûresi: 32

Kayıkçı olağanüstü bir güçle kurtulmaya, sağ salim karşı kıyıya geçmeye çalışıyordu. Gördü ki, artık kurtuluş ümidi yok, Bilgine dönüp sordu:

"Efendim, yüzme bilir misiniz?"

Bilgin:

"Ne yazık ki bilmiyorum!" diye inledi.

O zaman kayıkçı:

"Vah vah" dedi, "Şimdi ömrünüzün hepsi boşa gidecek! Keşke gramer bileceğinize benim gibi yüzme bilseydiniz de canınızı kurtarsaydınız..."

El, elden daima üstündür. Kimin ne olduğu bilinmez. Her insan ayrı kabiliyettedir.

İbn-i Sina henüz yirmi yaşına bile gelmemişken zamanın ilimlerini öğrenmişti. Zamanındaki ilâhi, tabii ve riyâzi ilimleriyle başta gelen âlimlerden Ebu Ali İbn-i Meskuveyh'in bir gün dersine geldi. Bir gururla Meskuveyh'in önüne bir ceviz atarak dedi ki:

"Bunun alanını hesapla!"

Ali İbn-i Meskuveyh, ahlak ve terbiye dair yazdığı "Kitabüt-Taharat" ını İbn-i Sina'nın önüne bıraktı ve dedi ki:

"Önce ahlâkını ıslah et, sonra ben cevizin alanını ölçmeden daha çok sen ahlâkını düzeltmeye muhtaçsın!"

İbn-i Sina, bu sözlerden mahcup oldu ve bu cümleyi bütün hayatında ahlâk rehberi yaptı.

İşte önemli konu budur. İnsanın kendini bilmesi, noksanını görmesi ve ahlâkını düzeltmesidir.

Hazret-i Meryem, oğlu İsa'yı yazı öğrenmesi için kâtiplere gönderir. Fakat dövmemelerini şart koşar.

Hocası ona:

"Yaz!" dedi. İsa da:

"Neyi yazayım?" dedi. Hoca:

"Ebced yaz!" dedi. Bunun üzerine Hazret-i İsa (a.s.) başını kaldırarak:

"Ebced'in ne olduğunu bilir misiniz?" dedi. Hocası kızarak İsa'yı dövmek üzere sopaya sarılınca İsa dedi ki:

"Beni dövme! Bilmiyorsan bana sor, öğreteyim.

Elif: Âlâullah. Allah'ın nimetleri

Be: Bahâullah. Allah'ın kadr-u kıymeti

Cim: Cemâlullah

Dal: Edâullah. Allah'ın emrini yerine getirmektir."[201]

Bilenlerin halleri başkadır...

Hazret-i Ali (k.v.) Efendimiz, bir grubun yüzüne karşı kendisini övmesi üzerine şöyle buyurmuştur:

"Allah'ım! Sen beni kendimden daha iyi tanırsın. Ben de kendimi onlardan daha iyi tanırım. Allah'ım! Bizi onların sandıklarından daha iyi kıl. Ve bilmedikleri şeyleri bağışla."

وَالَّذِينَ اِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً اَوْ ظَلَمُوا اَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوااللّٰهَ فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ ۞

"Onlar, çirkin bir iş yaptıkları nefislerine zulmettikleri zaman, hemen Allah'ı zikredip günahlarının bağışlanmasını isterler..."[202]

201 Mefâtihul Gayb: 11/21-215
202 Âl-i İmrân sûresi: 135

Kendini bilen, Rabbini tanıyan insan kötülükte ısrar etmez. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurduğu gibi:

"Mü'min aynı delikten iki defa ısırılmaz."[203]

Aynı yerden iki defa zarar görmez. Aklını kullanır. Kendisine nereden tehlike geliyorsa oradan uzaklaşır. Bu her akıl sahibinin yapacağı en basit bir iştir.

Kendini, niçin yaratıldığını ve sonrasında nelerle karşılaşacağını bilen, düşünen, tefekkür eden insan, vaktini boşa harcamaz.

"İki günü müsâvi olan aldanmıştır." buyurulmuştur.

Kendi benliğini bilen, görevlerinin şuuru içinde hareket eden insan her işini planlı bir şekilde yürütmeye gayret eder.

Hâtemi Esam Hazretlerine "Amellerinizi işlerken nelere dikkat ediyorsunuz?" diye sormuşlar. O da şöyle cevap vermiş:

"Şu dört esasa dikkat ediyorum:

Birincisi, Allah-u Teâlâ'nın benim için bir rızık verdiğini, hiç kimsenin rızkının başkasına gitmeyeceği gibi benim rızkımın da benden başkasına gitmeyeceğini bildim ve buna inandım.

İkincisi, Allah-u Teâlâ'nın beni bir takım farzlarla mükellef kıldığını ve bu farzları benden başka kimsenin yerine getiremeyeceğini bildim. İşte ben bunlarla meşgul oluyorum.

Üçüncüsü, Rabbimin beni her an gördüğünü bildim de ondan hayâ ediyorum.

203 Beyhaki. Süren: 9/65.

Dördüncüsü, benim için takdir olunan bir ecelim olduğunu ve bana doğru yaklaştığını bildim de ben de (salih ameller işleyip yasaklardan kaçınarak) ona doğru yaklaşıyorum."

İşte kendini tanıyan insanın hali budur. Bunun içindir ki Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Kendini tanıyan Rabbini de tanır."[204]

Rabbini tanıyan, Rabbinin nimetleri karşısında o kadar lütuflarına şükür borcunu ödemek ister. İtaat ve ibadete devam eder. Nimet ve lütuflara şükreder.

Sa'dî-i Şîrazî hazretleri (ö. 691-1292) meşhur Bostan adlı kitabında şöyle anlatır:

Bir yolda önüme gençten biri çıktı. Adı sıra (tasmalı) bir koyun koşuyordu. Gence dedim ki:

"Bu koyun senin ardından şu iple tasma sayesinde geliyor. Bunlar olmasa koyun arkandan gelmezdi." Delikanlı derhal koyunun tasmasını çözdü ve sağa sola koşup seğirtmeye başladı. O dilsiz hayvan yine koşa koşa delikanlının arkasından gidiyordu. Çünkü onun elinden arpa ve ot yemişti. Delikanlı oynayıp eğlendikten sonra yanıma döndü:

"Ey akıllı kişi! Onu ardım sıra götüren şey bu ip değilmiş. Ettiğim iyilikler onun boynuna kement olmuş. Onu peşimde koşturan, yaptığım iyiliklerdir." dedi.

Kükreyen fil bile gördüğü iyilik sebebiyle filciye saldırmaz. Ey iyi adam, kötüleri okşa. Köpek bile ekmeğini yediği zaman seni korur. Canavar parsın dişi, iki gün peynirini yaladığı adama karşı kesmez olur.

204 Keşf-ül Hafa: 2/262.

Hayatın gayesi, ahireti kazanmaktır.

Rivayete göre İlyas, Ölüm Meleğini görünce dehşete kapılarak ürperir. Azrâil, bunun sebebini merak ederek:

"Ey Allah'ın Peygamberi! Ölümden mi korktun?" diye sorar.

İlyas cevaben:

"Hayır! Ölümden korktuğum için değil, dünya hayatına veda edeceğim için bu hâldeyim." der. Sonra da sözlerine şöyle devam eder:

"Dünya hayatında Rabbime kulluk yapmaya, iyilikleri emredip kötülüklerden men etmeye gayret ediyor, vaktimi ibadet ve amel-i sâlihlerle geçiriyor, güzel ahlâk ile yaşamaya çalışıyordum. Bu hal benim huzur kaynağım oluyor, gönlüm sürür ve mânevi neşelerle doluyordu. Ölünce bu zevk ve lezzetlerden mahrum olacağım ve kıyamete kadar mezarda rehin kalacağı için mahzun olmaktayım!"

Ahmed Remzi Dede'nin şu tavsiyesinden ders çıkarılmalıdır.

Tarik-i aşka gir Ehl-i Hudâ ol
Gönül gel layık-ı her ittilâ ol.

Dilersen dehrde âzâde serlik
Gurur-u câh-ı terk eyle geda ol.

Sakın ızhârdan ağyare hâlin
Yine sen derdine çâre-resâ ol.

Cidâl-i kil ü kale yok nihâyet
Ricalüllah ile hâl-aşina ol.

Çekil izzetler uzlet gûşesine
Aziz ol derd-i şöhretten cüdâ ol.

Dokunmaz leb lebe Remzi okurken
Dehân-ı dil-bere nükte-nümâ ol.

HAK TEÂLÂ'YA NİYÂZ

وَاَيُّوبَ اِذْ نَادَى رَبَّهُ اَنّى مَسَّنِىَ الضُّرُّ وَاَنْتَ اَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ۞

"Eyyüb'e gelince, Rabbine:

-Başıma bir dert geldi. Sen merhametlerin en merhametlisisin! diye niyaz etmişti."[205]

Eyyüp Peygamber her türlü dertlere uğramıştı. Takdire rıza gösterip hiçbir zaman halinden şikâyetçi olmamıştı.

Hastanın halinden en fazla etkilenen ona bakan kimsedir. Bundan dolayı Eyyüp aleyhisselâmın hanımı, Allah'a niyaz etmesini, şifa istemesini Eyyüp'ten rica edince o da Allah'a niyazda bulunmuştu.

Allah, merhametlerin en merhametlisidir. Kullarına acır. Dertlerine derman yaratır. Yeter ki kul Allah'a niyazda bulunsun.

Filozof Ralph Waldo Emerson'un dediği gibi:

"Hiçbir insan karşılığını almadığı bir dua etmemiştir."

Allah Teâlâ kullarını üzmek istemez. Kullarına zulmetmez. Ama kullarının yalvarmalarından, niyazlarından

205 Enbiya sûresi: 83

hoşlandığı için onlara bazı dertler verir. Resûlullah (s.a.v.) beyan buyurur:

اِذَا اَحَبَّ اللّٰهُ عَبْدًا اِبْتَلاَهُ لِيَسْمَعَ تَضَرُّعَهُ ۞

"Allah bir kulu severse onu imtihana tabi tutar. Ki dua ve yalvarışını işitmek için."[206]

Kulun niyazı bu derece önemlidir. İnsan, muhtaç olduğu her şeyi Allah'tan istemelidir. Bu meşru bir istek ve makbul bir duâdır. Allah, kendisine el açıp niyazda bulunanları kapısından boş çevirmez. Fransız doktorlarından meşhur Alexis Carrel der ki:

"Bir hakikat olarak kabule mecburuz ki, her kim bir kapı çalsa, kapı ona açılır. Ve eğer isterse içeri alınır."

Bilhassa dert ehli, ıstırap sahipleri yaşlı gözlerle dua ve niyazda bulunduklarında hemen kabul görürler. Bunun içindir ki meşhur sahabe Amr b. Âs'ın (r.a.) oğlu Abdullah der ki:

"Allah korkusu sebebiyle bir damla gözyaşı akıtmam, benim için bin dinar sadaka vermemden daha iyidir."

Gözyaşlarının değeri, Allah için aktıklarından dolayıdır. İnsanı, Allah ile temasa geçiren her şey kıymetli ve değerlidir.

Bir yol kenarında oturup feryat etmekte olan âmâyı kimse susturamıyordu. O daima Allah'a niyazda bulunuyordu. Oradan geçmekte olan Hazret-i İsa Peygamber âmâya dedi ki:

206 Feth-ül Kebir: 1/68

"Bu ısrarlı istek ve yalvarmalarınla sahip olduğun imanın seni kurtardı."

İnsan duada ısrarlı, niyazında ihlaslı olmalıdır. Çünkü duanın kesinlikle kabul edileceğine inanarak yapılması gerekir.

Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdular:

اُدْعُواالله وَاَنْتُمْ مُوقِنُونَ بِالْاِجَابَة وَاعْلَمُوا اَنَّ اللهَ لاَ يَسْتَجِيبُوا دُعَاءَ مِنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لاَهٍ ۞

"Allah'tan bir istekte bulunduğunuzda Allah'ın size icabet edeceğinize inanarak ondan isteyin. Zira Hak Teâlâ, kendisini unutan gafil olan bir kalbin duasına icabet etmez."[207]

Dua konusunda bir eser yazmış olan Alexis Carrel (1873-1944) şunları söylemektedir:

"Dua, kalitesine (keyfiyeti) şiddet ve kuvvetine, frekansına (tekrarına) göre ruh ve beden üzerinde tesir eder."

Dua alışkanlık haline geldiği ve içten olduğu zaman tesiri çok berraklaşır. En yüksek ifadesiyle dua bir istekle son bulur. İnsan her şeyin sahibine, O'nu sevdiğini, nimetlerinden dolayı şükrettiğini, ne olursa olsun O'nun iradesine yerine getirmeye hazır olduğunu arz eder ve anlatır.

Dua bir alışkanlık haline gelmek şartıyla karaktere tesir eder. O halde sık sık dua etmek gerekir. Sabahtan dua edip, günün geri kalan kısmını barbarca geçirmek mânâsız ve saçmadır.

207 Tergib ve Terhib: 2/492

Her türlü tedavinin imkânsız veya başarısız olduğu hallerde duanın neticeleri kati şekilde tayin ve tespit edilmiştir. Duaya koyulmuş bir hastasını gören hekim sevinebilir. Duanın verdiği huzur, tedavide kuvvetli bir yardımcıdır.

Hayatta başarılı olmak için akıl ve madde kadar, maneviyatın da bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Fransa'nın Lourdes sağlık bürosu, dualaların şifa verdiğini ispat ederek ilme büyük hizmetlerde bulunmuştur. Dua adeta, infilâkî bir tesire sahiptir. Bu yolla, kanser, böbrek iltihapları, ülser, deri, akciğer, kemik veya karın zarı veremi gibi hastalıkların süratle iyileştikleri görülmüştür.

Birkaç saniye, en fazla birkaç saat içinde arazlar kaybolmakta ve anatomik yaralar kapanmaktadır. Mucize, normal iyileşme süresinin son derece kısalmasıyla kendini göstermektedir. Gerek fizyolojistler, gerekse cerrahlar, tecrübeleri esnasında, şimdiye kadar tedavide böyle bir çabukluğa şahit olmamışlardır.

Bu hadiselerin meydana gelmesi için, hastanın bizzat dua etmesine lüzum yoktur. Henüz konuşmasını bilmeyen küçük çocuklar.

Başkası için yapılan dua, bizzat yapılan duadan daima daha çok verimlidir. Duanın tesirinin, onun şiddet ve kalitesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.[208]

Kendisi bir koyu Hristiyan olmasına rağmen dua hakkında bu derece güzel fikirleri olan insanın doktor oluşu, şifa için duanın ne derece faydalı bulunduğunu

208 Alexis Carrel. Dua: 52

da ispatlamaktadır. Adeta İslâm inancı gibi duânın tesirini gören bir batılı ilim adamı, müşahedelerini çok güzel açıklamıştır.

Dua ve niyaz bir ihtiyaçtır. Her türlü sıkıntıları giderecek olan ancak Allah'tır. Allah'ın şifa veremediğini kim kurtarabilir?

Allah kendisine niyaz edenleri dergâhından eli boş döndürmez. Allah Teâlâ vaat ediyor:

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِى اَسْتَجِبْ لَكُمْ ۞

"Rabbiniz şöyle buyurdu:

- Bana dua edin, size icâbet edeyim."[209]

Eyyüb Peygamberin sıkıntısını gideren Allah, onun niyazını kabul buyurmuştur.

فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ ۞

"Bunun üzerine biz, onun duasını kabul ettik, kendisinde dert ve sıkıntı olacak ne varsa giderdik."[210]

Allah, açılan elleri boş çevirmez. Gariplerin, mazlumların niyâz ve yakarışları çok değerlidir. Bu dualar doğrudan Allah'a vâsıl olurlar. Hemen icabete mazhar olur.

Nizamülmülk'ü Sultan Melikşah'a şikâyet ediyor ve diyorlar ki:

209 Mü'min sûresi: 60
210 Enbiya sûresi: 84

"O, her yıl fakihlere, sûfilere, karîlere üç yüz bin dinar para veriyor, eğer bu para ile ordu teçhiz edilirse, İstanbul surlarını bile fethetmek mümkündür."

Melikşah durumu vezirine soruyor ve şu cevabı alıyor:

"Ey âlemin sultanı, ben ihtiyar bir adamım, eğer beni mezada versen bana kimse on dinardan fazla vermez, sen gençsin, seni de mezada verseler sen de yüz dinardan fazla etmezsin! Allah (c.c.) sana ve bana kullarından hiç kimseye nasip olmayan lütuf ve ihsanda bulunmuştur. Buna mukabil biz o Allah'ın dînîni yüceltmeye çalışan, onun aziz kitabını hâmil bulunanlara yılda üç yüz bin dinar sarf etsek çok mudur? Sen her yıl askerlere bunun iki mislini sarf ediyorsun, hâlbuki bunların en kuvvetlisi ve en nişancısının attığı ok bir milden ileri gitmez. Bunlar, ellerinde bulunan kılıçlarıyla yalnız kendi yakınında bulunan kimseleri öldürebilirler, ben ise sarf ettiğim bu para ile öyle bir ordu teçhiz ediyorum ki onların duaları ok gibi ta arşa kadar gider ve Allah'a vasıl olmak için hiçbir şey mani olamaz!" Bunun üzerine Melikşah, haklısın ve istediğin kadar harcayabilirsin, demiştir.

Duâ ve niyazlar o derece önemlidir ki bir iyi insanın niyâz etmesiyle etrafındaki insanlar bile berekete nâil olurlar.

Tedavilerde duanın ayrı bir önemi olduğu ispatlanmıştır. Bir başkasının dua ve niyâzı ile hastalık çabucak iyileşmektedir.

"Kazak Devlet Üniversitesi biyologları, iyonize hava solunumunun hastalıklar üzerindeki iyileştirici etkisini yeni yeni anlamaya başlamışlardır. Bilim adamları

yaraya iyonize hava püskürterek iyileşmesini büyük ölçüde hızlandırmışlardır."[211]

Manevi derde müptelâ olanların dua okunarak, üzerine üflenerek iyileşebileceği artık ilim tarafından da kabul görmektedir.

Ağrı ve sancı için Peygamberimiz (s.a.v.) ağrı olan yere sağ eli koyarak şu âyeti okumayı tavsiye buyurur:

وَبِالْحَقِّ اَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۞

"Biz Kur'an'ı hak olarak indirdik; o da hakkı getirdi. Seni de ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik."[212]

Bu dua ve niyâz ile ağrıyan yerin ağrısının geçeceği ifade buyurulmuştur.

Böyle bir uygulamanın bilimsel açıdan da ispatı yapılmıştır.

"Bilhassa sinir sistemi, bulaşıcı hastalıklar, sırt ağrılarında başarılı olmuştur. Hastanın arkasında durup ellerini beş santim uzaktan vücut üzerinde dolaştırır, hastalar onun ellerinden sıcak bir şeyin çıktığının hissettiklerini söylediler...

Krivorotor:

"Bu sıcaklık bir dış kaynaktan geliyor," diyordu.[213]

İlim, duânın ve niyâzın tesirli olduğunu anlamıştır.

211 Rusya'da Tanrıya Dönüş: 257
212 İsrâ sûresi: 105
213 Rusya'da Tanrıya Dönüş: 262

Demek oluyor ki derdi veren Allah, devayı da indirmiştir. Her şeyi, bir sebebe bağladığı için de ıstıraplı kullarının yalvarışlarını isteyen Allah, mü'minlerin niyâzlarına çok büyük değer vermektedir.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurur:

اِنَّ اللّٰهَ تَعَالَى لَيَدْفَعُ بِالْمُسْلِمِ الصَّالِحِ عَنْ مِائَةِ اَهْلِ بَيْتٍ مِنْ جِيرَانِهِ الْبَلاَءَ۞

"Allah iyi bir Müslüman sebebiyle yüz komşudan belâyı defeder."[214]

İyilerin her tarafa iyilikleri yayılır. Onların niyâzları ve yakarışlarından dolayı diğer insanlar emniyet içinde yaşarlar. Duâ ve yakarışa inanmayan kâfirler bile mahşerde duaya sarılacaklardır. Kendi dualarının fayda vermeyeceğini bildikleri için de başka çareler arayacaklardır. Cehennemdeki kâfirler, cehennem bekçilerine yalvarırlar:

"Ne olur! Bizim buradan çıkıp kurtulmamız için bir de siz yalvarırsanız, diye onlara teklifte bulunurlar."[215]

Cehennem bekçileri onlara:

"Size peygamberiniz mucizeler getirmiyorlar mıydı?" derler. Onlar:

"Evet, getiriyorlardı," derler.

Bunun üzerine bekçiler:

"Öyle ise kendiniz dua edin," derler.

Hâlbuki kâfirlerin duası ancak boşuna yorulmaktır."[216]

214 Râmuz el-Ehâdis: 90
215 Tefsir-i Beyzavi: 2/343
216 Mü'min sûresi: 50

Mü'minlerin duâları, niyazları tesbihat ve tekbirleri her zaman fayda sağlamaktadır.

"Hazret-i Ömer (r.a.) Mina'da çadırında yüksek sesle o derece tekbir getirirdi ki mescitte olanların hepsi işitirdi.

Ashâb-ı Kirâm, tekbir aldıkları vakit çarşı ve pazarlarda olanlar işitirlerdi. Hatta tekbir alındığı zaman sesler dalgalanır, adeta yer yerinden oynardı."[217]

İşte bu sadâlar, bu niyâzlar hep Allah için ve Allah'a yakın olmak maksadıyladır.

Bütün dertlerin dermanı Allah'tandır. Sıkıntıları ancak o giderir. Duaları o kabul buyurur.

Horasan valisi Abdullah bin Tâhir, çok âdil idi. Jandarmaları birkaç hırsız yakalamış, valiye bildirmişlerdi. Hırsızlardan biri kaçtı. Hiratlı bir demirci, Nişabûra gitmişti. Bir zaman sonra, evine dönüp gece giderken, bunu yakaladılar. Hırsızlarla beraber, valiye çıkardılar. "Hapsedin!" dedi. Demirci, hapishane de abdest alıp namaz kıldı. Ellerini uzatıp "Yâ Rabbi! Günahım olmadığını, ancak sen biliyorsun. Beni bu zindandan, ancak sen kurtarırsın. Yâ Rabbi! Beni kurtar!" diye duâ etti. Vali, o gece, rüyada, dört kuvvetli kimse gelip, tahtını tersine çevirecekleri vakit uyandı. Hemen abdest alıp, iki rekât namaz kıldı. Tekrar uyudu. Tekrar, o dört kimsenin, tahtını yıkmak üzere olduğunu gördü ve uyandı. Kendisinde, bir mazlumun âhı bulunduğunu anladı.

Hemen, o gece, hapishane müdürünü çağırıp, "Hapishanede bir mazlum kalmış mı," dedi. Müdür:

217 Buhâri: 3/20

"Bunu bilmem. Yalnız, biri namaz kılıp, çok duâ ediyor. Gözyaşları döküyor," deyince, onu getirtti. Hâlini sorup anladı. Özür dileyip, "Hakkını helal et ve bin gümüş hediyemi kabul et ve herhangi bir arzun olunca bana gel!" diye rica etti. Demirci:

"Hakkımı helâl ettim ve hediyeni kabul ettim. Fakat işimi, dileğimi senden istemeye gelemem," dedi. Vali "Niçin?" deyince:

"Çünkü benim gibi bir fakir için, senin gibi bir sultanın tahtını birkaç defa tersine çeviren sâhibimi bırakıp da, dileklerimi başkasından istemek kulluğa yakışır mı? Namazlardan sonra ettiğim dualarla, beni nice sıkıntıdan kurtardı. Nice muradıma kavuşturdu. Nasıl olur da, başkasına sığınırım? Rabbim, nihâyeti olmayan rahmet hazinesinin kapısını açmış. Sonsuz ihsan sofrasını, herkese yaymış iken, başkasına nasıl giderim? Kim istedi de, vermedi? Kim geldi de, boş döndü? İstemesini bilmezsen alamazsın. Huzuruna edeble çıkmazsan, rahmetine kavuşamazsın."

İnsan her halini Allah'a arz etmeli. Allah'tan yardım talep etmelidir. Allah Teâlâ kendisine yalvaran kullarının yalvarmalarından hoşnut olur. İstediklerini lütfeder. Bütün güç ve kuvvet Allah'ındır. Kudret sahibi Allah, dualarımızı kabul edendir.

"Binlerce top ve tüfek, yapamaz asla,
Gözyaşının, seher vakti yaptığını,
Düşman kaçıran süngüleri, çok defa,
Toz gibi yapar, bir mü'minin duası."

Duâ, Allah'a ilticadır. Allah Teâlâ'ya niyaz etmektir.

"Dua ibadetin özüdür."[218]

Dua eden, Allah'a niyazda bulunan aynı zamanda iki iş yapmış, iki nimeti bir anda kazanmış olur. Biri, dileğini Allah'a arz etmek, diğeri de; ibadet sevabı almak.

İnsan, Allah Teâlâ'ya her zaman ve her yerde iltica etmeyi adet haline getirmelidir. Allah Teâlâ'dan yardım istemelidir.

Molla Câmi hazretleri şu tavsiyede bulunur:

"Bir kimsenin bir ihtiyacı olsa, yüzünü Ebdal'in bulunduğu tarafa çevirmeli ve şu duayı okumalıdır:

'Esselâmu aleyküm

Ya Ricâlel gayb i

Ya ervâh-el mukaddeseti

Eğisuni bigavsetin

Venzuruni binazretin

Elnuni bi kuvvetin.'

(Ey Gayb erleri! Ey mukaddes ruhlar! Selâm size! Bana bir yardımda bulunun. Bana bir bakışla bakın, bana bir güç ile yardım edin.)

Ebdal'ın ne tarafta olduğu bilinmediği için bu dua dört cihete dönülerek yapılır.

Bütün yaratmış olduğu varlıkları harekete geçirecek olan Allah'tır.

Velileri, abdal ve gavs-ı âzâmı istediği kuluna yardım ettirecek ancak Allah Teâlâ'dır. Her şeyi veren O'dur. Ona yönelmeli, O'ndan istemeli.

218 Tirmizi: 5/456.

"Ey kalpleri ve gözleri çeviren Yüce Rabbimiz! Kalbimi dinimde sabit eyle!"[219]

"De ki: Ey Mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Ve dilediğinden de geri alırsın. Dilediğine yüceltir, dilediğini alçaltırsın. İyilik senin elindedir. Çünkü sen her şeye gücün yetersin."[220]

Musa'yı Firavun gibi bir zalimin sarayında büyüten, Allah'tır. Nemrudun ateşleri arasında Hazret-i İbrahim'i gül bahçesi içinde yaşatan, Allah'tır. Koruyan, yaşatan Allah'tır.

Tarihçi Âli, Künhü'l-Ahbâr isimli meşhur eserinde diyor ki:

"1583 yılında Erzincan'da korkunç bir zelzele oldu. Bir çocuk, koltuğunda yedi-sekiz ekmekle fırından dönerken yıkılan evlerinin enkazı altında kaldı. On sekiz gün sonra yıkıntılar temizlenirken çocuğun iki direk arasında sağ kaldığı ve elinde yarım ekmek bulunduğu hayretle görüldü. Çocuk acıktıkça ekmekleri yemiş ve kendisini ancak bir gün daha yaşatacak ekmeği kalmıştı."

"Bin dersi maarif okunur her varakında
Ya Rab ne güzel mektep imiş mekteb-i âlem!"

219 Tirmizi: 4/448.
220 Âl-i İmran sûresi: 26.

MAĞFİRET

Mübarek Ramazan ayının ortası mağfiret olarak bilinir.

"Gufrân ve mağfiret sözcüğü Yüce Allah'la ilgili kullanıldığında

- Yüce Allah'ın bir kulu, kendisine azâbın dokunmasından koruması anlamına gelir."[221]

Allah Teâlâ mağfiret edicidir.

اِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۞

"Şüphesiz ki O, çok bağışlayan çok esirgeyendir." [222]

غَافِرِ الذَّنْبِ...

"Günahı bağışlayan"[223]

Allah Teâlâ kullarının günahlarını bağışlamayı şanından sayar. Bunun için de mağfiretine davet buyurur:

وَسَارِعُوا اِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوَاتُ وَالْاَرْضُ اُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ۞

221 Müfredât el-fâzıl Kur'an: 1091
222 Zümer sûresi: 53
223 Mü'min sûresi: 3

"Rabbinizin bağışına ve takva sahipleri için hazırlanmış olup genişliği gökler ve yer kadar olan cennete koşun."[224]

Bütün peygamberler insanları rahmeti bol, mağfireti sonsuz olan Allah'a itaate davet etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim Nuh aleyhisselâmın bu davetini beyan eder:

فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ اِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ۞

"Dedim ki:

- Rabbinizden mağfiret dileyin. Çünkü O, çok bağışlayıcıdır."[225]

Rabbimiz (c.c.) Rahmet ve mağfiretinden kullarının yararlanması için istiğfara davet ediyor. Kullarının tevbe ederek, pişmanlık duyarak huzuruna yönelmelerini bekliyor.

Müslüman sabah akşam tevbe etmelidir. Yani Allah Teâlâ'ya karşı kusurlarına kalbi ile pişman olup tekrar onları yapmamaya azmetmeli ve dili ile de istiğfar etmelidir. "Estağfirullah el-azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyül kayyûm ve etûbu ileyh" diyerek Allah Teâlâ'nın mağfiretini ümit etmelidir.

İmâm Gazâlî'nin İhyâ-yı Ulûmiddîn kitabında şöyle yazar:

"Tevbenin hakikati üç şeyden ibarettir:

Birincisi işlediği günahın zararını, dünya ve ahirette severek istediği her şeye perde olduğunu bilmek.

İkincisi, işlediği günahlardan dolayı acı çekmek.

224 Âl-i İmrân sûresi: 133
225 Nuh sûresi: 10

Üçüncüsü, böyle günahları terk etmeye azmettikten sonra hemen o günaha mukâbil olacak iyilikler yaparak günahlar sebebi ile kaçırdığı şeyleri tedarik etmeye gayret etmek. Yoksa kalbi gâfil ve pişman değil iken sırf dil ile tevbe ve istiğfârın faydası olmaz. Nitekim sultana yakın olan bir kimse, sultanın emrine aykırı bir şey işlediğinden suçunun zararını ve ulaşmayı hayal ettiği emellerine bir perde olacağını bilir ve onun için de ayrıca elem çeker ve önceki mevkiime nasıl ulaşabilirim diye gece gündüz sadâkatini göstermeye gayret eder.

Allah'ın rızâsının bir başkasının rızâsı gibi olmayıp kişiye hayatında ve ölümünde lazım olduğu âşikârdır. Yani mâkbûl tevbe, ancak âhirette ve günahların ahirette vereceği zararına kâmil îmân edenlerde olur."[226]

Kulun tevbe etmesinden Allah sevinir. Tevbeleri kabul buyurur.

Tevbenin kabul edildiğinin de bazı alâmetleri olur. Bunlar şunlardır:

1. Fâsıklarla alâkasını kesmesi ve sâlihlerle beraber olması,

2. Bütün günahları terk etmiş, ibadet ve tâata dönmüş olması,

3. Dünya refahını kalbinden çıkartıp her zaman kalbinde âhiret hüznünü görmesi,

4. Allah Teâlâ'nın emrettiği şeylerle meşgul olurken Allah Teâlâ'nın kefil olduğu rızık hususunda hiçbir endişe duymaması,

226 İhya-u Ulûmiddin: 4/3

Kulda bu alametler bulunduğu zaman o kul Allah Teâlâ'nın, haklarında Bakara Sûresinin 222. âyetinde meâlen "...Şüphe yok ki Allah Teâlâ çok tevbe edenleri sever ve çok temizlenenleri sever." buyurduğu kimselerden olur.

Yüce Allah, kullarını af ve mağfiret ettiği gibi, insanlarda birbirlerinin kusurlarını, hatalı davranışlarını affetmelidirler. Affeden, affa nâil olur. İnsanlara karşı affedici olanlar, mahşerde Allah'ı affedici olarak bulurlar.

Ashab-ı Kiram'dan Ebu Mesud (r.a.) şöyle anlatır:

Bir kere kölemi dövüyordum. Birden

"Bırak, bırak!" diye bir ses işittim. Dönüp bakınca Resûl-ü Ekrem olduğunu gördüm. Bana şöyle buyurdu:

"Ey Ebu Mesud! Senin kölene karşı bu kadar kudretin varken elbette Cenâb-ı Hakkın, senin üzerinde daha büyük kudreti vardır."

Resûl-ü Ekrem'in bu sözü bana o kadar tesir etti ki artık bundan böyle hiçbir vakit kölemi bir daha dövmedim.

İnsanlar müsamahalı olmalı. Kendileri fenalık görseler dahi iyilik yapmaktan geri durmamalıdırlar.

Sâdi Şirâzi anlatıyor:

"Bir kişinin eşeği çamura batmış. Bu kaygı ile adamcağız çok müteessir oluyordu. Eşeğin çamura battığı yer kırdı. Yağmurlar yağıyor, seller akıyor, soğuk yeller esiyor. Karanlık her yana eteğini sarkıtmış... Eşeğin sahibi bu tasa içinde sabaha dek kötü sözler söyledi, lanetler savurdu, şuna buna sövdü. Dilinden ne dost kurtuldu, ne de sultan.

Adam böyle sövüp saymakta, küfürler saçmakta iken, olacak ya, padişah oradan geçti. Adamın uygunsuz sözlerini

işitince ne dinleyebildi, ne de cevap verebildi. Fakat kızdı: "Eşeği çamura batmışsa benim suçum ne? Ben batırmadım ya! Benden ne istiyor, bana niçin sövüyor?" dedi. Maiyetindekilerden biri padişaha: "Padişahım, boynunu vurdurun. Dünyadan nam ve nişanı kalksın!" dedi.

Büyük padişah düşündü, taşındı, baktı, gördü ki adam mihnet içinde bunalmış, eşeği çamura batmıştır. Zavallı adamın haline acıdı. Uygunsuz, yolsuz sözlerinden kabaran öfkesini yuttu. Tuttu, ona altın verdi, et verdi, kürklü kaftan verdi.

Öfke zamanında merhamet ne güzel şeydir.

Birisi o ihtiyara: "Ey akılsız ihtiyar, ölümünden nasıl kurtuldun, hayretteyim?" dedi.

İhtiyar şöyle cevap verdi: "Sus ben o sırada dertli idim, kendime malik değildim. Bana yakışan şeyi yaptım. Padişaha gelince, o da kendisine yakışan ihsan ve iyiliği yaptı."

Kötülüğe kötülükle mukabele kolay bir şeydir. Mert isen kötülük edene iyilik yap."[227]

İyilik yapanlar daima kazanırlar. Yüce Rabbimiz affedicidir. Affetmeyi sever. Kullarının pişmanlık duymaları halinde günahlarını affeder.

Abdullah b. Mes'ud (r.a.) den:

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Cennete son girecek bir adam vardır. Sırat üzerinde kâh yürür, kâh düşer, kâh yüzüne ateşin alevi ulaşır ve yüzünü yakar. Sıratı geçince Sırata dönüp:

- Yücedir O Allah ki, beni senden kurtardı. Bana, ilk ümmetlerle sondakilerden kimseye vermediğini verdi,

227 Bostan: 120

der. Önüne (altında ırmak bulunan) bir ağaç çıkarılır ve bu adam:

- Ey Rabbim, beni şu ağaca yaklaştır da gölgesinden faydalanayım ve (altındaki ırmağın) suyundan içeyim, der. Yüce Allah:

- Ey insanoğlu, sana bunu verirsem, belki sonra başka bir şey istersin buyurur. Adam:

- Hayır, ey Rabbim, der ve başka bir şey istemeyeceğine söz verir. Allah, sabırsızlığını gördüğü için kendisini bu ağaca yaklaştırır. Adam ağacın gölgesinden faydalanır, suyundan içer, sonra önüne bundan daha güzel bir başka ağaç çıkarılır. Adam:

- Ey Rabbim, beni şu ağaca yaklaştır ki, (altındaki) suyundan içeyim ve gölgesinden gölgeleneyim, bundan başkasını istemeyeceğim, der. Yüce Allah:

- Ey insanoğlu, söz vermedin mi ki, başkasını istemeyecektin. Bana yaklaştırırsam, yine de başkasını isteyeceksin, buyurur.

Adam başkasını istemeyeceğine söz verir. Rabbi de kendisini mazur sayar. Çünkü onun sabırsızlığını görür. Kendisini bu ağaca yaklaştırır. Adam, gölgesinde gölgelenir. (Altında akan) sudan içer, sonra karşısına bu iki ağaçtan daha güzel bir ağaç çıkarılır.

Adam:

- Ey Rabbim, beni şu ağaca yaklaştır da gölgesinden gölgeleneyim, (altında akan) sudan içeyim, başkasını istemeyeceğim, der. Yüce Allah:

- Ey insanoğlu, başkasını istemeyeceğine dair söz vermemiş miydin? der. Adam:

- Ey Rabbim, bu son olsun, bundan başkasını istemeyeceğim, der. Rabbi sabırsızlığını gördüğü için adamı mazur sayar ve ağaca yaklaştırır. Yaklaştırınca, adam Cennetliklerin seslerini duyar ve:

- Ey Rabbim, beni Cennete girdir der. Rabbi:

- Ey insanoğlu, hangi şeyi seni tatmin eder ve isteklerine son verir. Sana dünyayı ve bir o kadarını daha versem tatmin olur musun? buyurur. Adam:

- Ey Rabbim, Sen âlemlerin Rabbi olduğun hâlde benimle alay mı ediyorsun?" der.

(Buraya geldiğinde) İbn-i Mes'ud (r.a) geldi ve "Niçin güldüğümü sormuyor musunuz?" dedi. Sordular:

- Peygamber (s.a.v.) böyle güldü, diye cevap verdi. "Peygamber (s.a.v.) neden güldü?" dediler.

- Adam: "Âlemlerin Rabbi olduğun hâlde benimle alay mı ediyorsun?" dediği vakit. Âlemlerin Rabbi güldüğü için güldü, dedi. Ve bunun üzerine Allah adama:

- Ben seninle alay etmiyorum, fakat ben neyi dilersem ona yapmaya gücü yeten Allah'ım, buyurur.[228]

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

وَتُوبُوا اِلَى اللّٰهِ جَمِيعًا اَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۞

"Ey iman edenler! Toplu halde Allah'a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz."[229]

Peygamberimiz (s.a.v.) haber veriyor:

228 Müslim.
229 Nur sûresi: 31

"Allah Teâlâ, gündüz günah işleyenler pişman olup tevbe etsinler diye gece mağfiret elini açar.

Ve gece günah işleyenler pişman olup tevbe etsinler diye de gündüz rahmet elini açar.

Ta güneş, battığı yerden doğuncaya kadar..."[230]

İnsan beşerdir. Şaşar. Yanlışlıklar yapar. Ama önemli olan o hatalardan, yanlışlıklardan pişmanlık duymak ve Allah'a tevbe etmektir.

Kul için şu müjde ne güzel bir nimettir.

Rasûlullah (s.a.v.) buyurdu:

وَمَا يَدْفَعُ اللّٰهُ عنْهُ اَكْثَرَ ۞

Allah'ın günahlardan affettikleri, affetmediklerinden daha fazladır."[231]

O halde, elleri, ilâhi mağfirete açmalı!..

Allah'tan af bekleyenler, insanlara karşı olan hakhukuklarını da helâl etmelidir.

Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur:

يُنَادِى مُنَادٍ مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ:

-يَا اُمَّةَ مُحَمَّدُ اَمَا مَا كَانَ لِى قَبْلِكُمْ فَقَدْ وَهَبْتُهُ لَكُمْ وَبَقِيَّةُ الَّثِيئَاتِ فَتَوْهَبُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَادْخُلُواالْجَنَّةَ بِرَحْمَتِى۞

"Arşın altından bi münadî nida edecek:

- Ey Ümmeti Muhammed!

230 Muhtâr-ül Ehâdis: 168
231 Feyzül Kadir: 2/229

Önceki yaptığınız kötü amelleri size bağışladım. Birbirinize yaptıklarınız kötü ameller kaldı. Aranızda olan haklarınızı birbirinize bağışlayın da rahmetimle cennete girin! buyurulacak."[232]

Şâir Nef'i ne güzel söylemiş:

"Ne dünyada sefa bulduk

Ne ehlinden ricâmız var.

Ne de dergâh-ı Hüdâdan

Başka bir ilticamız var."

Allah'tan başka sığınılacak yoktur. Allah hem dünyada hem de ahirette kullarına kâfidir.

"Allah kullarına yeterli değil midir?"[233]

"Allah sana yetecektir."[234]

Allah Teâlâ koruduktan sonra, mağfiret buyurduktan sonra başka yollara gerek kalır mı?

"Senin Rabbin bağışlaması çok geniş olandır."[235]

"İnananlara ve iyi işler yapanlara gelince; onlar için bir bağışlanma ve güzel bir rızık vardır."[236]

"O güzel rızık ise Cennettir."[237]

Cennet nimetlerine nail olmak, Allah Teâlâ'nın mağfiretine kavuşmak için en başta gelen şart imandır.

Ebu's-Suud Efendi tefsirinde der ki:

232 Tezkire-i Kurtubi: 1/260
233 Zümer sûresi: 36.
234 Bakara sûresi: 137.
235 Necm sûresi: 32.
236 Hac sûresi: 50.
237 Tefsir-i Celâleyn: 2/42.

"Peygamberlerin şefaati, meleklerin istiğfarı, dirilerin ölüler için yaptığı dua ve sadakaları gibi, insanın kendi amelinden olmamakla birlikte, yararlı olduğu bilinen karşılıksız işlere gelince, bütün bunların fayda sağlaması, insanın kişinin inancına ve dine bağlılığına dayanır. İman olmayınca hiç bir şeyin yararı olamayacağı için, bunlarda da yararlı olan, gerçekte kişinin kendi inancı, gayreti ve ameli belirleyici olur."[238]

İyiliklerden istifade ancak iman ile mümkündür. İmanı olmayana yapılan iyilikler, hasenatlar fayda vermez. O iyiliklere ehil olmak için her şeyden evvel bir inanç gereklidir.

Allah Teâlâ'nın kullarına rahmet ve merhameti sınırsızdır. Ama bu rahmet ve mağfiretten istifade etmek ancak imana bağlıdır. Allah Teâlâ kullarını dünyada korumaktadır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Üç yüz altmış melek, mü'min için görevlendirilmiştir. Gücü yetmediği şeye karşı onu korurlar. Bunlardan dokuzu yalnız göz içindir. Yazın bal tabağını sineklerden koruduğunuz gibi korurlar. Eğer sizi koruyanlar görülebilseydi her dağ ve tepenin başında ellerini salıvermiş, ağzını açmış bir halde görürdünüz. Kişi nefsi ile başbaşa kalsaydı şeytanlar onu kapıverirlerdi."[239]

Allah Teâlâ, mü'minleri kendi hallerine terk etmemiştir. Tek başlarına bırakmamıştır.

"Onun önünde ve arkasında, Allah'ın emriyle onu koruyan takipçileri vardır."[240]

238 İrşâd-u Akl-ı Selim: 8/163.
239 Râmuz el-Ehâdis: No: 5724.
240 Râd sûresi: 11.

Âyetin tefsirinde Mücâhid der ki:

"Her kulun müvekkel bir meleği vardır. Onu uyku halinde ve uyanıkken insanlardan, cinlerden, böceklerden ve yılanlardan korurlar."[241]

Allah Teâlâ kullarını dünyada böyle koruduğu gibi ahirette de mağfiretiyle mü'min kullarını cehenneme gitmekten koruyacaktır. Bunun için Yüce Allah'a itaatte bulunmak, günahları tevbe etmek ve iyi işlere yönelmek gerekir. İlâhi mağfirete ancak bu yol ile kavuşulur.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdular:

"Allah-u Teâlâ'nın yollarda dolaşıp, zikredenleri araştıran melekleri vardır. Allah-u Teâlâ'yı zikreden bir topluluk bulduklarında 'Aradığınıza gelin!' diye birbirlerini çağırırlar. Onları kanatlarıyla kuşatarak dünya semasına kadar doldururlar. Allah-u Teâlâ onları daha iyi bildiği halde meleklere sorar:

'Kullarım ne diyorlar?' Onlar,

'Seni tesbih ediyorlar, sana tekbir okuyorlar, sana tahmid okuyorlar, sana tâ'zim (temcid) ediyorlar.' der. Allah-u Teâlâ:

'Onlar beni gördüler mi?'

'Hayır, yâ Rabbi.'

'Ya görselerdi ne yaparlardı?'

'Eğer seni görselerdi, daha çok ibadet ederler, daha çok ta'zim ve tesbihde bulunurlardı.' derler. Allah-u Teâlâ buyurur:

'Onlar ne istiyorlar?' Melekler:

241 Safvet-üt Tefâsir: 2/76.

‘Senden cenneti istiyorlar?’

‘Cenneti gördüler mi?’

‘Hayır, Yâ Rabbi!’

‘Ya görselerdi ne yaparlardı?’

‘Eğer görselerdi, cennete karşı daha çok hırslı olurlar, ona daha çok rağbet ederler, onu daha çok isterlerdi.’ derler. Allah-u Teâlâ buyurur:

‘Neden sığınıyorlar?’

‘Cehennemden sığınıyorlar.’ derler.

‘Onu gördüler mi?’

‘Hayır, Yâ Rabbi!’

‘Ya görselerdi ne yaparlardı?’

‘Eğer görselerdi, ondan daha çok kaçarlar, daha çok korkarlardı.’ derler. Bunun üzerine Allah Teâlâ:

‘Sizi şâhit kılıyorum, onları affettim.’ buyurur.

Onlardan bir melek der ki:

‘Onların arasında, onlardan olmayan günahkâr falan kul da var. O başka bir ihtiyacı için uğramıştı, (aralarında) oturuverdi.’ Allah-u Teâlâ:

‘Onu da affettim. Onlar öyle bir cemaattir ki, onlarla oturanlar, bedbaht olmazlar.’ buyurdu.”[242]

İyilerle bulunmak mağfiret sebebidir.

242 Tergib vet Terhib: 2/402.

ALLAH İÇİN VERMEK

Her varlığı yaratan Allah'tır. Her nimeti, malı da mülkü de Lütfeden Allah'tır.

اَللّٰهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ ۞

"Allah, kullarına çok lütufkârdır. Kimi dilerse onu rızıklandırır."[243]

Lütufkâr olan Rabbimiz, cömert davrananları, insanların ihtiyaçlarına koşanları sever. Allah Teâlâ, verdiklerinden, ihtiyaç sahiplerine verilmesini emir buyurmaktadır.

وَاَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ...

"Size rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayın."[244]

Mal, Allah'ındır. Kendi malından harcanmasını, Allah için verilmesini emreden, malın ve servetin sahibidir.

"Malımdan verin!" diye emreden Allah'tır. Bu emri yerine getirenleri de methü sena buyurur:

وَاَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً ...

243 Şurâ sûresi: 19
244 Münafikun sûresi: 10

"Kendilerine verdiğimiz rızıkları gizli ve aşikâr (hayır yoluna) harcarlar."[245]

Bu emri yerine getirenlere de fazlasıyla lütuf ve ihsanlarda bulunacağını vaat buyuran Allah, verilenlerden geride kalan kısmının da bereketleneceğini kullarına bildirmiştir. Verilen, tasadduk edilen ile malların eksilme olmayacağını buyurmuştur.

يَمْحَقُ اللّٰهُ الرِّبَى وَيُرْبِى الصَّدَقَاتِ...

"Allah faizin bereketini tamamen giderir. Sadakası verilen malları ise artırır."[246]

Sen Allah'ı dinlersen

Allah seni sevmez mi?

Allah için verirsen

Bereketi vermez mi?

Hem öyle bir bereket verir ki Bire yedi yüz, bire bin verir.

"Mallarını Allah yolunda harcayanların hali yedi başak bitiren, her başakta yüz tane bulunan bir tek tohumun hali gibidir. Allah kime dilerse ona kat kat verir. Allah, ihsanı bol olan, hakkıyla bilendir."[247]

Bu güzel temsilde ifade buyurulduğu gibi bire yedi yüz ve daha fazla verilecektir.

Demek ki sadaka veren kişi, veriyor görünse de aslında alıyor. Bir verirse bin alıyor. Verdiği mal eksilmiyor. Aksine çoğalıyor.

245 Râd sûresi: 22
246 Bakara sûresi: 276
247 Bakara sûresi: 261

Allah'ın ihsanı boldur. Hazinesi geniştir.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) hadis-i şeriflerinde de beyan buyurmuştur:

"Sadaka kesinlikle malı eksiltmez. Bir kul sadaka vermek için elini uzattığında, o sadakla ihtiyaç sahibinin eline geçmeden Allah Teâlâ'nın eline konulmuş olur."[248]

"Dilenciyi mahrum edip de sizi yerip kınamasını bertaraf etmek için yiyecekten bir kuşbaşı kadar olsa dahi veriniz."[249]

İhtiyaç için kapıya geleni boş çevirmemek gerekir. Onların gönüllerini hoş etmek insanlık görevidir.

Şeyh Sadi "Bostan" isimli eserinde anlatıyor:

Kibirli, sarhoş bir mahrur kapısına gelen bir fakire bir şey vermediği gibi, onu payladı, kapıyı yüzüne kapattı.

Zavallı fakir içlendi; bir tarafa çekildi, oturdu. Ciğeri yanmağa, soğuk ahlar çekmeğe başladı.

Bir kör, o fakirin meyus, mahzun olduğunu duydu. Kalktı, yanına geldi, niçin böyle muzdarip olduğunu sordu.

Fakir başına geleni anlattı. Kör, o fakire teselli verdi.

"Müteessir olma, gel bu gece benim evimde yemek ye," diye ricada bulundu. Onu çok okşadı. Fakirin, karnı doyduktan, gönlü hoş olduktan sonra:

"Kadir Mevlâ senin gözünü açsın" diye dua etti.

Gece olunca, körün gözlerinden birkaç damla yaş damladı, sonra birdenbire gözleri açıldı. Dünyayı görmeye başladı.

248 Taberâni. Kebir: 9/109
249 İhya-yı Ulûmiddin: 1/204

Bu haber şehrin içine yayıldı.

Şehir çalkalandı. Bu haberi fakiri kapısından azarlayıp kovan taş yürekli insan da duydu. İşi anlamak için kalktı, gözü açılan kör ile görüştü ve: "Çok talihin varmış. Bu müşkül iş nasıl oldu da kolaylıkla vücuda geldi? Gözünü kim açtı?" diye sordu.

Gözü açılan kimse: "Hey cefakâr adam! Sen talihsiz, kısa görüşlü, fikri, düşüncesi gevşek, çürük bir adammışsın. Öyle mübarek bir fakiri azarladın, mahzun ettin. Hüma kuşunu bıraktın, baykuş ile meşgul oldun. Gözümün kapısını, senin yüzüne kapıyı kapadığın kimse açtı!" dedi.

Resûlü Kibriya Efendimiz ikaz buyurur:

لَقَدْ صَدَقَ السَّائِلُ مَا اَفْلَحَ مَنْ رَدَّهُ ۞

"Eğer dilenci doğruyu söylerse ona bir şey vermeyip mahrum çeviren asla felâh bulamaz."[250]

Ömer bin Abdülaziz şöyle demiştir:

"Namaz seni yolun ortasına kadar götürür. Oruç, padişahın kapısına kadar götürür. Sadaka ise seni padişahın huzuruna sokar."

İsteyeni boş çevirmemek, ihtiyaç sahiplerinin arzularını yerine getirmek insana rahmet ve bereket kapılarını açar.

Hazret-i İsa (a.s.) buyurdu:

"Kapısından bir dilenciyi eli boş çevirenin evine yedi gün melekler gelmez."

Şâbi hazretleri de şöyle der:

250 İhya-u Ulûmiddin: 1/204

"Kim kendisini sadakanın sevabına, fakirin sadakaya muhtaç olmasından daha fazla muhtaç görmezse onun sadakası Allah tarafından kabul edilmez. Ve döndürülüp kendisinin yüzüne çarpılır."

Hasan-ı Basrî hazretleri de şöyle buyurmuştur:

"Eğer Allah dileseydi, hepinizi zengin kılar, aranızda bir tek fakir bırakmazdı. Fakat Cenâb-ı Hak bir kısmınızı diğerinizle denemek istedi."

Ne büyük nimettir ki, ihtiyaç sahibine verilen doğrudan Allah'a verilmiş oluyor.

اِنَّ الصَّدَقَةَ تَقَعُ بِيَدِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ قَبْلَ اَنْ تَقَعَ فِى يَدِ السَّائِلِ۞

"Sadaka, fakirin eline geçmeden önce Allah'ın eline düşer."[251]

İnsan hayatında vermeye gayret edecektir. Hayata veda ettiğinde o fırsat artık kaybolmuştur.

Rabbimiz (c.c.) uyarıyor:

وَاَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِىَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْ لاَ اَخَّرْتَنِى اِلَى اَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَاَكُنْ مِنَ الصَّالِحِينَ ۞

"Herhangi birinize ölüm gelip de

- Ey Rabbim! Beni yakın bir müddete kadar geciktirseydin de sadaka verip dursaydım. İyi adamlardan olsaydım.

251 İhya-u Ulûmiddin: 1/195

Diyeceğinizden evvel size rızık olarak verdiğimizden Allah yolunda harcayın."[252]

Allah yolunda harcamak, insanın en ufak bir hasenata son derece muhtaç olacağı kıyamet günü için mühim bir yatırımdır. Fâni şeylere yatırım, ahiret için fayda sağlamaz. Ahiret için en güzel yatırım, hayatta iken Allah için verilen, önden gönderilendir.

Büyük velilerden İbrahim Edhem hazretlerinden nasihat isteyen bir zata şöyle buyurur:

"Bağlı olanı aç, açık olanı bağla."

Şöyle de izah buyurmuş:

"Bağlı olan kesenin ağzını aç. Cömert ol.

Ve açık olan dilini bağlayıp lüzumsuz konuşmalara dalma."

Cömert insan, Allah'a yakın olan insandır. İnsanlar tarafından da sevilir. Ondan her canlı istifade ettiği için çok dualar alır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Sadaka vermekte acele ediniz. Çünkü belâ, sadakanın önüne geçemez."[253]

Sadakalar, belaları önlemektedir.

Firavun çok cömert davranırdı. Her gün 4000 koyun, 400 sığır ve 200 deve kestirir, muazzam zenginliklerle donatılmış sofralar kurdurur ve halkı o sofralarda her gün yemek yerdi. Bunun için halk, ihsanın kulu olarak Firavuna bağlanmış ve Firavun da bu sayede dört yüz yıl ömür sürmüştü.

252 Münafikun sûresi: 10
253 Feyzül Kadir: 3/195

Hazret-i Musa Allah Teâlâ'ya Tur-i Sinâ'da sordu:

"Ya Rabbi! Firavun ilâhlık davasını bırakmıyor. Onu ne zaman helâk edeceksin?"

Rabbimiz Musa (a.s.)'ya buyurdu:

"Ya Musa! Firavunu senin için hemen helâk etmek isterim. Ama bir milyon insan için de helâk etmemem gerekiyor. Her gün o bir milyon insan onun ekmeğiyle doyuyor. İzzetim ve Celâlime yemin ederim ki, benim kullarıma ekmeği ve nimeti bol olduğu müddetçe onu helâk etmem. Ama o benim kullarımdan yemek ve nimeti çektikçe, yemek vermeyi azalttıkça helâki yakınlaşır."

Firavun, halkına cömert davrandıkça ömrü devam ediyordu.

Hazret-i Musa'nın etrafında İsrailoğulları toplanıp çoğalınca bundan tedirgin olan Firavun, tedbir olarak hazine depolarını doldurmak için halkın sofralarını azaltmaya başladı. Onun bu tasarrufu çöküşüne başlangıç oldu.

Peygamberimiz (s.a.v.): "Her Müslüman üzerine sadaka vermek vaciptir." buyurdu. Orda bulunanlar:

"Ey Allah'ın Resulü! Ya sadaka edecek bir şey bulamazsa?" diye sordular. Resûl-i Ekrem:

"Çalışsın, elinin emeğiyle kazandığını hem kendisi harcasın, hem sadaka versin," diye cevap verdi.

"Çalışmaya gücü yetmezse?"

"Yardıma muhtaç olan mazlumlara yardım edip onları korusun."

"Böyle bir yardıma da gücü yetmezse?

"Hayırla, iyilikle emretsin. Müslümanların iyiliği için çalışsın."

"Bunu yapmaya güç yetiremiyorsa?"

"Şerden ve kötülüklerden kendisini korusun. Bu da onun için bir sadakadır."

İnsan kendisinin en ihtiyaç duyduğu zamanını düşünerek Allah için infakta bulunmalıdır. İnsanın iyilik ölçüsü budur. Allah için vermek, Allah rızasını kazanmak için infakta bulunmak gerekir.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ...

"Sevdiklerinizden infak etmedikçe iyilerden olamazsınız."[254]

Yemek yedirme ve misafir ağırlama ile ilgili teşvik ihtiva eden rivayetler, infak medeniyetini doğurmuştur. Evlerde misafirlerin konaklaması için yapılan özel ve müstakil odalar, yol boylarında konaklamak üzere inşa edilen kervansaraylar, herkesin karnını doyurmak üzere açılan imaret ve aşevleri, köylerdeki köy odaları ile buralardaki hizmetin devamlılığı için kurulan vakıflar hep infak duyarlılığıdır. Özünden ve sevdiğinden koparıp vermektir. Bugün de evlerimizde misafir odaları evin en güzel köşeleridir.

Enes bin Malik (r.a.) der ki:

"Evin zekâtı evin içinde misafir için bir oda bulundurmaktır."

254 Âl-i İmrân sûresi: 92

Müslümana daima cömertlik yaraşır. İnsanlara yardımcı olmak, misafirine ikram etmek mü'minin özelliklerindendir. Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"Elini boynuna bağlama!.."[255]

Cimrilik etme! İnfakta bulun...

Resûlullah Efendimizin (s.a.v.) yanında bir kadını methederek:

"Çok namaz kılar, çok oruç tutar, lâkin biraz cimridir." dediler. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Öyle ise hayrı nedir?" buyurdular.

Yolları farklı olsa da cimriliğin ve israfın sonu fakirlik ve hüzündür. Malını harcaması gereken yere sarf etmeyen, vermeyen cimri ile mal bulamadığından sarf edemeyen fakir arasında hiçbir fark yoktur. Belki cimrinin hali daha fena olup onda hem malı kaybetme korkusu hem de mahrumiyet korkusu bulunur.

Cimrilik, nefsin hastalıklarındandır. Bir kimsenin mal sevgisi arttıkça hırsı da artar. Çok kere bu onu şuhha (aşırı cimriliğe) götürür. Resûlullah Efendimiz (s.a.v.):

"Sizi şuh (cimriliğin aşırı olanın)dan sakındırırım. O, sizden önce niceleri helâk etmiş, kan dökmeğe, Allah'ın haramlarını helâl saymağa götürmüş ve mal sebebiyle akrabalık bağlarını kesmeğe sevk etmiştir." buyurdular.

Evliyâdan Muhammed bin Münkedir:

"Allah-u Teâlâ bir kavme kötülük murad ettiğinde onların en şerlilerini emir sahibi kılar, mallarını da cimrilerinin eline verir." buyurdu.

255 İsrâ sûresi: 29.

Hikmet sahipleri dediler ki:

"İnsanların en hayırlısı; en cömert olan, öfkelendiğinde vakarını muhafaza eden konuştuğunda acele etmeden söyleyen, yükseldiğinde tevazu gösteren ve bütün akrabalarına şefkatli olandır."

Cimrinin malına, düşmanı varis olur. Merhamet etmeyene, merhamet etmeyecek musallat kılınır. Cimrilik sadece malda olmaz. Umumun menfaatine sebep olabilecek ilim, sıhhat, makam gibi her şeyde cimrilik olur. Kendisine verileni Allah'ın hayır yoluna ve insanların faydasına sarf etmeyen, cimridir.

Allah Teâlâ cömert kulunu sever. Cömertlik iki türlüdür:

Birincisi, bir kimsenin, ihtiyaçlarını bildirip istemesinden önce verip ihsanda bulunmaktır ki bu tür cömertlik gayet makbul ve övgüye layıktır. Zira Hz. Ali (k.v.)'den cömertlik sorulduğunda:

"İstemeden önce verilen cömertliktir; istendikten sonra verilene ise cömertlik denmez; bu bir iyilik ve bağıştır." buyurdular.

Bazı âlimler, "İhsanın kıymetli olanı, istenmeden verilendir." demişlerdir. Bu da üç kısımdır.

• Bir kimse, sadece sevap ümidiyle diğer bir kimseye gelen bir zararı görüp, bu zararı giderir; veya bir kimsenin fakirliğini ve ihtiyaçlarını öğrenip telafi eder.

• Kendi malındaki ihtiyaç fazlasını, uygun yere ve hak sahiplerine götürüp yardım ede.

• Cömertlik, kişinin seciyesinde yerleşmiş bir tabiat olduğundan, hak eden, hak etmeyen, övülen, kötülenen kim varsa, aralarında fark gözetmeksizin verilir. Bu üçüncü

kısmın, malına noksanlık getirecek kadar olması uygun olmaz. Zira bu, israf olur.

İkincisi, istendikten sonra yapılan yardımdır. Bu kısım cömert kişinin alâmeti:

Yardımda bulunduğu zaman, verdiği kişiye karşı güler yüzlü davranıp, sevinç içinde olmak; talepte bulunanın en küçük bir işaretiyle iktifa edip, meramını etraflıca anlatmasına ihtiyaç duymamaktır. Yani cömert olan kişiye lâyık olan: İsteyen, istediği yerine getirmeli ki, ihtiyaç sahibi sevinmek için beklemesin.

Vaad ile vaadin yerine getirilme zamanının arası uzamamalı. Zira beklemenin acılığı, ihsanın tatlılığını giderir.

Hulefâ-i Râşidin (Rıdvânüllahi Taâlâ aleyhim ecmaîn) Hazretleri, kendilerinden, ihtiyaçlarının giderilmesini isteyenlere, dinin emri üzerine yardımda bulunurlardı.

Fakirler, müminler için birer nimettir. Ahirete gidecekleri taşıyanlardı. Fakir, zenginin doktoru, temizleyicisi, elçisi, koruyucusu ve şefaatçisidir. Doktorudur; zira zengin hasta olduğu zaman fakirlere sadaka verir ve bu sadakası sebebiyle hastalığından kurtulur. Temizleyicisidir; zira zengin sadaka verdiği zaman fakir dua eder. Bu dua ile günahlarından temizlenmiş olur. Ayrıca malı da haramdan temizlenmiş olur. Elçisidir; Zira zengin ölmüş olan ana babasından veya akrabalarından biri için fakire bir sadaka verse, sevabı o ölüye ulaşır. İşte fakir, zengin ile ölen yakınları arasında elçidir.

Koruyucusudur; zira zengin bir sadaka verse, fakir ona dua eder. Bu duâ sebebiyle zenginin malı korunur.

Bir gün muhtaç bir adam gelip Hz. Ali'den bir şeyler istedi. Hz. Ali (r.a.) oğlu Hasan ve Hüseyin'den birine:

"Annene git, kendisine bıraktığım altı dirhemden birini al, getir." dedi. Oğlu gitti, biraz sonra geri döndü ve:

"Annem o altı dirhemi un almak için sakladığını söyledi." dedi. Hz. Ali:

"Bir kul, Allah'ın elindekine kendi elinde olana güvendiğinden daha fazla güvenmezse imanı kâmil olmaz! Git, ona söyle, altı dirhemin tamamını göndersin." dedi.

Hz. Fâtıma (r.anhâ), altı dirhemi gönderdi. Hz. Ali de onları gelen kimseye verdi. Hz. Ali (r.a.) daha adamını atmamıştı ki yanına, devesini satmak isteyen bir adam geldi. Hz. Ali:

"Deveni kaça satıyorsun?" diye sordu.

"Yüz kırk dirheme."

"Parasını bir müddet sonra vermek üzere onu kapıya bağla."

Adam da deveyi bağlayıp gitti. Derken başka bir zât çıkageldi ve:

"Bu deve kimin?" diye sordu. Hz. Ali (r.a.):

"Benim," dedi.

"Onu satıyor musun?"

"Evet."

"Kaça?"

"İki yüz dirheme."

"Peki, aldım," dedi. Adam iki yüz dirhemi verdi; deveyi aldı. Hz. Ali, deveyi satın aldığı zâta yüz kırk dirhemi

verdi, artan altmış dirhemi de Hz. Fâtıma'ya getirip teslim etti. Hz. Fâtıma:

"Bu, para nereden?" diye sordu. Hz. Ali (r.a.):

"Bu Allah'ın 'Her kim bir iyilikle gelirse ona, o yaptığı iyiliğin on katı vardır.' buyurarak Peygamberi vasıtasıyla bize vaad buyurduğudur."

AHİRET HAZIRLIĞI

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُواااللّٰهُ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ
وَاتَّقُواااللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۞

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun! Herkes yarına ne hazırladığına baksın. Allah'tan korkun! Çünkü Allah, işlediklerinizden haberdardır."[256]

İmam-ı Gazali rivayet ediyor:

"İsrailoğullarından bir diktatör, evinde oturduğu ve ehliyle yalnız kaldığı bir anda biri içeriye girdi. Giren şahsı hiddet ve öfkeyle karşılayıp:

- Sen kimsin? Seni evime sokan kim? dedi.

Giren şahıs:

- Beni eve sokan evin sahibidir. Ben öyle biriyim ki bana hiçbir şey engel olamaz. Padişahların yanına bile izinsiz giriyorum. Hiçbir mütekebbir diktatör elimden kurtulamıyor.

Diktatör, yakasına yapışanın ölüm meleği olduğunu anladı. Yalvarmaya başladı.

256 Haşr sûresi: 18

- Bir tevbe edinceye kadar ve gidişatını değiştirinceye kadar bana mühlet verir misin?

- Hayır. Müddetin bitmiş. Nefeslerin tükenmiş. Saatlerin sona ermiştir. Geciktirilmesine hiçbir yol kalmamıştır.

Diktatör titreyerek sordu:

- Beni nereye götüreceksin?

- Daha önce göndermiş olduğun ameline ve yapmış olduğun evine götüreceğim.

- Ben daha önce sâlih bir amel göndermemiş ve güzel bir ev yapmamışımdır!

- O halde seni alev alev yanan ve kafaların derisini yakan bir ateşe götüreceğim.

Ve ölüm meleği onun ruhunu kabzetti."

Ölüme herkes inanır. Çünkü her gün her an ölüm hâdiselerine şahit olmakta, mezar taşlarındaki "Hüvelbâki" ölmeyen, bâki kalan ancak Allah'tır cümlesini okumaktır.

Ölüm bir gerçek! Ne zaman nerede olacağı belli olmayan bir olaydır. Ölüme nerede ve ne zaman olacağı belli olmadığına göre her yerde ve her zaman ölüme hazır bulunmak akıllıca bir davranıştır.

Şair ne güzel ifade etmiş:

"Neylersin ölüm herkesin başında
Uyudun uyanamadın olacak.
Kim bilir nerede, ne zaman kaç yaşında
Bir namazlık saltanatın olacak
Taht misâli o musalla taşında..."

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

اَلْكَيِّسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ وَعَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ ۞

"Akıllı kimse kendisini sorguya çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapandır.

Âciz kimse ise nefsin boş arzularına uyup Allah'tan olmayacak şeyler isteyendir."[257]

Dünya, âhiret hazırlığı içindir. Geçici olan dünya hayatında ahreti kazanıp ebedi hayatta mutlu olmak akıllıca bir harekettir. Bundan dolayı;

"Dünya, ahiretin tarlasıdır." denilmiştir.

Dünyanın bütün varlıkları, ahiret içindir. O sermaye, ahirette rahatlık için sarf edilmelidir. Kur'an-ı Kerim'de Rabbimiz (c.c.) beyan buyurur:

وَابْتَغِ فِيمَا اٰتٰيكَ اللّٰهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ ۞

"Allah'ın sana verdiği maldan harcayıp âhiret yurdunu ara!..[258]

Önceden göndermek gerekir. Ölmeden evvel elde fırsat vardır. Ölüm gelip çatınca bu fırsat kaybolmuştur.

Rabbimiz (c.c.) uyarıyor:

حَتّٰى اِذَا جَاءَ اَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ۞ لَعَلِّي اَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا اِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا ۞

257 Muhtâr-ül Ehadis: 114
258 Kasas sûresi: 77

"Nihayet onlardan her birine ölüm gelip çatınca (tekrar tekrar şöyle) diyecektir:

- Rabbim, beni (dünyaya) geri gönder. Ta ki ben zâyi ettiğim (ömrüm) mukabilinde iyi amel (ve hareketlerde) bulunayım. Hayır, onun söylediği bu söz boş laftan ibarettir..."[259]

Bu sözün hiçbir faydası olamaz. Artık iş işten geçmiştir.

Muhammed İbn-i Kâab el-Karzihi hazretleri mü'minun sûresinin 99 ve 100. âyetlerini okuduktan sonra şöyle dedi:

"O kişinin ruhuna şöyle denir:

- Ne istiyorsun, neyi arzuluyorsun? Mal biriktirmek, mülk edinmek, bahçeler hazırlamak, binalar yapmak için mi dünyaya dönmeyi istiyorsun?

O da şöyle cevap verir:

- Belki kaybettiğim, hayatımın karşılığında iyi ameller işleyebilirim.

Bunun üzerine ona şöyle cevap verilir:

- Hayır. Bu ancak öldükten sonra söylenen boş bir sözdür."[260]

İnsan, sonunu düşünmeli idi. Her varlığın bir gaye uğruna yaratıldığını, görev ve sorumlulukları olduğunu idrak etmeliydi.

Rabbimiz (c.c.) hep uyarıyor:

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَاَنَّكُمْ اِلَيْنَا لاَ تُرْجَعُونَ ۞

259 Mü'minun sûresi: 99-100
260 Mükâşefet-ül Kulüb: 367

"Ya sizi boş yere yarattığımızı ve sizin hakikaten bize döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?"[261]

Ölümle her şey bitmiyor. Yeniden bir hayat başlıyor. Dünyada yapılanların karşılığının görüldüğü, iyiliklere mükâfat, fenalıklara da ceza verileceği bir ebedi hayat başlıyor.

Ahiret huzuru için, ebedi bir mutluluk için önceden hazırlıklar yapılmalı ve adeta çeyiz sandığımız gibi olan mezar doldurulmalıdır. İnsanoğlu hep uyarılmıştır:

وَاَقِيمُواالصَّلوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۞

"Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için önceden ne hayır yollarsanız Allah katında onu bulacaksınız. Şüphesiz ki Allah, ne yaparsanız kemaliyle görücü (ve ona göre mükâfatını verici) dür."[262]

İşte insan öldüğünde gönderdiklerinin yanına varacaktır. Ne hazırladı ise onları orada bulacaktır. Dünya, hazırlanma yeridir. İmtihan sahası, deneme mekânıdır.

لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً ۞

"Hanginizin daha iyi amel işlediğini denemek için.."[263]

261 Mü'minun sûresi: 115
262 Bakara sûresi: 110
263 Mülk sûresi: 2

Tefsir âlimi Sudî, bu âyeti tefsir ederken şöyle der:

"Ölümü hatırlamak bakımından hanginiz daha fazladır?

Ölüm için hazırlanmak bakımından hanginiz daha güzeldir?

Ölümden korku ve sakınmak bakımından hanginiz daha gayretlidir?"

Hazırlıksız olarak ölenlerin durumları çok acıklı olacaktır. Rabbimiz (c.c.) beyan buyurmuştur:

بَلٰى مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَاَحَاطَتْ بِهٖ خَطِيئَتُهٗ فَاُولٰئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ۞

"Hayır, (iş hiç de öyle değil). Kim bir kötülük (günah) kazanır da suçu kendisini çepeçevre kuşatırsa, onlar cehennemin sahipleridirler. Onlar orada, bir daha çıkmamak üzere kalıcıdırlar."[264]

Dünyada sadece yiyip eğlenmiş, ebedi hayata hiç hazırlanmamış olanlar çok pişmanlık duyacaklardır. Ama bu pişmanlığın hiçbir faydası olmayacaktır. İyi insanlar, iyiliklerinin karşılığını bulurken gaflet içinde olanlar bunun acısını çekeceklerdir.

لَا يَسْتَوِى اَصْحَابُ النَّارِ وَاَصْحَابُ الْجَنَّةِ اَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ۞

264 Bakara sûresi: 81

"Ateş (cehennem) yârânı (cehennemlikler) ile cennet yârânı (cennetlikler) bir olmaz. Cennet yârânı, (ancak) onlar muratlarına erenlerdir."[265]

İnsanın yaratılışındaki gaye, insanın en büyük arzusu ve en önemli olan muradı cennet değil midir? Cenneti kazanmış olanlar muratlarına ermiş talihli insanlardır. Onlar dünyayı iyi değerlendirmiş ve dünyada iken ebedi hayata hazırlanmışlardır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞

"İman edip güzel amel (ve hareketler) de bulunanlar (a gelince): Onlar da Cennetin arkadaşlarıdırlar. Onlar orada ebedi kalacaklardır."[266]

Cennet nimeti, nimetlerin en makbulü ve en güzelidir. Bu lütfa mazhar olanlar, dünyada iyi işler yapıp önceden hazırlıklarını tamamlayanlardır.

İnsanın asıl yurdu orasıdır. Mahşer yeri, dünyadaki yapılanların karşılığının verildiği mekândır.

Ne yaptın? Bulacaksın
Karşılık alacaksın.
Daya-döşe yerini
Hep orda kalacaksın

265 Haşr sûresi: 20
266 Bakara sûresi: 82

Dikkat et sözlerine
Yazılır defterine
Neleri hazırladın
Mahşerdeki evine.

Sana orda vatan
Ya ateş ya gülistan.
Ebedi huzur bulur
Hazırlık yapan insan.

Büyük İslâm âlimlerinden İbnü'l-Cevzî şöyle der:

"İnsan, ölümün kendisini amelden keseceğini bilse, hayattayken ecri ölümünden sonra da devam edecek olan amel-i sâlihler işler. Birazcık dünyevî imkânı varsa onu vakfeder, ağaç diker, su akıtır, kendisinden sonra Allah'ı zikredecek nesiller yetiştirmek için gayret eder ki, kendisi için de ecir gelsin! Veya insanlara faydalı ilim öğretecek bir kitap telif eder. Zira âlimin bu vasıftaki bir kitabı, onun ebediyen devam edecek olan sâlih evlâdıdır. Âlim ki ilmiyle amel eder ve kendisine tâbî olacak kişilere de bu hayırlı amelleriyle örnek olur. İşte böyle bir kişi ölmez!"

Enes bin Mâlik (r.a.)'dan rivayet olundu: "Yedi şey vardır ki onu yapanlar öldükten sonra da sevap alırlar.

1- Bir mescit yaptıran kimse; içinde namaz kılındığı müddetçe, ondan sevap kazanır.

2- Bir su akıtan kimse; Oradan su aktığı ve insanlar içtiği müddetçe sevap kazanır.

3- Bir Mushaf'ı güzelce yazan kimse, o Mushaf okunduğu müddetçe sevap kazanır.

4- Suyundan istifade etmek için bir kuyu kazdıran, o kuyu durduğu müddetçe sevap kazanır.

5- Bir ağaç diken kimse, meyvesinden insanlar ve hayvanlar yediği müddetçe sevap kazanır.

6- Bir ilim öğrenip onu öğreten de sevap elde eder.

7- Öldükten sonra kendisine istiğfar ve duâ eden bir evlat bırakan kimse de sevap kazanır."

Evlat, babası kendisine Kur'ân-ı Kerim ve ilim öğretmiş salih bir evlat olursa, çocuğun sevabından hiçbir şey eksilmeksizin sevabın bir misli anne ve babasına da verilir. Şayet baba evladına Kur'ân-ı Kerim öğretmez, bilakis kötü şeyleri öğretirse, çocuğun günahından hiçbir şey eksilmeden günahın bir misli babasına da yazılır.

Adiyy bin Hâtim (r.a.) anlatıyor: Bir akşam Resûlullah'ın (s.a.v.) huzurunda idim. Bir topluluk geldi, üzerlerinde yün elbise vardı. Resûlullah kalktı, namaz kıldı, sonra onları teşvik ederek şöyle buyurdular:

"Velev bir ölçek, velev yarım ölçek, velev bir tutam, velev bir tutam parçası olsun bununla her biriniz yüzünü cehennem hararetinden korusun. Hatta bir hurma tanesi, velev yarım hurma tanesi olsun. Her biriniz Allah'a varacak, Allah-u Teâlâ da ona şöyle söyleyecektir:

'Ben size göz kulak vermedim mi?'

'Evet, verdin' diyecek.

'Mal ve evlâd vermedim mi?'

'Evet, verdin' diyecek.

O zaman Allah-u Teâlâ, 'O halde, hani sen kendin için önceden ne hazırlık gördün?' buyuracak.

İnsan işte o vakit önüne, arkasına, sağına, soluna bakar da cehennemin hararetinden yüzünü koruyacak hiçbir şey bulamaz. Her biriniz yüzünü velev yarım hurma ile olsun ateşten korusun. Bunu bulamazsa velev kelime-i tayyibe ile -tatlı sözle- olsun. Çünkü ben artık sizin hakkınızda fakirlikten korkmam. Zira Allah-u Teâlâ size verecek ve yardım edecektir."

İnsanın elinde bulunan her şey geçicidir. Dünya malını ebedileştirmek ise ancak ahiret için yatırım yapmakla mümkün olur.

Sultan Abdülazizin annesi, İkinci Mahmud'un hanımı olan Pertevniyal Sultan (1812-1883) hayır hasenat işlerine çok önem verirdi. Pertevniyal Lisesi'ni ve Pertevniyal Valide Sultan Camii'ni yaptırdı. İstanbul'un çeşitli yerlerini çeşmelerle donattı. Bunlardan bazıları Karagümrük'te Pazar Meydanı arkasında, Defterdar'da ve Şehremini'ndedir. Aksaray'daki kendi ismini taşıyan caminin avlu kapısındaki çeşmeyse en güzel mimarî eserlerdendir. Oğlu ölünce "Valide Sultan"lık dönemi bitti ama 7 yıl daha yaşadı. 5 Şubat 1883'te Dolmabahçe Sarayı'nda öldü. İstanbul-Aksaray'da bulunan kendisinin yaptırdığı Valide Sultan Camii'ndeki Pertevniyal Sultan Türbesi'ne defnedildi. Pertevniyal Valide Sultan vefat ettiğinde onu salih bir kimse rüyasında güzel bir makamda görüp sordu:

"Yaptırdığın cami dolayısıyla mı bu makama yükseldi?" Pertevniyal Valide Sultan:

"Hayır!" dedi.

"O halde hangi amelinle bu mertebeye ulaştın?" sorusuna:

"Merhametimden dolayı!" dedi. Valide Sultan şu ibretli izahı yaptı:

"Çok yağmurlu bir havaydı. Eyüp Sultan Hazretleri'ni ziyarete gidiyorduk. Kaldırım kenarında oluşan su birikintisi içine cılız bir kedi yavrusunun çırpındığını gördüm. Faytonu durdurdum, yanımdaki hizmetçiye 'Git şu kediciği al, yoksa zavallı boğulacak!' dedim. Hizmetçi 'Aman sultanım! Üstümüz kirlenir!' deyip getirmek istemedi. Ben de onu kırmamak için arabadan kendim inip çamurun içine girdim, kedi yavrusunu kurtardım. Kedicik titriyordu. Acıdım, onu kucağıma alıp iyice ısıttım, doyurdum. Çok geçmeden zavallıcık canlanıverdi. Allah bu yüce makamı işte o kediye olan bu küçük hizmet ve merhametimden dolayı bana ihsan eyledi!"

İnsanın serveti de makamı da geçicidir. Elinde ve hizmetinde bir emanettir. Onları ahiret için kullanmak da en güzel kazançtır.

Mü'min daima iyilikler yapmalıdır. Malı ile sözü ile hiç bir şeyi yok ise tebessümü ile insanlara faydalı olmalıdır. Mü'minin her iyi hali sadaka olarak kabul edilir.

Sadakanın birçok çeşidi vardır ve bunları fırsat bilmelidir. Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'in hizmetinde bulunmuş olan Enes bin Mâlik (r.a.) buyurdu:

Bir gün Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) öyle güzel ve tatlı sözler söyledi ki biz İslâm'ı bileliden beri o sözlere sevindiğimiz kadar sevindiğimizi bilmiyoruz. Şöyle buyurdular:

"Mü'min olan kimse yoldan gelen geçene zahmet ve eziyet veren şeyi kaldıracak olsa, Allah-u Teâlâ ecir vermekle o kişiyi sevindirir. Gidecek yolunu bilmeyen kimseye yol gösterse bu da sadakadır. Her türlü hayırlı şeyleri göstermekte ecir vardır. Dilinde tutukluk olan kimseye başkasına bir şey anlatırken yardımcı olmak da sadakadır.

Sadaka diye niyet edilen her işe sadaka sevabı verilir. Sübhanallah, lâ ilâhe illallah, Allah-u ekber demek, haram işlememek için hanımına yaklaşmak, iki kişi arasında adaletli olmak sadakadır. Bineğine bir şey yükleyene veya ondan bir şey indirene yardımcı olmak sadakadır. Tatlı söz söylemek, din kardeşinin yüzüne tebessüm etmek sadakadır. Namaza giderken atılan her adım sadakadır. Kendisine ve ailesine yaptığı her harcama sadakadır. Fidan dikmek veya insanlar, hayvanlar ve kuşlar yesin diye bir şey ekmek de sadakadır.

Faydalı bir ilim öğretmek, su yolu açmak veya su kuyusu kazmak, câmi bina etmek, Mushaf vakfetmek, vefat ettikten sonra kendisi için istiğfar edecek birini bırakmak da sadakadır. Bütün Müslümanlar için istiğfar etmek, Resûlullah'a (s.a.v.) salavât-ı şerife getirmek de sadakadır. Damızlık hayvanı, kova ve benzeri eşyaları emanet vermek sadakadır. Bir hayvanı, bineği Allah yolunda cihada hazırlamak da sadakadır. İki hasmın arasını düzeltmek de sadakadır."

Ahiret azığı hazırlamak her akıllı insanın vazifesidir. İnsan ancak güzel ameller ile öteki âlemdeki hayatını düzeltebilir. Huzura erebilir.

Ölüm halindeki insana, onu korumakla görevli olan koruyucu melekleri görünürler. Eğer o insan hayatında o meleklerle Allah'a itaatte bulunmuş ise melekler ona:

'Allah sana iyi arkadaş versin! Bizi iyi cemaatlerde çok oturttun. Çok sâlih amellerde hazır bulundurdu. Çok iyi kelamları bize işittirdin. Bizden yana Allah seni mükâfatlandırsın,' derler.

Eğer o insan dünyada o iki meleğe isyanla arkadaşlık etmişse melekler ona şöyle derler:

'Allah sana iyi arkadaş vermesin. Çok kötü meclislerde bizi oturttun. Fena amellere bizi şahit ettin. Kötü kelamları bize işittirdin. Bizden yana Allah sana mükâfat vermesin.'

Bunlar ölecek insanın gözleri önünde cereyan eder. Hayatında doğruluktan ayrılmamış, ibadet ve itaatinde sebat etmiş olan mü'minler ölümüne yakın meleklerin iltifatına mazhar olurlar. Hayatında melekleri sevindirmenin mükâfatını görürler.

Rabbimiz (c.c.) beyan buyuruyor:

"O kimseler ki Rabbimiz Allah'tır, derler. Sonra istikamette bulunurlar. Melekler üzerlerine inerler. Onlara korkmayınız, üzülmeyiniz, vaad edildiğiniz cennetle müjdelenin, derler."

Bu durumun ölüm anında olacağını beyan eden Mücâhid 'Ölüm ve âhiret ahvalinden korkmayın, geride bıraktıklarınız için de üzülmeyin' diye tefsir etmektedir.

Meleklerin müjdesine nail olabilmek için istikamet üzere yaşayıp güzel hareketlerde, hayırlı yerlerde bulunalım.

GÖRÜŞ FARKI

وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ اَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لاَ يُبْصِرُونَ ۞

"Önlerinden bir set, arkalarından da bir set çektik. Onların gözlerini perdeledik artık onlar göremezler."[267]

İsyan etmelerinde ısrar eden kâfirler hakkında nazil olan bu ayetler, onların gerçeği göremediklerini beyan buyurmaktadır.

Gerek kendilerinde ve gerekse kâinatta bu kadar âyetler, ibretler olmasına rağmen halk ve hakikati bulamayan insanların kalp gözleri kapalı olduğundan bakışları da hiçbir işe yaramamaktadır.

Rabbimiz (c.c.) beyan buyurur:

"(İnkâr edenler) yeryüzünde hiç dolaşmadılar mı ki, kendileri için onlarla akıl erdirecekleri kalpler ve onlarla

267 Yâsin sûresi: 9

işitecekleri kulakları olsun! Ama şu gerçek ki gözler kör olmaz. Fakat göğüslerindeki kalpler kör olur."[268]

Her insanda göz var amma, kalp gözü dediğimiz basiret olmadıktan sonra bakışı işe yaramamaktadır.

Peygamberimizin yaşayışını gördükleri halde inanmayan cahiller vardı. Onlar inkâr gözüyle baktıkları için kâinatın sultanındaki özellikleri ve güzellikleri göremiyorlardı.

Bir gün Resûlullah (s.a.v.)'ın yanına gelen Ebu Cehil şöyle demişti:

"Ya Muhammed! Dünyanın en çirkini sensin."

Peygamberimiz (s.a.v.) ona:

"Doğru söyledin!" buyurmuştu:

Hazret-i Ebubekir (r.a.) da Peygamberimizin mübarek çehresine bakarak şöyle söyler:

"Ya Resûlullah! Dünyanın en güzel insanı sensin!

Peygamberimiz (s.a.v.) ona da:

"Doğru söyledin!" buyurdu.

Ebu Cehlin çirkin demesine de, Ebu Bekir'in güzel demesine de aynı cevabı veren Peygamberimiz'e bunun sebebini sorduklarında şu açıklamayı yapmıştır:

"Ben bir aynayım. Bana bakan kendi yüzünü görür. Ebu Cehil baktı, kendi çirkinliğini gördü. Ebubekir baktı, o da kendi güzelliğini gördü."

İşte bakış açısı...

"Hoş nazara Lâbüd olur hoş nümâ
Eğri bakan eğri görür daima."

268 Hac sûresi: 46

Allah Teâla Habibine buyurur:

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ اِلَيْكَ اَفَأَنْتَ تَهْدِى الْعُمْىَ وَلَوْ كَانُوا لاَ يُبْصِرُونَ ۞

"Onlardan sana bakanlar vardır. Fakat (görmek isteyenler) o körleri, üstelik kalp gözleri görmüyorsa sen mi hidayete erdireceksin?"[269]

İnkâr gözüyle bakan neyi görür?

Hiçbir fazileti, hiçbir güzelliği fark edemez.

Şeytanı rüyada görürler. Bakarlar ki gayet güzel. Hiç de o resimlerde ifade edildiği gibi çirkin değil. Sorarlar:

"Sen güzel olduğun halde niçin seni hep fena suratlı olarak korkunç olarak korkunç bir şekilde resmediyorlar?"

Şeytan der ki:

"Ne yapayım ki fırça ve kalem düşmanın elinde."

Bakış niyetine, görüş açısına göre fikirler değişir.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِىَ فَعَلَيْهَا وَمَا اَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ ۞

"Muhakkak ki siz Rabbinizden (kalp gözünün nuru olan deliller) basiretler gelmiştir.

Artık kim (hakkı) görürse kendi lehinedir.

Kim de körlük ederse kendi aleyhinedir.

269 Yunus sûresi: 43

Ve ben, sizin üzerinize (yaptıklarınızı) gözetleyici bir muhafız değilim."[270]

Bediüzzaman hazretleri der ki:

"Gözün nuru, nûr-ı imanla ışıklanırsa ve kuvvetlenirse, bütün kâinat gül ve reyhanlar ile süslü bir cennet şeklinde görünür.

Eğer o göz küfür karanlığıyla kör olursa, dünya, genişliğiyle beraber bir hapishane şekline girer. Bütün kâinatın hakikatleri nazarında gizlenir. Kâinat ondan yabancılaşır. Kalbi hüzünler ve kederler ile dolar."[271]

Bakıştan bakışa fark vardır. Bakışı renklendiren de iman nuru ile bakıştır. Bunun için Peygamberimiz (s.a.v.) buyurur:

اِتَّقُوا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَاِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللهِ ۞

"Mü'minin basiret gözüyle ferasetli bakışından sakının. Çünkü O Allah'ın nuru ile bakar."[272]

Olumlu düşünce, bakışa tesir eder.

Firavunun hanımı, suyun getirdiği Musa'yı alınca Firavun onu öldürmemesi için dedi ki:

قُرَّةَ عَيْنٍ لِى وَلَكَ ۞

" - Bu çocuk benim için de senin için de bir göz aydınlığı! [273] deyince, Firavun: - Bu senin için öyle! Benim buna ihtiyacım yok! Dedi."

270 Enâm sûresi: 104
271 İşâret-ül İcâz: 65
272 Muhtâr-ül Ehadis: 6
273 Kasas sûresi: 9

Bundan dolayı Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Kendi zâtına yemin edilen Allah'a yemin ederim ki Firavun da hanımı gibi onun kendisi için göz aydınlığı olacağını söyleseydi, Allah hanımını hidayete erdirdiği gibi, onu da hidayete erdirdi."[274]

Her insanın bakış açısı da kabiliyeti kadar olur. Alacağı ders de o nispettedir.

Mevlâna Mesnevi'sinde anlatır ki:

"Ömrü boyunca fil görmemiş olan birkaç kişiyi karanlık bir ahıra girdirdiler. Orada bir fil vardı ve onun neye benzediği soruluyordu. File ellerini sürmeye başlayan adamlardan biri, hayvanın uzun ve sert hortumunu tutunca:

- Fil, bir boruya benziyor! Dedi.

Başka biri filin kocaman kulağını tutarak:

- Fil bir yelpazeye benziyor dedi.

Bir başkası da elleriyle hayvanın kalın ve güçlü bacaklarını tutmuş:

- Fil, bir direğe benziyor! demişti.

Bu sırada filin düz ve rahat bir tahta benzeyen sırtına dokunan dördüncü adam:

- Fil bir taht gibidir! diye konuştu.

Herkes nereye dokundu, nasıl zannettiyse fili ona göre anlatmaya koyuldu böyle. Onların sözleri, görüşleri yüzünden, birbirine aykırı oldu. Eğer içerde bir ışık yahut ellerinde bir mum olsaydı sözlerinde aykırılık kalmaz, hepsi fili olduğu gibi tarif edebilirdi."

274 Mefatihul Gayb: 12/24, 229

Hepimiz birbirimize ışık olmadıkça, hiç birimiz karanlıktan ve yanlışlıktan kurtulamayız...

Anlayış ve kavrayış ilme gönderir. Genişliğe ve yaşlılığa bakmaz. İlim, irfan ve tecrübe ile bakışlar değişir. Bu, bazılarında da ilâhi bir vergidir.

Ashâb-ı kiram arasında yaşı küçük olmasına rağmen en isabetli görüş İbn-i Abbas (r.a.)'ın görüşü idi.

İbn-i Abbas (r.a.) diyor ki:

"Hazret-i Ömer beni Bedir Savaşına katılan yaşlı sahabelerin arasında alır yanında bulundururdu. Bu sebeple onlardan bazıları ona:

- Bizim bu genç gibi oğullarımız vardır. Nasıl oluyor da onu bizim yanımızda bulunduruyorsun? dediler. Ömer de:

- Bu, sizin de bildiğiniz bir gençtir. dedi.

Ve yine bir gün beni onlarla birlikte meclisine davet etti. Beni onlara göstermek istedi ki onlara sordu:

- Sizler izâcâe (Nasr) sûresi hakkında ne dersiniz? Bir kısmı:

- Allah bize fetih kapısını açınca hamd etmemizi ve istiğfarda bulunmamızı emrediyor. dediler.

- Ömer sonra bana dönerek:

- Ya Abbas oğlu! Sen de öyle mi dersin? diye sorunca ben:

- Hayır. Bu sûre Allah Teâlâ'nın Resûlullah'ın ecelini bildirdiği bir sûredir. Bunu üzerine Ömer (r.a.) şöyle konuştu:

- Ben de bu sûre hakkında senin bildiğini biliyorum."[275]

Bakışın basiretli olması için ilim şarttır.

275 Tefsir-i İbn-i Kesir: 4/561

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Medine mescidine girdiğinde iki grup halinde halka olarak oturmuş insanlar gördü. Birinci grup ibadet ve zikirle, diğeri ise öğrenmek ve öğretmekle meşguldü.

Peygamberimiz Aleyhisselâm her iki grubu da gözden geçirdi. Onları görmekten memnun oldu. Beraberindekilere dönerek şöyle buyurdular.

"...Lâkin ben öğretmek için gönderildim."

Ve hemen kendileri, öğrenmek ve öğretmekle meşgul olan topluluğa yaklaşarak onların halkalarına dâhil oldu.

Her insanın değişik bir bakışı vardır. Bu, niyetine göre değişir. İnsan hangi gözle bakarsa, bakışıyla o görüşüyle fikrini desteklemeye çalışır.

Şeytana mü'minler düşman gözüyle bakar. Kâfirler de dost gözüyle baktıkları için hep şeytanî işleri düşünürler.

Hep ayrı düşünceler, aynı bakışta bile farklı yorumlanır...

Emekli öğretmen, hanımı, oğlu ve gelini yaya olarak sabah erkenden yolda giderlerken babanın üşüdüğünü gören oğul, paltosunu babasına verir.

Baba, paltoyu giyince paltoyu koklar,

- Babam, paltoya el koydu. Der.

Kaynanasına sorar o da "Evlat kokuyor da ondan" der.

Kayınpederine sorunca o da "Paltoda sigara kokuyor" diye cevaplandırır..

Hazret-i İsa havarilerle bir yoldan geçerken kedi ölüsü görürler. Havariler:

- Ne kadar pis kokuyor! diye burunlarını tutarak yoldan geçerler.

Hazret-i İsa da keçi ölüsüne bakıp:

- Mübareğin ne güzel de dişleri varmış, der.

İşte bakış...

Din konularında da farklı görüşlerin olması normaldir. Bir fetva yönü olduğu gibi bir de takva yönüyle bakış vardır.

Allah dostlarından Şiblî'ye sordular:

"Zekâttan verilmesi gereken miktar ne kadardır?"

Şiblî şu karşılığı verdi:

"İki yüz dirhem için beş dirhem, yani malın kırkta biri. Ama bu fıkıh mezheplerinin ölçüsüdür. Benim mensubu bulunduğum yola göre malın hepsini verip zekât meşguliyetinden kurtulmaktır." Adam tekrar sordu:

"Bu konuda senin imamın kim?" Şiblî:

"Ebu Bekir Sıddîk," dedi. "Çünkü o elinde bulunan her şeyi Allah yolunda vermiş ve kendisine: "Ailene neyi bıraktın?" sorusuna: "Allah'ı ve Resûlünü" cevabını vermişti.

Rivayete göre İmam Ali'ye ait şöyle bir şiir vardır:

Bana malımdan dolayı hiç zekât farz olmamıştır

Cömert adama zekât farz olur mu?

Sufîlerden biri her sene fakir dervişlere bin dirhem dağıtır ve ardından: "Size bir dirhem bile zekât vermedim" diye yemin edermiş. Çünkü bu zat, üzerinden bir yıl geçmesi şartını beklemeden malını dağıttığından kendisine zekât farz olmazmış.

Bazen de bakışlar çok keskin olmasına rağmen gözden kaçanlar olur.

Şeyh Sadi "Bostan" isimle eserinde anlatıyor:

Bir akbaba, bir çaylağa: "Benden daha ziyade uzağı gören hiçbir insan, hiçbir kuş yoktur!" dedi.

Çaylak ona: "Bu bir dâvadır, ispatı lâzımdır. Haydi, bakalım, şu ovanın etrafında neler görüyorsan, söyle" dedi.

Akbaba bulunduğu nokta ile toprak arası ile bir günlük olan yüce yerden aşağılara doğru baktı ve:

"Eğer sözüme inanırsan, ovanın filânca noktasında bir tanecik buğday gördüm" dedi.

Akbabanın bu sözü çaylağın hayretini mucip oldu:

"Pekâlâ! Haydi, inelim, bakalım. Sözün doğru mudur?" dedi.

Birlikte aşağı indiler. Akbaba hemen taneye doğru koştu. Hâlbuki o buğday tanesi bir tuzağın üstüne konulmuş imiş. Akbaba buğdayı alayım derken tuzağa tutuldu.

Zavallı akbaba feleğin ona tuzak kurduğunu, bir buğday için tuzağa esir olacağını bilemedi.

Her sedef inciye gebe olmaz. Her atıcı, nişangâhı vuramaz.

Akbabanın tuzağa tutulduğunu gören çaylak ona hitaben:

"Arkadaş! Tuzağı göremedikten sonra taneyi görmekten ne çıkar?" dedi.

Akbaba ayağında tuzak ipi olduğu halde: "Kazaya karşı sakınmanın faydası yoktur" diyordu.

Ecel birisinin kanına el batırmak istediği zaman, ilk evvel kaza onun ince gören gözünü bağlar. Ucu bucağı olmayan suda yüzgecin gururu işe yaramaz.

Her insanın görüşü farklı olduğu gibi anlayışları da farklıdır.

Güzel bir Nasreddin Hoca hikâyesi anlatılır:

"Akşehir'e nasılsa dünyanın büyük bilginlerinden biri gelir. Ve şehrin en bilgini kimse onunla münazara yapmak istediğini söyler.

Timurlenk gelip yerleştikten sonra, bütün bilginler kaçıp gitmişler. Halk bu ünlü bilginle Nasreddin Hoca'yı karşılaştırmaktan başka çare bulamaz. Hoca'ya yalvarıp yakarırlar, o da sonunda bu bilginle karşılaşmaya razı olur.

Münazara, Timurlenk'in huzurunda yapılacaktır. Ancak iki münazaracı birbirlerinin dillerinden anlamadıklarından, bu işi işaretle yapacaklardır. Bu yolda anlaşırlar.

Yabancı bilgin önce yere bir daire çizer, bekler.

Nasreddin Hoca hemen bunu ikiye böler. Sonra dörde ayırıp üçünü kendi, tarafına çeker gibi yapıp, dörtte bir kısmını ona iter gibi bir işarette bulunur.

Bilgin hemen başıyla cevabın makbul olduğunu işaret eder.

Arkasından parmaklarının yukarıya doğru çevirip bir iki defa hareket ettirir.

Nasreddin Hoca da bu işaretin tam tersini yapar. Parmaklarını yere doğru çevirerek ellerini sallar.

Bilgin bu cevabı da beğenir. Derken kendini gösterir. Yerden sürünür gibi yapar. Hoca da hemen kuş gibi uçar işaretini, verir. O zaman bilgin Hoca'nın karşısında saygı ile eğilip elini öper.

Timur bu işaretlerden bir şey anlamayarak tercüman yoluyla bilgine bütün bu işaretlerin mânâsını sorar.

Bilgin şu cevabı verir:

"Ben dünyanın her tarafını dolaştım; fakat itiraf ederim ki bu Hoca kadar bir bilgine rastlamadım. İlk olarak dünyanın yuvarlak olduğunun bilip bilmediğini anlamak istedim. Meğer bunu çok iyi bilirmiş. Hemen ekvator hattını çizerek dünyanın kuzey ve güney olarak ikiye bölündüğünü belirtti. Üstelik dünya yüzünün üç kısmının deniz, bir kısmının kara olduğunu da bildi.

İkinci olarak yerden otların ve ağaçların nasıl bittiğini sordum. Hemen şart olarak yağmuru işaret etti.

Son olarak yeryüzünün insanlar ve dört ayaküstünde yürüyen yahut sürüngen mahlûklar ve balıklarla dolu olduğunu bilip bilmediğini anlamak istedim. İşte bu soruyu sorarken büyük bir unutkanlık yapıp kuşları sormayı unuttum. O ise, bunu fark edip bana kuşları hatırlatmak suretiyle işlediğim hatayı düzeltti. Böylece bütün sorularımın karşılığını fazlasıyla vermiş oldu. Kendisinin benden üstün bir bilgin olduğunu anladığım için de elini öptüm."

Timurlenk ondan bu cevabı aldıktan sonra Nasreddin Hoca'yı yanına çağırır ve işaretle neler konuştuklarını bu sefer de ona sorar. Hoca şöyle anlatır:

"Bu adam bir tepsi baklava işareti yaptı. Ben de önce ortasından böldüm. Yarısı senin yarısı benim demek istedim. Sonra baktım ki çok olacak bu defa baklavayı dörde böldüm. Üç kısmını kendime ayırıp bir kısmını kendisine vereceğimi söyledim.

İkinci işaretiyle bir tencere pilav pişirsek de yesek demek istedi. Ben de üzerine tuz, biber ekmek gerektiğini belirttim. Hoşuna gitti.

Üçüncü olarak çok aç olduğunu, yürüyemeyip yerde süründüğünü anlatmak istedi. Ben de açlıktan kuş gibi hafifleyip nerede ise uçacağımı işaret ettim. Mesele bu…"

Görüşler çok farklıdır
Asıl niyet saklıdır.
Dıştan anlaşılmıyor
Kim zalim kim haklıdır.

Bakış açısı ayrı
Çok göz var senden gayrı.
Eğri bakan göremez
Ne fenayı ne hayrı.

Herkes ayrı bir âlem
Ayrı yazar her kalem.
Dünya kimine neşe
Kimisine de matem.

Mecnun'u aşkından deli divane eden kızı, devrin padişahı merak etti. Adamlarına, onu görmek istediğini, bulup huzuruna getirmelerini emretti. Adamları Leylâ'yı bulup huzuruna getirdiler. Padişah, Leylâ'yı dünyanın en güzel ve çekici kızlarından biridir diye tahayyül ediyordu.

Karşısında esmer tenli ve zayıf çöl kızını gören padişah şaşırdı, hayretler içinde:

"Mecnun'u deli eden, perişan olup çöllere düşmesine sebep olan Leyla sen misin? Çok güzel de değilsin. Hâlbuki senden çok daha güzel olan, nice kızlar var." dedi.

Leylâ hemen padişaha cevap verdi:

"Padişahım, susunuz! Çünkü siz Mecnun değilsiniz. Güzelliğimi görebilmeniz için Mecnun'un gözüyle bakmalısınız. Ben Mecnun'un bakışlarında güzelim."

Mecnun'un kendini Leylâ ile sınırladığı gibi, bütün gayesini dünyaya ve dünyalık arzulara yönlendirenler, mânevi ve ruhanî âlemin güzelliklerinden habersiz yaşarlar.

"Renkler ve zevkler tartışılmaz" denir. Çünkü herkesin zevki ayrıdır. Her insanın hoşlandığı renk başkadır.

Bir gün Sultan Ahmed Han, Hüdâyî Hazretleri'ne hediye göndermişti. Fakat Hazret kabul etmedi. Bunun üzerine Sultan Ahmed, hediyeyi Abdülmecid Sivâsî Hazretleri'ne gönderdi. Bu zâtın hediyeyi kabul etmesi münasebetiyle de bir ziyaret esnasında:

"Efendi Hazretleri! Ben bu hediyeyi daha evvel Hüdâyî Hazretleri'ne göndermiştim. Kabul buyurmamıştı, siz kabul buyurdunuz!" dedi.

Sivâsî Hazretleri şöyle buyurdu:

"Sultanım! Hazret-i Hüdâyî bir ankâdır ki, iâşeye tenezzül etmez!"

Sultan, aradan birkaç gün geçtikten sonra Hüdâyî Hazretleri'ne uğradı. Ona da:

"Efendim! Sizin kabul etmemiş olduğunuz o hediyeyi Abdülmecid Efendi kabul buyurdu." dedi.

Hazreti Hüdâyî de mütebessim bir çehre ile:

"Sultanım! Abdülmecid Efendi bir deryadır. Koca deryaya bir damlacık mâsivâ kiri düşmesi, onun sâfiyetine zarar vermez!" buyurdu.

Olgun insanların görüşleri farklı da olsa yine isabetli olur.

Şairin dediği gibi:

"Kaddi yâre kimisi ar-ar dedi kimisi elif

Hepsinin maksudu birdir amma rivâyet muhtelif."

(Sevgilinin boyunu kimisi selvi ağacına benzetti kimisi de elif harfi dedi. Tarifler değişik amma maksat aynıdır. O da sevgilinin boyunun uzun olduğunu dile getirmektir.)

Hazret-i Ali (k.v.) bir beytinde şöyle demiştir:

"Rahbul fezai maal ağdai daykatün

Semmül hıyatı maal ahbabı meydanün"

(Düşmanlarla beraber sahra insana dar gelir. Fakat iğne deliği dostlarla beraber sahralar kadar geniştir.)

İnsanların fikirleri değişiktir. Bir millet içinde çeşitli görüşler olabilir. Bir aile içinde bile çok seslilik vardır. Önemli olan herkesin görüşüne saygılı davranmaktır. 'Benim dediğim doğru!' hissine kapılmayıp başka görüşlere de yer vermek medeniyet gereğidir.

Kimi maddi açıdan, kimi de manevi açıdan baktığı için değişik görüşler ortaya çıkar.

Bir papaz bir adama nasihat veriyordu: "Eğer köpekli bir köye gidersen İncil'deki şu parçayı okumağı unutma:

'Tanrım benim yalnız ruhumu köpeklerden koru.' Adam: 'Hayır dedi. Ben bir köye giderken elime sopa alırım, köpekler İncil'den anlamıyorlar."

Sadece maddi yönden bakanlar yanıldıkları gibi manevi yönden dar görüşler de insanı yanıltır. Madde ve mana birlikte ele alınmalı ve işin hem dış yüzü hem de iç yüzü ile ilgilenilmelidir.

İstanbul eski yöneticilerinden Osman Bey, hile yapan esnafa karşı çok acımasızdı. Çarşıya çıktığı zaman dükkânları dolaşır, tavukların kursaklarına kadar her tarafı inceden inceye kontrol edermiş. Şayet tavukların kursağında yem bulamamışsa, tavukçuları falakaya yatırıp dövermiş.

Bir gün yolda rastladığı seyyar ve hileci bir tavukçuyu yere yıkmış, tam sopaya başlayacağı sırada adam söylenmeye başlamış: "Tavuğun kursağında yem var mı diye baktın. Bir de sahibinin kursağını yoklasana."

Şeyh Habibü'r-Rahman'a soruyorlar:

"Şeyh Efendi! Niçin Mekke halkı serttir de Medine halkı yumuşaktır? Sırrı nedir, hikmeti nedir?"

Şeyh Efendi şu cevabı veriyor:

"Mekkeliler siyah taşa bakıyorlar. Çünkü Beytullah siyah taştan yapılmıştır. Medineliler ise yeşil kubbeye bakıyorlar. Birisine siyah taş tesir ediyor, öbürüne yeşil kubbe. Birisi yeşile bakıyor, diğeri siyah taştan yapılma Kâbe'ye. Onun için bu ahlâk üzerinde tesir yapıyor. Mekkeliler serttir. Medineliler yumuşaktır. Medineliler yeşil kubbeye bakıyor onun için onlarda bahar ahlâkı var."

Bazı hükümler, insanların mesleklerine göre verilir. Her meslek erbabının her görüşü de doğru değildir.

Fizikçi, matematikçi, kimyacıdan oluşan bir heyet bir araştırma için arazide bulunmaktadır. Birden yağmur bastırır. Hemen yakınındaki bir arazi evine sığınırlar. Ev sahibi bunlara bir şeyler ikram etmek için biraz ayrılır. Hepsinin dikkati soba üzerinde toplanır. Soba yerden bir metre kadar yukarda, altındaki dizili taşların üzerindedir. Sobanın niçin böyle kurulmuş olabileceğine dair bir tartışma başlar. Kimyacı:

"Adam sobayı yükselterek aktivasyon enerjisini düşürmüş, böylece daha kolay yakmayı amaçlamış."

Fizikçi:

"Adam sobayı yükselterek konveksiyon yoluyla odanın daha kısa sürede ısınmasını sağlamak istemiş."

Matematikçi:

"Sobayı odanın geometrik merkezine kurmuş, böylece de odanın düzgün bir şekilde ısınmasını sağlamış."

Bu sırada ev sahibi içeri girer ve ona sobanın yukarıda olmasının nedenini sorarlar. Adam cevap verir:

"Boru yetmedi."

Bilmeden konuşmak kıyl-ü kaldir. Hiç bir değeri yoktur.

Sultan III. Selim zamanında ahlâkı ve dürüstlüğüyle temâyüz etmiş ulemâdan bir zâtın kadı olarak tayin olunması mevzubahis olmuş. Fakat bu zât gayet fakir birisi olduğundan kıyafeti biraz pejmürde imiş. Devrin paşalarından birisi karşısına getirdikleri bu kişinin fakir hâlini görünce alaycı ve küçümseyici bir eda ile:

“Bu adamın ayağına giyecek çarığı bile yok. Ayağına çarık bile alamayan adamdan kadı mı olurmuş?” demiş. Bu haddi aşan ifade karşısında fakir âlim vakârını hiç bozmadan şöyle cevap vermiş:

“Efendi biz hükümleri ayağımızla değil kafamızla veririz!”

GÖRÜNDÜĞÜN GİBİ OL

Allah Teâlâ insanı en güzel ve akıl nimetiyle yaratmıştır. Ona çeşitli kabiliyetler bahşetmiş, yeryüzünde halifelik makamına getirmiştir.

Bu kadar kıymetli olan insan, karakterini değiştirip bozduğu zaman tamamen insanlıktan çıkmaktadır. Bediüzzaman hazretleri der ki:

"Malûmdur ki; Âlâ (kıymetli) bir şey bozulsa, edna (kıymetsiz) bir şeyin bozulmasından daha ziyade bozuk olur. Meselâ, nasıl ki süt ve yoğurt bozulsalar, yine yenilebilir. Fakat yağ bozulsa, yenilmez. Bazen zehir gibi olur. Öyle de mahlûkatın en mükerremi, belki en âlâsı olan insan, eğer bozulsa, bozuk hayvandan daha bozuk olur."[276]

İnsanın karakterindeki bozukluklar, yaşayışını değiştirir. İnancını bozar. Kur'an-ı Kerim bu tür insanları münafık olarak niteler ve ikiyüzlü olduklarını beyan eder.

وَاِذَا لَقُواالَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَاِذَا خَلَوْا اِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا اِنَّا مَعَكُمْ اِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِؤُونَ۞

"İman edenlerle karşılaştıkları vakit:

276 Lemalar. 13. Lema: 83-84

- Biz de iman ettik! Derler. Şeytanlarıyla (reisleriyle) baş başa kaldıkları zaman ise:

- Gerçekte biz sizinle beraberiz. Biz onlarla sadece alay edicilerdeniz! Derler.[277]

Bunlar münafık, ikiyüzlü görünen şahsiyetlerini yitirmiş kimselerdir. Bunlar dalkavuk denilenlerdir.

Vaktiyle dalkavuğun biri, kavuğunu salladığı bir paşayla aynı sofrada yemek yiyormuş. Paşa dalkavuğunu:

"Bu yemek ne kadar da güzelmiş, ömrümde böyle tatlı, lezzetli yemekler görmedim," demiş.

Dalkavuk hemen atılmış:

"Evet, paşam, bendeniz de ömrümde böyle lezzetli yemeğe rastlamadım, şayan-ı hayret derecede lezzetli bir yemek yapmışlar doğrusu."

Konuşmayı bir-iki cümlelik başka bahisle geçiştirip tekrar aynı mevzua dönen paşa, bu defa:

"Doğrusu bu yemeği çok lezzetsiz buldum, anlaşılan iyice pişirmeden önümüze getirmişler, ömrümde böyle lezzetsiz ve ekşimiş bir yemeğe rastlamadım!" der.

Dalkavuk hemen ilâvesini yapmış:

"İsabet buyurdunuz paşam, cidden lezzetsiz bir yemek bu. İyi ki midenizi bozmadınız. Böyle yemekler insanın midesini de alt üst eder!"

Dalkavuk işi bu kadar barizleştirince Paşa tahammül edememiş:

"A köftehor, şimdi ömründe böyle lezzetli yemek görmediğini söylemiştin, ne tez fikrini değiştirdin ve aynı

277 Bakara sûresi: 14

yemeğin midemizi alt-üst edecek kadar bozuk olduğuna kani oldun?"

"A paşam, bunda şaşılacak ne var? Bendeniz yemeğe değil, zatınıza hizmet ediyorum. Bu sofradan bu yemekler gider, bir başkası gelir. Ama bendeniz sizin mizacınıza muhalefet eden bir söz söyler de buradan gidersem bir daha gelmem fermana muhtaç. Bunun için siz nerede ben orada!"

Bu sebepledir ki, ahlâkçılar, dalkavukları gövdeyi takip eden kuyruğa benzetirler. Kuyruk daima gövdenin çıkardıklarını örtmekle meşguldür. Dalkavuklar, yerlerini henüz tayin edememiş, neyin doğru neyin eğri olduğunu ayırt edememiş çocuk ruhludurlar. Dalkavuklukta sınır tanımayan birine bağlı bulunduğu kral soruyor:

"Kaç yaşındasın sen?"

Şöyle cevap veriyor:

"Hangi yaşta olmamı irade buyurursanız o yaştayım haşmetmeab!"

İnsan şahsiyet sahibi olmalı. Mevlana Celâleddin'in dediği gibi:

"Ya olduğun gibi görün

Ya göründüğün gibi ol!"

İnsanın göründüğü gibi olması, bukalemun gibi olmasından çok daha iyidir. Bundan dolayı münafıklar, kâfirlere karşı daha kötü durumdadırlar. Kâfir yine küfrünü ortaya koyar. Ama münafık asıl yüzünü ortaya koymaz. Hangi taraftan olduğu hiç belli değildir. Bunun için tehlikeli ve bundan dolayı da azabın ağırı onlar içindir:

اِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِى الدَّرْكِ الْاَسْفَلِ مِنَ النَّارِ...

"Şüphe yok ki münafıklar, ateşin en aşağı tabakasındadırlar..."[278]

Münafıklık, kâfirlikten daha büyük bir suçtur. Onlar zanna göre hareket ederler. Gerçeği göremezler.

Yüce Allah, müşriklerin hep zan üzere konuştuklarını beyan buyurur:

وَمَا يَتَّبِعُ اَكْثَرُهُمْ اِلاَّ ظَنًّا اِنَّ الظَّنَّ لاَ يُغْنِى مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ ۞

"Hâlbuki onların çoğu, zandan başka bir şeye tabi olmaz. Elbette zan, haktan (ilimden) hiçbir şeyin yerini tutmaz! Şüphesiz ki Allah, onlar ne yaparlarsa hakkıyla bilendir."[279]

Kur'an-ı Kerim ikiyüzlü olanların durumlarını anlatır. Münafıkların nasıl olduklarını beyan buyurur:

يَقُولُ بِأَفْوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِى قُلُوبِهِمْ ...

"Ağızlarıyla, kalplerinde olmayanı söylüyorlar."[280]

Olduğu gibi görünmeyen veya göründüğü gibi olmayanlar hep Kur'an'ın hoş görmedikleridir.

278 Nisâ sûresi: 145
279 Yunus sûresi: 36
280 Âl-i İmran sûresi: 167

İnsan kalbinde ne varsa onu söylemelidir. İkiyüzlü davranmamalıdır. Bu, insanın şahsiyetine ve vakarına yakışmayan bir davranıştır.

Kendilerinin çok akıllı olduklarını zanneden bu zavallıların acınacak halleri vardır. Kendilerini çok zeki zannedip başkalarını küçümserler. Herkes hakkında bir kusur bulup aşağılamak isterler. Bir tek iyi ve faziletli olarak kendilerini görürler.

Bu yanlış bir durumdur.

Kur'an-ı Kerim mü'minlerin vasıflarının "yüzlerindeki secde izinden tanınmakta" olarak anlatır. Bu özelliklerin Tevrat'ta da İncil'de de yazılı olduğunu beyan eder.[281]

Bu âyetin tefsirinde Prof. Dr. M. Mahmut Hicâzi şöyle söyler:

"Ama öyleleri var ki namaz kıldıkları halde kalpleri Firavununkinden daha da katıdır. Zahire bakılırsa bu nişan yüzdeki nur, kalpteki sükûnet, azalardaki yumuşaklık, huşu ve teslimiyettir. İçi düzgün olanın dışını da Cenâb-ı Hak düzeltir. Sahih imanın alâmeti kişinin yaşayan bir Kur'an olması, yâni Kur'an'ın bütün emirlerini tatbik eder olmasıdır. İslâm'ı tam olarak yaşamasıdır.

Günah işlememesi, fâsıklık yapmaması, yalan söylememesi, hile yapmaması, başkalarını aldatmaması, saptırmaması, katılaşmaması, günahtan kaçınması ve fâcir olmamasıdır. İnsanların en kötüsü, insanların kendisinin kötülüğünden korktuğu kimsedir.

281 Fetih sûresi: 29

İşte bunlar, Müslümanın yüzünde görülen bazı iman alâmetleridir. Mü'minlerin İncil'deki ve Tevrat'taki vasıflarıdır. Bu, Yüce Allah'ın onlara büyük bir ikramıdır..."[282]

Müslüman'ın ismi güzel olduğu gibi ruhu da güzel olmalıdır. Ruhundaki güzellikler dışına akseder ve insanlar nazarında da güzel görünür.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Allah kime bir güzel yüz ve güzel bir isim ihsan eder de, o kimse bunları kıymetten düşürecek bir söz söylemez ve harekette bulanmazsa, Allah'ın yarattıklarının seçilmişlerinden olur"[283]

Müslüman kendisini başkalarından üstün görme hastalığına yakalanmaz. Daima mütevazı olur. Kimseyi ayıplamaz ve kimse hakkında yorum yapmaz. Bu onun özelliğidir. İnsanın rengi, dili değişik olabilir. İnsana değer veren imanıdır, takvasıdır.

İbn-i Abbas (r.a.) diyor ki:

"Ashaptan Sabir bin Kays, bir yerde oturanların kendisine yer vermeyen bir adamı anasından dolayı ayıplamıştı.

Bunu işiten Resûlullah (s.a.v.)

"Falanca kadından söz eden kimdi?" diye sordu. Sabit:

"Ben idim," deyince Peygamberimiz (s.a.v.):

"Şu cemaatin yüzüne dön de bak! Neler görebileceksin?" buyurdu.

O da baktı ve dedi ki:

"Beyaz, siyah, kızıl ve esmer renkte insanlar görüyorum."

282 Furkan Tefsiri: 5/603
283 Hadis Ansiklopedisi: 448

Peygamberimiz (s.a.v.) bunun üzerine şöyle buyurdu:

"O gördüklerinden ancak din ve takva ile üstün tutabilirsin."

Bu sebeple Hucurât sûresinin 13. âyeti indi.[284]

Müslüman olduğu gibi görünmeli veya göründüğü gibi olmalıdır.

Süleyman aleyhisselâm zamanında, sarığı-sakalı ve cübbesi yerinde şekil olarak muntazam ama iç dünyası boş olan birisi, bir güvercinin kanadını kırıyor. Güvercin bu adamı Hazret-i Süleyman'a şikâyet ediyor. Bu can yakanı huzura getiriyorlar. Yapmış olduğu zulme karşı adamın kolunu kırmak istediklerinde güvercin itiraz ediyor. Diyor ki:

"Hayır, hayır. Bunun evvela sakalının kesin. Sonra sarık ve cübbesini çıkarın. Bu ceza ona yeterlidir. Böylelikle hemcinslerim de onun şekline aldanmaktan kurtulurlar da yanına yaklaşmazlar."

İnsan ne ise öyle görünmeli. İnsanları aldatmak için dînî ve mukaddesatı kullanmamalıdır. Aldatan, günün birinde kendi aldanır.

Meşhur bir olaydır ki:

"Meraklı biri Hz. Süleyman'dan hayvanların dilini öğrenmek istedi. Büyük Peygamber bunun sakıncalarını anlattıysa da adam ısrar etti. Nihayet horozla köpeğin neler konuştuğunu anlayacak duruma geldi.

Bir gün evin hanımı büyükçe bir ekmek parçasını köpeğin önüne atmış fakat horoz hızla atılıp ekmeği kaptırmıştı.

284 Lübâb-üt Te'vil: 4/172

Köpek: "Niçin benim hakkıma göz dikiyorsun?" dedi. Horoz: "Merak etme, yarın sahibimizin ineği ölecek, kendine bol bol ziyafet çekersin!" diye cevap verdi. Horozla köpeğin konuşmalarını duyan adam hemen koştu ve ineğini pazara çıkarıp sattı. Ertesi gün yine köpek ve horozun konuştuğunu duyup kulak kabarttı.

Köpek: "Sen yalan söylüyorsun!" diyordu horoza…"Hani sahibimizin ineği ölecekti ve ben ziyafet çekecektim?"

"Meraklanma" dedi horoz, "sahibimiz kurnazlık yapıp ineğini sattı ama, yarın da devesi ölecek, sen de bolca ete kavuşursun!.."

Adam yine koşup devesini pazara götürdü. İyi bir Para karşılığı onu sattıktan sonra evine dönerken "hayvanların dilini öğrenmek çok faydalı imiş, bir sürü zarardan kurtuldum" diye seviniyordu.

Sabah olur olmaz yine bahçeye çıkıp horozla köpeğin konuşmalarına kulak kabarttı. Köpek dünkü gibi horoza çıkışıyor: "Hani deve? Hani bolca et?" diye dert yanıyordu.

Horoz: "Canını sıkma" dedi, "yarın sahibimiz ölecek! Eş dost başına toplanır, bir sürü yemek pişirilir. Sen de kendine ziyafet çekersin!"

Adam horozun bu sözleri karşısında donup kaldı. Yüzü bembeyaz oldu. Elleri titremeye, kalbi küt küt çarpmaya başladı. Yarın öleceğini bilmek onu şaşkına çevirmişti. Daha fazla ayakta duramayıp bir külçe gibi yere yığıldı."

Kendi menfaati uğruna başkalarını zarar sokmamalıdır.

Menfaatin tü kendiliğinde feryata başlamamalıdır. Bu gibi hallerden sakınılması gereğini Rabbimiz beyan buyuruyor:

اِنَّ الْاِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا۞اِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ۞ وَاِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا۞

"Şüphesiz ki insan, çok hırslı (ve sabırsız) yaratılmıştır. Ona şer dokunduğu zaman, sızlanıcı (feryat edici) dır. Ona hayır dokunduğu zaman da cimridir. (Allah yolunda sarf etmez, şükretmez.)[285]

فَأَمَّا الْاِنْسَانُ اِذَا مَاابْتَلٰيهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّى اَكْرَمَنِ۞وَاَمَّا اِذَا مَاابْتَلٰيهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّى اَهَانَنِ۞

"Fakat insan, Rabbi kendisini (varlıkla) imtihan edip, ona ikramda bulunduğu ve ona nimet verdiği zaman, bunun üzerine:

- Rabbim bana ikram etti, der.

Hâlbuki onu (bu defa) yoklukla imtihan edip de rızkını kendisine daralttığı zaman:

- Rabbim bana ihanet etti, der."[286]

Hep menfaatini düşünen insan, Rabbine karşı nankörlük eder. Kendisinin menfaati için başkalarına zarar

285 Meâric sûresi: 19-21
286 Fecr sûresi: 15-16

vermek insanı dünyada küçük düşürür. Ahirette de azaba müstahak eder.

Rabbimiz buyurdu:

وَيْلٌ لِلْمُطَفِّفِينَ ۞ اَلَّذِينَ اِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ۞
وَاِذَا كَالُوهُمْ اَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ۞

"Ölçü ve tartıda hile yapanların vay haline! Onlar ki, insanlardan ölçerek (bir şey) aldıkları zaman tam alırlar. Fakat onlara (bir şey vermek üzere) ölçtükleri zaman veya onları tarttıkları vakit eksik verirler."[287]

Menfaatçi insanlar daima ikiyüzlü davranırlar. Bu gibi insanlar hep gösterişe kaçarlar. Bu da onların Allah rızasından uzaklaşmalarına sebep olur.

Çok ibadet etmekle övünen bir adam padişahın misafiri oldu. Ziyaret sırasında, karnı aç olmasına rağmen pek az yemek yedi. Namaz kılarken çok yavaş davrandı. İstiyordu ki padişah ve çevresindekiler kendisini üstün bir insan olarak tanısınlar.

Sonra evine geldi ve hemen yemek hazırlanmasını emretti. Oğlu "Siz" dedi, "Padişahın misafiri değil miydiniz? Orada yemek yemediniz mi?" adam somurttu:

"İşe yarar bir şey yiyemedim" diye cevap verdi. Zeki çocuk durumu anlamıştı:

287 Mutaffifin sûresi: 1-3

"Öyleyse babacığım" dedi, "Namazlarınızı da kaza edin. Herhalde makbul bir namaz kılmadınız orda!.."

Bu gibiler bukalemun gibi her kaba göre şekil alırlar. Bukalemun, üzerinde bulunduğu yere göre rengini değiştirebilen garip bir hayvandır.

Müslüman göründüğü gibi olmalı. İman, insanı diğerlerinden ayırdığına göre mü'min de imanının sesine kulak vermelidir.

Her Müslüman şunlara dikkat etmelidir.

1- Ehl-i Sünnet itikadı üzerine olmalı,

2- Sâlih ameller işlemeli,

3- Niyette ve işlerinde doğruluktan ayrılmamalı,

4- Günahta ısrar etmemeli, (günah işlemeye devam etmemeli),

5- İslâm nimetine şükür etmeli,

6- İmansız gitmekten korkmalı,

7- Başkalarına zulüm etmemeli,

8- Sünnet üzere okunan ezana icabet etmeli,

9- Dine aykırı olmayan hususlarda, anne ve babasına âsi olmamalı,

10- Boş yere ve çok yemin etmemeli,

11- Namazı hafife almamalı, tadîl-i erkânı tek etmemeli,

12- Haram olan içecekleri içmemeli,

13- Müslümanlara eziyet verememeli,

14- Velî olmadığı hâlde velîlik iddiasında bulunmamalı,

15- Günahını unutmamalı ve küçük görmemeli,

16- Kendini beğenmemeli, kendisini çok âlim görmemeli,

17- Koğuculuk ve gıybet etmemeli,

18- Mü'min kardeşine hased etmemeli, çekememezlik yapmamalı,

19- Ulü'l-emre itaat etmeli.

20- Bir adam için, araştırmadan ve iyice tanımadan iyi veya kötüdür diye hüküm vermemeli,

21- Yalan söylememeli,

22- Dini öğrenmeli (öğrenme imkânı varken öğrenmeye gayret etmeli).

23- Erkekler kadınlara, kadınlar da erkeklere benzemeye çalışmamalı,

24- İslâm dininin düşmanlarına sevgi beslememeli,

25- Hakiki din âlimlerine düşman olmamalı.

Mustafa Âsım Köksal Hocaefendi, Müslümanın özelliklerini anlatırken şöyle yazar:

"İnsanların gelip geçecekleri yerlerden, insanları rahatsız eden ufak bir engeli kaldırmak gibi önemsiz görülebilecek bir iyilik bile, imanın şubelerinden, bölümlerinden sayılmıştır.

Buna göre; İnsanlara yapacağımız büyük, küçük bütün hizmetler, imanımızın birer tezâhürü ve tecellisi oluyor, demektir.

Mü'min, inandığını, işi ve tutum ve davranışlarıyla ispatlamadıkça, hiçbir zaman, imanını eksikten kurtaramaz.

Bunun içindir ki, kalbimiz, dilimizle bir olmadıkça, sözümüz, işimize uymadıkça, yakınlarımız, komşularımız, şerrimizden emniyet ve selâmette kalmadıkça, kendimiz için istediğimiz, hoş gördüğümüz şeyi, başkaları için de

isteyip hoş görmedikçe, imanımızın tamamlanamayacağı Peygamberimiz(s.a.v.) tarafından haber verilmiştir.

Bu ahlâkî esas, elimizde öyle hassas bir ölçüdür ki, bununla herkes, kendisine karşı, çoluk çocuğuna karşı, millet ve memleketine karşı, bütün insanlara ve hatta hayvanlara karşı olan tutum ve davranışlara bakarak imanının derecesini yanlışsız ölçebilir. Gerçek ve olgun mü'minler, imanlarını fiilen yaşayan insanlardır.

Bakınız, Hz. Ali (r.a.), bu hususta ne buyuruyorlar:

"Mü'minler, yalnız sözle kalmazlar, aynı zamanda imanlarını fiilen de yaşarlar. İmanın aydınlığı onların üzerlerinde göze çarpar. Onlar, her ne yapar ve her ne işlerlerse, bilerek, inanarak yapar ve işlerler. Hiç kimseye kötü gözle bakmak ve hiç kimseyi kötülemek, onların akıllarından geçmez. Onların düsturları, yaratılmışları, yaratından ötürü hoş görmektir. Onlar, kimseyi çekiştirmez, kimseye kötü söz söylemezler. Hayrı, iyiliği, yapıyor desinler diye yapmazlar, gösteriş nedir bilmezler.

Mahcup etmek, utandırmak için soru sormazlar. Sordukları, anlamak içindir. Anladıkları da, yapmak içindir. Onlar, hiç kimseye iftirada bulunmazlar. Bilmedikleri işe karışmazlar. Kalp ve gönlün, içinden geçirdiği şeylerden, kulağın duyduklarından, gözün gördüğü şeylerden sorguya çekileceklerini düşünürler. Bunun için de, iyice bilmedikleri, iyice duymadıkları ve iyice görmedikleri şeyleri, bildim, gördüm, duydum demezler. Onların, acınacak kimselere acımaları samimi olup yapmacık değildir.

Onlar, hiç kimseye karşı kibir ve gurur taslamazlar. Onların hükümlerinde ve kararlarında zulümden, haksızlıktan

bir iz bulunmaz. Onlar, söyledikleri sözleri, vaadlerini yerini getirirler. Böyle olan mü'minlerin huyları yumuşak, üstleri başları pak, alınları açık ve aktır. Susmaları, söylemelerinden çok, sözlerinde ve konuşmalarında sıkıcılık yoktur. Onlar kızdıkları zaman bile, haktan, adaletten ayrılmaz ve sapmazlar. Haklarını isterken ve alırken de, kıyasıya iş yapmazlar. Üzerlerine lâzım olmayan işe ne ellerini, ne de dillerini sokmazlar. Hiç kimsenin felâketine 'Oh!' demezler."[288]

Mexico'daki Chpultepec sarayında General Obregon'un büstü bulunmaktadır. Büstün altında şu sözler yazılıdır:

"Size saldıran düşmandan değil, size riya yapan düşmandan korkun."

Göründüğü gibi olmayan, içi başka dışı başka insanlar münafıklardır. Başkalarına iyi görünenler hakkında mahşer günü, komşuları ve tanıdıkları ona karşı çıkacaklardır. Aldattıklarının hesabını soracaklardır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular.

"Allah Teâlâ bir kulu kıyamet günü öyle ayıplar ki; bütün komşuları, akraba ve onu tanıyanlar:

- Eyvah! Sen ne adammışsın! Bunların hepsini Allah'a karşı yaptın ha! Hâlbuki dünyada iyi görünürdün derler."[289]

Ahirette her şey ortaya çıkar. Dünyada gösteriş için yapılanlar hiçbir değer taşımazlar.

İnsanlara iyi taraflarını gösterip fenalıklarını gizleyenlerin her yaptıkları meydana çıkınca, niyetleri aydınlanınca

288 Dinî ve Ahlâkî Sohbetler: 3/101.
289 Râmuz- el Ehâdis: 90.

çok mahcup duruma düşeceklerdir. Yaptıklarından da hiçbir sevap alamayacaklardır.

Sâlihlerden biri anlatıyor:

Ben bir gece seher vakti yol üzerinde olan odamda Kur'ân-ı Kerim'den Tâhâ Sûresini okudum. Onu hatim edince uyuyakalmışım. Rüyamda elinde bir sahife ile semadan gelen bir şahsı gördüm. Sahifeyi getirip önümde açtı. Baktım ki Tâhâ Sûresi var. Her kelimenin altında on sevap yazılmış. Yalnız tek bir kelimenin altında hiçbir şey göremedim. Fakat yerinden silinmiş olduğunu fark edince:

"Allah'a yemin ederim ki, ben bu kelimeyi okudum. Hâlbuki burada ne yazısını ne de sevabını göremiyorum." dedim.

O şahıs şöyle dedi:

"Doğru söylüyorsun. Sen onu okudun. Biz de onu yazınca bir münadi duyduk, arş tarafından şöyle sesleniyordu:

'O kelimenin altındaki sevabı silin. Onun sevabını düşürün. Biz de onun sevabını sildik' dedi.

Bunun üzerine rüyamda ağladım ve o zata:

"Niçin bunu sildiniz?" dedim.

O zat şöyle cevap verdi:

"Sen Kur'ân okurken oradan birisi geçti. Duysun diye sesini yükseltmiştin. Bunun için sevabı gitti." dedi.

Değerli kardeşlerim! Küçük şirk olarak tanımlanan riyanın ne kadar kötü olduğunu anlamış oluyoruz. Mahşerde kullar, amellerinin karşılığını almak istediği zaman gösterişe kapılanlara şöyle söylenecektir:

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Artık, kim Rabbine kavuşmayı umuyor ise iyi iş yapsın. Ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak koymasın."[290]

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

Kıyamet günü bir kısım insanlara cennete girmeleri emrolunur. Onlar da cennete yaklaşırlar, kokusunu duyarlar, oradaki sarayları ve Allah-u Teâlâ'nın cennetliklere hazırladığı şeyleri seyrederler. O sırada "Onları cennetleri uzaklaştırın. Onların cennette hiç nasibi yoktur." diye nida olunur.

Onlar da, daha önce hiç kimsenin duymadığı bir pişmanlık ve üzüntü içinde geri dönerler ve "Ey Rabbimiz! Sen keşke bizi, bu sevabı ve veli kullarına hazırladığının bu nimetleri göstermeden önce doğrudan cehennemine atsaydın bizim için daha kolay olurdu." derler.

Allah-u Teâlâ da şöyle buyurur: "Bu benim sizin hakkınızda istediğim şeydir. Zira siz, insanlardan uzak kaldığınız zaman büyüklük ve azamette benimle yarıştınız. İnsanlarla karşılaştığınız zaman ise onlara karşı mütevazı oldunuz, -kalplerinizdekine aykırı olarak- riyakârlık yaptınız. İnsanlardan korkup çekindiniz, ama benden korkmadınız. İnsanlara hürmette bulundunuz, ama bana hürmette bulunmadınız. İnsanlar için terk ettiniz ama benim için terk etmediniz. İşte bu gün ben sizi o sevap ve mükâfatlardan mahrum bıraktığım gibi size pek şiddetli azabı tattıracağım."

Dünya hayatında insanlara başka türlü görünenler, ahirette rezil ve rüsva olacaklardır.

Mü'min, olduğu gibi davranmalıdır.

290 Kehf sûresi: 110.

Şahsiyet sahibi olmalıdır.
İyi karakter taşımalıdır.
İnsan daima yapıcı olmalıdır.

O kadar güzelim sözler içinden.
Bir cümle alıp da fitne çıkarma.
Herkes feyz alırken sohbetlerinden
Sen kusur arayıp fitne çıkarma.

Sona erer bir gün gider saltanat
Ne dinleyen kalır ne de beyânat
Hak söze âşıkken bütün kâinat
İftira atarak fitne çıkarma.

Kusuru, günahı suçu aramak
Senin görevin mi etrafa yaymak
Hacdan da kıymetli gönüller almak
O halde düzel de fitne çıkarma.

İHTİRAS

اَلْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ اَمَلاً ۞

"Servet ve oğullar dünya hayatının süsüdür. Ölümsüz olan iyi işler ise Rabbinin nezdinde hem sevapça daha hayırlı, hem de ümit etmeye daha lâyıktır."[291]

Şu geçici âlemde önemli ne vardır?

Her şey bitip tükenecektir. Ömür sona erecektir. O zaman insanın yanında sadece iyi amelleri kalacaktır.

Nuh (a.s.) zamanında insanların ömürleri uzunmuş, 800-1000 sene yaşarlarmış. Bir kadının oğlu ölür. Kadın çok ağlar. Komşu kadınlardan birisi der ki:

"Niye bu kadar ağlıyorsun, Allah Teâlâ'nın takdiri böyleymiş."

"Elbette öyledir, ben ona ağlamıyorum."

"Ya niye ağlıyorsun?"

"Yavrum fazla gün görmedi diye, annelik şefkatiyle ağlıyorum."

291 Kehf sûresi: 46

"Oğlun kaç yaşındaydı?"

"275 yaşındaydı."

"İyi ama sen buna ağlıyorsun da, ahir zamanında gelecek ümmet ne yapsın, ömürleri 50-60 sene olacak."

"Ciddi mi söylüyorsun?"

"Elbette."

"Allah Allah, onlar ev de yapacaklar mı?"

"Hem de kaç tane yapacaklarmış."

"Ben onların yerinde olsaydım, çadırımın kazığını bile değişmezdim."

Ümmet-i Muhammedin ömürleri o kadar fazla değildir. Ama emeller, ihtiraslar hep ömürleri aşacak derecede sınırsızdır. İnsan yaşlansa da genç olsa da hep ihtirasla yaşamakta, hırsla dünyaya sarılmaktadır.

Resûlü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz hadisi şeriflerinde buyurdular:

يَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَيَبْقَى مَعَهُ اثْنَتَانِ اَلْحِرْصُ وَالْاَمَلُ ۞

"Âdemoğlu ihtiyar olur. Fakat iki şey kendisiyle beraber kalır.

1. Hırs

2. Emel "[292]

İnsanlar hep ihtiras peşindedir.

Şair ne güzel ifade etmiş:

"Halk-ı âlem dört şeyi etmiş bina

Ben yiyeyim, sen yeme, ben iyiyim sen fena."

292 Muhtâr-ül Ehâdis: 160

Bu dört cümle insanoğlunun benliğine işlemiştir. Hâlbuki hırs ve tamah, insanları felakete sürüklemektedir.

Resûlü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz uyarıyor:

وَاتَّقُوا الشُّحَّ فَاِنَّ الشُّحَّ اَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ وَحَمَلَهُمْ عَلَى اَنْ سَفَكُوا دِمَاءَهُمْ وَاسْتَحَلُّوا مَحَارِمَهُمْ۞

"Hırs ve tamahtan sakınınız. Zira ihtiras sizden evvelki milletleri helâk etmiştir. Onları birbirlerinin kanlarını dökmeye, mahremlerini mubah görmeye sevk eylemiştir."[293]

Dünyadaki bütün kavgaların, cinayetlerin temelinde yatan hep ihtiras değil midir?

İnsanlar arasındaki geçimsizliklerin sebebi hep bu değil mi?

Fakat neticesi nedir?

Netice felâket olmaktadır.

Evliyaların büyüklerinden Şakîki Belhi Bağdat'a geldiğinde dönemin Abbasi halifesi Harun Reşid onu yanına çağırmış ve kendisine öğüt vermesini rica etmiş. Şakîk "Aklını başına topla ey Harun!" diye başladığı öğütleri sırasında şunları da söylemiş:

"Farz et ki çölün ortasında ve bir damla suya muhtaç halde kaldın. Tam susuzluktan helâk olacağın sırada seni hayata döndürecek bir parça su buldun. Onu kaça satın alırsın ey Harun?" Harun Reşid bu soruya:

"Kaç isterlerse ona!" diye cevap vermiş. Şakîk:

293 Câmi-us Sağir: 1/7

"Fakat suyun sahibi sana 'mülkünün yarısını almadan bu suyu vermem!' derse ne yaparsın?" diye sormuş. Harun Reşid:

"Onu da veririm!" demiş. Bunun üzerine Şakîk:

"Farz edelim ki bu suyu alıp içtin, ama içtiğin su dışarı çıkmadı. Bir türlü idrarını yapamıyorsun. Öyle ki, acı içinde kıvranıyor ve artık ölmek üzere olduğunu düşünüyorsun. Bu durumda iken biri gelip 'ben seni tedavi edebilirim, fakat bunun karşılığı olarak mülkünün öbür yarısını alırım!' derse ne yaparsın?" diye sormuş. Harun Reşid:

"Onu da veririm!" demiş. Bunun üzerine büyük Velî:

"Ey Harun! Şu halde önce içip, sonra idrar yoluyla dışarı attığın bir içim su değerindeki mülküne güvenip gururlanmak sana yakışır mı? İnsan, bu kadar değersiz olan dünya malına bağlanıp, kendini aldatırsa yazık olmaz mı? Elindeki mülkle naz edip duran niceleri göçüp gittiler bu dünyadan. Aklımızı başımıza almalı değil miyiz?" demiş ve bu sözler karşısında Harun Reşid bir süre hıçkıra hıçkıra ağlamış.

İşte servetin değeri...

Koca padişaha *"Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi"* sözünü söyleten, o saltanattan daha makbul olan sıhhat değil mi?

Satın aldığı araziyi ıslah ederek ekilebilen hale getiren tek gözlü adam, tarlaya seslenerek: "Ey tarla, demiş. Şimdi gerçek sahibini buldun." Tarla dile gelip cevap vermiş "Seninle birlikte üzerimden doksan dokuz tek gözlü geçti, Beni bırakıp giden çift gözlülerin hesabını istersen sen yap."

İşte gözü doymayan insan, bitiremeyeceği kadar mal biriktirmekte, erişemeyeceği kadar servet yapmaktadır. Bütün bunlar insanın ne kadar ihtiras sahibi olduğunun ifadesidir. Hâlbuki insanoğlu neden endişe eder? Herkesin rızkı mutlaka sahibine ulaşacaktır.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdular:

لاَ تَكْثِرْ هَمَّكَ مَا يُقَدَّرْ يَكُنْ وَمَا تَرْزُقْ يَأْتِيكَ ۞

"Nafakan için üzülme. Sana takdir edilen rızkın seni bulur."[294]

Fazla endişeye mahal yok. Kimse kimsenin rızkını elinden almaya muktedir değildir. Her insana takdir edilen ne ise mutlaka ona kavuşacaktır. İnsan, ilâhi takdire rıza göstermelidir. Aç gözlülük yapmamalı, kanaatkâr olmalıdır. Ki nasıl olsa ona ayrılan rızık ayağına gelecektir.

Öğüt kitaplarında şöyle bir hâdiseden bahsedilir:

"Halinden yoksul olduğu anlaşılan bir adam, deniz kenarında balık avlıyordu. Tesadüfen oradan geçmekte olan ülkenin hükümdarı bu gariban adamla ilgilendi ve ona:

- Ben burada iken oltana ne takılırsa sana onun ağırlığınca altın vereceğim, dedi.

Biraz sonra oltaya ortası delik bir kemik takıldı. Basit, hafif bir kemikti bu. Padişah balıkçıya:

- Ne yapalım, şansın bu kadar, oltana ağır bir şey takılmadı, diyerek alıp sarayına götürdü.

Adamlarına balıkçıya, elindeki kemiğin ağırlığınca altın vermelerini emretti. Kemiği terazinin kefesine koydular,

294 Câmi-us Sağir: 2/175

öbür kefesine de altın koymaya başladılar. Beş, on, yirmi, elli... diye altınları doldurdukları halde kemik yerinden oynamadı. Görünüşte dört beş altın zor tartar göründüğü halde onlarca altın koydular, kemik bana mısın demedi. Altın doldurmaya devam ettiler, terazinin kefesi doldu taştı ama kemik tarafı yerinden kımıldamadı. Bunda bir sır olduğunu fark ettiler. Bir bilgeyi çağırıp bu sırrın ne olabileceğini sordular. Bilge, kemiği eline alıp küçük bir tetkikten geçirdikten sonra şu açıklamada bulundu:

-Bu kemik açgözlü bir insanın göz çukurudur. Siz bunu tartmak için bütün hazineyi koysanız yine yerinden oynamaz. Çünkü doymaz. Ama bir avuç toprak bunu doyurur."

Tarikatlarda esas olan kanaatkârlık, insanı ihtirastan uzaklaştırmak için ön planda gelir. İnsanın, nefsinin kölesi olmasına mani teşkil eder.

Dervişin birisi bir gün padişahla karşılaşır. Padişah:

"Dile benden ne dilersen," deyince, derviş:

"Ben kölemin kölelerinden bir ihtiyaç talep etmem. Zira sen kölemin kölesi olan bir zatsın," der. Padişah:

"Bu nasıl olur," diye sorulunca, derviş der ki:

"Benim iki kölem ver, bunların ikisi de senin efendindir. Bunlardan biri ihtiras, diğeri tûl-i emel/bitmez tükenmez arzulardır."[295]

İnsanı ibadetlerden alıkoyan, servet biriktirmek arzusuyla gereği gibi kulluk yapmasına engel olan ihtirastır.

İnsana sadaka verdirmeyen, fakirleri gözetmesine mani olan hep servet hırsı değil midir? Zekât verdiği zaman

295 Keşful Mahcûb: 101

malının eksileceğini düşündüren işte bu ihtirastır. O, ihtirasın kurbanı olmuştur.

Sa'lebe bin Hâtıb, Resûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna gelip:

"Yâ Resûlallah, mâlımın çok olması için bana duâ buyur," dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.):

"Vah sana ey Sa'lebe! Şükrünü yapabildiğin az mal, şükrünü yapamayacağın çok maldan iyidir," buyurdu.

Sa'lebe tekrar:

"Yâ Resûlallah, duâ et Allah Teâlâ bana çok mâl versin," dedi.

Resûlullah (s.a.v.) buyurdu ki:

"Vah sana ey Sa'lebe! Benim gibi olmayı istemez misin? Eğer şu dağların altın olmasını ve benim yanımda hareket etmelerini dileseydim, olurdu!"

Sa'lebe tekrar:

"Yâ Resûlallah duâ eyle ki, Allah Teâlâ bana çok mâl versin. Seni hak Peygamber olarak gönderen Allah hakkı için, malım üzerine düşen her hakkı eda edip, yerine getireyim," dedi.

Resûlullah (s.a.v.) tekrar:

"Ey Sa'lebe! Şükrünü yapabildiğin az mâl, şükrünü yapamadığın çok mâldan iyidir," buyurdu.

Fakat Sa'lebe ısrar edip yine:

"Yâ Resûlallah, duâ et de Allah Teâlâ bana çok mâl versin," dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.):

"Allah'ım Sa'lebeyi çok mâl ile rızıklandır," diye duâ etti.

Sa'lebe bir miktar koyun satın aldı. Allah Teâlâ bu koyunlara öyle bereket verdi ki, koyunlar çoğalıp, Medine'ye sığmaz oldu. Koyunlarını alıp Medine'nin dışına çıktı. Gündüz mescide namaza gelir, gece gelmezdi. Koyunları zamanla daha çok arttı. Çok uzaklara gitti. Artık Resûlullah (s.a.v.)'in mescidine Cuma'dan Cuma'ya gelirdi. Koyunları daha da artınca öyle uzağa gitti ki, asla mescide ve cemaate gelemez oldu. Resûlullah (s.a.v.) epey zamandan beri Sa'lebe'yi göremeyince hâlini sordu. Hâlini anlattılar. Bunun üzerine:

"Vay Sa'lebe bin Hâtıba!" buyurdu.

Bir müddet sonra Allah Teâlâ zenginlere zekât vermeyi farz kıldı. Resûlullah (s.a.v.) zenginlerin zekâtını toplamak üzere iki kişi vazifelendirdi.

"Sa'lebe'ye ve Benî Süleym kabilesinden zengin bir kimse var, ona uğrayınız," buyurdu.

O iki kimse Sa'lebe'nin yanına gidip zekâtını istediler. Sa'lebe elinizdeki mektubu göreyim, dedi. Mektubu gösterdiler. Sa'lebe:

"Bu istediğiniz haraçtan başka bir şey değildir. Hele siz gidin başkalarından bir toplayın bakalım," dedi. O iki kimse Sa'lebenin yanından ayrılıp, başka yere gittiler. Süleym kabilesine mensup olan zengin kimse onların kendisine zekât almak için geldiklerine haber alınca, onları karşıladı:

"Develerimin en iyilerini zekât için alınız," dedi. O iki sahabe:

"Sana farz olan zekât bunlardan azdır," dediler. O kimse ise:

"Develeri alınız. Allah-u Teâlâ'nın rızasını malımın en iyisiyle kazanayım," dedi. Sonra iki sahabe tekrar Sa'lebenin yanına geldiler. Sa'lebe:

"Tekrar mektubu gösterin, dedi. Mektubu gösterdiler. Sa'lebe:

"Bu haraçtır, siz gidin ben bir düşüneyim, dedi!" O iki sahâbî Medîne'ye dönüp, Resûlullah (s.a.v.)'in huzuruna çıktılar. Henüz onlar söze başlamadan, Resûlullah (s.a.v.):

"Vay Sa'lebe bin Hâtıba" dedi. Süleym kabîlesinden olan zekâtını veren zengin kimseye ise, berekete kavuşması için duâ etti. Allah-u Teâlâ Sa'lebe hakkında [Tevbe sûresi 75,76.cı âyetlerinde meâlen:

"Onlardan kimi de Allah'a şöyle kesin söz vermişti. Eğer bize lütuf ve kereminden ihsân ederse, muhakkak zekâtını vereceğiz, gerçekten sâlihlerden olacağız. Ne zaman ki Allah, kereminden isteklerini verdi, cimrilik edip yüz çevirdiler. Zaten yan çizip duruyorlardı." buyurdu.

Sa'lebenin kabilesi bunu işitince, Sa'lebeye haber verip, "Helâk oldun. Allah-u Teâlâ senin hakkında âyet-i kerîme gönderdi," dediler.

Sa'lebe, Resûlullah'ın (s.a.v.) huzuruna gelip:

"İşte mâlımın zekâtını, kabul eyle," dedi.

Resûlullah (s.a.v.):

"Allah-u Teâlâ senin zekâtını kabul etmekten beni men etti," buyurdu. Sa'lebe ağladı ve başına toprak serpti. Resûlullah (s.a.v.) vefat ettikten sonra Sa'lebe zekâtını Hazret-i Ebû Bekir (r.a.)'e getirdi:

"Yâ Emîr-el mü'minin! Zekâtımı kabul eyle," dedi. Hazret-i Ebû Bekir:

"Ben Resûlullah'ın kabul etmediğini nasıl kabul edebilirim," buyurdu. O da kabul etmedi. Fakat Hazret-i Osman (r.a.) halifeliği sırasında kendi içtihadına binaen kabul etti. Sa'lebe, Hazret-i Osman'ın (r.a.) halifeliği sırasında vefat etti.[296]

Çok mal sahibi olmak, mal ve servetle övünmek hep ihtirastan kaynaklanan fenalıkları getirmektedir.

Müslüman olup Muhammed Esed adını alan bir gayri müslümin ihtida etmesine şu olay sebep olur:

Bir gün Berlin sokaklarında gezinen Muhammed Esed (ö. 1992), insanları perişan, bitkin ve yorgun görür. İnsanların bu acınacak hâlleri kendisini derin derin düşündürür. Eve döndüğünde, masasında açık bulunan Kur'ân-ı Kerim'deki Tekâsür sûresinin ilk âyetiyle yüz yüze gelir ve hayretler içinde kalır. İşte Muhammed Esed'in ihtidasına sebep olan şu âyet şudur:

اَلْهٰيكُمُ التَّكَاثُرُ ۞ حَتّٰى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۞

"Çoklukla övünmek sizi kabirlere varıncaya kadar oyaladı."[297]

İstediği kadar övünsünler...

Âkıbet nedir? Hepsini bırakıp gitmek değil mi?

Para kazanma hırsından daha tehlikesi makam ve mevki hırsıdır. Üstün mevkilerde görünme ve insanlara hükmetme zevki uğruna cimrilerin bile para harcamaktan çekinmemesi mevki hırsının baştan çıkarıcılığını ortaya koymaktadır.

296 Hâzin Tefsiri: 2/248
297 Tekâsür sûresi: 1-2

Bilhassa şöhret sevdalısı olmak çok büyük bir tehlikedir. Peygamberimiz (s.a.v.):

"Şöhret âfettir." buyurmuştur.

Sevilip takdir edilmek güzel bir şey olmakla beraber, şan ve şöhret sahibi olmaya çalışmak tehlikedir. "Şu zât ne âlim adam, ne dindar kişi, ne zâhid Müslüman, ne mütevâzi insan, ne kadar güzel konuşan bir hatip..." dedirtmek; eli öpülen, duası alınan muhterem bir kişi olmak niyetiyle çalışmak bir nevi riyâdır. Bu da çok tehlikelidir.

Abdurrahman İbni Semüre hazretleri Mekke'nin fethi sırasında Müslüman olmuş bir sahâbedir. Bir defasında Resûl-i Ekrem'den muhtemelen valilik ve kaymakamlık gibi bir yöneticilik istemişti. Peygamber-i Zîşân ona şöyle hitap etti:

"Abdurrahman İbni Semüre! Kimseden yöneticilik görevi isteme! Zira bu görev sen istemeden verilirse, Allah yardımcın olur. Eğer sen istediğin için verilirse, Allah'tan yardım göremezsin."[298]

Peygamberimiz (s.a.v.), kendisine çok değer vermesine rağmen Ebu Zer-el Gıfari'nin de yöneticilik isteğini kabul etmemiş ve ona şu tavsiyede bulunmuştur:

"İki kişiye bile olsa sakın başkan olma!"

Ve Semure (r.a.) Peygamberimiz'in tavsiyesine uymuştur.

Mevki ve makam hırsına kapılanlar, tarihimizi bile yanlış yönlere saptırmak istemişlerdir.

Meşhur Tarihçi Bosna'lı Mehmed Halife, yazdığı "Tarih-i Gulmanî" adlı eserinde der ki:

298 Buhâri. Ahkâm: 5,6

"Kösem Sultana büyük zulüm yapıldı. O çok merhametli, güngörmüş, hayır-hasenât sahibi, cariyelerin yardımına koşan, evlenme vakti gelenlerin çeyizlerini düzen, halkına ve saray çalışanlarına pek çok ihsanda bulunan muhterem bir annedir.

Kösem Sultan hakkında yanlış bilgilerin kaynağı, makam hırsı ile tanınan Karaçelebizâde Abdülaziz Efendidir. Kendisinin şeyhülislam olmasına Murad Han ve Kösem Valide Sultan önlediği için iftiralara başvurmuştur."

İhtiras neler yaptırmamış ki!...

Peygamberimiz (s.a.v.) Hazret-i Ömer (r.a.)'e ve bazı arkadaşlarına Üveys el-Karâni'yi bazı özellikleriyle tanıtarak onun "Tabiîn neslinin en hayırlısı olduğunu" söylemiş, Allah katındaki üstün yerini belirtmiş, onu görürlerse duasını almalarını tavsiye buyurmuştu. Üveys Medine'ye gelince Hz. Ömer onu bulup duasını almıştı. Bu Allah adamı memleketine dönüp de Hz. Peygamber'in onun hakkındaki övgüsü herkes tarafından duyulunca, memleketini bırakıp meçhul bir diyarın yolunu tutmuş, kendisini tanımayan kimselerin arasına karışmıştı. Aynı durum Somuncu Baba'nın Bursa'yı terk etmesindeki temel sebep bu idi.

İnsan şöhret ve mal ihtirasıyla haramlara bile bulaşabilir. Bunun da sonucu pek fena olur. Bu ihtiras onları ateşe kadar sürükleyebilir.

Ebû Huzeyfe'nin (r.a.) âzâtlı kölesi Sâlim (r.a.) anlatıyor: Peygamber Efendimiz (s.a.v) "Kıyâmet günü, Tihâme dağları kadar sevapları olan topluluklar gelecek. Onlar Allah'ın huzuruna getirildiğinde, Allah Teâlâ onların sevaplarını heder (iptal) edecek ve onları cehenneme atacaktır." buyurdu.

Sâlim (r.a.): "Anam babam sana feda olsun, yâ Resûlallâh! Bu toplulukların kim olduğunu bize bildir, biz de bilelim. Seni hak peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, ben onlardan olmaktan korkuyorum." dedi.

Resûlallah (s.a.v.): "Ey Sâlim! Onlar namaz kılarlar ve oruç tutarlardı. Ancak kendilerine haramdan bir şey verildiği zaman hemen atılıp onu alırlardı. Bundan dolayı Allah onların amellerini kabul etmedi." buyurdu.

İmam-ı Gazâli, hemen her devirde mevki ve makam ihtirası ile bozulan âlimlerin durumlarını çok güzel ifade etmekten çekinmemiştir demiştir ki:

"Halkın, vatandaşın bozulmasının sebebi idarecilerin bozulmasıdır. İdarecilerin bozulmasının sebebi de âlimlerin bozulmasıdır. Dünya hırsı, âlimlerin ağzını dilsiz yaptı da sustular. Konuşsalar bile sözleri ile halleri birbirini tutmuyor. Bu yüzden de hiçbir tesiri olmuyor.

Sultanın bozuk oluşu, âlimlerin bozuk oluşunun sonucudur. Âlimlerin bozulmasının sebebi de mal, mülk, makam, mevki sevgisinin ağır basmasıdır."

Gazali sultanların ihtirasları yüzünden halkın felâketlere uğradıklarını, çok sıkıntılar çektiklerini devrin sultanının yüzüne karşı söylerken demiştir ki:

"Müslümanların boynu felâketlerden, sıkıntılardan kopmak üzeredir. Senin atlarının boyunları ise altın tokaların ağırlığından kopmak üzere!.."

İhtiras mahveder koca ülkeyi
İnsan hırs uğruna yıkar her şeyi.
Bencil, Haktanımaz, gözyaşı bakmaz
Yeter ki kendisi bulsun neşeyi

Gözleri bürürse mal-makam hırsı
Kimler durduracak o an arsızı.
Menfaat uğruna her şeyi yapar
Kararan vicdanı duymaz bir sızı.

Dünyada kötü kalpliler çokmuş. Bunlardan biri de gözünü dünya hırsı bürümüş bir oduncuymuş. Dağ köyünde yaşarmış bu adam. Yoksul köylülerin ormandan kesip getirdiği odunları yaz boyu düşük bedele satın alır, kışın kat kat fazla ücretle satarmış. Yıllarca bu haksız kazançla servetine servet eklemiş.

Günün birinde ambarına ateş düşmüş. Odunları yanmakla kalmamış, bütün eşyası da kül olmuş. Yangından arta kalan ateş parçalarının karşısında bağırıp çağırıyormuş:

"Bu bela nerden beni buldu?" Derken bir derviş gelmiş ve şöyle demiş:

"Bu yangın, yıllardır âhını aldığın mazlumların ağlamalarından çıktı."

Behlül Dâna ne güzel söylemiş:

"Hırsı bırak da, yorulma;
Geçimde tamaha kapılma...
Niçin malı cem edersin;
Kime topladın bilemezsin!..
Rızık vaktiyle ayrıldı;
Sû-i zan faydasız kaldı...
Her hırs sâhibi fakirdir;
Her kanaatkârsa zengin."

Makam ve mevki hırsı insanı her türlü fenalıklara ve zulme kadar götürebilir. Hırsa kapılan insana hakkaniyetle kadar veremez hale gelir.

Hükümdar Nuşirevan avda iken bir bahçe görür. Çocuktan su ister. Çocuk "Yanımızda su yok." der. Nuşirevan bunun üzerine "O zaman bir nar ver." deyince çocuk narı uzatır. Narın tadı Nuşirevan'ın o kadar hoşuna gider ki bahçeyi istimlak etmeye, almaya niyetlenir ve çocuktan bir nar daha ister. Çocuk bir nar daha verir. Fakat bunu tadı çok ekşidir. Nuşirevan hayret edip:

"Bu nar az evvelki ağaçtan değil mi?" diye sorar. Çocuk "Evet" der. Nuşirevan "O halde tadı nasıl değişti?" diye sorunca çocuk "Belki de hükümdarın niyeti değişmiştir." der. Bunun üzerine Nuşirevan bahçeye el koyma niyetinden vaz geçerek bir nar daha ister. Bu sonuncu nar ilkinde de tatlı çıkınca çocuğa tadının nasıl düzeldiğini sorar. Çocuk "Efendim galiba narlar padişahın niyeti düzelince düzeliyorlar." cevabını verir.

Adamın biri bir tarlakuşu avlamış idi. Kuş ona:

"Beni tuttun ya, ne yapacaksın" dedi. Adam:

"Kesip yiyeceğim" dedi. Kuş:

"Ben semiz değilim; ne etim var ne budum. Ne seni doyururum ne de derdine derman olurum. Gel beni sal, ben de sana üç şey öğreteyim ki beni yemenden senin için daha hayırlıdır. Ama birini elinde iken, diğerini ağacın dalına konduğumda, sonuncusunu da yükseldiğimde söylerim" dedi.

Adam "Peki, söyle bakalım" dedi. Kuş uçtu, ağacın dalına kondu ve ikinci nasihatini söyledi:

"Olmayacak şeylere inanıp bel bağlama." Sonra iyice yükseldi ve adama:

"Ey âdemoğlu! Yazık sana, eğer beni kesse idin içimde 90 gr. ağırlığında inci bulurdun" dedi. Adam iyice hayıflanıp dövünmeye başladı. Sonra kuşa:

"Peki üçüncü nasihatini söyle" dedi. Kuş:

"Sen ilk ikisini dinlemedin ki, diğerini söyleyeyim. Sana elinden kaçırdığın şeye fazla üzülme dedim, üzüldün. Olmayacak işe inanma dedim, inandı. Benim içimde nasıl 90 gr. inci olur ki bütün tüyüm, et ve kemiğim o kadar gelmez." dedi.

İnsanlardaki fenalıkların çoğu hırslarından ileri gelmektedir. Dedikodu, gıybet ve hased gibi fena huylar hep hırsın neticesidir.

Hased, Müslüman kardeşini kıskanmak, çekememek, ondaki nimetlerden dolayı sıkıntı ve huzursuzluk içinde olup o nimetlerin yok olmasını ve kendisine geçmesini istemektir.

Hadis-i şeriflerde, hasedin kötü bir huy olduğu, amellerin sevabını yok ettiği bildirilmiş. Müslümanlara bu kötü huydan uzak durmaları emredilmiştir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Ashabım! Birbirinize buğz (düşmanlık) etmeyiniz, birbirinize hased etmeyiniz, birbirinizden yüz çevirip ayrılmayınız. Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle kardeş olunuz. Bir Müslüman'ın din kardeşine üç günden fazla küskün durması helâl değildir."

"Hased, ateşin odunu yediği gibi iyi amelleri yer bitirir. Sadaka ise suyun ateşi söndürdüğü gibi günahları söndürür."

Hikmet sahibi bir zat şöyle dedi:

Hasedden sakının. Zira hased, gökte ve yerde Allah-u Teâlâ'ya karşı ilk işlenen günahtır.

Semada işlenen ilk günah olması şöyledir. İblis Hz. Âdem (a.s)'a secde etmekten yüz çevirip: 'Beni ateşten yarattın, onu ise topraktan yarattın' deyip hased etmiştir. Bundan dolayı Allah-u Teâlâ ona lanet etmiş ve cennetten çıkmıştır.

Yeryüzünde işlenen ilk günah Maide sûresinin 27. âyetinde beyan buyurulmuştur ve şöyledir:

Âdem (a.s.)'ın oğlu Kâbil, kendisinin Allah-u Teâlâ'ya takdim ettiği kurbanın kabul edilmeyip kardeşi Hâbil'in kurbanının kabul olunması üzerine kardeşine hased etmiş ve hasedinden kardeşi Hâbil'i öldürmüştür.

Üç kişinin duası kabul olunmaz. Haram yiyenin, çok gıybet edenin ve kalbinde Müslüman kardeşine kin ve hased bulanın.

Hased eden insan hırsının kurbanıdır. Görünürde kıskandığı din kardeşidir. Ama o aslında Allah'ın takdirine isyan etmektedir. Allah Teâlâ'nın verdiği nimete göz dikmekle, taksimatına razı olmadığını göstermektedir.

Fahreddin Râzî şöyle diyor:

İblis, ilahlık iddia ettiğinde Firavunun kapısına geldi, kapıyı çaldı. Şeytan:

"Ben İblis'im. Ama sen ilah olsaydın, kapıda kimin olduğunu bilirdin." dedi. Bunun üzerine Firavun dedi ki:

"Gir ey mel'ûn. Yeryüzünde senden ve benden daha şerli bir kimseyi biliyor musun?" İblis:

"Evet, haset eden. Çünkü benim bir dostum vardı, dâvet ettiğim her şerre gelirdi. Ona, 'Benim üzerimde hakkın vardır, benden bir ihtiyacını iste,' dedim. 'Komşumun bir ineği var, onu öldür.' dedi. Dedim ki: 'Buna gücüm yetmez. İstersen onun yerine sana on tane inek vereyim!' 'Hayır,' dedi. 'Ben ancak onun ineğini öldürmeni istiyorum.' Anladım ki, hased eden benden de senden de daha şerlidir."

İnsan daima iyi fikirler beslemelidir. İnsanlara karşı hoşgörülü olmalı. Peşin hüküm verilmemelidir. Kimseye karşı da hırs içinde olmamalıdır.

İhtiraslı insanların hallerine acımak gerekir. Onlar zavallılardır. İhtirasları sebebiyle insanlara karşı haset edip kendi kendilerine zarar verirler.

Şair ne güzel söylemiş:

"Hasûdün hilesine sabret
Zira senin bu sabrın onu öldürür
Nasıl ki ateş, yiyecek bir şey bulamazsa
Kendi kendini yer, bitirir."

DİLİN ÂFETLERİ

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ اِلاَّ لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ ۞

"İnsan hiçbir söz söylemez ki yanında gözetleyen, dediklerini zapt eden (bir melek hazır bulunmasın."[299]

Her insanın sağında ve solunda bulunan melekler vardır. "Kirâmen kâtibin" denilen o şerefli melekler insanın her sözünü yazarlar. İniltisine, fısıldamasına varıncaya kadar hepsini kayıt altına alırlar. Bunlar, mahşer gününde ortaya dökülür. İnsanın her söyledikleri, konuştukları hatta kendi kendine mırıldandıkları bile ortaya serilerek her bir cümlesinden hesap sorulur.

Bunun içindir ki boş konuşmaktan, çirkin ve haram sözlerden sakınıp sükût etmekte fayda vardır. Zaten insanın başına ne gelirse hep dilin şerrinden gelmektedir.

Vaktinde bir hükümdarın yanında dört veziri bulunuyormuş. Hükümdar onlara: "Her biriniz ilim ve irfanla nam kazanmış adamlardansınız. Şimdi bana ebedi ahlâkın temeli olacak olan kısa sözler söyleyiniz" demiş. Birinci vezir: "İnsan için en lazım olan şey haddini bilmesidir"

299 Kaf sûresi: 18

dedikten sonra ikinci vezir: "Hayatın rahatı sükûtla ve sözü yerinde söylemekle kazanılır" demiş. Üçüncü vezir: "İnsan için en doğru şey, bilmediği hakkında söze karışmamaktır" demiş. Dördüncü vezir ise: "Sultanım, en iyisi ilâhî iradeye teslimiyettir" demiş.

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurur:

اَكْثَرُ خَطَاءِ بْنِ آدَمَ فِى لِسَانِهِ ۞

"Âdemoğlunun en çok hatası dilindendir."[300]

اَلصُّمْتُ زَيْنٌ لِلْعَالِمِ وَسَتْرُ الْجَاهِلِ ۞

"Sükût etmek, âlimi süsler, cahilin de ayıbını örter."[301]

لاَ يَبْلُغُ الْعَبْدُ حَقِيقَةَ الْاِيمَانِ حَتَّى يَخْزُنَ لِسَانَهُ ۞

"Kul, dilini muhafaza edemediği müddetçe gerçek imana ulaşamaz."[302]

Dilini korumasını bilen insan, konuşmadığı, sükût ettiği müddetçe ibadet sevabı kazanmakta, sadaka mükâfatına nâil olmaktadır. İnsan faydasız konuşmamalıdır.

Konuşmak çok güzel bir nimettir. Anlamlı ve güzel konuşmak ise bir meziyet ve bir hünerdir. Öyle konuşmalar vardır ki fitne uyandırmaktan başka hiçbir işe yaramaz.

Bilmeden konuşmak ne kadar cahilâne bir hareket ise düşünmeden konuşmak da o kadar gülünç bir davranıştır.

300 Câmi-us Sağir: 1/46
301 Câmi-us Sağir: 2/42
302 Câmi-us Sağir: 2/177

Sözün nereye varacağı, kimi kıracağı, ne fayda sağlayacağı veya ne zarar vereceği hesaplanmadan konuşmak insanı küçültür. Bundan dolayı Yunus Emre:

"Söz ola kese savaşı
Söz ola kestire başı.
Söz ola oğulu aşı
Yağ ile bal ede bir söz." demiştir.

Konuşmalarda zaman ve zemin çok önem taşır. Yerli yerinde konuşmak için Atalarımız "Taşı gediğine koymak" tabirini kullanır.

Atasözlerimiz bu konuda konuşmalarımıza ışık tutar. "Asılmış adamın evinde ipten bahsedilmez." İnsanın derdini derinleştirecek, yarasını deşecek konuşmalardan sakınmak gerekir. İnsanlara daima ümit verecek, cesaret kazandıracak sözler konuşulmalıdır. Ümit kırıcı konuşmalar, insanların maneviyatını kıracak sözler çok zararlıdır. Teşvik edici, ümit verici konuşmalar ise insana azim ve cesaret vermektedir.

"Söz bilirsen söyle ibret alsınlar
Söz bilmezsen sükût eyle insan sansınlar."

Bu ne güzel bir tavsiyedir.

İnsan konuşmaya mecbur değildir. Bildiği bir konu varsa konuşur, yoksa susar. Konuştuğu faydalı olacaksa konuşmalı. Faydasız konuşmalara malayani denir. Boş sözler, fayda vermeyen gevezelikler hep malayani sayılır ve insanın çenesini yormaktan, dinleyenlerin de kulaklarını tırmalamaktan öteye geçemezler. Böyle olmaktansa, gülünç duruma düşmektense susmayı tercih etmek en doğru davranıştır.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu:

اَفْضَلُ الصَّدَقَةِ حِفْظُ اللِّسَانِ ۞

"Sadakanın en faziletlisi, dilini muhafaza edip korumaktır."[303]

اَكْثَرُ خَطَايَا بَنِى آدَمَ مِنْ لِسَانِهِ ۞

"İnsanoğlunun başına gelen günahların çoğu dilindendir."[304]

اَلصُّمْتُ اَرْفَعُ الْعِبَادَاتِ ۞

"Boş konuşmayı bırakmak, ibadetten daha faziletlidir."[305]

مِنْ حُسْنِ اِسْلاَمِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَالاَ يَعْنِيهِ ۞

"Lüzumsuz sözleri terk etmek insanın İslamiyet'teki güzelliğidir."[306]

Boş konuşanlar çok şey kaybederler. Hiçbir kazançları da olmaz.

Ebu Bekir Verrak Hazretleri bir sohbetinde:

"Sabahları kalkınca insanlara bakarım; kimin helâl, kimin haram yediğini anlarım!" buyurdu. Sordular:

"Efendim! Bunu nasıl anlıyorsunuz?"

303 Câmi-us Sağir: 1/43
304 Câmi-us Sağir: 1/46
305 Câmi-us Sağir: 2/42
306 Mahtarül Ehadis: 143

Şöyle izah etti Hak dostu:

"Her kim sabahleyin kalkar kalkmaz dilini boş laf, gıybet ve sövüp saymakla meşgul ederse, bilirim ki hâl, yediği haram gıdadan kaynaklanmaktadır. Her kim de sabahleyin kalktığında dilini Allah Teâlâ'nın zikri, kelime-i tevhid ve istiğfarla meşgul ederse, onun aldığı gıda da helâl yoldadır. Çünkü helâl de haram da, sahip oldukları özelliklere göre insanların fiillerine yansırlar."

Bilhassa dedikodu yapmak, boş yere medhü senalarda bulunmak gibi günah olan davranışlar, o insanın cehaletini ortaya koymaktadır.

Olgun insan diline sahip olur. Fayda getirmeyecek sözleri söylemediği gibi, kendisine faydası olmayan konuşmaları dahi dinlemez. Bilhassa iki kişi arasında geçen sıralar, aile mahremiyeti gibi mevzular hiçbir zaman ortaya dökülmemelidir.

Salihlerden birinin hanımıyla arası açıktı. Kadında sevmediği haller vardı, düzelmiyordu. Bu da onu üzüyordu. Tanıdıkları kendisine, kadının durumunu sorduklarında:

"Bu erkeğe nikâhı altındaki hanımı hakkında hayırdan başka bir şey söylemesi uygun değildir" diyerek, aile sırrının kimseye açmıyordu.

Sonunda bu kadını boşadı. Ona, niçin boşadığı sorulduğunda, şu cevabı verdi:

"O benden ayrılmış bir kadındır; benin nikâhım ve sorumluluğum altında değildir. Bu durumda olan biri hakkında ben nasıl bir şey söylerim!"

İmam Sühreverdî (k.s), bu ahlâkı şöyle özetler:

"Bu ahlâk, kullarının kötülüklerini örtüp iyi hallerini gösteren Yüce Allah'ın ahlâkı ile ahlâklanmaktır."

Görüldüğü gibi dînîmizde her şey bir edep dairesi içindedir. Anlaşmamanın ve ayrılmanın dahi edebi vardır.

Ölen birinin aleyhinde bulunmak veya yanında olmayan kişinin durumlarından bahsetmek insanlığa hiç yakışmaz.

Ölen kişi Allah Teâlâ'nın rahmetine kavuşmuştur. Onun aleyhinde bulunmak konuşana hiçbir şey kazandırmadığı gibi çok şey kaybına da sebep oldu.

Hadis-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Müslümanlardan dilinizi çekin. Onlardan biri öldüğünde hakkında hayır konuşun."[307]

Mü'min dedikodudan, gıybetten son derece sakınır. Koğuculuk gibi fena bir alışkınlığı olmaz. Bu tür davranışlar dînîn çirkin gördükleridir. Bunlar felâket getirir.

Hz. Musa (a.s.) zamanında halk büyük bir kıtlık çeker. Hz. Musa (a.s.), İsrail oğullarıyla birlikte üç gün yağmur duasına çıkar. Ancak, duaları kabul olunmaz. Yüce Allah, Hz. Musa (a.s.)'ya:

"İçinizde laf taşıyan, koğuculuk yapan biri varken duanız nasıl kabul edilsin?" diye vahyeder.

Bunun üzerine Hz. Musa (a.s.):

"Ey Rabbim! Kim o söz getirip götüren? Onu öğrenelim ki, aramızdan çıkarıp atalım" der. Yüce Allah, Hz. Musa'ya vahyederek:

307 Câmi-us Sağir: 1/33

"Sizi kovucuktan men ederken kendim koğuculuk yapacağım öyle mi?" diye buyurur. Bunun üzerine Hz. Musa (a.s.), İsrailoğullarına:

"Hepiniz birlikte koğuculuktan dönmek için Yüce Allah'a yönelin ve O'na tevbe edin" dedi. Hepsi birden tevbe ettiler. Allah da onlara yağmur gönderdi.

Konuşmalarda dikkat edilmesi gereken kurallar vardır:

1. Konuşurken el, baş, göz ve kaşla işaretler yapmamalıdır.

2. Kimseyi taklit etmeye kalkışmamalıdır.

3. Çirkin ve küfürlü sözlerden, kaba mizahtan, soğuk şakadan kaçınmalıdır. Zira bunlar insanda mertliğinin düşmesine, kin ve düşmanlığın meydana gelmesine sebep olur.

4. Bir zaruret olmadan münazara ve münakaşa etmemelidir.

5. Hususiyle gayesi doğruyu bulmak olmayan inat ve mücadeleci kişiler ile münakaşa ve mücadeleye girilmemeli, girdiğinde ölçülü olmalı, doğruyu söylemeli ve hak hangi tarafta ise o tarafa dönmeyi bilmelidir.

6. Bir kimseden bir fayda elde ederse ve işitirse, onu söylemeli, icabında teşekkür etmelidir.

7. İnce ve zor meseleleri, anlamaktan âciz olanlara söylenmemelidir. "İnsanlara anlayabilecekleri şekilde söz söyleyiniz" düsturuna uyulmalıdır.

8. Konuşmalarda güzel ifadeler kullanmalıdır.

9. Yanlış anlaşılacak sözlerden kaçınmalıdır.

10. Kendinden büyük ve saygı göstermesi lazım olan kimselerle konuşurken "Sen" demeyip, "Siz" diye hitap etmelidir.

11. Emsal ve akranı ile de hoş ve tatlı bir şekilde konuşmalı.

12. Fazla alçak gönüllük gösterip de kendini küçük düşürecek şekilde söz söylememelidir.

13. İnsan çekiştirmek, yalan söylemek ve iftira etmekten kaçınmalı, insanı küçük düşürecek sözler söylememeli ve dinlememeli, bu şekilde konuşanlarla bir arada bulunmamalıdır.

14. Konuşurken söz arasında: "anladın mı, dinledin mi, bana bak, beni dinle, anlaşıldı mı?" Ve benzeri sözlerden kaçınmalıdır.

15. Başkasına bir şey sorulduğunda kendisi bilse bile cevap vermek için ileri atılmamalıdır. Eğer o kimse cevap vermezse, sorulanı mahcup etmeden güzellikle ve terbiye hudutlarını aşmadan cevap vermelidir.

16. Kendisinin de içinde olduğu bir topluluğa bir şey sorsalar ileri atılıp cevap vermemeli. Bir kimse cevap vermeye çalışsa, kendi cevabı da ondan güzel olsa bile sabretmelidir. Cevap veren kimse sözünü bitirdikten sonra, kendisi edebini koruyarak görüşünü söylemelidir. Kendi cevabından sonra bir başka cevap verilirse kızmamalı, bu cevap kendininkinden daha güzelse onu insafla karşılamalı, hatta bunu söylemelidir.

17. Bir kimse konuşurken sözünü bitirmeden kendisi söze başlamamalıdır.

18. Başkası konuşurken söze karışan kimseden daha cahil kimse yoktur.

19. Konuşurken dinleyeni mahcup etmemelidir.

20. Herkesin bildiği bir şey gibi anlatmamalıdır.

21. Kendi bildiği bir şey anlatılırsa anlatanı utandırmamak için kendisi onu bilmiyormuş gibi dinlemeli.

22. Konuşanı ciddi dinlemelidir. Gelişi güzel gülmemelidir. Ölüye de diriye de saygılı olmalıdır.

Ashâb-ı Kiram'da Abdullah bin Mesud hazretleri, cenazeyi takip eden bir kimsenin güldüğünü görmüş. Ve ona şöyle söylemiştir:

"Yazık sana ki, sen cenazede gülüyorsun. Bu hatayı sende gördüğüm için bundan sonra seninle ebedi konuşmam."[308]

23. Kimseye lânet etmemelidir.

Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz, müminleri lanet okumaktan men edip buyurdular ki: "Kim bir mümine lanet ederse, onu öldürmüş gibi olur."

"Kim bir mü'mine küfür isnat eder, kâfir derse, onu öldürmüş gibidir."

"Lanet edenler kıyamet gününde de ne şehitlik derecesini elde ederler. Ne de şefaatçi olurlar."

"Kâmil bir mümine lanet edicilik yakışmaz."

"Allah'ın laneti, Allah'ın gazabı ile cehennem ile bir birinize lanet etmeyin. (Yani Allah'ın gazabı üzerine olsun! Yerin cehennemde olsun! Demeyin)"

308 Halebi kebir: 594

Ashâb-ı Kirâm, Rasûlullah (s.a.v.)'den müşriklere beddua etmesini istemişlerdi. Peygamber Efendimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

"Ben, lanet edici olarak gönderilmedim. Ben, ancak (âlemlere) rahmet olarak gönderildim."

Peygamberimiz zamanında, rüzgâr bir adamın elbisesini uçurdu. Adam rüzgâra lanet etti. Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.): "Rüzgâra lanet etme! Zira o bir vazife ile memurdur. Her kim, layık olmadığı halde bir şeye lanet ederse, bu lanet kendisine döner," buyurdu.

Ebu'd-Derdâ (r.a.)'ın rivayet ettiği bir hadîs-i şerifte Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurdular:

"Kul bir şeye lanet ettiği vakit, bu lanet göğe yükselir, yükselince de göğün kapıları kendisine kapanır. Sonra bu lanet yeryüzüne iner. Yeryüzünün de bütün kapıları kendisine kapanır. Bundan sonra sağa döner, sola döner, çıkar yol bulamayınca, (sonunda) lanet edilmiş olan kimseye döner. Bu kimse buna lâyık ise, iş tamamdır; değilse, lanet edenin kendisine döner."

24. Sözü fazla uzatmamalıdır. Haddinden fazla konuşan çok zarar görür.

Müzebbid, nüktedan bir adam indi. Bir bedevî ile yemek yerken Bedeviye:

"Baban nasıl öldü?" diye sordu. Bedevî babasının ölümünü uzun uzun anlatırken Müzebbid de yemeğe devam ediyordu. Bedevî bunu fark edince:

"Senin baban nasıl öldü?" diye sordu. Müzebbid:

"Aniden" dedi ve yemeye devam etti.

25. Kaba sözlerden kaçınmalıdır. Kimsenin kaba söz dinlemeye tahammülü yoktur.

Hikmet ehli bir zata "İnsan ağır yükü kaldırabiliyor da kaba bir şahsın hakaret ve sözlerine neden tahammül edemiyor?" demişlerdir.

"Ağır yükü kaldırmakta beden ile ruh müşterek oldukları halde kaba adama tahammülde ruh yalnız ve yardımsız kalıyor." Cevabını vermiş.

26. Konuşurken hikmet verecek sözler söylenmelidir.

Halife Harun Raşid (r.h.), Kadı Ebû Yûsuf (r.h.)'a: "Fâlûzec tatlısı ile Levzînec tatlısı hakkında ne dersin, hangisi daha güzel?" dedi. Ebû Yusuf (r.h.): "Ey mü'minlerin emîri! Ben yanımda olmayan davalı hakkında gıyabî hüküm vermem." dedi.

Harun Reşid, bu tatlıların ikisinin de hazırlanıp getirilmesini emretti. Tatlılar getirilince, Ebû Yusuf (r.h.) bir lokma ondan, bir lokma diğerinden yemeye başladı. Yarısına gelince şöyle dedi:

"Ey mü'minlerin emîri! Bunlardan daha mücadeleci iki hasım görmedim. Ne zaman birinin lehine hüküm vermeye kalksam diğeri delilini gönderiyor." dedi.

27. Daima yapıcı ve olumlu sözler söylemeli, kin ve hırstan sakınılmalıdır.

Bir padişah bir masumun öldürülmesini emretmiş. Zavallı canından ümidi kesince kendi diliyle padişaha sövmeye, hakkında fena sözler söylemeye başlamış. Çünkü hükema:

"Her kim canından el yursa gönlünde olanı söyler." demişler.

[Zaruret vaktinde kaçmaya imkân kalmayınca el keskin kılıcın ucunu tutar. Mağlûp kedi köpeğe hücum ettiği gibi insan da ye'se düşünce ağzına geleni söyler.]

Padişah, esirin söylediğini görünce sormuş:

"Bu ne söylüyor?"

İyi huylu vezirlerden birisi: "Cennet, öfkesini tutanlar, suçlunun suçundan geçenler için hazırlanmıştır." demiş. Bu söz üzerine padişah acımış; onun kanının sevdasından vazgeçmiş. (affetmiş).[309]

Birinci vezirin zıddı başka bir vezir, işe karışmış ve:

"Bizim gibilere padişah huzurunda yalan söylemek yakışmaz. Padişahım, o size sövdü, fena sözler söyledi." demiş.

Bu ikinci vezirin sözünden padişahın canı sıkılmış ve: "Bana onun yalanını senin doğru sözünden daha makbul geldi, demiş, çünkü onun sözü iyiliğe müteveccih idi; seninki ise kötülüğe mebnidir."

Hükema: "İş bitiren yalan; fitne koparan doğrudan iyidir." demişler.

Her kim ki padişah onun sözünü dinler; dediğini yaparsa o adam iyilikten başka bir şey söylemesin. Söyleyecek olursa ona yazıklar olsun.

Feridun sofasının (salonunun) duvarında şu mazmunda beyitler yazılmıştı:

"Kardeş, dünya kimseye kalmaz. Gönlünü cihanı yaratan Tanrıya bağla, işte o kadar. Dünya mülküne itimat etme. Çünkü dünya senin gibi çok kimseyi beslemiş;

309 Âl-i İmran sûresi: 134

sonunda öldürmüştür. Mademki pâk olan can çıkıp gidecektir, ha taht üzerinde ölmüşsün, ha toprak üzerinde…"[310]

28. İnsanların sevineceği şekilde konuşmalıdır. İnsanları öfkelendirecek konulardan bahsedilmemelidir.

Vaktiyle adamın biri, pek daralmış ve çaresiz kalıp evin bir eşyasını satmak üzere sırtına yüklenip pazara götürürken, yolda, tebdil-i kıyafetle şehri dolaşmaya çıkan valiye rast gelmiş. Vali, adamın haline acıyarak:

"Sana para mı, bir merkep veya birkaç koyun mu, yoksa bir bağ mı vereyim? Hangisini istersin," demiş.

Adam:

"Efendim! Sayenizde paraları kemere kor, merkebe biner, koyunları önüme katar, bağa gider, sağlığınıza dua ederim," demiş.

Bu söz valinin çok hoşuna gitmiş ve saydığı şeylerin hepsini vermiş.

29. Her söze cevap vermeye kalkışmamalıdır. Çünkü cahile verilecek en güzel cevap sükût etmektir.

Hikmet ehli bir zâta: "Kötü ahlâklıların sözleri insana ağır geliyor da şiddetle karşılık vermek icap ediyor. Bu hususta nasıl hareket etmeli?" dediler:

"Bu edeplinin bir edepsizle karşılıklı konuşması lâyık değildir. Hiç ayık bir kişi, sarhoşla söyleşmek ister mi?" demiştir.

30. Ciddi meclislerde ciddi ve anlamlı konuşmalıdır. Ciddi konuların yanında şakaya yer verilmemelidir.

310 Gülistan: 326

31. Ezan, Kur'an ve hutbe okunurken asla konuşmamalıdır. Hutbe esnasında konuşana "sus" diyenin bile Cuma sevabından mahrum kalacağını Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz haber vermiştir.

32. Bir kişinin yanında iki kişi birbiri ile gizlice veya anlamayacağı bir dil ile konuşmamalıdır.

İnsanın değeri, konuşmasından hemen belli olur. Konuşması insanı ele verir. Akıllı olup olmadığını lisanı belli eder.

Diyojen'e sormuşlar:

"Bir adamın akıllı olduğunu nereden anlarız?" "Konuşmasından" demiş, "Peki adam hiç konuşmazsa?" demişler, "O kadar akıllı olana henüz rastlamadım!" diye cevap vermiş.

33. Cahillere karşı cevap olarak susmayı tercih etmek:

İnsanların seviyelerine göre konuşmak esas olduğuna göre cahil kimselere de cevap vermek yerine sükût etmek bazen daha faydalı olur.

Bazen de onun sorusuna başka türlü cevap verilebilir. Verilen cevaptan hoşlanmayacak olanlara da ayrı bir metot uygulamak yerinde olur.

Büyüklerimiz "Cahile verilecek cevap susmaktır." derler. Çünkü cahilin anlayış seviyesi düşüktür. Sözün değerini kavrayamadığı için ona karşı cevap vermekten, susmak daha iyidir.

Bazen verilen cevaplar sorunun tam karşılığı da olmaz. Soranın durumuna göre cevap da farklı verilir:

İbn-i Abbas (r.a.) hazretlerine sormuşlar.

"Sen mi büyüksün yoksa Peygamberimiz mi?"

Soran yaş yönünden bu soruyu sormuş olabilir. Ama soru şekli biraz usule aykırı. İbn-i Abbas (r.a.) ona şu cevabı verir:

"Resûl-ü Ekrem benden büyüktür. Ben ise ondan yaşlıyım."

Ne güzel edep, ne güzel cevap.

Bir Cuma vaazımdan sonra camiden çıkarken yaşlı bir zat yanıma yaklaşıp:

"Vaazın iyi de, bu ne?" diyerek kravatımı gösterdi.

Bu yaşlı zata ne diyeyim? Belli ki kravatı uygun görmemiş. Ben de onu kırmamak için gözümdeki gözlüğü çıkardım ve kravatımla silmeye başladım. Ve dedim ki:

"Bu mu? Bak işte bu işe yarıyor da onun için takıyorum."

Muhatabına göre cevap... Yaşlı adam hiçbir şey diyemeden gülerek yanımdan ayrıldı.

Konuşmanın da âdâbları vardır.

• Çok konuşmaktan kaçınmak lazımdır. Çünkü çok söz zihin hafifliğine ve akıl bozukluğuna alamettir, sevgiyi azaltır.

• Çok konuşmak beyin yorgunluğuna sebep olur. Dost ve arkadaşlar yanında hoş karşılanmaz, sohbetten usanırlar ve anlatılanlardan rahatsız olurlar.

• Bir toplulukta başkalarına konuşma fırsatı vermemek çok kötü bir davranıştır. Ne kadar kısa konuşulursa o kadar edebe uygun olur.

• Sözün en hayırlısı az olanı ve meramı ifade edendir.

• Çok konuşanın başına iki bela gelir: Kendisinin küçülmesi, dinleyicilerin usanması.

• Allah-u Teâlâ kulağı iki, ağzı bir yaratmıştır ki dinlemenin ve susmanın hikmetini dile getirir.

• Akıl tam olunca söz kısa olur.

• Bilhassa latife ve nadir sözlerde bir defa söylediği sözü tekrar etmekten kaçınılmalıdır. Aksi halde zevki kaçar.

• Bir meseleyi haddinden fazla tekrarlamak dinleyenleri usandırır.

İbrahim en-Nehaî (r.h.) şöyle buyurdu:

"Bir adam yanında bulunan insanları güldürmek için bir söz söylerde, bu söylediğine Allah-u Teâlâ gazap ederse, Allah-u Teâlâ'nın gazabı o adama isabet ettiği gibi etrafındakilere de eder. Bir adam da Allah-u Teâlâ'nın razı olacağı bir söz söylerse, Allah-u Teâlâ'nın rahmeti o kimseye isabet ettiği gibi etrafındakilere de eder."

İnsan her konuştuğu konudan, cümlesinden de hecesinden de Allah'a hesap verecektir.

Şair Derviş Dihekî, bir gün Molla Câmi Hazretlerinin huzurunda, kendini medhedip: "Hüsrev'e şöyle cevap verdim. Kemâl'e böyle cevap verdim. Zahir'e şöyle nazire söyledim, Selman'a böyle nazire söyledim ve şairlere de şöyle cevaplar verdim." diye övününce Molla Câmi Hazretleri buyurdular:

"Derviş Dihekî, bunlara bugün bu cevabı vermişsin amma, Allah'a yarın ne cevap vereceksin? Onu söyle."

Önemli olanı da bu ya!..

Allah dostları dilleri konusunda çok hassa idiler. Onlar asla çirkin söz söylemezlerdi. Ağızlarından hata ile bir söz çıkacak olsa hemen tevbe edip onun yerine güzel sözler konuşurlardı. Ve hep dile sahip olmayı tavsiye buyururlardı.

Vehbî şöyle nasihat etmiştir:

"Boşboğazlık ile açma diheni

Lîk âdâbıyla söyle sözünü.

Eyle evvel sözüne endişe

Sonra düşmeyesin teşvişe."

Mahşerde her söz her kelime insanın karşısına gelecektir. Her şey o gün açığa çıkacaktır.

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

"O gün siz huzura alınırsınız. Hiçbir şeyiniz gizli kalmaz."[311]

Mevlâna ne güzel söylemiş:

"Anlamaz olgun adamdan, ham adam

Söz hem az hem öz gerektir vesselâm."

İmam-ı Şafi de şöyle söylemiş:

"Konuşmayı susma ile, ilmi de düşünme ile destekleyiniz."

Dilin nezih kalmasının yolları şunlardır:

1. Ağzından çıkanın sonunu düşünerek konuşmak. Sözün nereye varacağını hesap ederek söylemek.

2. Dünya ve ahirete faydası olmayan sözleri söylememek

3. Sözleriyle gönül kırmamalı.

311 Hakka sûresi: 18.

4. Musibet ve felaket getirecek şeyi söylememek. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

"Belâ söze bağlıdır."[312]

Olumsuz konuşmamalıdır. Daima olumlu cümleler kullanmalı.

5. Övgü ve yermede aşırı gitmemek.

6. Büyüklerin yanında yüksek sesle konuşmamak.

7. İnsanın makamına ve şahsiyetine göre söz söylemek.

8. Boşboğazlık ve gevezelik etmemek.

9. Ağız bükerek konuşmamak.

10. Karşısındaki muhatabını küçük düşürecek şekilde konuşmamak.

11. Kaba sözlerden sakınmak.

12. Gıybet ve dedikodu etmemek.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Mirâca çıkarıldığım gece bir topluluğa rastladım. Sağlarından sollarından etleri kesiliyor, sonra da kendilerine yediriliyordu. Kendilerine 'Kardeşlerinizin etini yediğiniz gibi etlerinizi yiyiniz.' dediler. Ben 'Yâ Cebrâil! Bunlar kimlerdir?' diye sordum. Cebrâil (a.s.) 'Bunlar senin ümmetinden, insanların ayıp ve kusurlarını arayan, onları başkalarına söyleyen; gıybet edenlerdir.' dedi."

"Kıyâmet günü kula amel defteri verilir. Orada, kendisine ait olmayan sevaplar görür. O kul 'Yâ Rabbi! Bu sevaplar bana nereden geldi.' diye sorar. Allah-u Teâlâ 'Bunlar, sen farkında olmadan, insanların senin gıybetini yapmalarına karşılıktır.' buyurur."

312 Keşf-ül Hafa: 1/926.

"Dört şey vardır ki oruç, abdest ve diğer amellerin sevabını yok eder. Bunlar gıybet etmek, yalan söylemek, koğuculuk yapmak ve bakılması helal olmayan kadınlara bakmak."

Hz. İsâ bin Meryem (a.s.) ashâbına dedi ki:

"Siz avret yerinin bir kısmı rüzgârdan açılmış bir adam görseniz onun üzerini örter miydiniz?" Onlar da:

"Evet, örterdik," dediler.

"Hâlbuki siz avret mahallinin kalan kısmını da açıyorsunuz" deyince:

"Sübhânallâh, nasıl olur da kalan yerini açarız?" dediler. İsâ (a.s.) şöyle buyurdu:

"Yanınızda bir kimsenin bahsedildiği zaman hemen onda olan kötü şeyleri söylemiyor musunuz? İşte siz avret mahallindeki kalan örtüyü açıyorsunuz."

Hasan-ı Basrî Hazretlerine bir adam gelip:

"Falan kimse senin gıybetini yapıyor." demiş. Hasan-ı Basrî Hazretleri de ona bir tabak hurma gönderip şöyle demiş:

"Duydum ki sen sevaplarını bana hediye etmişsin. Buna karşılık ben de sana hediye gönderiyorum. Ancak benim hediyem, senin hediyenin tam karşılığı olmadığı için beni mâzur gör."

Doğruyu söyle de yalandan sakın
Tatlı sözlerinle dilin nurlansın.
Yardımsever olup etrafa bakın
Fakir sevindiren elin nurlansın.

İyi niyet besle hoşgörülü ol
Cennete götüren budur, güzel yol.
Sevgi dolu gönlün mükâfatı bol
Mü'minleri sev ki kalbin nurlansın.

Yusuf Has Hacip der ki:

"Aklın güzelliği dil ile, dilin güzelliği söz ile, kişinin güzelliği yüz ile yüzün güzelliği göz ile belli olur."

İnsan konuşunca aklının derecesi meydana çıkar. Konuştuğu konular, kullandığı cümleler o kişinin aklının nasıl olduğunu anlatmaya kâfidir.

Rasûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

"Sözü hoş söyle. Selâmı açıktan ver. Akrabanı yokla. Ve herkes uyurken namaz kıl ki o zaman selâmla ve selametle Cennete gir!"[313]

313 Râmuz el-Ehadis: 72.

ÖLÇÜLÜ DAVRANMAK

قُلْ هَلْ اُنَبِّئُكُمْ بِالاَخْسَرِينَ اَعْمَالاً ۞ اَلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ اَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ۞

"Der ki:

- Size, yaptıkları işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildireyim mi? Bunlar, iyi iş yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir."[314]

İyi iş yapıyor zannedenler, ellerindeki ölçünün yanlışlığı sebebiyle hep ziyan eder. Onlar büyük bir yanılgı içindedirler. Onların bu yanılmaları da şu sebeplerdir:

1. Aşırı sevgi ve nefret

2. Zanna göre hareket

3. Aklına göre kıyas

4. Kendi fikrini doğru görmek. Kimsenin fikrine itibar etmemek. Bu gibilere sabit fikirli denir.

Elde din terazisi, şeriat ölçüsü olmayınca insan yaptıklarının hep iyi olduğunun zanneder. Her, insanın

314 Kehf sûresi: 103-104

kendine has ayrı bir ölçüsü vardır. Karşısındakini ve olayları o ölçü ile karşılaştırır. Bu yüzden de yanılır, tam isabet sağlayamaz.

Bir gün Nasreddin Hoca arkadaşıyla göl kıyısında sohbet ederlerken arkadaşları sormuşlar:

"Hocam! Sence bu gölde kaç kova su vardır?"

"Kovasına göre" demiş Hoca Efendi. Arkadaşları:

"Nasıl yani?" deyince hoca:

"Bu göl büyüklüğünde bir kova bulabilirseniz, bir kovalık su vardır."

Her insanın değer ölçüleri ayrı ayrı olduğundan hep yanılmalar meydana gelir.

İnsanlar işin daima dış yönüne bakar o tarafını görür. İç yüzüne vâkıf olamadığı için de hep kabuk ile uğraşır. Arapçada iğrap ile uğraşmak yerine murâd ile meşgul olmak esastır.

Hızır aleyhisselâm bir gün talebelerinden birinin yanına gelir. Elindeki taşı göstererek sorar:

"Bu taşın neresini görüyorsun?"

"Bu yüzünü."

"Arkasını, sağını, solunu ve içini göremiyorsun. Nasıl görüyorsun?"

"Gri, mat ve soğuk."

"Kıralım taşı, bak!"

İçinde rengârenk kıvrımlar, çizgiler var. Şaşırtıcı değil mi? Bir sana görünen yönleri vardır, bir de asılları, başka yönleri. Dıştan bakıldığında sert bir madde olan

taş, içinde kim bilir neler saklanmaktadır. Nice fırtınalar estirmektedir.

Rabbimiz (c.c.) taşların durumunu şöyle beyan buyurur:

"Taşlardan öylesi vardır ki içinde ırmaklar kaynar. Öylesi de vardır ki çatlar da ondan su fışkırır. Taşlardan bir kısmı da Allah korkusuyla yukarıdan aşağı yuvarlanır. Allah, yapmakta olduklarınızdan gafil değildir."[315]

Sadi Şirâzi şöyle der:

"Paslı bir demirden pası cilâ ile gidermek kabil değildir. Kalbi kara insana öğüt vermenin faydası yoktur. Hiç taşa demir çivi ile gidilir mi?"[316]

İnsanların ölçüleri ile bir neticeye varılamaz. Hep değişiktir.

Molla Câmi der ki:

"Karınca, muhabbet ve sadâkat yönünden, Süleyman Aleyhisselâmın katına yarım çekirge ayağı gönderdi. Nitekim armağanlar, gönderenin değeriyle ölçülür."

İşin zahirine bakıldığında Koca bir peygambere gönderilen bir çekirge ayağının değeri olmadığı görülür. Ama onu gönderene bakıldığında değeri ortaya çıkar. Ne demişler:

"Az veren candan, çok veren maldan!"

Dışa göre bakıldığında yanılmalar çoğalır. Tahmine göre hareket edildiğinde isabet azdır.

Şeyh Sadi "Gülistan" isimli eserinde anlatıyor:

315 Bakara sûresi: 74
316 Bostan, Gülistan: 383

"Horasanlı iki derviş vardı. Birlikte seyahat ederlerdi. Birisi zayıf idi, üç gecede bir yemek yerdi. Diğeri kavi idi, günde üç öğün yerdi. Nasılsa bunları bir şehrin kapısında casusluk töhmetiyle tuttular, her ikisini bir odaya koydular. Odanın kapısını çamur ile sıvadılar. İki hafta sonra suçsuz oldukları anlaşıldı. Kapıyı açtılar. Gördüler ki kavî olan ölmüş, zayıf olan sağ salim yaşıyor. Herkes bu işe şaştı.

Bu işi gören bir hekim şöyle dedi: "Eğer bunların aksi olsaydı şaşardım. Çünkü o çok yiyen açlığa dayanamadı, öldü; fakat az yiyen âdeti veçhile dayandı ve selâmette kalıp kurtuldu."

Az yemeği itiyat eden kimse tesadüf edeceği zaruretleri kolaylıkla karşılar. Ve eğer bir kimse geniş zamanda bol bol yiyip rahat yaşamaya alışmışsa darlık zamanında meşakkatten ölür."

Cahilin ölçüsü tamamen bir yanılmadır. Âlim ise zaten ilmiyle davrandığından çoğu zaman isabetli olur.

Hoca merhum, bir aralık Doğu taraflarına bir seyahate çıkmış ve bir Kürt aşiretine misafir olmuş. Aşiret beyi, cahil, kendini beğenmiş, aksi bir adammış. Hoca'nın kendi önüne geçip cemaate namaz kıldırmasına içerleyip dururmuş. Bir namaz sonunda kendini tutamayarak hiddetle:

"Hoca, hoca! Sen kim oluyorsun da benim gibi üç bin koyunlu bir aşiret beyinin önüne geçiyorsun?" diye çıkışınca Hoca:

“Aman beyim, bu dünyada her işin önüne değil, sonuna bakmalı. Namaz biter bitmez, yüzümü sana çevirince ben en arkada kalmıyor muyum?”

Bey, Hoca’nın bu cevabı karşısında hemen yumuşamış:

“Aferin Hoca,” demiş, “Doğru söze ne denir.”

İnsanları iyi tanımak gerekir. Eğitimleri, terbiyeleri, görgüleri ve davranışlarına göre değerlendirilmelidir.

Rabbimiz (c.c.) buyurdular:

“De ki:

- Herkes kendi mizaç ve meşrebine göre iş yapar. Bu durumda kimin doğru bir yol tuttuğunu Rabbiniz daha iyi bilir.”[317]

Hazret-i Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

لاَ تَقْضِ لِاَحَدِ الْخَصْمَيْنِ حَتَّى تَسْمَعَ الْآخَرَ۞

“İki hasımdan birini dinleyip diğerini dinlemedikçe hüküm verme.”

Adaletin tecelli etmesi için iki tarafında dinlenmesi gerekir. Sadece birinin dinlenmesiyle hüküm verilmez. İnsan dış görünümün ve sihirli cümlelerin tesirinde kalabilir.

Karakterleri, kıyafetlerine uymayan nice insanlar vardır.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) buyurdular:

“Allah-u Teâlâ’nın, kullarının arasında en çok bahsettiği kimse, elbisesi emelinden iyi olandır. Dış görünüşüne

317 İsrâ sûresi: 84

bakılınca peygamberler gibi giyinmiştir. Ama yaptığı işler cebbarların işidir."[318]

Cebbar, keyfine göre hareket eden, Allah'ın emrine boyun eğmeyendir.

Sadi Şirâzi diyor ki:

"Bazı kimse vardır ki, yüze yumuşak koyun, arkadan insan yiyici kurt gibidir."[319]

Suret-i Hak'tan görünen nice tıyneti bozuk insanlar vardır.

Rabbimiz (c.c.) bu gibiler hakkında şöyle buyurdu:

"Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kütüklerdir. Her gürültüyü kendi aleyhine sanırlar..."[320]

Münafıkların reisi Abdullah bin Übey, Muğire bin Kays gibi ileri gelenleri, gösterişli, yakışıklı kişilerdi. Düzgün konuşurlardı. Bu durumlarıyla elbise giydirilmiş kütüklere benzetilmişlerdir. Onları dıştan görenler cüsselerine hemen aldanırlardı.

Sadi Şirâzi, insanları iyi incelemiş. Dış görünüşleri ile içlerinin farkını anlamış. Der ki:

"Fıstık gibi tamamen iç sandığın kimse, soğan gibi kabuk üstüne kabuk imiş. İç hiç yokmuş. Kalbi insanlara müteveccih olan âbidler kıbleye arkalarını dönüp namaz kılarlar."[321]

318 Câmi-us Sağir: 1/4
319 Gülistan: 373
320 Münafikun sûresi: 4
321 Bostan, Gülistan: 382

İkiyüzlü olan münafıklar insanları çoğu zaman aldatırlar. Bunların dış görünümlerine, konuşmalarına kanmamak gerekir.

Âlimlerimiz, fikir adamlarımız insanların psikolojik hallerini bilenler hep uyarmışlardır.

Dış görünüşe göre hüküm vermek insanı yanıltır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"Hiçbir iş yapanın işine taaccüp etmeyiniz. Ta onun son nefesinin nasıl kapandığını görünceye kadar."[322]

Bütün hayatında hep iyilikler yaparak yaşamış olan biri, bir anda yanlış sözü ile veya yaptığı ağır bir suç ile cenneti kaybedebilir.

Yine bütün hayatı fenalık içinde geçen biri de bir sözüyle veya sonunda bir iyiliği ile kurtuluşa erebilir.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

خَيْرُ مَا اُعْطِىَ الْاِنْسَانُ خُلُقٌ حَسَنٌ وَشَرُّ مَا اُعْطِىَ قَلْبُ سُوءٍ فِى صُورَةٍ حَسَنَةٍ ۞

"İnsana verilen şeyin hayırlısı güzel huylardır. Verilen şeylerin şerlisi ise sûret-i haktan görünen kötü kalptir."[323]

İnsanın ölçüsü din olmalı. Her olaya şeriatın penceresinden bakmalıdır. Bakış açısını hırs perdesi kapatmamalıdır.

322 Muhtâr-ül Ehadis: 157
323 Câmi-us Sağir: 2/9

Doğru hüküm vermeye, güzel hareket etmeye mani olabilecek durumlardan kaçınmalıdır.

Hz. Ömer zamanında Ramazan ayı gelmişti. Hz. Ömer'le birlikte bir grup insan hilali gözlemek için bir dağ tepesine koştu, içlerinden birisi:

"Ey Ömer" dedi, "İşte hilal!"

Hz. Ömer (r.a.) gökyüzüne dikkatle baktı, fakat hilali göremedi.

"Sen hayal görüyorsun" dedi, "Yoksa benim gözüm seninkinden daha keskindir. Ay doğsaydı ben de görürdüm. Elini ıslat da kaşını sıvazla, ondan sonra gördüğün hilale bir daha bak!"

Adam elini ıslatıp kaşını sıvazlayınca hilali göremedi.

"Hilal görünmez oldu" dedi.

"Evet" dedi, "Ömer (r.a.), kaşının kılı sana hilal gibi göründü."

Kaşının bir eğri kılı gökyüzüne perde olursa, bütün vücudun eğri olduğunda halin nice olur? Hz. Ömer (r.a.) gibi doğrulara uy da, vücudunun her azasını doğrult!

Ölçüsü Kur'an ve Hadis olanlar isabetli karar verirler.

Sâdi Şirâzi anlatır:

"Sayılı âlimlerden birisi dinsizlerden birisiyle mübahaseye tutuştu. Delil getirmekte onunla başa çıkamadı. Nihayet mübahaseden vazgeçerek dönüp gitti. Birisi o âlime dedi ki: "Sen bu kadar ilim, edep, fazıl, hikmet sahibi iken bir dinsiz ile başa çıkamadın mı?"

Âlim cevap verdi: "Benim ilmim Kur'an'dır, hadistir, meşayih sözleridir. O ise bunlara inanmıyor, söylediklerimi dinlemiyor. Ben mi onun küfrünü dinleyeyim."

"Kur'an ile hadis ile ilzam edemediğin adama vereceğin en iyi cevap sükûttur."[324]

Yahya (a.s.) bir gün İblisi gördü. Yahya (a.s.) ona:

"Sizin yanınızda insanlar kaç sınıftır?" diye sordu. İblis dedi ki:

"Onlardan bir sınıf vardır ki senin gibi günah işlemekten masumdurlar. Biz onlara hiçbir şey yapamayız.

Bir sınıf var ki onlar bizim elimizde, sizin çocuklarınızın elindeki top gibidir. Biz onlarla baş ederiz.

Bir sınıf daha vardır ki bu bizim için en şiddetli olandır. Biz onlardan birine yönelip tam istediğimizi elde edecekken hemen o (işlediği günahtan dolayı tevbe ve) istiğfara koşar, ondan elde edeceğimiz şeyi bozar. Biz ondan asla ümitsizliğe düşmeyiz, ama istediğimizi de elde edemeyiz."

Her insan ayrı bir ölçü ile değerlendirme yapar. Çoğu da yanılır. En güzel ölçü Allah'ın ölçüsü Peygamberimiz (s.a.v.)in ölçüsüdür. Enes (r.a.) Resûlullah (s.a.v.) Efendimize sordular:

"Yâ Resûlullah! Tasadduk edeceğim bir ekmek mi yoksa kılacağım yüz rekât namaz mı sana daha sevimlidir?"

"Tasadduk edeceğin bir ekmek, nafile olarak kılacağın iki yüz rekât namazdan daha sevimlidir."

"Yâ Resûlullah! Bir haram lokmayı terk etmek mi, yoksa bin rekât namaz kılmak mı sana daha sevimlidir?"

324 Gülistan: 437

"Bir haram lokmayı terk etmek nafile olarak kılacağın iki bin rekât namazdan daha sevimlidir."

"Yâ Resûlullah! Gıybeti terk etmek mi yoksa bin rekât namaz kılmak sana daha sevimlidir?"

"Gıybeti terk etmek, on bir rekât namazdan daha sevimlidir."

"Dul bir kadının ihtiyacı olan nafakayı temin mi yoksa on bir rekât namaz mı sana daha sevimlidir?"

"Dul bir kadının nafakasını vermek otuz bin rekât nafile namazdan daha üstündür."

"Yâ Resûlullah! Ailenin nafakasını temin etmek mi yoksa Allah-u Teâlâ yolunda infakta bulanmak mı sana daha sevimlidir?"

"Aileye sarf edeceğin bir dirhem (gümüş para), Allah-u Teâlâ yolunda harcayacağın bin dinar (altın)dan daha çok hoşuma gider."

"Yâ Resûlullah! Ana babaya iyilik etmek mi, yoksa bin yıl ibadet etmek mi sana daha sevimlidir?"

"Yâ Enes! Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz bâtıl yok olmaya mahkûmdur. Ana babaya iyilik etmek iki bin yıl nafile ibadet etmekten daha sevimlidir."

Peygamberimiz (s.a.v.) ne güzel ölçü verir. Şöyle buyurmuşlardır:

"Sevdiğiniz kimseyle, günün birinde dargın düşebileceğini hesaba kat. Öyle sev.

Ve sevmediğin kimseyle de günün birinde dost olabileceğini düşün, öyle buğz et."[325]

325 Muhtâr-ül Ehadis: 7

Bu hadis-i şerif bize ölçülü davranmayı, aşırı gitmemeyi öğütlemektedir. İleride ne olacağı bilinmediği için tedbirli şekilde hareket etmeyi tavsiye buyurmaktadır. İnsanın sevdiklerine tamamen itimat edip en gizli sırlarını aktarmasının doğru olmadığını anlamak gerekir. Günün birinde o can-ciğer dostluklar sona erebilir. Sevgide de yermek de aşırı gidilmemesi en isabetli yoldur.

Hadis-i şerif de beyan edilir.

"İşlerin hayırlısı orta yollu olandır."

İnsanları methederken de, eleştirirken de aşırı gitmemek gerekir.

"Medh ve zem; (övme ve yerme) karşısında insanlar dört kısımdır.

Birinci kısım: Medh sebebiyle memnun olur ve methedene (övene) teşekkür eder. Zem karşısında öfkelenir ve zemmedene (kötüleyene) karşı kin besler. Ona aynı şekilde mukabele eder veya aynı şekilde mukabele etmek ister. Bu kısım, insanların çoğunun içinde olduğu durumdur.

İkinci kısım: Zemmeden kimseye içinden kızar, fakat ona karşı aynı şekilde mukabele etmekten elini ve dilini tutar. Methedene karşı içinde bir sevgi olur, memnuniyet duyar. Fakat sevincini ve memnuniyetini belli etmez. Bu da bir noksanlıktır, fakat birinciye göre iyi bir haldir.

Üçüncü kısım: Bu, kemâl derecesinin başıdır. Methedilmek ile zemmedilmek onun için farksızdır. Zemm olunmak onu üzmez, medholunmak da onu sevindirmez.

Bu kısmın alâmetleri: Metheden kimsenin ihtiyaçlarını karşılamak için gösterdiği arzu ve gayreti, zemmeden için de göstermek, methedenin ölümüne üzüldüğü kadar

zemmedeninkine de üzülmek, bir musibete uğradıkları zaman ikisine de aynı derecede üzülmek, bir kusur işledikleri zaman zemmedenin kusurunu methedeninkinden daha büyük görmemektir. Metheden yanında uzun müddet kaldığı zaman, bundan bir rahatsızlık duymadığı gibi zemmedenin kalmasından da rahatsızlık duymamaktır.

Dördüncü kısım: Methi çirkin görür ve methedenden hoşlanmaz. Çünkü onun kendisi aleyhinde bir fitne olduğunu ve kendisine zarar vereceğini bilir. Kendini zemmedeni de sever. Çünkü o kendine ayıplarını bildirip doğruyu gösterir.

İmâm-ı Gazâli Hazretleri der ki:

"Bizim gibilerin en ulaşabileceği ikinci kısımdır. Yâni methe sevindiğini ve zemme üzüldüğünü gizlemek, sözü ve hareketleri ile dışarıya bildirmemeye çalışmaktır. Fakat alâmetlerine baktığımız zaman bu kısımda olamadığımızı fark ederiz. Çünkü biz, ihtiyaçlarını görmekte, ikramda bulunmakta methedeni zemmeden üzerine tercih ederiz."

FELÂKET VE MUSİBETLER UYARICIDIR

مَا اَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ اِلاَّ بِاِذْنِ اللهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۞

"Allah'ın izni olmayınca hiç musibet gelip çatmaz. Kim Allah'a iman ederse Allah onun kalbini doğruya götürür. Allah her şeyi hakkıyla bilendir."[326]

Kâinatta meydana gelen her hadise, Allah Teâlâ'nın izni ve kudretiyle olur. O'nun emri ve izni olmadan bir yaprak bile kıpırdayamaz.

Gerek yeryüzünde ve gerekse semada her an sayısız olaylar tecelli eder. Zelzele, sel, hastalık, gök gürültüsü, yıldırım ve şimşek gibi insanların bizzat yaşadıkları çeşitli hadiseler vardır. Bütün bunlar ilâhi kudreti göstermekte ve insana acziyetini hatırlatmaktadır.

Belâ ve musibetler insana ne kadar âciz bir varlık olduğunu hatırlatan önemli derslerdir.

Kur'an-ı Kerim, insanoğluna bu hatırlatmayı sık sık yapar:

326 Teğâbün sûresi: 11

"Denizde size bir sıkıntı değdiği zaman O'ndan başka bütün taptığınız kişiler kaybolur gider. (Yalnız Allah'tan yardım istersiniz). Fakat O, sizi kurtarıp karaya çıkarınca yine yüz çevirirsiniz. İnsan çok nankördür. O'nun kara tarafından sizi yere geçirmesinden yahut üzerinize taş yağdırmayacağından emin misiniz? Sonra kendinize bir koruyucuda da bulamazsınız."[327]

İlâhi kudret karşısında insanı kim koruyacak? İnsan nereye kaçacak?

يَقُولُ الْاِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ اَيْنَ الْمَفَرُّ ۞ كَلاَّ لاَ وَزَرَ ۞

"O gün insan:

- Kaçış nereye? Diyecek. Hayır, hiçbir sığınak yok."[328]

İnsanı, Allah'tan başka koruyacak, muhafaza edecek yoktur. Bunun için Resûl-ü Kibriya Efendimiz, ay tutulduğunda, güneş tutulduğunda namaza durarak Rabbine sığınır, rüzgâr estiğinde de Allah'ın himayesini talep ederdi.

Her şey Allah'ın takdiri iledir. Belâ ve musibetlerin sebepleri vardır. Belâ, imtihan demektir. Musibet ise; isabet eden anlamındadır. İnsanlar musibetlerle imtihana tabi tutulurlar.

"İnsanlar içinde en ağır imtihana tabi tutulanlar peygamberlerdir..."[329]

En ağır imtihana peygamberler tabi tutulmuşlardır. En şiddetli musibetler onlara gelmiştir.

327 İsrâ sûresi: 67-68
328 Kıyâmet sûresi: 10-11
329 İbn-i Mâce: 2/1331

Yüce Allah (c.c.) kullarını imtihana tabi tutar ki bunun neticesinde sabredenlere, yolunu düzeltenlere ve ibret alanlara mükâfat verir.

لَتُبْلَوُنَّ فِى اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ اَشْرَكُوا اَذًى كَثِيرًا وَاِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ۞

"And olsun ki mallarınız ve canlarınız hususunda imtihana çekileceksiniz.

Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve müşriklerden birçok üzücü sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve sakınırsanız muhakkak ki bu işlerin en değerlisidir."[330]

"And olsun ki sizi biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan, canlardan ve mahsullerden eksiltme ile imtihan edeceğiz. Sabredenlere lütuf ve keremimi müjdele!"[331]

İman cevheri, belâ ve musibetlere sabır göstermekle açığa çıkar. Tıpkı saf altın elde etmek için madenin ateşte eritildiği gibi.

Hiç dert görmemiş, musibete uğramamış biri ile belalarla yoğrulmuş insan arasında çok fark bulunur. Musibetler insana tecrübeler kazandırır. İnsanı olgunlaşmaya doğru götürür. Bunun için Atalarımız şöyle derler:

"Bir musibet, bin nasihatten hayırlıdır."

Kötü olayların öğretme gücü fazladır. Onlar zihinlerde iz bırakır. İngiliz Atasözünde denildiği gibi:

330 Âl-i İmran sûresi: 186
331 Bakara sûresi: 155

"Tecrübe, en iyi öğretmendir."

Kumandanlardan biri bir zafer dönüşü Halife Hazret-i Ömer'in huzuruna çıktı. Yanında kısa boylu, tıknaz biri bulunuyordu. Hazret-i Ömer:

"Bu kim?" diye sordu. Kumandan anlattı:

"Bu benim sağ kolum. Hangi görevi verdimse başarı ile tamamladı. En gizli haberleri yerine ulaştırdı. Bir orduya bedel hizmeti oldu. Zaferlerimi onun sayesinde kazandım."

Aradan zaman geçti. Aynı kumandan halifenin huzuruna bu defa mağlup bir kumandan olarak çıktı. Halife sordu:

"Hani sağ kolun nerede?"

"Sormayın Ya Ömer! Bana ihanet edip düşman tarafına geçti."

Halife Ömer bu defa konuştu:

"Geçen sefer geldiğinde sana Allah'tan başka hiç kimseye dayanmamak gerektiğini söyleyecektim. O zaman vazgeçtim. Bir musibet bin nasihatten yeğdir diye düşündüm."

Musibetler insana güzel dersler verir. İnsanı gaflet uykusundan uyandırır:

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

وَمَا اَرْسَلْنَا فِى قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ اِلاَّ اَخَذْنَا اَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضَّرَّعُونَ ۞

"Biz hangi ülkeye bir peygamber gönderdiysek, ora halkını, peygambere başkaldırdıklarından

ötürü bize yalvarıp yakarsınlar diye mutlaka yoksulluk ve darlıkla sıkmışızdır."[332]

Kendi benliklerine dönüp, kusurlarını anlasınlar ve Allah'a yönelsinler diye musibetlere maruz kaldılar. Hep ders alsınlar diye...

وَلَقَدْ اَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّنِينَ وَنَقْصٍ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ۞

"And olsun ki, biz de Firavuna uyanları ders alsınlar diye yıllarca kuraklık ve mahsul azlığı ile cezalandırdık."[333]

Ümmü Âli hazretleri diyor ki:

"Allah insanları türlü iyilik ve lütuflarla kendisine davet eder. İnsanlar bunu anlamaz. Bu defa Allah onların üzerlerine belâlar yağdırır. Ta ki belâ yoluyla Allah insanları kendine yöneltsin. Zira Allah kullarını sever."

Felâket ve belâ, kurtuluş kapısını açar. Hak yoluna dönüşe sebep olur.

"Belâlar, fakirlik ve felâket ruhu dine yöneltir."

Belâ ve felaketlerden ders alanlar, olaylardan ibret çıkaranlar Allah'a yaklaşmanın yollarını aralar.

Allah, kullarını sevdiği için kendine yönelmelerini, dua ve niyazlarını işitmek ister. Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

332 Âraf sûresi: 94
333 Âraf sûresi: 130

"Allah bir kulunu severse ona musibet verir ki dua ve niyâzını işitsin."[334]

Musibetlerin ikaz olduğunu bilen insan musibetleri ilâhi rahmete çevirir. Belâ ve musibetlere tevekkül göstererek ilâhi rahmetten istifade edebilir.

Mevlana hazretleri diyor ki:

"Sana gelip çatan bir musibet, bir felâket deme. Belki de sana felâket gibi görünen bir mutluluk yıldızıdır."

O musibet, belki bir saadetin habercisi olabilir. Yeter ki iyi değerlendirilip ibret alınsın. Musibetlerin ve felaketlerin günahlar sebebiyle meydana geldiğini ve bir ikaz olduğunu anlayanlar ibret alarak Allah'a yönelirler.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

"Onlar yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, kendilerinden öncekilerin âkıbetinin nasıl olduğunu görsünler! Onlar, kuvvet ve yeryüzündeki eserleri yönünden bunlardan daha da üstündüler. Böyleyken Allah onları günahları yüzünden yakaladı. Onları Allah'ın gazabından koruyan da olmadı."[335]

İnsan bazı olumsuzlukları, olumlu bir sonuç için gerekli görmelidir. Allah Teâlâ'nın hikmeti gereği olarak meydana gelen engeller insan için nice hayırlara vesile olabilir. Bunun içindir ki herhangi bir işin olmaması halinde de "Bunda da bir hikmet vardır," demelidir.

"Kul, geceleyin ticaret işlerinden bir işi kasteder. Öyle bir iş ki, eğer onu işlerse, onda helak olacaktır. Cenabı Hak, arşının altından ona bakar. Onu o işi yapmaktan çevirir.

334 Câmi-us Sağir: 1/124
335 Mü'min sûresi: 21

O kul mahzun olur, üzülür. O işinin olmayışını komşusundan veya amcasının oğlundan bilerek:

- Kim benden evvel bu işi yaptı? Kim bana bu felâketi getirdi? diyerek sabahlar.

Hâlbuki Cenâb-ı Hakkın kendisine vermiş olduğu bir rahmettir bu."[336]

Allah insanların durumlarına göre verir. Kullarını en güzel ve en iyi düşünen Yüce Yaratıcıdır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"Cebrail bana geldi ve buyurdu ki:

-Ya Resûlallah! Rabbin sana selâm ediyor. Ve şöyle diyor:

Kullarımdan öyle kimseler vardır ki, onun imanı ancak zenginlikle iyi hale gelir. Eğer onu fakir kılsa idim, o nimete karşı nankörlük ederdi.

Ve yine kullarımdan öyle kimseler vardır ki, onun imanı ancak fakirlikle iyi hale gelir. Onu zengin kılsa idim nankörlük ederdi.

Kullarımdan öylesi de vardır ki onun imanı ancak sıhhatte olması ile tamam olur. Eğer ona hastalık versem, o nankörlük ederdi.

Kullarımdan öyle kimseler de vardır ki, onun imanı ancak kendisinin hastalık içinde olması ile tamam olur. Eğer ona sıhhat verse, o nimete karşı nankörlük ederdi."[337]

Her şeyde bir hayır vardır. Allah'ın takdirine rıza göstermek gerekir. Şunu da akıldan hiç çıkarmamak lâzımdır:

"Beterin beteri olabilir"

336 İhya-yı Ulûmiddin: 4/192
337 Râmuz el Ehâdis: 10

Her dertten büyük başka bir dert daha vardır. Değişik sıkıntılar vardır. İnsan bunlardan kurtulması için Yüce Yaradan'a sığınmak zorundadır. Rabbimiz:

"Siz beni anın ki ben de sizi anayım..."[338] buyuruyor.

Yüce Allah kullarına buyuruyor ki sizler rahat ve geniş zamanlarınızda el açıp bana içinizi dökün. Ki sıkıştığınız ve sıkıntıya düştüğünüz zamanda ben size lütuflarla size inayette bulunayım.

"Naçar kaldığın yerde
Nagâh olur ol perde
Derman olur her derde
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler."

Allah Teâlâ ilâhi yardımın yolunu da gösteriyor:

"Sabır ve Namaz ile Allah'tan yardım isteyin!"[339]

Kulların ilâhi emirler karşısında gafil davranması iç sıkıntılarına, dertlenmelerine sebep olmaktadır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

اَلتَّهَمُّمُ عُقُبَاتُ الذُّنُوبِ ۞

"İnsanın içindeki sıkıntılar günahlardan dolayı verilen cezalardır."[340]

Bu sıkıntı ve dertler, insanı ibadete yöneltmeli, günahlardan uzaklaştırmalıdır.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

338 Bakara sûresi: 152
339 Bakara Sûresi: 153
340 Zehebî. Tarihül İslâm: 26/376

"İnsanların elleriyle kazandıkları günahları yüzünden, karada ve denizde fesat çıktı. Belki dönerler diye Allah onlara, yaptıklarının bir kısmını tattırıyor."[341]

"Sana gelen her bir iyilik Allah'tandır. Sana gelen her kötülük de kendindendir."[342]

"Halkı uslu kimseler olsalardı, Rabbin o kentleri zulüm ile helâk edecek değildi."[343]

"Bu, sizin ellerinizin yapıp öne sürdüğünün karşılığıdır. Allah kullarına asla zulmedici değildir."[344]

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdu:

"Kul iyi amellerinde kusurlu davranınca Allah onu üzüntülere müptela kılar."[345]

Bu, Allah tarafından bir uyarıdır. Bu uyarıyı alan kulun, hareket ve davranışlarına düzen vermesi gerekir.

Bediüzzaman hazretleri şöyle der:

"Genel musibetler, insanların çoğunluğunun hatasından geldiği için, o insanların çoğunluğunun tevbe etmesi, pişman olarak af dilemesi ile def olur."

Peygamberimiz (s.a.v.) önce şu âyeti okudu:

"Kötülük yapan onunla cezalandırılır."[346]

Sonra Hazret-i Âişe (r.a.) ye yönelerek şöyle buyurdu:

"Ey Âişe! Bu âyet, Allah'ın kulunu takip ettiğini göstermektedir. Öyle ki:

341 Rum sûresi: 41.
342 Nisâ sûresi: 79.
343 Hud sûresi: 114.
344 Âl-i İmran sûresi: 182.
345 Câmi-us Sağir: 1/28.
346 Nisa sûresi: 123.

Allah, kuluna sıtma hastalığı veya başka bir felaket verir. Yahut ona bir diken batırır. Hatta evinde bulunan bir eşyayı kaybettirir. Ondan dolayı kulunu üzer. Sonra da o eşyayı koltuğunun altında buldurur. Böylece kulunu gözetim altında tutar. Öyle ki kul, kırmızı altının, potadan arınmış olarak aktığı gibi günahlarından arınmış olur."

Hasan-ı Basrî hazretleri anlatır:

Sahabeden bir zat, cahiliye devrinde tanıştığı bir kadınla karşılaştı. Onunla bir müddet konuştuktan sonra ayrıldılar. Fakat adamcağız kadına baka baka gidiyordu. Tam bu sırada elini bir yere çarptı. Ve yaralandı. Bunun üzerine doğruca Resûl-ü Ekrem'e giderek durumu anlattı. Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Allah-u Teâlâ bir kuluna hayır murad ettiği vakit onun günahının cezasını acele ile dünyada verir. Cezasını kendisine dünyada çektirir."

Bunlar hep kulların uyarılması içindir.

Bediüzzaman hazretlerinin dediği gibi "Musibetler, Allah'ın dergâhına yönlendirmek için birer kader kamçılarıdır." Musibetler, dert ve kederler mü'minleri uyarmaktadır. İntibaha sevk etmektedir. Bütün bu ıstıraplar ve belalar karşısında kulun;

"Lütfun da hoş, Kahrın da hoş!" diyebilmesi, takdire rıza göstermesidir.

İyi huylu bir Sultan, bir gün kölelerinden birisine bir meyve verdi. Köle meyveyi öyle iştahla yiyordu ki padişah da ondan yemek istedi. Köle padişaha o meyveden bir parça sundu. Ama padişahın meyveyi ısırmasıyla kaşlarını çatması bir oldu. Meyve pek acıydı:

"Ey köle! Böyle acı bir meyveyi bu kadar iştahla kim yer?" dedi. O şu cevabı verdi:

"Şimdiye kadar elinden pek çok hediyeler aldım, yedim. Hepsi de birbirinden lezzetliydi. Bir kerecik de elinden böyle acı meyve geldi diye hemen suratımı buruşturamam ki! Hep senin nimetlerinle beslenmişim. Senin elinden gelen bir nimet nasıl olur da acı gelir?"

"Cana cefa kıl ya vefa
Kahrın da hoş, lütfun da hoş.
Ya dert gönder yahud deva
Kahrında hoş, lütfun da hoş.

Gerek ağlat, gerek güldür
Gerek dirilt, gerek öldür
Bu âşık sana kuldur
Kahrın da hoş, lütfun da hoş."

Cüneyd-i Bağdadi der ki:

"Bela ve musibet, arifler için bir ışık, Hak yolu arayanlar için bir uyarıcı, inananlar için düzeltici ve gafiller için de bir ölüm habercisidir."

AHİR ZAMANDA OLACAKLAR

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلاَ يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ اَحَدًا ۞ اِلاَّ مَنِ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ...

O (Allah), bütün görülmeyenleri bilir. Sırlarına kimseyi muttaki kılmaz. Ancak (bildirmeyi) dilediği peygamber bunun dışındadır...”[347]

Geleceği kimse bilemez. İleride ne olacağını kimse kestiremez. Yarını ve bir an sonrasını ancak Allah Teâlâ bilir. Sırlarına kimseyi muttali kılmayan Yüce Yaratıcı, yarınları bilmekten ancak dilediği peygamberi hariç tutmuştur.

Yüce Mevlâ’mız, sevgili habibine ileride meydana gelecek olan bazı olayları beyan buyurmuştur. Kendiliğinden konuşmayan Peygamberimiz (s.a.v.), Allah’ın vahyettiklerine vâkıf olmuştur.

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى ۞ اِنْ هُوَ اِلاَّ وَحْىٌ يُوحَى ۞

347 Cin sûresi: 26-27

"O, kendi arzularına göre konuşmaz. Onun konuşması kendisine vahyedilenden başkası değildir."[348]

Yüce Allah, kıyamete kadar vuku bulacak olan bazı hâdiseleri Peygamberimize (s.a.v.) beyan etmiştir. O da adeta bir ekran başında seyredercesine olacakları ümmetine haber vermiştir.

Meydana gelecek olan bilim ve teknikten, sosyal hâdiselerden, tabiî olaylardan bahis buyurmuştur. Teknikte ilerlemeyi şu misâlde beyan buyurmuştur:

"Muhakkak ki, kıyametin önündeki alâmetlerden biri de şudur:

Adam evinden çıkar ve kendisi evde yokken kadının yaptığını ayakkabısı ve kamçısı haber verir..."[349]

Günden güne artan icat ve buluşlar, elektronik ilerlemeler, Hazret-i Peygamberimizin sözlerini teyit ve tasdik etmektedir.

Peygamberimizin (s.a.v.) haber verdiği olaylar meydana gelmiş ve zamanı geldikçe de ortaya çıkmaktadır. Ahir zamanda meydana gelecek olanları anlatan Peygamberimiz (s.a.v.), bazı önemli hadiselerin neler olduğunu açıklamıştır.

Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür.

1. Dînî yaşayışın zayıflayacağı:

İnsanların İslâm şuurundan uzaklaşacağı, şekil üzerinde duracaklarını beyan eden Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

348 Necm sûresi:3-4
349 Râmuz el Ehadis: 143

يُوشِكُ اَنْ يَأْتِىَ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لاَ يَبْقَى مِنَ الْاِسْلاَمِ اِلاَّ اسْمُهُ وَلاَ يَبْقَى مِنَ الْقُرْآنِ اِلاَّ رَسْمُهُ نَسَاجِدُهُمْ عَامِرَةٌ لٰكِنْ وَهِىَ خَرَابٌ مِنَ الْهُدَى عُلَمَاؤُهُمْ شَرٌّ مِنْ تَحْتِ اَدِيمِ السَّمَاءِ مِنْ عِنْدِهِمْ تَخْرُجُ الْفِتْنَةُ وَفِيهِمْ تَعُودُ۞

"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecek ki, İslâm'ın yalnız ismi, Kur'an'ın ise resmi kalacak. Mescitler dış görünüşleri ile mâmur, fakat içleri hidayetten mahrum olacak. Onların âlimleri gök kubbe altındakilerin en şerlileridir. Fitne onlardan çıktı ve yine onlara dönecektir."[350]

Kendilerinden başkalarının ibadetlerini bile beğenmeyecek kadar şuurdan yoksun insanlar meydana çıkacaklardır. Onlar kendilerinden başka Müslüman olmadığını dahi iddia edeceklerdir.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

يَخْرُجُ فِيكُمْ يَوْمٌ تُحْقِرُونَ صَلاَتَكُمْ مَعَ صَلاَتِهِمْ وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ وَيَقْرَؤُونَ الْقُرْآنَ لاَ يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ يَنْظُرُ فِى النَّصْلِ فَلاَ يَرَى شَيْئًا يَنْظُرُ الْقِدْحِ فَلاَ يَرَى شَيْئًا وَيَنْظُرُ فِى الرِّيشِ فَلاَ يَرَى شَيْئًا وَيَتَمَارَى فِى الْفُوقِ۞

350 Beyhakî

"Sizin aranızda öyle zümreler türeyecektir ki; siz onların namazlarının yanında kendi namazlarınızı, oruçlarının yanında kendi oruçlarınızı, iyi işleri yanında kendi iyi işlerinizi küçük göreceksiniz. (Yani onların yaptıkları işler dıştan sizinkinden üstün gibi görünecektir.) onlar Kur'an da okuyacaklar, fakat Kur'an(ın feyzi) onların boğazlarından öteye geçmeyecektir (yalnız dilde kalacaktır.) nitekim onlar, okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacaklar. Okun sahibi (avı delip geçen) okunun demirine bakar, (kana benzer) bir kan izi göremez, yelesine bakar, orada da bir kan izi göremez. Daha sonra (acaba, ava dokunmadı mı?) şüphesiyle kirişe gelen ve fok denilen çatal yerine bakar, orada da bir iz göremez."[351]

"Öylesine felâketlerle dolu bir zaman gelecektir ki, o zamanda üç şeyden daha az hiçbir şey olmayacaktır:

1. Helâl para
2. Samimi, temiz bir arkadaş
3. Amel edilen sünnet. "[352]

Ahir zamanda, sünnetlerle amel etmek bir yana, sünneti inkâr eden gruplar dahi ortaya çıkacaktır. Bu gibi nasipten yoksun olanlar, Peygamber (s.a.v.) Efendimiz'in hadislerini bir tarafa bırakıp kendilerini adeta müçtehit ilân edecek kadar gurur ve kibir içinde bulunacaklardır.

Bu durumlardan samimi mü'minler çok elem duyacaklardır. İhlâslı Müslümanların gönül acılarını Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle beyan buyurmuştur:

351 Tecrid-i Sarih: No: 1783
352 Feyzül Kadir: 2/176

"İnsanlar üzerine öyle zamanlar gelecektir ki o vakit mü'minin kalbi, tuzun suda eridiği gibi eriyecek."

"Niçin eriyecek Ya Rasûlallah?" diye sorulduğunda şöyle buyurdular:

"Kötülükleri görüp de onları değiştirmeye güç yetiremeyeceği için."[353]

Dinde samimiyetten uzaklaşan, kendi anlayışlarına göre âyetleri tefsir eden bazı zümreler de dînîn hükümlerini değiştirecek kadar delalete düşüreceklerdir.

Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdular:

اَوَّلُ مَا تَفْقُدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الْخُشُوعُ وَآخِرُ مَا تَفْقُدُونَ مِنْ دِينِكُمُ الصَّلاَةُ وَلَتَنْقُضَنَّ عُرَى الْاِسْلاَمِ عُرْوَةً عُرْوَةً وَلَيُصَلِّيَنَّ النِّسَاءُ وَهُنَّ حَيضٌ وَلَتَسْلُكُنَّ طَرِيقَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذْوَ الْقُذَّةِ بِالْقُذَّةِ وَحَذْوَ النَّعْلِ بِالنَّعْلِ لاَ تَخْطَئُونَ طَرِيقَهُمْ وَلاَ يَخْطَأُنَّكُمْ حَتَّى تَبْقَى فِرْقَتَانِ مِنْ فِرَقٍ كَثِيرَةٍ فَتَقُولُ احْدَاهُمَا مَا بَالُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ لَقَدْ ضَلَّ مَنْ كَانَ قَبْلَنَا اِنَّمَا قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى:اَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ.لاَ تُصَلُّوا الاَّ ثَلاَثًا وَتَقُولُ الْاُخْرَى اِيمَانُ الْمُؤْمِنِ بِاللهِ كَاِيمَانِ الْمَلاَئِكَةِ مَا فِينَا كَافِرٌ وَلاَ مُنَافِقٌ حَقٌّ عَلَى اللهِ اَنْ يَحْشُرَهُمَا مَعَ الدَّجَّالِ ۞

353 Kenz: 3/686

"Dînînizden ilk kaybedeceğiniz şey, huşû olacaktır; dînînizden en son kaybedeceğiniz şey namazdır. İslam halkaları halka halka bozulacaktır ve kadınlar hayız oldukları halde kılacaklar; hiç şüphesiz iki kulağın, bir çift ayakkabının hizalanması gibi tıpatıp kendinizden öncekilerin yollarını yol edineceksiniz. Yollarına ayak basmazsınız=basmayın: Birçok fırkalardan iki fırka kalıncaya ve iki fırkadan biri: "Beş vakit namaz ne oluyor? Bizden önceki kimseler saptılar; Allah Tebâreke ve Teâlâ: {Gündüzün iki tarafında ve gecenin bir kısmında namaz kılın...} buyurmuştur, binaenaleyh üç vakit namazdan başka namaz yoktur"; diğer fırkası: "Mü'minlerin imanı, meleklerin imanı gibidir; içimizde kâfir, münafık yoktur." deyinceye kadar sizi yoldan çıkarmasınlar. Böyleleri Allah'ın deccalle haşretmesi gerçek bir olaydır."[354]

2. Ahlâkın bozulması, İslâmî faziletlerden uzaklaşılması:

İnsanlarda güven, vefa, cömertlik, ahdine sadakat gibi meziyetlerin azalacağı bildirilmiştir.

İstiklâl şairimiz Mehmed Akif Ersoy, kızının nikâh törenine çok sevdiği ahbabından olan Bosnalı Ali Şevki Efendiyi de davet etmişti.

Yaşlı Hocaefendi bu davete biraz geç geldi ve gecikme sebebi olarak da, Vefa Yokuşu'ndan çıktığını söyledi.

354 Hakim. Müstedrek: 4/469

Merhum Akif de, bu yerinde mazereti, yerinde bir hakikatle mezcederek mütebessim ve mânidar bir şekilde şöyle dedi:

"Hangi Vefa Yokuşu'ndan bahsediyorsun Hoca Efendi? Nesl-i hâzır (şimdiki nesil) o yokuşu çoktan düzledi..."

İnsanların birbirlerine saygı ve sevgilerinin kalmayacağı, menfaat sebebiyle ancak ilgileneceği ifade edilmiştir. Bu durumda çeşitli belâlar ve felaketlerin de yaşanacağını Allah Resûlü (s.a.v.) beyan buyurmuştur:

اِذَا فَعَلَتْ اُمَّتِى خَمْسَ عَشْرَةَ خَصْلَةً حَلَّ بِهَا الْبَلاَءُ قِيلَ وَمَا هِىَ يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ اِذَا كَانَ الْمَغْنَمُ دُوَلاً وَالْاَمَانَةُ مَغْنَمًا وَالزَّكَاةُ مَغْرَمًا وَاَطَاعَ الرَّجُلُ زَوْجَتُهُ وَعَقَّ اُمَّهُ وَبَرَّ صَدِيقَهُ وَجَفَا اَبَاهُ وَارْتَفَعَتِ الْاَصْوَاتُ فِى الْمَسَاجِدِ وَكَانَ زَعِيمُ الْقَوْمِ اَرْذَلَهُمْ وَاُكْرِمَ الرَّجُلُ مَخَافَةَ شَرِّهِ وَشُرِبَ الْخَمْرُ وَلُبِسَ الْحَرِيرُ وَاتُّخِذَتِ الْقَيْنَاتُ وَالْمَعَازِفُ وَلَعَنَ آخِرُ هذِهِ الْاُمَّةِ اَوَّلَهَا فَلْيَرْتَقِبُوا عِنْدَ ذلِكَ رِيحًا حَمْرَاءَ وَخَسْفًا اَوْ مَسْخًا اَوْ قَذْفًا ۞

"Benim ümmetim on beş haslet işlediği zaman, içlerinde belalar vuku bulacaktır."

"Onlar nedir?" denildi. Nebî (s.a.v.):

"Ganimet sadece kuvvetlilerin elinde dolaştığı, emanetlerde hıyanet ganimet bilindiği, zekâtların verilmesi vergi musibeti gibi görüldüğü, erkek

zevcesine boyun eğdiği halde annesine eza verdiği, dostuna iyilik yaptığı halde babasına (isyan ederek) cefa verdiği, mescitlerde sesler yükseldiği, kavmin lideri onların en rezili olduğu, adamın şerrinden korkulduğu için ona ikram edildiği, müskirler içildiği, ipekler giyildiği, türkücü kadınlar ücretle tutulduğu,(meclislerde) çalgılar çalındığı ve ümmetin sonundakiler öncekilerini kötülükle andığı zaman (belalar peş peşe gelir). Binaenaleyh o zamanda şiddetli kızıl rüzgârı, yere batmayı, (manevi olarak) insan suretinden değişmeyi kuvvetin artışını gözetleyin."[355]

Birbirinden kopmuş, güven kalmamış bir toplum olacağı da bildirilmiştir:

اَوَّلُ مَا يُرْفَعُ مِنَ النَّاسِ اْلاَمَانَةُ وَآخِرُ مَا بَقِىَ مِنْ دِينِهِمُ الصَّلاَةُ ...

"İnsanlardan ilk kalkacak olan güvenilir olmaktır. Son kalkacak olan da namaz olacaktır. Çünkü namaz kılan çok fakat Allah'ın nezdinde kılınan namazın karşılığı olmayacaktır."[356]

Doğrular yalanlanacak, yalancılar doğru kabul edilecektir.

Bir gün Nasreddin Hoca, camide bir vaaz veriyordu. Cemaatten bir kısmının esnediğini ve bir kısmının uyuduğunu fark etti. Bunun üzerine şöyle konuşmaya başladı:

"Bir sabah, Akşehir'den dışarı çıkmıştım. Çayın kenarında dört ayaklı ördekler su içiyorlardı..."

355 Tergib vefterhib: 4/5
356 Feyzül Kadir: 2/147

Dört ayaklı ördek sözünü işiten cemaat, gözlerini açarak Nasreddin Hoca'yı dikkatle dinlemeye başladı. Bunun üzerine Nasreddin Hoca:

"Yahu!.. Siz nasıl adamlarsınız. Deminden beri size vaaz ediyorum, uyuyorsunuz da, kuyruklu bir yalan uydurunca hepinizin gözleri açıldı."

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Şüphe yok ki insanların üzerine öyle kötü günler gelecek ki, o günlerde tam imanlı doğru insanlar yalancı kabul edilecekler. Yalancılar da doğru ve iyi olarak kabul edilirler.

Emin ve güvenilir kişiler hain olarak gösterilecek hain olanlar da güvenilir kişi olarak gösterilir.

Çağırılmadığı halde şahitlik yapanlar yemin edecek şahitlikte bulunacaklardır.

O günlerde en mutlu insan Allah ve Resûlü'ne inanmayan (refah ve serveti bol olan) kötü kişiler olacaktır."[357]

3. İyililerin garip kalması:

Hadis-i şerifte buyuruldu:

اَلْغُرَبَاءُ فِى الدُّنْيَا اَرْبَعَةٌ:

قُرْآنٌ فِى جَوْفِ ظَالِمٍ

وَمَسْجِدٌ فِى نَادِى قَوْمٍ لاَ يُصَلَّى فِيهِ

وَمُصْحَفٌ فِى بَيْتٍ لاَ يُقْرَأُ فِيهِ

وَرَجُلٌ صَالِحٌ مَعَ قَوْمِ سُوءٍ

357 Feyzül Kadir: 1/157

"Dünyada garipler dörttür:

a. Zalimin içinde bulunan Kur'an

b. Namaz kılmayanların semtinde mescit

c. Bir evde okunmayan Kur'an

d. Kötü bir grup içinde iyi insan."[358]

İbn-i Mesud (r.a.) diyor ki:

"Siz, hatiplerinin sayısı az ve ilim adamlarının sayısının çok olduğu bir dönemde yaşıyorsunuz. Oysa sizden sonra öyle bir dönem gelecek ki, hatiplerinin sayıları çok fazla olacak ama aralarında ilim adamlarının sayısı azalacaktır."[359]

Allah Teâlâ'nın emirlerine bağlı samimi ilim adamları parmakla gösterilecek şekilde azalacaktır.

4. Dünyaya aşırı şekilde bağlanmalar:

Ahiret hesaba katılmayacak. Bütün gaye ve arzular dünyaya ve dünya süsüne hasredecektir. Aşırı bir hırsla dünya hayatına bağlılık baş gösterecektir.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

سَيَأْتِى زَمَانٌ عَلَى اُمَّتِى يُحِبُّونَ خَمْسًا وَيَنْسَوْنَ خَمْسًا

يُحِبُّونَ الدُّنْيَا وَيَنْسَوْنَ الْعُقْبَى

وَيُحِبُّونَ الدُّورَ وَيَنْسَوْنَ الْقُبُورَ

وَيُحِبُّونَ الْمَالَ وَيَنْسَوْنَ الْحِسَابَ

وَيُحِبُّونَ الْعِيَالَ وَيَنْسَوْنَ الْحُورَ

وَيُحِبُّونَ النَّفْسَ وَيَنْسَوْنَ اللّٰهَ

هُمْ مِنِّى بُرَاءُ وَاَنَا مِنْهُمْ بَرِئٌ

358 Feyzül Kadir: 2/303

359 Buhari. Edeb-ül Müfred: 346

"Öyle bir zaman gelecek ki şu beş şey sevilecek fakat hakikatleri unutulacaktır:

a. Dünya nimetleri sevilecek. Ahiretteki asıl nimetler unutulacaktır.

b. Mekânlar ihtişamla süslenerek hayat çok sevilip ahiret unutulacaktır.

c. Mallar sevilecek fakat ahiretteki hesabı unutulacaktır.

d. Aile fertleri sevilecek, ahiretteki huriler unutulacaktır.

e. Kişi sadece kendi nefsini sevecek yaratıcısı olan Allah'a karşı vazifelerini unutacaktır. Böyle olunca da onlar benden uzaklaşmış olacak ben de onlardan uzak olacağım."[360]

5. Menfaat düşkünlüğü artacak:

Menfaati uğruna her türlü yollara başvuracak insanlar türeyeceklerdir. İçleri başka olmasına rağmen dıştan çok iyi, ahlaklı ve namuslu görüneceklerdir.

Bir Hadis-i şerifte şöyle buyurulmaktadır:

يَخْرُجُ فِى آخِرِ الزَّمَانِ رِجَالٌ يَخْتِلُونَ الدُّنْيَا بِالدِّينِ يَلْبَسُونَ لِلنَّاسِ جُلُودَ الضَّأْنِ مِنَ اللِّينِ وَأَلْسِنَتُهُمْ أَحْلَى مِنَ السُّكَّرِ وَقُلُوبُهُمْ قُلُوبِ الذِّئَابِ. يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ: أَبِى يَغْتَرُّونَ أَمْ عَلَى يَجْتَرِئُونَ فَبِى حَلَفْتُ لأَبْعَثَنَّ عَلَى أُولئِكَ مِنْهُمْ فِتْنَةً تَدَعُ الْحَلِيمُ مِنْهُمْ حَيْرَانًا ۞

360 Münebbihat: 19

"Âhir zamanda öyle kimseler türeyecektir ki, bunlar dinlerini dünyalığa âlet edeceklerdir. İnsanlara karşı koyun postuna bürünmüş gibi yumuşak ve güzel huylu görünürler. Dilleri şekerden bile tatlıdır, amma kalpleri kurt gönlü gibidir.

Aziz ve Celil olan Allah-u Teâlâ (bu gibi kimseler için) şöyle buyuruyor:

"Bunlar acaba benim sonsuz affediciliğime mi güveniyorlar, yoksa bana karşı meydan mı okuyorlar? Ululuğum hakkı için, onlara öyle bir musibet vereceğim ki, aralarında bulunan yumuşak başlılar şaşakalacaklardır."[361]

Menfaat uğruna her türlü yolları mubah gören zihniyet hakkında şöyle buyurulmuştur:

"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecektir ki,

a. Bütün endişe ve gayretleri mide ve şehvetleri olacaktır.

b. Şerefleri, malları ile ölçülecektir.

c. Kıbleleri kadınları olacaktır.

d. Dinleri ise paraları olacaktır.

İşte onlar, mahlûkatın en şerlileridir. Onlar Allah katında hiçbir nasipleri yoktur."[362]

Nasibi olmayanlar, kendilerinden öncekilerin hallerinden hiç hisse kopmamış ve ibret almamışlardır. Onlardan ibret almış olsalardı o duruma düşmezlerdi. Tarihten ibret almayanlar insanlara ibret olmuşlardır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Ümmetime, diğer ümmetlerin şu hastalıkları bulaşacaktır.

361 Tirmizi
362 Kenzül Ummal: 11/192

a. Küfran-ı nimet

b. Nimetten dolayı şımarıklık

c. Mal toplama yarışı

d. Dünya malıyla övünme

e. Dünyalık için kin besleme

f. Kıskançlık

Bunlarda o kadar ileri gidecekler ki zulme bile gireceklerdir."[363]

Bu zulümlerinde sınır tanımayacaklardır. Haram helâl demeden mala düşkünlük göstereceklerdir.

يَأْتِى عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ يُسْتَحَلُّ فِيهِ السُّحْتُ بِالْهَدِيَّةِ وَالْقَتْلُ بِالْمَوْعِظَةِ يُقْتَلُ الْبَرِئُ لِتُوعَظُ بِهِ الْعَامَّةَ ۞

"İnsanlar üzerine öyle zamanlar gelecek ki, o zamanda; haram, hediye namıyla helâl sayılacak. Adam öldürme ibret için olacak. Halk tabakası ibret alsın diye hiçbir günahı olmayan insanlar öldürülecektir."[364]

6. Çeşitli milletleri taklit edecek en iğrenç fenalıkları yapacaklardır. Hadis-i şerifte bildirildi:

"Şüphesiz iki ayakkabının birbirine denk olduğu gibi İsrailoğullarının başına gelen fitnelerin aynısı da benim ümmetimin başına gelecektir. Öyle ki Yahudilerden birisi anasıyla açıkça zina ederse ümmetimden de anasıyla zina edenler olacaktır..."[365]

363 Câmi-us Sağir: 2/30
364 İhya-yı Ulûmiddin: 2/137
365 Feyzül Kadir: 2/158

Böyle ahlâksızlıkları söylemek, insana iğrenç bir hal getiriyor. Ama insanlıktan çıkan öyle milletler vardır ki onlar kendi zevkleri uğruna hiçbir sınır tanımamaktadırlar. Kendi ihtirasları uğruna ilâhi yasaklara riayet etmeyenlerin başlarına neler geldiğini bile hesaba katmamaktadırlar.

İsrailoğulları, yasakları işlemekte ısrar ettikleri için Yüce Allah onlara:

كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ۞

"Aşağılık kimseler olarak maymunlar olun, dedik." Buyurur.[366]

İbn-i Abbas (r.a.)'dan gelen bir rivayete göre bu taife ibret-i âlem olmak üzere üç gün maymun olarak kalmışlar, insanlar onları gördükten sonra helâk olmuşlardır.[367]

Tarih ibretlik olaylarla doludur. Geçmişten ibret almayanlar geleceğe ibret olmaya mahkûmdurlar.

7. Müslümanların birbirlerine düşmeleri.

Bu en büyük belâdır. Hadis-i şerifte buyuruldu:

عُقُوبَةُ هٰذِهِ الْأُمَّةِ السَّيْفُ ۞

"Bu ümmetin başına gelecek en büyük belâ, birbirlerine düşüp savaşmalarıdır."[368]

Peygamberimizin (s.a.v.) ümmetinin müptela olacağı, Allah'a sığınılan beş şeyden birini şöyle ifade buyurmuştur:

366 Âraf sûresi: 166
367 Mefâtihul Gayb: 8/15
368 Feyzül Kadir: 2/180

"Devlet adamları Allah'ın kitabı ile amel etmeyip, Allah'ın indirdiği hükümlerden işlerine geleni seçip uyguladıkça, Allah onların azabını kendi aralarında kılar."[369]

İbn-i Amr (r.a.) şöyle rivayet eder:

Peygamber (s.a.v.) parmaklarını birbirine geçirip:

"Ey Abdullah bin Amr! Sözleri ve emanetleri birbirine karışmış hale gelen işe yaramaz değersiz insanların arasında bulunduğu zaman nasıl hareket edeceksin?" diye sordu. Abdullah bin Amr dedi ki:

"Ey Allah'ın Resûlü! O zaman nasıl davranayım?"

Resûlü Ekrem (s.a.v.) şöyle buyurdu:

"Tanıdığınla ilişkilerini devam ettir. Tanımadığından uzak dur. Seçtiğin iyi kimleri kabul et. Kötü kimseleri ve avamı terk et."[370]

"Kıyamet öncesinde, karanlık gecenin parçaları gibi fitneler olacaktır. İşte o zaman kişi mü'min olarak sabahlayacak, kâfir olarak akşamlayacak. Ya da mü'min olarak akşamlayıp kâfir olarak sabahlayacaktır. O zaman oturan ayaktakinden, yürüyen koşandan daha hayırlı olacaktır."[371]

"Fitne zamanında ibadet etmek, bana hicret etmek gibidir."[372]

"Siz, sizden önceki insanların yollarına mutlaka karış karış, arşın arşın uyacaksınız. Hatta onlar kertenkele deliğine girseler, siz de onlara uyup o deliğe gireceksiniz."

369 İbn-i Mâce: 10/244
370 Buhârî; Salat 88. 1/123.
371 Ebu Dâvud: 4259.
372 Tergib vet Terhib: 4/125.

"Ey Allah'ın Resûlü! Onlar Yahudi ve Hristiyanlar mıdır?" diye sordular.

"Başka kim olacak?" diye buyurdu.[373]

"Kıyamet alâmetlerinden biri de, cemaatin imam bulmakta zorluk çekmesidir. O zaman kendilerine namaz kıldıracak imam bulamayacaklardır."[374]

373 Cem-ul Fevâid: 3/430.
374 Ebu Davud: 581.

CEHENNEM'DEN KURTULUŞ

"Ramazan ayının evveli rahmet, ortası mağfiret ve sonu da Cehennemden âzâd" diye meşhur bir tespit vardır.

Cehennemden kurtulmak için en güzel fırsat Ramazan ayıdır. Çünkü bu ayda bütün ibadetler feyizli, bereketli ve sevapları da kat kat fazladır. Allah Teâlâ'nın cehennemden kurtardığı, âzâd ettiği kulları da Ramazan ayında daha fazladır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

"Yüce Allah, Ramazanın her bir gününün iftar vaktinde, cehenneme müstahak olmuş bir milyon kişiyi âzâd eder.

Ramazana rastlayan Cumaların hem gecelerinde hem de gündüzlerinde her bir saat için birer bir milyon kişiyi cehennem azabından âzâd eder ki bunlar da cehenneme girmeye müstahak olanlardır.

Ramazan ayının son gününde ise, bütün Ramazan boyunca âzâd etmiş olduğu kişilerin sayılarınca insanı cehennemden âzâd eder."

Cehennem, bütün korkunçlukları ile günahkârlara cezaları verilecek yerdir.

Cehennemin şiddeti hakkında Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz şöyle buyurur:

"Cehennemde bin sene ateş yakıldı. Kıpkırmızı oldu. Sonra bir bin sene daha yakıldı. Akkor haline geldi. Daha sonra bir bin sene daha yakıldı. Simsiyah oldu. O, tıpkı zifiri gece karanlığı gibi simsiyahtır."[375]

Kur'an-ı Kerim cehennemin şiddetinden sık sık bahseder. O yerin şiddetinden haber verir:

وَمَا اَدْرٰيكَ مَا سَقَرَ ۞ لاَ تُبْقِى وَلاَ تَذَرُ ۞ لَوَّاحَةٌ لِلْبَشَرِ ۞
عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ ۞

"Sen biliyor musun sekar nedir? Hem (bütün bedeni helâk eder, hiçbir şey bırakmaz) hem eski hale getirip tekrar azap etmekten) vazgeçmez. İnsanın derisini kavurur."[376]

انَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاٰيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ
جُلُودُهُمْ بَدَّلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُ الْعَذَّابَ ۞

"Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri yakında bir ateşe sokacağız. Onların derileri pişip acı duymaz hale geldikçe, onların derilerini başka derilerle değiştiririz ki acıyı duysunlar."[377]

تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ۞

375 Tergib vet Terhib: 4/464
376 Müddesir sûresi: 27-29
377 Nisa sûresi: 56

"Orda dişleri sırıtır halde iken ateş yüzlerini yalar."[378]

Böyle şiddetli, dehşetli cehennem, her varlığı korkutur.

Peygamber (s.a.v.) Efendimiz Cebrail Aleyhisselâma sordu:

مَا لِی لاَ اَرَی مِیکَائِیلَ ضَاحِکًا قَطُّ؟

"Bana ne oluyor ki Mikail'i hiç güler durumda görmüyorum?

Cebrail şöyle cevap verdi:

"O, cehennem yaratıldığından beri asla gülmedi."[379]

Bu derece korkulan yer olan cehennem, bütün şiddeti ile insanların üzerine yürüyecek en son ve en korkunç tehlikedir.

"Cehennemin yedi kapısı olduğu ve her kapıdan girecek olan belli grupların bulunduğunu" Yüce Rabbimiz beyan buyurur.[380]

Müfessirler bu âyeti tefsir ederlerken, insanı sorumluluk altına sokan yedi organ olan dil, kulak, göz, ağız ve cinsel organı zikrederler.

Bazı müfessirler de Cehennemin yedi kapısını şöyle izah ederler:

1. Hâviye: Günahkâr mü'minler için.

2. Sakar: Yahudiler için

3. Sair: Hristiyanlar için

378 Mü'minun sûresi: 104
379 Tergib vet Terhib:4/461
380 Hicr sûresi: 44

4. Cahim: Yıldıza tapanlar için

5. Lezâ: Mecusiler için

6. Hutame: Puta tapanlar için

7. Çeşitli isimde: Münafıklar için[381]

Hazret-i Ali (k.v.) der ki:

"Birbiri üstünde, birbirinden şiddetli, bazıları daha korkunç olan tabakalar halinde..."[382]

Elmalılı Hamdi Yazır Hocaefendi şöyle ifade eder:

"Cehennem kapılarının yedi, cennet kapılarının sekiz olması arasında açık bir ilgi vardır. Bu münasebetle denilebilir ki, bu kapıların yedi uzuvla alâkadar olması umulur. Bilinir ki insanın mükellef olduğu uzuvlar sekizdir. Kalp, dil, kulak, göz, el, ayak, ağız, cinsel organ, bunların yedisi açık, biri de gizlidir. O da kalptir. Doğrudan doğru hakka yönelmiş olan kalp kapısı açık olursa bu sekiz uzvun her biri Hakkın emrine göre hareket ederek cennete bire kapı olabilir. Bu suretle cennete sekiz kapıdan girilir. Fakat batında ruh körlenmiş, kalp kapısı kapanmış bulunursa zahirdeki yedi uzvun her biri cehenneme açılmış birer kapı olurlar.

İşte cennet kapıları sekiz olduğu halde cehennem kapılarının her birine bir parçası taksim olmak üzere yedi olması, Allah bilir amma bu hikmete mebnidir. Allah'ın mazhariyetiyle, iman ve marifet kapısı olan kalp, cehenneme kapalıdır. Ondan yalnız cennete girilir. Allah'a erilir.

381 Tefsir-i Hâzin: 3/97 Kâdı: 1/650

382 Safretüt Tefâsir: 2/110

Kalbi açık olan şeytana uymaz. Allah küfür ve isyandan onu korur."[383]

Demek oluyor ki cehennemden kurtulmaya en önemli uzuv olan kalbin doğru ve iyi olması gerekiyor. Kalbin Allah'a yönelmesi ve ilâhi emirlere saygı duyması lâzımdır. Allah korkusuyla yumuşamış kalpler insanı cehennemden kurtaracaktır.

Nakledildiğine göre kıyamet gününde, günahı sevaplarından ağır gelen bir kimse getirirler. Hak Teâlâ onun ateşe atılmasını emreder. O kimsenin kirpiklerinden bir kıl Hak Teâlâ hazretlerine niyaz eder. Ve der ki:

-Ey Rabbim! Senin peygamberin dedi ki "Kim Allah korkusundan ağlarsa, cehennem o göze haramdır." Biz senin için çok ağladık.

Hak Teâlâ o kimseyi bir kıldan dolayı affeder. Cebrail, mahşer halkına şöyle ilân eder:

"Hak Teâlâ falan kimseyi bir kıldan dolayı affetti."

Hadis-i şerifte Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurur:

لاَ يَلِجُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِى الضَّرْعِ ۞

"Kim Allah korkusundan ağlarsa o, süt memeye girmedikçe cehenneme girmez."[384]

Muhammed bin Münzir, ağladığı zaman yüzünü ve sakalını gözyaşları ile yıkar ve şöyle derdi:

383 Hak Dini Kur'an Dili: 4/3065
384 Tergib vet Terhib: 4/229

"İşittiğime göre gözyaşları değen yere cehennem ateşi değmezmiş..."

Cehennemden kurtuluş için tenhalarda Allah korkusundan gözyaşı dökmek gerek. Bu da iman coşkunluğundan kaynaklanır.

Allah Teâlâ buyurur:

"Allah, takva sahiplerini imanları sebebiyle kurtuluşa erdirir..."[385]

İnsanı cehennemden kurtaracak olan imandır. İmanı olan kimse günahkâr da olsa cezasını çektikten sonra mutlaka cehennemden çıkacak ve cennete girecektir. Önemli olan da hiç cehenneme uğramadan cennete nâil olabilmektir. Bunun içinde güçlü iman ve makbul bir amel şarttır.

"Cennet içindekiler cehennemde olan günahkârlara sorarlar:

- Sizi şu ateşe sokan nedir? diye uzaktan uzağa sorarlar.

Onlar şöyle cevap verirler:

- Biz namazımızı kılmıyorduk, yoksulu doyurmuyorduk, boş şeylere dalanlarla dalıyorduk, ceza günü de yalan sayıyorduk."[386]

Eşrefoğlu Rumi şöyle der:

"Cehennem kapılarını bağlarlar. İnsan ve şeytan birbirlerine karışırlar. Hepsi cehennem içinde kalırlar. Kapılar bağlanır. Ve mühürlenir. Cehennem öylesine zifiri karanlıktır ki cehennemdekiler birbirlerini görmezler. Bunlara kimse bir çare ve meded getiremez..."[387]

385 Zümer sûresi: 61
386 Müddesir sûresi: 40-46
387 Müzekkin Nüfus: 228

سَوَاءٌ عَلَيْنَا اَجَزِعْنَا اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ۞

"Şimdi biz sızlansak da, sabretsek de bir-dir. Çünkü bizim için sığınacak bir yer yoktur, derler."[388]

Zeyd bin Eslem bu âyetin tefsirinde şöyle anlatır:

"Böylece yüz yıl sabrederler. Sonra yine yüz yıl feryat ve figan ederler. Sonra neticenin değişmediğini görünce, değişemeyeceğine kanaat getirerek

- Feryat da etsek, etmesek de değişen bir şey yok, derler."[389]

Cehennemden kurtulmak için ömrü iyi değerlendirmek, günleri kazançlı hale getirmek gerekir. Bütün peygamberler insanları kurtuluşa davet etmişlerdir.

اَدْعُوكُمْ اِلَى النَّجَوةِ ۞

"Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum..."[390]

وَاَنْ اَدْعُوكُمْ اِلَى الْعَزِيزِ الْغَفُورِ ۞

"Ben sizi O aziz ve çok bağışlayan Allah'a davet ediyorum."[391]

İnsanın elinde fırsat var iken kurtuluşa koşmalıdır. Can tende iken hazırlık yapmalıdır.

Hazret-i Mevlânâ'nın bir misali vardır:

388 İbrahim sûresi: 21
389 İhyâ-u Ulûmiddin: 4/383
390 Mü'min sûresi: 41
391 Mü'min sûresi: 42

"Çölde konaklayan bir kervan, gecenin yorgunluğunu gidermek üzere uykuya dalmıştı. Civarda bekleyen hırsızlar ise, kervandakilerin uykuya dalışını sabırsızlıkla bekliyorlardı. Koşar adımlarla geldiler, sessiz sedasız kervanda bulunan yükte hafif, pahada ağır bütün kumaş ve eşyaları toparlayıp yüklenerek kaçtılar.

Sabahın erken saatlerinde uyananlar, yüklerinin içindeki kıymetli kumaş ve eşyalarının çalındığını anlayınca, muhafız olarak bıraktıkları adama çıkıştılar:

- Behey ahmak herif! Mademki, sende uyuyacaktın da, neden muhafızlığı kabul ettin?

Muhafız gayet rahat cevap verdi:

- Ben sabaha kadar uyumak şöyle dursun, kirpiklerimi bile birbirine vurmadım!..

- O halde hırsızları neden görmedin?

- Görmedim olur mu? Gördüm! Hem hepsini de çok iyi seyrettim!

- Neden bağırmadın ya!

- Nasıl bağırabilirdim? Onların her birinde parlayan ok ve yayları kullanılmamış ölüm saçan kılıçlar verdi.

Muhafız bu sözlerden sonra şunları ilâve etti:

- Gerçi o zaman bağıramadım, ama şimdi ne kadar isterseniz bağırabilirim. Sesim çölün öbür ucundaki kum tepelerinin arkasından bile duyulacak kuvvette, feryat edebilirim!

Eşyaları çalınıp kumaşları yok olan mal sahipleri:

- Behey gafil! derler, iş işten geçtikten sonra bağırmanın ne değeri var. Her şeyin bir zamanı var, kumaşlar

gitmiş, eşyalar bitmiş; bağırsan ne olur, bağırmasan ne olur? Bu feryat, zamanında olacaktı!

Feryat edeceksen ölümden önce feryat et, bağır! Ömür günlerin yok olmadan başına toprak saçıp çare düşün. Ömür bitip, gençlik gittikten sonra geride ne kaldı ki, feryat edeceksin. İhtiyarlık belini büker, hastalık kıpırdatmaz eder. İbadet edemez, huzur bulamaz olursun.

Gel! Sıhhatin, servetin, gençliğin gitmeden aklını başına al, zaman her şeyi kapıp kaçtıktan sonra feryat etmenin zamansız olacağını şimdiden düşün!"

Henüz geç kalınmadı.

Oliver Cromwell şöyle der:

"Bugün hayatınızın geri kalanının ilk günüdür."

Bilgisayar programlarını icat eden Steve Jobs, Standford Üniversitesinde şöyle demiştir:

"Her gününüzü son gününüz gibi yaşarsanız, sonunda bir gün haklı çıkarsınız, özdeyişini duyunca şöyle düşündüm: Eğer bugün hayatımın son günü olsaydı, şu anda yapmaya hazırlandığım şeyleri yine de yapar mıydım?"

İnsan her gününü değerlendirmeli. Bugün bu nefes son nefes olabilir. Bunun için daima hazırlıklı olmalı.

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz buyurdular:

اِذَا صَلَّى اَحَدُكُمْ فَلْيُصَلِّ صَلاَةَ مُوَدَّعٍ صَلاَةَ مَنْ لاَ يَظُنُّ اَنَّهُ يَرْجِعُ اِلَيْهَا اَبَدًا ۞

"Sizden biri namaz kıldığı zaman, veda eder gibi kılsın. Öyle ki bir daha o namaza kavuşacağını sanmaz."[392]

İnsan her anını son anlar gibi yaşamalı. Allah'ın emrini yerine getirmeli, kimseye zarar vermemeli. Haramdan sakınmalıdır. Şu ölümlü dünyada kimsenin gönlünü incitmeden yaşamalıdır.

Rahmet ve merhameti bol olan Yüce Rabbimiz (c.c.) kullarına kurtuluş yolunu gösteriyor:

"Ey inananlar! Sizi can yakıcı bir azaptan kurtaracak olan bir ticareti size göstereyim mi? Allah'a ve elçisine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda savaşırsınız. Eğer bilirseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. (Böyle yaparsanız) O, sizin günahlarınızı bağışlar, sizi altlarından ırmaklar akan cennetlere, adn cennetlerindeki çok güzel konutlara koyar. İşte büyük başarı budur."[393]

Kurtuluş için iki yol var.

1- İman

2- Mücahede. Mal ve can ile...

Cehennemden kurtuluş için başta iman gelmektedir. İman etmeyenler ebedi olarak cehennemde kalacaklarından onlar için kurtuluş söz konusu değildir. Fakat imanı olan insan, ne kadar günahkâr olursa olsun, cezasını çektikten sonra yine kurtuluşa erecek ve Cennete kavuşacaktır.

İmandan sonra da ikinci şart olarak mücahede gelmektedir. İnsanın mal ve canı ile Allah yolunda olmasıdır.

392 Muhtâr-ül Ehâdis: 14
393 Saf sûresi: 10-12.

Kurtuluş için ehl-i sünnet inancında olmak gerekiyor. Tam bir inanç sahibi olmak lâzımdır.

İnsan temiz bir inanca sahip olmalıdır. Kalbinde hiç bir şüphe olmamalıdır. İman esaslarına tam bir sadakatle bağlı bulunmalıdır.

İmanı korumak, sağlam bir itikat sahibi olmak için akaid kitaplarını okumak gerekir. Nelere inanılır, neler yapılmalı, nasıl davranılmalı diye düşünmelidir. İnsanların imanlarını güçlendirmek için, itikatlarını düzgün hale getirmek için kasideler yazılmıştır. Bunlarla iman esasları anlatılır. Allah ve Peygamber sevgisi gönüllere yerleştirilir. Bunlar çok önemlidir.

Hızır Bey'in yazmış olduğu "Kâsîde-i Nûniyye'nin tercümesi şöyledir

"Vasıfları ve şanı yüce, hükmü her türlü adaletsizlikten münezzeh olan Allah-u Teâlâ'ya hamd olsun. O'nun dinini bildiren Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın üzerine ve bulutlar bol yağmurları ile çayırları suladığı müddetçe, Peygamberin Ehl-i beytine, Ashâbına selâm olsun."

Bu kaside, İslâm akaidi olup, büyük günahkâr olan birisine aittir. Ben bu kasideyi, ihsan ve adâlet sâhibi olan Allah-u Teâlâ'dan, kıyamet günü mükâfatını görmek üzere hazırladım.

Allah-u Teâlâ "Vacib-ül-Vücûd"dur. Bütün varlıklar ve asıl elemanlar, bu dünyayı yapan ve onun düzenleyen ezeli olan Allah-u Teâlâ'nın varlığına şehâdet ederler! Allah-u Teâlâ'nın zatının, varlıklarla ortak hiçbir yönü yoktur. Allah-u Teâlâ her şeyi kuşatmıştır. Fakat Allah-u Teâlâ mekândan ve zamandan münezzehtir. Allah-u Teâlâ diridir.

O her şeyi işitir, her şeyi görür, her şeyi bilir. Allah-u Teâlâ, kelâmı, telaffuz edilen bir ses değildir.

Hiçbir şey Allah-u Teâlâ'nın iradesi dışına çıkamaz. Mü'minler, Allah-u Teâlâ'yı Cennette göreceklerdi. İnsanın fiillerini ve bu fiillerinden doğduğu zannedilen işlerin yaratıcısı Allah-u Teâlâ'dır. Gerçekte insanları iyi yolda sevk eden ve onları dalâlete uğratan yine O'dur.

Allah-u Teâlâ, hidayet ile bizlere peygamberler göndermiştir. Bu peygamberlerine mucizeler vermiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) bütün peygamberlerden, daha üstündür. O'nun mucizelerinden birisi, Osmanlı bin Affan'ın (r.a.) şehit edileceğini bildirmesidir. Ayın ikiye bölünmesi, mi'raca çıkması, Bedir savaşında düşmanın gözüne çakıl atılmış olması, Uhud savaşında İbn-i Nu'man'ın gözünü yerine yerleştirilmesi O'nun mucizelerindendir. En büyük mucizesi Kur'an-ı kerimdir. İnanmayanlar, bütün zihni güçlerini harcamalarına rağmen, Kur'ân-ı Kerim'in en kısa bir sûresinin benzerini bile getirmekten âciz kalmışlardır. Resûl-i Ekrem'in (s.a.v.) mi'racı tamamen uyanık olduğu halde, ruh ve beden beraber olarak vukû bulmuştur. Bu husus, Kur'ân-ı Kerimde âyet-i kerimeler ile ve Peygamberimizin (s.a.v.) hadis-i şerifleri ile sabit olmuştur.

Peygamberimizin (s.a.v.) getirdiği din, bütün dinleri nesh eder. İcmâ' ile sabittir ki, Peygamberler yalan ve ahlâka aykırı olarak belirtilen şeyleri yapmaktan beridirler. Peygamberler meleklerden üstündür. Evliyanın gösterdiği kerametler haktır.

Peygamberlerden sonra insanların en üstünü Hazret-i Ebû Bekir'dir. Çünkü o, Peygamberimizin (s.a.v.) getirdiği

her şeye inanmakta akranlarını geride bırakmıştı. Hz. Ebû Bekir'den sonra Hz. Ömer-ül Fâruk gelir. Zira o dinin yayılışından Peygamberimize (s.a.v.) en çok yardım edenlerdendir. Hz. Ömer-ül Faruk'tan sonra, âlimlerin icmâ-ı ile Hz. Osman'ın üstünlüğü için en ufak bir şüphe yoktur. Hz. Osman'dan sonra Hz. Ali gelir ki, soy olarak Peygamberimize (s.a.v.) en yakın olup damatları arasında özel bir yere sahiptir. Allah-u Teâlâ'nın Peygamberinin (s.a.v.) bütün arkadaşları hakkında ancak güzel saygılı sözler sarf et ve kötülüklerden sakın! Peygamberin bütün arkadaşları, din uğruna cömertçe canlarını verdiler ve İslâm dininin en iyi destekçileri oldular.

"Ey Allah'ım! Beni onların sevgisinden asla mahrum etme! Âmin!" diyen, imanın her türlü nefyinden masum olsun! Yeryüzü Nisan yağmuru altında yeşillendikçe, beni hayırla anan, ebedi olarak sevincin pırıltısını muhafaza etsin!

KADİR GECESİ

اِنَّا اَنْزَلْنَاهُ فِى لَيْلَةِ الْقَدْرِ ۞ وَمَا اَدْرٰيكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ۞ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ اَلْفِ شَهْرٍ ۞ تَنَزَّلُ الْمَلَائكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِاِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ اَمْرٍ ۞ سَلَامٌ هِىَ حَتّٰى مَطْلَعِ الْفَجْرِ ۞

"Biz gerçekten de Onu (Kur'an-ı) Kadir gecesinde indirdik. Sen kadir gecesinin ne olduğunu nereden bileceksin? Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır. Melekler ve Ruh, o gece Rablerinin izniyle her bir iş için inerler. O gece tan yeri ağarıncaya kadar süren bir esenliktir."[394]

Her gece ve gündüzü Yaratan Allah'tır. Zamanı evirip çeviren Yüce Rabbimizdir. Her şeyi yaratan zamanları da yürüten Allah'tır.

اِنَّ الزَّمَانَ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ۞

394 Kadr sûresi: 1-5

"Muhakkak ki zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü şekliyle dönüp dolaşmaktadır." [395]

Bazı zamanlar ve mekânlar ayrı özellikler taşırlar. Onlarda meydana gelen olaylarla ayrı bir önem arz ederler. Kadir geceleri de ismiyle müsemma olacak o değerli, kıymetli gecelerden biridir.

Kadir; değer, şan, şeref, mertebe, takdir anlamlarına gelmektedir. Kadir gecesi de Kur'an'ın indirilmeye başlandığı gece olması sebebiyle diğer gecelerden daha kıymetli ve daha değerlidir. Çünkü bu gecedeki ibadet ile insan seksen yıllık ömrünü kurtarma imkânına kavuşabilmektedir.

Allah-u Teâlâ, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâma beş gece vermiş ve bu gecelerdeki ibadet ve taatin üstün derecelerini açıklamıştır. O geceler şunlardır:

1. Mucize ve kudret gecesi: Peygamberimizin mübarek parmaklarının işareti ile ayın ikiye bölündüğü gecedir.[396]

2. Davet ve icabet gecesi: Cinlerin Kur'an'ı dinleyip iman ettikleri gece.[397]

3. Hüküm ve kaza gecesi: Berat kandili gecesidir ki Şaban ayının on beşinci gecesidir. Bu gece her işin hükmü verilir.[398]

4. Mirâç gecesi: Peygamberimiz Aleyhisselâmın Allah ile konuştuğu mübarek gece.[399]

395 Müsned: 5/37
396 Kamer sûresi: 1
397 Ahkaf sûresi: 20
398 Duhan sûresi: 3-4
399 İsrâ sûresi: 1

5. Selâm ve tahiyye gecesi: Kur'an'ın indirilmeye başlandığı kadir gecesidir.[400]

Kadir gecesi bin aydan hayırlı. Bin ay, seksen üç yıl dört ay etmektedir. Demek ki bir kadir gecesini ihya eden insan bir gecede seksen üç yıl ibadet sevabını kazanmış olmaktadır. Bu ilâhi bir lütuftur. Bir ömür, bir gecede kurtarılmaktadır.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz bu müjdeyi veriyor:

مَنْ قَامَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ اِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ ۞

"İman ve ihlâs ile Allah'tan mağfiret niyaz ederek kadir gecesini ihya edenin geçmiş günahları affedilir."[401]

Affa giden yol Kadir gecesidir.

Bir kul, kabir azâbı çekerse mezar arkadaşları ona sorarmış:

"Sen hiç Ramazan ayına ulaşmadın mı? Kadir gecesini yaşamadın mı?"

"Yaşadım," diye cevap verirse, hayret ederlermiş:

"Nasıl olup da kendini affettirmedin? Sel gibi akan sevaplarla amel defterini doldurmadın da kabir azabına mâruz kaldın?" diye ona çekişirlermiş.

O gece her insan istifade eder.

Hazret-i Fatıma (r.a.) dedi ki:

"Babacığım! Erkeklerden ve kadınlardan o geceyi ihya edecek kudreti olmayan zayıflar ne yapacaklar?"

400 Kadr sûresi: 1-5
401 Tâc: 2/80

Allah Resûlü (s.a.v.) buyurdular:

"Yastıkları koyacak, ona dayanıp bu gecenin herhangi bir saatinde oturup Allah'a dua ederlerse bu lütuftan hisselerini alırlar."

İbn-i Abbas (r.a.) rivayet ediyorlar:

"Kadir Gecesi olduğu zaman Cenâb-ı Hak Cebrâil (a.s.)'a yeryüzüne inmesini emreder. Cebrâil (a.s.) Sidre-i Müntehâ'da bulunan yetmiş bin melek ile beraber Mescid-i Haram'da, Mescid-i Nebî'de, Beyt-i Makdis'te ve Tûr-i Sînâ'da nur halkaları halinde toplanırlar. Cebrâil (a.s.) bir ara Ka'be-i Muazzama'nın üzerine yeşil kanatlarını açar. Bundan sonra melekler yeryüzüne dağılırlar. Namaz kılarken veya zikir yaparken buldukları her mü'minin yanına gelerek ona selâm verip, duâlarına âmîn derler. Ümmet-i Muhammed'in tamamı için Cenâb-ı Hakk'tan mağfiret talebinde bulunur ve onlar için fecir doğuncaya kadar istiğfar ederler."

Ümmet-i Muhammed'e mübarek gün ve geceler ihsan edilmiştir. Allah Teâlâ ümmet-i Muhammed'i en son ümmet olarak göndermiş, en kısa ömrü de bu ümmete vermiş. Buna karşı hiçbir ümmete vermediği türlü nimetlerle ömrümüzü bezemiştir.

İskender Atâullah hazretleri (k.s.) şöyle buyuruyor: "Ömrün uzun olması makbul değil. Ömrün makbulü Allah'a itaatle dolu olan ömürdür." Keşke benim ömrüm uzun olsaydı yerine, kısa da olsa Allah Azîmüşşan'a itaatle dolu olan bir ömür, gafletle binlerce sene yaşanmış uzun ömürden daha faziletlidir, Allah'a daha yakındır.

Evvelki ümmetlerin bir ömür boyu kazanabildiklerini bu ümmet bir gece de kazanma nimetine nâil olmuştur.

Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

"Allah-u Teâlâ indinde en kıymetli gece, Kadir Gecesi'dir."

"Kadir Gecesi'nde bir defa, Kadir sûresini okumak, başka zamanda Kur'ân-ı Kerîm'i hatmetmekten daha sevaptır. Bu gece koyun sağma müddeti kadar namaz kılmak, ibadet etmek, bir ay her geceyi ibadetle geçirmekten daha kıymetlidir."

"Kadir Gecesi'ni inanarak ve sevabını bekleyerek ihyâ edenin, geçmiş bütün günahlarını Allah-u Teâlâ mağfiret eder."

Bu geceyi ihyâ için; kaza namazı kılmalı, Kur'ân-ı Kerîm okumalı, duâ ve tevbe etmeli, sadaka vermeli, Müslümanları sevindirmeli, bunların sevaplarını ölü diri bütün Müslümanlara göndermelidir.

İnsan her gecesini de kadir gecesi gibi değerlendirmelidir.

Hz. Aişe (r.a.) validemiz anlatıyor:

Ben yatmayı düşünürken, Rasûlullah (s.a.v.) Efendimiz eve geldi ve şöyle buyurdu:

"Yâ Aişe, dört şeyi yapmadan uyuma:

1. Kur'ân-ı Kerim'i hatmet.

2. Kıyamet günü bütün peygamberleri kendine şefaatçi kıl.

3. Bütün Müslümanları kendinden razı et.

4. Bir hac ve umre yap."

Böyle buyurdu ve namaz kılmaya başladı. Ben de yatağın üzerinde oturup düşünmeye başladım. Namazı bitirince sordum:

"Annem, babam sana feda olsun, ey Allah'ın Resûlü, bana uyumadan önce dört şeyi emrettin, ama ben onları yapmaya muktedir değilim. Bu kadar az zamanda onların hepsini nasıl yapabilirim?"

Resûlullah (s.a.v.) Efendimiz tebessüm etti ve şöyle buyurdu:

1. İhlas sûresini üç defa okuyunca, Kur'ân-ı Kerim'i hatmetmiş olursun.

2. Eğer benim ve benden önceki peygamberler üzerine salavat getirirsen, kıyamet günü, bütün peygamberleri kendine şefaatçi kılmış olursun.

3. Bütün mü'minler için istiğfar edersen, onları kendinden memnun etmiş olursun.

4. "Sübhanellahi vel-hamdü lillahi velâ ilâhe illellahü vellahü ekber velâ havle velâ kuvvete illa billahil-alliyyil-azîm" tesbihini okuduğun zaman da, hac ve umre yapmış olursun."

Her günü ve her geceyi değerlendirmek insanın elindedir. Hayatın kıymetini ve ahireti kazanmak insanın asıl görevidir.

Âtâullah İskenderî der ki:

"Allah katında kadrinin ne olduğunu bilmek istiyorsan seni hangi işle uğraştırdığına bak."

İnsan şöyle bir kendine bakmalı. Ne yapıyor? Nelerle meşgul oluyor? Bütün gayesi yemek içmek ise, bunun diğer canlılardan pek farkı kalmaz. Bütün gün dilinde hangi

cümleler mevcut? Günlerini nasıl değerlendiriyor? Yaptığı işlerin kendine, aile efradına ve milletine ne kadar faydası var? Bunları düşünmek gerek.

Bizler her çeşit nimetler içindeyiz. Allah'a şükredelim. O nimetleri veren Allah'a ibadette kusur etmeyelim.

Allah Resûlü, Ebû Eyyûbî Ensârî'nin evine gittiler. Zevcesi:

"Merhaba Allah'ın Nebîsi!" dedi. Derken, Ebû Eyyûb geldi. Bir hurma dalı kesti. Allah Resûlü buyurdu:

"Bunu bizim için niye kestin, meyvesinden toplasaydın ya?" Ebû Eyyûb:

"Ya Resûlallah, hem meyvesinden, hem büsründen hem de rutubetinden yemenizi arzu ettim."

Sonra da bir oğlak kesti. Yarısını kebap etti, yarısını pişirdi. Rasûlullah'a getirdiğinde, Allah Resûlü, biraz oğlaktan aldı ve onu bir yufkaya koyarak buyurdu:

"Ey Ebû Eyyûb, bunu Fâtımâ'ya yetişir. Zirâ günlerden beri O, böylesini tatmadı."

Ebû Eyyûb de onu Hz. Fâtımâ'ya yetiştirdi. Vaktâ ki yediler ve doydular. Rasûlullah:

"Et, ekmek, hurma, büsr (tâze), rutubet..." buyurdu ve mübarek gözleri yaşardı. "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki işte bu, sorulacağımız nimettir. Allah, "Sonra, o gün mutlaka nimetlerden sorulacak," buyurmuştur.[402]

O'nun bu sözü ashabına ağır geldi. Bunun üzerine Peygamber Aleyhisselâm buyurdular:

402 Tefsir-i Hâzin: 4/404

"Böyle güzel nimetle karşılaştığınızda, önce Besmele çekin, doyunca da, 'Hamd olsun Allah'a ki bizi doyurdu ve in'am buyurdu. Fazlıyla ihsan buyurdu, çünkü bu da ona kefarettir.' diye dua edin."

Her nimetten sorulacak. Bütün bunları hesaba katarak hayatın olumsuz geçen zamanlarını affettirmek için Kadir gecesini iyi değerlendirmek gerekir.

Allah'a yalvaralım, tevbe istiğfar edelim, niyazda bulunalım.

Ashâb-ı Kirâm, Allah-u Teâlâ'nın Kadir Gecesi hakkında "Bin aydan hayırlıdır." mealindeki âyet-i kerimesine sevindikleri kadar hiçbir şeye sevinmediler.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) ashâbına İsrailoğullarından dört kişiyi anlattı. Bunlar –göz açıp yumuncaya kadar kısa bir vakitte bile Allah'a isyan etmeden seksen sene ibadet etmişlerdi. Resûlullah (s.a.v.)'in ashâbı da bundan dolayı hayret etmişlerdi. Cebrail (a.s.) geldi ve:

"Ey Allah'ın Resûlü! Sen ve ashâbın, bu zatların göz açıp yumuncaya kadar kısa bir vakitte bile Allah'a isyan etmeden seksen sene ibadet etmelerine hayret ettiniz." İnnâ enzelnâhü fi leyleti'l-kadr... (Biz onu Kadir Gecesi'nde indirdik) mealindeki âyet-i kerimesi ile başlayan Kadr Sûresi'ni sonuna kadar okudu.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) çok sevindiler.

Ramazan ayı içindeki Kadir Gecesi hangi gece olduğu belirtilmemiştir. Yüce Allah, insanlar arasında evliyaları, Kur'an-ı Kerim'de İsm-i Âzâmı gizlediği gibi Kadir gecesini de gizlemiştir.

Her şeyde hikmetler vardır. İnsanlar her geceyi Kadir gecesi gibi ihya etmelidirler. Zaten değerlendirilen her gece, mü'min için bir kurtuluş vesilesidir.

Atalarımız ne güzel söylemişler:

"Her gördüğünü Hızır, her geceyi Kadir bil!" demişlerdi.

Bin aydan daha hayırlı olan bu gece, yüce Allah'ın bizlere doğru anlayış vermesi, doğruyu bulduktan sonra da kalplerimizi saptırmaması ve bizi affetmesi için dua edelim.

Peygamberimiz, "Faziletine inanarak ve sevabını da yalnız Allah'tan bekleyerek bu geceyi ihya edenlerin, geçmiş günahlarının bağışlanacağı" müjdesini vermiştir. (Buhârî).

Peygamber Efendimiz, Hz. Âişe annemize bu gecede yapılmasını tavsiye ettiği dua şöyledir:

"Allah'ım, sen affedicisin, affetmeyi seversin, beni de affet."

Cenâb-ı Hak, bazı kıymetli şeyleri birçok hikmetler için gizlemiştir:

Kullarının bütün ibadet ve tâatlere rağbet etmesi için rızasını ibadet ve tâatlerde; büyük-küçük günahlardan kaçınmaları için gazabını günahlarda; bütün isimlerine tazim edilmesi için İsm-i A'zam'ı Kur'ân-ı Kerim'de; bütün namazların muhafazası için salât-ı vüstânın hangi namaz olduğunu, günün tamamında duâ edilmesi için cuma günündeki icabet saatini (duânın kabul edilen vaktini); hiç kimseyi hor ve hakir görmemek için veli kullarını; Ramazan'ın her gecesini ibadet ve taatle ihya edip daha çok sevap kazansınlar diye de Kadir Gecesi'ni gizlemiştir.

Bununla beraber Resûl-i Ekrem Efendimiz (s.a.v.) Kadir Gecesi'nin bazı alâmetlerini bildirmiştir. O gece

gökyüzü parlak ve bulutsuz olur. Hava ne soğuktur ne de sıcak, latif olur. O gecenin sabahında güneş ziyâsız (solgun) olarak doğar. Kadir Gecesi, içerisinde Kur'ân-ı Kerim indirilen mübarek gecedir. Bu gecenin pek çok hususiyetinden birkaçı:

1- Bu gecede ibadet (içerisinde Kadir Gecesi olmayan) bin ayda yapılan ibadetten daha hayırlıdır. Resûlullah Efendimize (s.a.v.) kendisinden önceki ümmetlerin ömrü gösterildi. Ümmetinin ömürlerini kısa gördü. Bunun üzerine Hz. Allah bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi'ni ihsan etti.

2- Kadir Gecesi'nde meleklerin ve Rûh'un inmesi. Melekler bu gecenin esrarını görmek üzere inerek yeryüzünü doldurduğu için bu geceye darlık manasına olan "Kadir" ismi verilmiştir.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) buyuruyorlar ki:

"Kadir Gecesi olunca Allah-u Teâlâ, Cebrâil'e (a.s.) emreder. Cebrail (a.s.) yanlarında yeşil bir sancakla melekler ile yeryüzüne inip sancağı Kâbe'nin üzerine dikerler. Cebrail (a.s.) bu gece melekleri teşvik eder. Onlar da her ayakta bulunana, durana, oturana, namaz kılana ve zikredene selam verir ve onlara musafaha eder. Yaptıkları dualarla âmin derler. Bu, fecir vaktine kadar devam eder."

3- Bu gece, fecir vaktine (imsake) kadar selâmettir. Kadir gecesi, senede bir defa gelmekte olmasına rağmen bir ömre bedel sevaplara medar olmaktadır. O bakımdan bu geceyi değerlendirmek için şunlar yapılmalıdır.

Bu gece dört rekât Kadir Gecesi namazı kılınır:

1'nci rek'atte: 1 Fâtiha, 3 İnnâ enzelnâhü...

2'nci rek'atte: 1 Fâtiha, 3 İhlas-ı şerif...

3'üncü rek'atte: 1 Fâtiha, 3 İnnâ enzelnâhü...

4'üncü rek'atte: 1 Fâtiha, 3 İhlas-ı şerif okunur.

Namazdan sonra:

• 1 defa, "Allah-u ekber Allah-u ekber, Lâ ilâhe illAllah-u vAllah-u ekber, Allah-u ekber ve illâhi'l-hamd."

• 100 "Elem neşrah leke..." İnşirah Sûresi,

• 100 "İnnâ enzelnâhü..." Kadir Sûresi,

• 100 defa da Resûlullah Efendimiz'in Hz. Âişe valimize öğrettiği "Allahümme inneke afüvvün kerimün tuhibbü'l-afve fa'fü anni" duası okunur ve duâ edilir. Mümkünse, bir de tesbih namazı kılınmalıdır.

AZAPTAN KURTULUŞ

اِذَا زُلْزِلَتِ الْاَرْضُ زِلْزَالَهَا ۞ وَاَخْرَجَتِ الْاَرْضُ اَثْقَالَهَا ۞ وَقَالَ الْاِنْسَانُ مَالَهَا ۞ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ اَخْبَارَهَا ۞ بِاَنَّ رَبَّكَ اَوْحَى لَهَا ۞ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ اَشْتَاتًا لِيُرَوْا اَعْمَالَهُمْ ۞ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۞ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۞

"Yerküre kendine has sarsıntıyla sallandığı, toprak ağırlıklarını dışarı çıkardığı ve insan;

- Ne oluyor buna? dediği vakit.

İşte o gün yer Rabbinin ona bildirmesiyle bütün haberlerini anlatır. O gün insanlar, amellerini (karşılığını almaları) için darmadağınık geri dönüp gelirler. Kim bu zerre miktarı hayır yapmışsa onu görür. Kim de zerre miktarı şer yapmışsa onu görür.[403]

Bu sûre-i celile gaflette bulunan gönüllere yaklaşmakta olan hesap gününü hatırlatmaktadır.

403 Zilhal sûresi: 1-8

Büyük bir sarsıntı ile meydana gelecek olan kıyamet olayında insanın hayretler içinde kalarak:

- Buna ne oluyor? Dediği andaki durumunu bir görmek lâzım.

O gün yeryüzü, bütün ağırlıklarını meydana çıkaracaktır. Madenleri, cevherleri, cesetleri ve toprakta ne varsa her şey meydana çıkacak. Hem de bütün her şeyin haberlerini ortaya atacak. Şahitli, ispatlı olarak üzerinde neler cereyan etmişse hepsi aydınlatılacak.

Yeryüzünün muhtelif bölgelerinde, çeşitli noktalarından insanlar bölük bölük gelip toplanırlar.

- Niçin?

- Yaptıkları kendilerine gösterilmek için.

Görünmesini çok arzuladığı, belki de hiç görülmesini istemediği olayları görmek ve onlarla yüzleşmek için insanlar toplanırlar.

Dünyada yapılanlar orada karşılık bulacak.

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ ۞

"Herkese yaptığının karşılığı tam olarak verilmiştir. Çünkü Allah, onların yapmakta olduklarını en iyi bilendir."[404]

Her yapılanın karşılığı verilir. İyilik yapan mükâfatını alacak, fenalık yapan da cezasını çekecektir.

404 Zümer sûresi: 70

وَاِنْ تُطِيعُواالله وَرَسُولَهُ لاَ يَلِتْكُمْ مِنْ اَعْمَالِكُمْ شَيْئًا اِنَّ الله غَفُورٌ رَحِيمٌ ۞

"Eğer Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederseniz, Allah amellerinizden hiçbir şey eskiltmez. Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."[405]

Allah'ın emirlerine itaat edenler, Peygamber (s.a.v.) Efendimizin yolunu takip edeler, her amellerinin mükâfatını fazlasıyla göreceklerdir.

İşte ibadetler, iyi işler ve iyilikler böyle zamanda gereklidir. İbadetlerin hem dünyaya hem de ahirete faydası vardır. İnsan ölünce amelleri ile baş başa kalacak. İman ehli amelden fayda görecek.

Ölü kabir suallerine cevap verdikten sonra ona, güzel yüzlü güzel kokulu ve güzel giyimli birisi gelerek der ki:

"Seni, Allah'ın rahmeti ve çeşitli nimetleri olan cennet ile müjdeliyorum!"

Ölü ona sorar:

"Sen kimsin?"

O da der ki:

"Ben senin dünyada yapmış olduğun iyi amellerinim. Allah'a yemin olsun ki sen Allah'a kulluğunda gayretli idin. Fena işleri yapmazdın. Allah'ın rahmeti üzerine olsun!"

Kabir yalnızlığını giderecek olan ancak iyi amellerdir. Ahretin ilk giriş kapısı olan kabir, insanın karşılaşacağı ilk

405 Hücûrat sûresi: 14

tehlike, ilk engel ve ilk sorgulama yeridir. Orada tek başına ve yardımcısız, arkadaşsız garip bir halde kalmıştır.

Hazret-i Osman (r.a.) bir kabre uğradığı zaman devamlı orada duru ve sakalı ıslanıncaya kadar sesli ağlardı. Bir gün bunun sebebini sordular:

"Cennetin nimetleri, cehennemin azabı yanında konuşulduğunda ağlamıyorsun da kabrin başında neden ağlıyorsun?"

O şöyle cevap verdi:

"Ben Rasûlullah (s.a.v.)'in 'Kabir, ahiret yolculuğunun ilk durağıdır. Onda kurtuluşa erenler her yerde de kurtulurlar. Orada kurtulamayanlar diğerlerinde kurtulamazlar.' dediğini işittim."

Rabbimiz (c.c.) beyan buyuruyor:

اِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذٰلِكَ ذِكْرٰى لِلذّٰاكِرِينَ۞

"Muhakkak ki iyilikler kötülükleri giderir. Bu ibret alanlara bir nasihattir."[406]

Bağdat vezirlerinden Abbas bin Semmak şöyle anlatır:

Bir kişi kabre konulunca azap gördüğünde veya hoşuna gitmeyen bir şey kendine isabet ettiğinde, komşusu bulunan diğer ölüler ona çıkışırlar. Derler ki:

"Ey dünyada arkadaşlarından ve komşularından geriye kalan! Bizim durumumuzdan sen hiç ibret almadın mı? Bizim önce gelişimiz senin için düşündürücü, kendine getirici olmadı mı? Sen bizim amellerimizin kesildiğini ve

406 Hud sûresi: 114

sana da mühlet verildiği görmedin mi? Neden, arkadaşlarının elinden kaçan fırsatı değerlendirmedin?"

Hatem-i Esam der ki:

"Kim kabristandan geçip kendisi için düşünmez ve onlar için dua etmezse hem kendi nefsine hem de onlara ihanet etmiştir."

İnsan öleceğini bilir. Kabirde yalnız kalacağına inanır. Dünyada yaptıklarının karşılığının verileceğini de kabul eder. Ama niçin ibret almaz? İbret alanlar ahiret için hazırlık yaparlar. Güzel ameller hazırlarlar.

Peygamberimiz (s.a.v.) Efendimiz bir defasında Cebrail'e sordu:

"Ey Cebrâil! Ben Mikâil (a.s.)'i hiç gülerken görmedim.

Cebrail dedi ki:

"Mikâil, cehennem yaratıldığından beri hiç gülmedi."

Ahiret azabından korunmak, cenneti kazanmak için itaat ve ibadet gereklidir.

Ebu Hüreyre (r.a.) diyor ki:

"Ölü kabre konulduğunda Salih amelleri gelir etrafını çepeçevre sararlar. Kişi nasıl kardeşini, ailesini, çocuğunu koruyorsa salih amelleri de o kişiyi o şekilde kabirde korurlar..."

İyi amellerin, ibadetlerin insana hem dünyada hem de ahirette faydası vardır. İnsan iyilik yaparken, ibadet ederken dünyaya ait faydalarını düşünmez. Asıl olan ahiretteki faydalarıdır. İnsanın en fazla muhtaç kaldığı bir zamanda onları yanında bulmasıdır. Bunun için, ibadet yapılır. Bundan dolayı iyilikler edilir.

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَحْسَنَ الَّذِى كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞

"İman edip sâlih ameller işleyenlere gelince, mutlaka onların kötülüklerini örteceğiz. Ve mutlaka yapmakta olduklarının daha güzeli ile onları mükâfatlandıracağız."[407]

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Rüyamda acayip şeyler gördüm.

Ümmetimden birini azap melekleri yakalamıştı. Aldığı *abdestler* gelip onu içindeki zor durumdan kurtardı.

Birini gördüm. Kabri onu sıkıyordu. Onu da kıldığı *namazları* gelip kabirdeki azabından kurtardı.

Birine şeytanlar musallat olmuştu. Ettiği *zikirler* gelerek onu şeytandan kurtardı.

Birinin de susuzluktan dili çıkmıştı. Tuttuğu *Ramazan orucu* gelip susuzluğunu giderdi.

Birini zifiri karanlıklar kaplamıştı. Yapmış olduğu *Hac*, gelip onu karanlıktan çıkardı.

Birine ölüm meleği gelmişti. *Ana-babasına yaptığı iyilikler* gelip onun kötü şekilde ölümüne engel oldu.

Birini Müslümanlarla konuşturmuyorlardı. Onu da sıla-i rahim yâni *akrabalarıyla iyi geçinmesi* gelip şefaatçi oldu. Onlarla konuşmaya başladı.

407 Ankebut sûresi: 7

Peygamberinin yanına gitmek isteyen birine engel oluyorlardı. Aldığı *gusül abdesti*, onu alıp yanıma getirdi.

Ateşten korunmak isteyen birine de *verdiği sadakalar* gelip ateş ile arasında perde oldu.

Birini zebaniler alıp cehenneme götürürken yaptığı *iyiliği emir ve fenalıktan vazgeçirmesi* gelip kurtardı.

Biri cehennem ateşine atılmıştı. *Allah korkusundan akıttığı gözyaşları* gelip oradan kurtardı.

Birine amel defteri solundan verilirken *Allah korkusu* gelip defterini sağa aldı.

Sevapları hafif gelen birine, kendisinden önce *ölen çocukları* gelip sevabını ağırlaştırdı.

Cehennem kenarında korkudan titreyen birine *Allah'a olan hüsn-ü zannı* (iyi düşünce ve güveni) gelince titremesi durdu.

Sırattan zorla geçen biri cennete geldi. Fakat kapılar kapalıydı. Onu da *Kelime-i Şehadeti* gelip kapıları açıp cennete koydu."[408]

هَلْ جَزَاءُ الْاِحْسَانِ اِلَّا الْاِحْسَانُ ۞ فَبِاَيِّ اٰلَاۤءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ ۞

"İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir? Öyleyse Rabbinizin nimetlerinden hangisini yalanlarsınız?"[409]

408 Câmi-us Sağir: 1/91
409 Rahman sûresi: 60-61

Rabbimiz (c.c.) peygamberleri vâsıtasıyla her şeyleri bildirmiş, insanların azaptan kurtulmaları için gerekenleri beyan buyurmuştur. Davud peygambere de şöyle buyurmuştur:

"Ey Dâvud! Günahkârları müjdele ve iyilere korku ver." Dâvud (a.s.):

"Ey Allah'ım! Nasıl müjdeleyeyim ve nasıl korkutayım?" dedi. Hak Teâlâ Hazretleri buyurdu.

"Ey Dâvud! Günahkârlara söyle! Tövbe etsinler ve benden ümitlerini kesmesinler. İyi kullarıma da söyle! Onlar da ibadetlerine (güvenip) aldanmasınlar."

Hak Teâlâ Hazretleri yine buyurdu:

"Ey Dâvud! Beni sev ve beni seveni sev, beni halka sevdir." Dâvud (a.s.):

"Ey Rabbim! Seni severim ve seni seveni de severim. Seni halka nasıl sevdireyim?" dedi. Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurdu:

"Ey Dâvud! Onların yanında beni ilâhi vasıflarımla anlat. Benim nimetlerimi ve ihsanlarımı onlara bildir ki, beni cömert, çok merhametli ve latif zat olarak bilsinler."

Dâvud (a.s.):

"Allah'ım! Mizanı (Mahşerdeki ilâhi teraziyi) doldurmaya kimin gücü yeter? dedi. Hak Teâlâ Hazretleri:

"Eğer ben bir kulumdan razı olursam o mizanı bir hurma ile doldururum." buyurdu.

Dâvud (a.s.):

"Rabbim! Sırat'tan geçmeye kimin gücü yeter?" dedi.

Hak Teâlâ Hazretleri:

"Ey Davud! Eğer bir kimseye ömründe bir defa "Lâ ilâhe illallâh Muhammedün Resûlullah dese' sıratı şimşek gibi geçer."

"Ey Dâvud! Bir kimse, benden kaçıp uzaklaşan bir kulumu benim huzuruma getirse ben onu âlimlerden sayar ve yazarım. Kimi âlimlerden yazarsam ona azap etmem."

"Ey Dâvud! Beni isteyen, beni dinleyen bir kimse görürsen ona hizmetkâr ol. Ey Dâvud! Dünyanın kendilerini aldattığı âlimleri benden isteme. Onlar benim muhabbetimden çıkmışlar ve benim hâlis kullarımın yollarını benden kesmişlerdir. Onlar yol kesicilerdir."

Hz. Aişe (r.anhâ) anlatıyor:

Peygamber Efendimiz (s.a.v.)'e:

"Yâ Resûlallah! Seven sevdiği kişiyi kıyamet günü hatırlayacak mı?" diye sordum. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Hatırlar, ancak üç yerde hatırlayamaz." buyurdular. "Birincisi mizanın başında iken, salih amellerinin hafif mi ağır mı geleceği endişesiyle hatırlamaz. İkincisi kitapların (amel defterlerinin) havada uçuştuğu zaman, kitabının sağından mı, yoksa solundan mı verileceği endişesiyle hatırlamaz. Üçüncüsü de cehennemden bir ateş parçası çıkıp onları kaplar, onlara öfkelenerek: 'Ben Allah-u Teâlâ tarafından şu üç kişiyi alıp cehenneme götürmek ve onlara azap etmekle vekil kılındım: Allah'tan başka ilah olduğunu iddia eden kimse, hesap gününe iman etmeyen kimse ve bildiği halde inat eden zorba kimseler.' der ve bu üç zümreyi kaplar ve onları cehenneme atar.

Cehennemin üzerinde kıldan ince ve kılıçtan keskin bir köprü vardır. Üzerinde, Allah'ın dilediklerini yakalayan

kancalar ve dikenler vardır. Bu köprünün üzerinden kimisi, göz açıp kapayıncaya kadar, kimisi şimşek gibi kimisi rüzgâr gibi, kimisi süratli koşan at gibi, kimisi de hızlı giden deve gibi geçer. Melekler de: Rabbimiz! Onları selâmetle geçir, diye dua ederler. Geçen kimse selâmettedir. Yaralı olanlar da selamettedir. Kimisi de yüzü üzerine cehenneme yuvarlanmıştır."

Azaptan kurtulmak için insan daima hazırlık yapmalıdır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Yâ Ebâ Zerr! Yolculuğa çıkmak istediğin zaman hazırlık yapar mısın?"

"Evet, Yâ Resûlullah'"

"Peki, kıyamet günün yolcuğu için nasıl hazırlanırsın? Ya Ebâ Zerr! Dikkat et, o uzun ve çetin günde sana fayda verecek şeyi haber vereyim mi?"

"Anam babam sana feda olsun, evet bildir yâ Resûlullah."

"Haşr (diriliş) günü için şiddetli sıcak bir günde oruç tut, kabir vahşeti (yalnızlığı) için gecenin karanlığında iki rekât namaz kıl, büyük işlerini halli için hac yap, fakirlere bir sadaka ver yahut güzel bir söz söyle veya kötü bir söz söylemekten kendini tut."

İmâm-ı Âzam Hazretleri gecenin yarısını (ibadet, dua ve zikrederek) ihya ederdi. Bir topluluğun yanından geçerken onların, "Bu zat gecenin tamamını ihya eder" dediklerini işitti. "Yapmadığım şeyle vasıflanmaktan hayâ ederim" dedi ve ondan sonra gecenin tamamını ibadetle ihya etti. İmâm-ı Azam Hazretleri kırk yıl sabah namazını yatsı namazının abdestiyle kılmıştır.

Resûlullah (s.a.v.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurdular:

"Mü'min kabirde suda boğulmak üzere olan ve bulduğu her şeye tutunmaya çalışan kimse gibidir. Babasından, oğlundan, kardeşinden, arkadaşından hâsılı herkesten bir duâ bekler. Dünya ehli için hediye ne ise ölüler için duâ da böyledir. Bir melek ölünün yanına, üzerinde nurdan bir mendil bulunan nurdan bir tabakla girer ve 'Bu kardeşinin hediyesidir' der. Dirilerin hediyelerle mesut olmaları gibi o da bu hediye ile sevinir."

Diğer bir hadis-i şerifte şöyle buyruldu:

"Ölünün kabirde en zor gecesi ilk gecedir. Ölülerinize sadakayla merhamette bulunun."

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Bir Mü'min Âyetü'l-Kürsî okuyup sevabını ölülere bağışladığında Allah-u Teâlâ o kabristanda bulunan ölülerin azabını hafifletir ve okuyan kişiye de orada bulunan ölüler sayısınca sevap yazar." buyurulmuştur.

ALLAH İÇİN KURBAN

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ۞

"Rabbin için namaz kıl ve kurban kes!"[410]

Kurban, Allah-u Teâlâ'ya yakınlık veren şey diye tarif edilir.[411]

Kurban, Allah'a yakınlaştıran sadaka, zebh ve ibadet gibi şeyler verilen isimdir.[412]

Kurban olayı insanlığın başlangıcından beri mevcuttur. Kur'an-ı Kerim'de Hazret-i Âdemin iki oğlunun kurbanlarından bahsedilir.

اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا۞

"Hani ikisi de, yakınlaşmak için Allah'a birer kurban sunmuşlar, birinin ki kabul edilmiş..."[413]

Kurban Allah içindir. Allah'a yakınlaşmak için kesilir. Tam bir iman ve teslimiyetle Allah Teâlâ'ya bir şükran

410 Kevser sûresi: 2
411 Ahter-i Kebir: 802
412 Hâzin sûresi: 1/454
413 Mâide sûresi: 27

ifadesidir. Kabul olunan kurban da ancak takva sahiplerinin kurbanlarıdır.

Hazret-i İbrahim Peygamber'in oğlunu kurban etme olayı da yine Kur'an'ın haber verdiği gerçeklerdendir.

فَلَمَّا اَسْلَمَ وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ۞ وَنَادَيْنَاهُ اَنْ يَا اِبْرٰهِيمُ ۞ قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِ الْمُحْسِنِينَ ۞ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ بَلٰؤُ الْمُبِينُ ۞

"Her ikisini de kendilerini Allah'a teslim edip İbrahim, oğlunu alnı üzerine yatırdığında biz ona şöyle seslendik:

- Ey İbrahim! Sen, rüyayı gerçekleştirdin. İşte biz, iyi davrananları böyle ödüllendiririz. Bu gerçekten çok açık bir sınama idi."[414]

Hazret-i İbrahim döneminden beri kurban kesme uygulaması devam etmekte idi. Yahudi ve Hristiyanlarda da kurban vardı. Ancak Yahudiler Kudüs'ten sürgün edilince bu adetlerini kaldırdılar. Hristiyanlar da, Hazret-i İsa'nın sözlerini kendi menfaatleri doğrultusunda yorumlayarak kurban kesme uygulamasından vazgeçtiler.

Kurban kesmek dînîmizde hali vakti yerinde olanlara vacip kılınmıştır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.), kurbanın emredilmesinden itibaren her sene kurban kesmiş, vefatından sonra da kendisi adına kurban kesilmesini vasiyet etmiştir. Haneş (r.a.) şöyle anlatır:

414 Saffat sûresi: 103-106

"Hazret-i Ali'yi iki adet koç kurban ederken gördüm. "Niçin böyle yapıyorsun?" diye sordum:

"Resûlullah (s.a.v.) bana, vefatından sonra kendisi için de kurban kesmemi vasiyet buyurmuştu. İşte ben O'nun vasiyetini yerine getirmek üzere kesiyorum! Bundan sonra da kesmeye devam edeceğim" dedi."[415]

Hali vakti müsait olup da kurban kesmeyenler hakkında Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

مَنْ وَجَدَ سَعَةً لِاَنْ يُضَحَّى فَلَمْ يُضَحَّ فَلاَ يَحْضُرْ مُصَلاَّنَا ۞

"Kurban kesme imkânı bulunduğu halde kurban kesmeyen bizim namazgâhımıza yaklaşmasın!"[416]

Kurban insanı ateşten koruyan bir perdedir. İnsanın kendi menfaatinedir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurdular:

مَنْ ضَحَى طَيِّبَةً نَفْسَهُ مُحْتَسِبًا لِاُضَحِّيَتِهِ كَانَتْ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ ۞

"Gönül hoşnutluğuyla ve sevabını umarak kesilen kurban, ateşe karşı bir perde olur."[417]

Kurbandan maksat Allah'a yakınlaşma arzusudur. Şu kesin bir gerçektir ki, insanı Allah'a yakınlaştıran, Allah ile temasa geçiren her şey iyidir.

Alexis Carrel der ki:

415 Müsned: 1/107
416 Müsned: 2/321
417 Tergib vet-Terhib: 2/155

"Allah'a bağlanmanın en mükemmel şekli, hiç şüphesiz tamamen O'nun iradesini yerine getirmektedir."

Hadis-i şerifte buyuruldu:

يَا اَيُّهَا النَّاسُ ضَحُّوا وَاحْتَسِبُوا بِدِمَائِهَا فَاِنْ وَقَعَ فِى الْاَرْضِ فَاِنَّهُ يَقَعُ فِى حِرْزِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ ۞

"Ey insanlar! Kurban kesin. Ondan akan kan sebebiyle Allah'tan mükâfat bekleyin. Şüphesiz kurbanın kanı yere düştüğü zaman kişi Allah'ın himayesi altına girer."[418]

Allah Teâlâ'nın himayesine nâil olmak, her türlü tehlikelerden ve sû-i hâtime denilen fena sondan kurtulmak demektir.

Mevlana hazretleri der ki:

"Sakın ola ki keçinin gölgesini kurban etmeye kalkışma."

Kurban edilen hayvanın eti, kemiği gölge varlıktır. Asıl olan, onun ifade ettiği mânâdır. Gönül bu manayı duymalıdır.

Rabbü'l-âlemin buyurur:

لَنْ يَنَالَ اللهَ لُحُومُهَا وَلاَ دِمَاؤُهَا وَلٰكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ ۞

"Onların ne etleri ne de kanları Allah'a ulaşır. Fakat Ona sadece sizin takvanız ulaşır."[419]

اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ۞

418 Tergib vet-Terhib: 2/155
419 Hac sûresi: 37

"Allah ancak sakınanlardan kabul eder."[420]

İşte kurban kesen muttaki kullar, Allah Teâlâ'nın himayesine giren talihli mü'minlerdir.

Bir Hak dostu der ki:

"Ben, Allah Teâlâ'nın beni andığını bilirim."

"Nasıl bilirsin?" dediler. Şöyle anlattı:

"Nasıl bilmem? Allah Teâlâ: "Beni anın ben de sizi anayım"[421] diyor. Ben O'nu andığımda O da beni anar. Böylece bilirim."

Epiktet şöyle söylemiştir:

"Nefes aldığından daha fazla Allah'ı düşün!"

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz daima şöyle yalvarırdı Allah'a:

وَلاَ تَكِلْنِى لِى نَفْسِى طَرْفَةَ عَيْنٍ ۞

"Beni, göz açıp kapayıncaya kadar bile olsa nefsime bırakma!"[422]

İnsan Allah'a yakın olduğunda fenalıklardan kaçınır. Allah'ın râzı olacağı işleri yapar. İbadetlerini yerine getirir. Allah ile irtibatı olmayan ise mutluluk duyamaz.

Pascal der ki:

"Allah'tan uzaklaşan, Allah'ı aramayan insan, ne kendisine ne de kendi dışında hakikati ve saadeti bulamaz."

Yavuz Sultan Selim hastalığında son anlarını yaşıyordu. Yanındaki nedimi Hasan Can'a sordu:

420 Mâide sûresi: 27
421 Bakara sûresi: 152
422 Nesâî: 6/147

“Hasan Can ne haldeyim? Nasılım?

“Devletlü Padişahım. Allah’a kavuşmak zamanıdır. Ona teveccüh ediniz.” deyince padişah:

“Ya bunca zamandır sen beni kiminle sanıyordun?” Allah’a teveccühümüzde bir kusur mu sezdin?” dedi.

Hasan Can ıstırap içinde:

“Hayır padişahım! Hakkınızda hiçbir zaman böyle bir şey düşünmedim.” diyebildi.

Bir an ikisi de sustu. Az sonra Kur’an okumaya başladılar. Ünlü hükümdar Yâsin sûresinin son âyetine geldiğinde ruhunu Rahman’a teslim eyledi.[423]

Mevlana Celâleddin der ki:

مَعْنَیِ تَکْبِیرِ آیَنَستْ اَیْ اَمِیمْ کَای خُدَا پِیشِ تُو قُرْبَانْ شَدِیم۞

“Ey imam! Tekbir alırken Allahü Ekber demenin mânâsı, İlâhi, biz senin huzurunda kurban olduk demektir.”

Abdest alarak dışını su ile içini de istiğfar ile temizleyen mü’min, kıbleye dönüp namaza durduğunda Yüce Allah’ın huzurunda söz vermenin ve kurban olmanın ifadesini hal diliyle ifade etmiş olmaktadır.

İşte Allah’a yakınlık hali...

Hadis-i şerifte, Allah’a yakın olmanın yolu şöyle buyurulmuştur:

اَکْرَبُ مَا یَکُونَ الْعَبْدِ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فَأَکْثِرُو الدُّعَاءَ۞

423 Tarih-i Devlet-i Osmanî: 1/238

"Kulun Rabbine en yakın olduğu zaman secde halindeki andır. Onun için secde ânında çok dua edin."[424]

Hazret-i Ebubekir (r.a.) şöyle söylemiştir:

اَنَّ النَّبِيَّ ﷺ كَانَ اِذَا جَاءَهُ اَمْرٌ يَسُرُّهُ خَرَّ سَاجِدًا لِلّٰهِ ۞

"Peygamber (s.a.v.) kendisini sevindirecek bir şey geldiğinde Allah için secdeye kapanırdı."[425]

Allah'a hem yakınlık ve hem de şükür...

Büyük âlim Mevlana Câmi hazretleri yirmi iki yaşında tevbe ederek Hak yoluna dönüşünü şöyle anlatır:

"Gençliğimde uygunsuz arkadaşlarla gezip dolaşırdım. Her birimiz sıra ile birbirimize ziyafet çekerdik. Nihayet içki ziyafeti sırası bana geldi. Birisi mahzene indi. Ve şarap kalmadığı için eli boş döndü. Hayret ettim. Hâlbuki mahzende kırk adet dolu şarap küpü vardı. Bizzat indim baktım. Gerçekten yoktu. Hayretle içki tedariki için dışarı çıktım. İçki tedarik edip merkebime yükledim. Ve eve dönmeye başladım. Fakat merkebim yürümüyordu. Ne kadar uğraştımsa yürütemedim. Birden kulağıma ses geldi:

- Ahmed! Bu merkebi neden incitiyorsun? Ona yürü fermanı vermiyoruz ki yürüsün. Arkadaşların senin özrünü kabul etmezlerse biz ederiz.

Hemen toprağa kapandım. Bir daha içki içmemeye söz verdim. Merkebim yürüdü. Arkadaşlarım içkileri kapışarak içtiler. Bana teklif ettilerse de ben:

424 Câmi-us Sağir: 1/45
425 Bulûğul Merâm: 1/400

- Tevbem var! dedim. Durumu anlattım. Onlar da tevbe ettiler."

Namaz, Allah'ın huzurunda huzur bulmaktır. Secde, Allah'a yaklaşmanın zirvesidir. Kul Rabbine secdede yakın olur.

Allah Teâlâ emrediyor:

اِرْجِعِى اِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً ۞

"Hoşnut etmiş ve hoşnut edilmiş olarak Rabbine dön!"[426]

وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ۞

"Allah'a secde et ve yalnızca O'na yaklaş!"[427]

O'na yönelenler kurtulmuşlardır...

Hadis-i Kudsî'de Yüce Allah şöyle buyurmuştur:

مَا تَقَرَّبَ الْمُقَرَّبُونَ اِلَىَّ بِمِثْلِ اَدَاءِ مَافْتَرَضْتُ عَلَيْهِمْ ۞

"Bana yaklaşanlar, kendilerine borç ettiğim farz ile olan yakınlıkları gibi hiçbir şeyle yaklaşamazlar."[428]

Allah'a yakın olmanın en güzel yolu namazdır. Şair ne güzel ifade etmiş:

"Namaz nedir? Edep ile huzuruna çıkarak

Bizi yoktan yaratana gönlümüzü açmaktır.

426 Fecr sûresi: 28
427 Alâk sûresi: 19
428 İhyâ-u Ulûmiddin: 3/284

Bu dünyanın çirkin-iğrenç işlerinden kaçarak

Bir lâhzacık arşa uçmak, cehennemden kaçmaktır."

Dünyanın çirkinliklerinden kaçanlar huzuru bulurlar.

Abdullah bin Mesud (r.a.) Kûfe şehrinde bir sokaktan geçerken bir evden saz ve şarkı seslerinin yükseldiğini duyar. O evde Zâzan isimli biri saz çalmakta, şarkı söylemekte olduğunu öğrenir. Der ki:

"Bu ses ne güzel sestir. Eğer onunla Allah'ın kitabını okusaydı daha iyi olurdu."

Bu söylediklerini içeriden işiten Zâzan, yanındakilere kimin söylediğini sorar. Yanındakiler:

"Rabbimizin sevgili arkadaşlarından, Ashâb-ı Kiram'dan Abdullah bin Mesud (r.a.)," dediler.

Zâzan'ın içinde o anda bir değişim başladı. Sazını yere vurdu. Kırdı. Hemen koşup Abdullah bin Mesud hazretlerine yetişti. Onun huzurunda ağlamaya başladı. Ve Hak yoluna yöneldi.

Zilhicce ayının onuncu, on birinci, on ikinci günleri ile on birinci, on ikinci gecelerinde ibadet ve Allah'a yakınlık niyeti ile kesilen beş nevi hayvana: (koyun, keçi, sığır, deve ve manda) kurban denir.

Zaruri ve aslî ihtiyaçları ve borçlarından sonra nisâb miktarı mala mâlik olan her Müslümana senede bir kere Kurban Bayramı günlerinde, yani Zilhicce-i Şerife'nin onuncu, on birinci, on ikinci günlerinden birinde kurban kesmek vaciptir.

Eti yenilen hayvanları boğazından kesmek suretiyle hayvanın eti, necis (pis) olan kanından temizlenmiş olur,

"Bismillâhi Allah-u Ekber" diyerek kesilince de etinin yenilmesi helâl olur.

Kurban kesmekte Allah'ın kullarına ziyafet vardır. Etin üçte birini dostlara, üçte birini fakirlere vermek, kalanını da evde çoluk çocuğa yedirmek müstehabdır.

Kurban kesmek Allah yolunda bir fedakârlıktır. Allah-u Teâlâ'nın verdiği nimetlere bir şükürdür. Ayrıca sevap kazanmağa ve Allah'a yakınlığa vesiledir, belâlara karşı da bir siperdir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular ki:

"Allah katında günlerin en muazzamı Kurban Bayramı günüdür."

"Kurban kesiniz ve ona iyi muamele ediniz. Çünkü bir kimse kurbanını alır, onunla kıbleye dönerse, kıyamet gününde o kurbanını kanı ve tüyü onu koruyan iki kale olur. Muhakkak surette kurbanın kanı Hz. Allah'ın muhafazasında toprağa düşer. Azıcık bir infak (Allah rızası için harcama) sebebiyle çok mükâfata nâil olursunuz."

"Kim Kurban Bayramı gününde kesmek için kurbanına yaklaşırsa Allah-u Teâlâ'nın rahmeti de cennete ona yaklaşır, kurbanın kestiği zaman kanından akan ilk damla ile birlikte onu mağfiret eder. Allah-u Teâlâ o kurbanı kıyamet gününde mahşere kadar onun için binek kılar, derisi ve her kılı adedince ona sevap ihsan eder."

Gücü yeten kimsenin şefaate nâil olmak niyetiyle Allah rızası için Peygamber Efendimiz (s.a.v.) Hazretleri'ne bir kurban kesmesi mendubdur.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) büyük boynuzlu çok güzel iki koçun birisini yere yatırıp besmele çekti ve tekbir

getirerek "Allah'ım! Bu Muhammed'den ve Ehl-i Beyti'mdendir." deyip kesti. Sonra ikincisini keserken "Allah'ım! Bu da Muhammed ve ümmetindendir." dedi.

Aliyyü'l-Murtezâ (k.v.) Hazretleri biri kendisi için, biri Resûl-i Ekrem Efendimiz için olmak üzere iki koç kurban ederler ve "Resûlullah (s.a.v.), zât-ı şerifleri için kurban kesmeyi bana vasiyet buyurdular." derdi.

HAYAT OKULU

Şu dünya çeşitli olaylarla insanlar için bir okuldur. Şairin dediği gibi:

Hayat bir zıll-ı zâildir, kemiyet fayda vermez

Âlem bir mürşid-i kâmildir amma kimseler bilmez."

Nice olaylar, ibretlik hadiseler her an gözler önüne serilir. Sayfa sayfa kitap okurcasına gözler bunları seyreder. Ama ders alanlar az...

Rabbimiz (c.c.) buyurur:

وَكَأَيِّنْ مِنْ اٰيَةٍ فِى السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ ۞

"Göklerde ve yerde nice âyetler vardır ki onlar bu delillerden yüzlerini çevirip geçerler."[429]

Gerek insanın kendisinde ve gerekse şu kâinatta öyle deliller, ibretler vardır ki bunların insanın dikkat nazarlarına sunulmuştur. İnsan bu olaylarla her zaman karşı karşıyadır. İnsanoğlu bu olaylar hakkında düşünse, tefekkürde bulunsa, bunları Yaratan olduğunu, hiçbir şeyin de

429 Yusuf sûresi: 105

boşuna yaratılmadığını bulur. Allah'a daha yakın olmanın yollarını arar.

Kur'an hep akıl sahiplerine seslenir. Basiret ehlini uyarır.

فَاعْتَبِرُوا يَا اُولُوا الْاَلْبَابِ ۞

"Ey akıl sahipleri ibret alın!"[430]

اِنَّ فِى ذٰلِكَ لَعِبْرَةً لِاُلِى الْاَبْصَارِ ۞

"Elbette bunda basiret sahipleri için büyük bir ibret vardır."[431]

Esrar Dede ne güzel ifade etmiş:

"Kitâb-ı kâinat esrar-ı hikmetle lebalebdir

Şikâyet cehilden, feryâd bî idrakliktendir."

(Şu kâinat kitabı hikmet-i ilâhi sırları ile dopdoludur. Olaylardan şikâyet etmek cehaletten geldiği gibi, ağlayıp sızlanmak da olayların içyüzünü idrâk edememekten kaynaklanmaktadır.)

Bizim hoşumuza gitmeyen nice olaylarda hakkımızda hayırlar vardır. Biz iç yüzünü ve neticelerini bilemediğimiz için boş yere üzülürüz. Allah Teâlâ'nın yarattığı her olay, meydana getirdiği her hadise hikmetlerle doludur. Hepsinde ayrı ayrı alınacak ibret dersleri mevcuttur.

Allah ruhları bedenden almakla vazifelendirdiği ölüm meleği Hz. Azrâil sormuş:

430 Haşir sûresi: 2
431 Âl-i İmrân sûresi: 13

"Ey Azrâil! Bunca zamandan kullarımın, canlarını alıyorsun. Ruhları bedenden alma zamanında en çok kime merhamet duydun? En fazla kime öfkelendin?"

"Yâ Rabbi! Her şeyi sen bilirsin. Bir defasında deniz üzerinde fırtınaya tutulan bir geminin suya dökülen bütün bireylerinin ruhunu almıştım. Fakat bu sırada kucağında küçük yavrusuyla tahta parçasına tutunmuş, suya bir dalıp bir çıkan annenin de ruhunu kabzedip, küçük yavrusunu tahta üzerinde sağ salim bıraktığım zaman, su yüzünde annesiz kalan bu yavrucuğa çok acımıştım. Onun acıklı hali, beni uzun zaman üzmüştü."

Allah tekrar sormuş:

"Ey Azrâil! Bu en çok acı duyduğun bir olaydır. Bir de en çok sevinç duyduğun bir olayı anlatır mısın? Kimin ruhunu sevinerek aldın?"

Azrâil bu soruyu da şöyle cevap vermiş:

"Filan yerde zâlim bir hükümdar vardı; etrafını kasıp kavuruyor, halkı inim inim inletiyordu. İşte bu zalimin ruhunu almam için emir geldiğinde ona doğru giderken derinden bir neşe duydum. O zalimin canını alırken duyduğum sevinç kadar, hiçbir vakit sevinç duymadım."

Nice sırlar ve hikmetler sahibi Allah bu defa, Azrâil'e şöyle bir soru sormuş:

"Yâ Azrâil! O canını alırken sevinç duyduğun zalim kimdi, biliyor musun?"

"Sen bilirsin yâ Rabbi!"

"İşte ruhunu alırken büyük sevinç duyduğun o zalim, vaktiyle bir tahta üzerinde bıraktığında büyük üzüntü duyduğun o çocuktu."

Şair ne güzel söyler:

"Kâinatın hakiki hâkimiyeti Allah'ındır
Hiç kimsenin niçin oldu demeye hakkı yoktur.
Mülk ve saltanat O'nundur.
Ne isterse yapar, koca bir âlemi bir anda mahv ve perişan eder."

İnsan tefekkür edince her şeyden ibret alır.

Ağaçlara baktığında yeşermelerinden haşri hatırlar. İlâhi kudreti onların manzaralarında temaşa eder. Her şeyden hissesini alır.

İkinci Beyazıd Han, devlet işlerinin yanı sıra şiire düşkün, tefekküre aşina idi. Onu şu gazeli iç dünyasını güzel yansıtmakta, inanç ve ahiret duygusunu anlatmaktadır:

Hâb-ı gafletten uyanıp ziynet-i eşcara bak
Kudret-i Hakka nazar kıl revnak-ı ezhara bak

Gözün aç gör nice ihya oldı emvât-ı zemin
Haşr-ı escâde o münkir itdüğı inkâra bak

Sebz-puş olup kıyâma turdılar her bir seçer
Kıldılar secde huzur-ı kalp ile kühsâra bak.

Minber-i şah üzre çıkmış vaz eder murg-i çemen
Selsebil âyatını tefsir eder anhâra bak.

Meşrebün âb-ı revân gibi eğer sâf ayleyüp
Âşık-ı sâduk geçersen gel berü dîdâra bak.

Yarın anda kalmayam dirsen figân-u zârda
Adliyâ bunda işitdüğün figân u zâra bak.

Bugünkü dile çevrildiğinde şöyle demek istiyor:

"Gaflet uykusundan uyanıp ağaçların sürüsüne bak. Allah'ın kudretine dikkat et. Çiçeklerin güzelliğine bak.

Gözünü aç. Yeryüzü ölmüşlerinin nasıl dirildiğini gör. Cesetlerin haşredilmesini inkâr edenin inkârına bak.

Her bir ağaç yeşillere bürünüp kıyama kalktılar. Dağların gönül huzuruyla nasıl secde ettiklerine bak.

Çimenlik kuşu, dal minberi üzerine çıkmış vaaz eder. Selsebil âyetlerini tefsir eden nehirlere bak.

Eğer sadık âşık geçiniyorsan meşrebini akarsu gibi arı duru edip beri gel sevgilinin yüzüne bak.

Ey Adli! Yarın, orada feryat ve figanda kalmayayım dersen burada feryat ve figan etmeye bak."

İbretle cihanı seyredenlerin halleri, daha başkadır. Dünyada bir yanda zelzeleler, bir tarafta seller, diğer bölgelerde yanardağların püskürttüğü lâvlar, ölümler, kazalar, felaketler, musibetler ve olumsuz görülen nice olaylar…

Bütün bunlar insanı eğitmek, imtihan etmek ve olgunlaştırmak içindir.

"Nasihat tutmayanı musibet tutar." sözü bu gerçeği hatırlatmaktadır.

Çektiğimiz sıkıntıların sebebi nedir?

Zehebi diyor ki:

"İnsanın içindeki sıkıntılar, günahlara terettüp eden cezalardır."

Her şeyin bir sebebi vardır.

Hadis-i şerifte buyurulur:

مَا اَنْكَرْتُمْ مِنْ زَمَانِكُمْ فَبِمَا غَيَّرْتُمْ مِنْ اَعْمَالِكُمْ ۞

"Zamanınızda hoşunuza gitmeyen şeyler, muhakkak bozmuş olduğunuz amellerinizden dolayı olmuştur."[432]

İnsanlar kendilerini bozdukları zaman Allah cezalar vermiştir. Bazı musibetler, felâketlerle kendilerine gelmelerini işlemiştir.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v) buyurdular:

مَا اخْتَلَجَ عِرْقٌ وَلاَ عَيْنٌ اِلاَّ بِذَنْبٍ وَمَا يَدْفَعُ اللهُ عَنْهُ اَكْثَرُ ۞

"Sıtma ve göz ağrısının sebebi kişinin günahlarıdır. Allah'ın, günahlardan affettikleri, affetmediklerinden daha fazladır."[433]

İşte hayatın bütün felâket ve musibetleri günahlara kefaret olduğu gibi insanların eğitilmesini ve olgunlaşmasını da sağlar.

Olaylar insanı eğitir. Felaket ve musibetler insanlara çok şeyleri öğretir. İnsanların olgunlaşmasını sağlar.

432 İhyâ-u Ulûmiddin: 4/39
433 Feyzül Kadir: 2/229

Nice güçlükler içinde yetişen insan rahat yaşayanlardan daha tecrübeli ve daha fazla cesaretli olur.

Şöyle bir olay anlatır:

"Bir, ülkenin küçük kasabalarından olan Yitan'da şöyle bir haber yayılmış:

"Güzel başkentimizde bir Akıl Okulu varmış. Her kim o okula giderse orada akıl öğretiyormuş." Herkes bu haberi şaşkınlıkla birbirine anlatıyormuş. Kasabanın en zenginlerinden olan bir adam da bu haberi duyunca kahkahalarla gülmeye başlamış:

"Efendim, hayatımda hiç bu kadar komik bir şey duymamıştım. Bir insan akıllıysa akıllıdır. Sonradan akıl kazanılır mı hiç? Olacak şey midir? Duyulmuş mudur? Görülmüş müdür?"

Bu adam çok zengin olduğu için çocuklarının hiçbirisini okutmamış. Öyle çok parası varmış ki, istese kasabanın tamamını satın alabilirmiş. Fakat çocuklarına devamlı şöyle diyormuş:

"Şükürler olsun çok paramız var. Yine de paramıza para katmalıyız. Ne kadar çok kazanırsak o kadar güçlü oluruz."

Çocuklarından biri ise, babasının bu düşüncesine katılmıyormuş. Devamlı:

"Babacığım okumak gibisi var mıdır?" diyormuş. "Bak ne çok paramız var. Ama bu parayla bilgi satın alamayız. Buna kimsenin de gücü yetmez. Neden okumayı kötü görüyorsun?"

Adam, çocuğunun bu sözlerini günlerce, gecelerce düşünmüş durmuş. Sabahlara kadar sayıklar olmuş: "Akıl

okulu? Akıl okulu?" bir sabah dayanamamış ve kararını vermiş:

"Böyle olmayacak. Şu Akıl Okulu neymiş gidip göreceğim." Adam yolculuk için hazırlanmış. Atına binmiş ve yola koyulmuş.

Günler geçmiş. Geceler geçmiş. Memleketinden ayrılalı tam otuz iki gün olmuş. Günün birinde, yolda ağır ağır yürüyen bir ihtiyara rastlamış. İhtiyarın gözleri görmüyormuş. Adam bu ihtiyarın haline acımış. Yanına yaklaşarak:

"Ey yolcu, nereye gidiyorsun?" diye sormuş.

İhtiyarda başkente gitmek istediğini söylemiş. Bunun üzerine atından inmiş ve ihtiyarı atına bindirmiş:

"Ben de başkente gidiyorum." demiş. Bir günlük yolum kaldı. Birlikte konuşa konuşa gideriz. İhtiyar atın üstünde, adam yaya yolculuklarına devam etmişler. Şehre vardıkları zaman ihtiyara:

"İşte başkente geldik." demiş. Burada inebilirsin. Fakat ihtiyar, adama şunları söylemiş:

"Madem bir iyilik yaptın, bunun gerisini de getir. Beni şehrin meydanına kadar götür. Ondan sonra var git nereye gideceksen. "Adam hiç karşı çıkmamış ve tamam demiş. Beş-on dakika sonra şehrin meydanına gelmişler. Tam bu sırada ihtiyar bağırmaya başlamış:

"İmdat! Yardım edin. Bu adam atımı çalmak istiyor. Bu garibana yardım elini uzatacak yok mu? İmdat!"

Meydandaki insanlar koşa koşa gelmişler onların yanına. İhtiyar kör olduğu için ona acımışlar ve adamı suçlamışlar:

"Utanmıyor musun bu yaşta hırsızlık yapmaya! Hem de kör bir adamın atını çalmaya çalışıyorsun." Adam haykırıyormuş:

"Hayır, yalan söylüyor. Bu at benim. Onu yoldan ben aldım. İhtiyardır, yorulmasın, bir iyilik yapmış olayım, dedim. Bu at benim. Ben hayatımda hırsızlık yapmadım. O yalancıdır."

Fakat gel gelelim insanlar adamı dinlememişler. Atı, kör ihtiyarı ve adamı doğruca şehrin hâkimine götürmüşler. Hâkim önce kör ihtiyarı, sonra adamı dinlemiş. Ardından da şöyle demiş:

"Bana bir baytar, bir nalbant, bir de saraç çağırın. Hemen gelsinler." Bekliyoruz. Adam bu üç kişinin neden çağrıldığını bir türlü anlayamamış. Kimseye de soramamış. Mecburen çağırılanların gelmesini beklemiş. Kısa bir zamandan sonra da hep beraber gelmişler. Hâkim gelenleri tek tek huzuruna kabul etmiş. Önce baytar alınmış odaya. Hâkim ona sormuş:

"Ata bak. Bu at hangi memlekete aittir?" baytar şöyle karşılık vermiş:

"Çok fazla incelemeye gerek yok. Bu at bu şehirden alınmamış. Yitan yöresine ait bir attır. Adam kendi memleketinin ismini duyunca hayretler içinde kalmış."

Bu sefer de hâkim nalbant çağırmış ve ona:

"Sen de atın nerede nallandığına bak." demiş.

Nalbant biraz inceledikten sonra şunları söylemiş:

"Bu at burada nallanmış. Yitan yöresinde atlar böyle nallanır. Bizimkine benzemez."

Adam yine şaşırmış. Kendi kendine, "Nasıl bilebilirler?" diye sorup duruyormuş. Hâkim son olarak saraca:

"Bu atın koşumlarını incele." demiş. "Nasıl eyerlenmiş?"

Saraç hiç beklemeden cevap vermiş:

"Efendim, ilk bakışta bizim yöremize ait olmadığı anlaşılıyor. Yitan yöresinin koşum şeklidir."

Hâkim cevapları aldıktan sonra atın sahibine dönerek:

"Evet, sen doğru söylüyordun," demiş. "Bu at senin. Artık atını alıp gidebilirsin. İhtiyara da gereken ceza verilecektir. Hiç meraklanma." Fakat adam dayanamayarak hâkime sormuş:

"Siz böyle bir şey yapmayı nasıl düşündünüz? Bu adamlar, bu atın Yitan yöresine ait olduğunu nereden anladılar? Lütfen bana söyler misiniz bütün bunlar nasıl olabiliyor?"

Hâkim adamın sorusuna gülerek cevap vermiş:

"Ben ve bu gördüğün herkes, bu şehirdeki Akıl Okulunun bitirdik. Her şeyi o okulda öğrendik. Orada doğrunun nerede ve nasıl bulanacağı öğretilir."

Adam böylece Akıl Okulunun ne anlama geldiğini yaşayarak öğrenmiş. Heyecanla memleketi olan Yitan'a dönmüş. Bütün olanları ailesine ve arkadaşlarına anlatmış. Sonra da bütün çocukların bu Akıl Okuluna göndermiş. Anlamış ki, herkeste akıl var, ama onu kullanabilmek için eğitim gerekiyor."[434]

Her olaydan ders çıkarmalı.

Anthony Robbins der ki:

434 Eğitimde Temel boyut insan: 39

"Hayatın en büyük derslerinden biri, paranın ne yapabileceğini öğrenmektir."

Ne mutlu öğrenenlere...

Parasız olmuyor. Ama para da her şey değil. Paranın da geçmediği yerler var. Para hırsı ile hayatı kararanlar, para bulamayınca harama koyulanlar var.

Hayattan alınacak en güzel dersi ölüm vermektedir. Ölüler insana çok şey anlatır. İnsana nasihat olarak ölüm yeter. Çünkü ölüm, çok ibretli bir olaydır. Eğer ki insan ölümden herhangi bir ibret ve nasihat almıyorsa, bu kalbinin katı olmasından dolayıdır. Onun için ölümü çok hatırlamak lazımdır.

Halife Ömer b. Abdülaziz, daima âlimleri bir araya toplar, ölümden bahsettirir, ölümü duyunca da ıslak bir kuşun ıslaklığını gidermek için çırpınması gibi çırpınırdı.

İbn-i Şirin'in yanında ölümden bahsedildiği zaman, kendisi ölmüş gibi uyuşurdu. Ölümü düşünmek ve onu kalbe yerleştirmek için en faydalı yol; daima akrabalarının, arkadaşlarının, dost ve ahbaplarının ölümünü ve toprağın altındaki hallerini düşünmektedir.

Hasan-ı Basri şöyle demiştir:

"Ölüm meleği, her eve günde üç kere bakar. O evde kim rızkını bitirir ve ömrünü tüketirse onun ruhunu alır. Melek, onun ruhunu alınca, evdekiler onun için ağlamaya başlarlar. Melek evden çıkarken dönüp onlara şunları söyler:

"Bu benim bu eve son gelişim değildir. Ben hepinizi alıp götürene kadar buraya gelip gideceğim. "Ev halkı meleğin bu sözünü duyabilselerdi, öleni bırakıp kendileri için ağlardı."

Hayat, insana çok şeyleri öğretir. Bilhassa toplum hayatı insanların bilgi, görgü ve tecrübe kazanmasını sağlar. Halkın içine karışanlar, toplumda, ibret gözüyle olayları izleyenler ufuk açılarını genişletmiş olurlar.

Halk şiirleri, insanlara deyişleri ile bilgi ve öğüt verirler. Bunlar bir edebiyat halinde milletlerin zenginliğini gösterir.

Zülâli ne güzel söyler:

"O ki yaratıldık turâb-ı Tur'dan
Perverdigâr Hak Sübhânı biliriz.
Turâbın aslını yarattın nurdan
Nurdan evvel bir mekânı biliriz...

Rızk u nâne visal eyledi Hüdam
Yoktan var edildi o zaman Adem
Cihandan cihana basan da kadem
Ana nisbet dü cihânı biliriz.

Du cihânda yer, gök, çarh u felekler
Hesaba muntazır suda semekler
Arş-ı Âlâ, münteha'da melekler
Ne zikirde kelâm kânı biliriz...

Zülâli şevketten ummaz hiç bac'ı
İzhar eder günahkâra ilacı
Başına örterler mürüvvet tacı
Fahr-ı Âlem şah sultânı biliriz."

BAYRAM

Rabbimiz (c.c.) buyurdu:

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ تَزَكّٰى ۞ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهٖ فَصَلّٰى ۞

"Temizlenen, Rabbinin adını anıp O'na kulluk eden kimse şüphesiz kurtuluşa ermiştir."[435]

Mü'minlerin, kulluklarından emin, umduklarına nâil oldukları zaman bayram sevinci yaşadıkları zamandır. Felah bulmanın, huzura ermenin en güzel bayram olduğu bir gerçektir.

Arınmak, temize çıkmak en güzel nimettir. Nefsini arındıran insan fazilet sahibidir. Kurtuluşa erenlerdir.

Hazret-i Ali (k.v.) , bu arınmayı şöyle ifadede eder:

"Fıtır sadakası verip, mescide yönelen ve Rabbinin adını anıp, iftitah tekbiriyle bayram namazını kılan kurtuluşa ermiştir."[436]

İbn-i Mesud (r.a.) da bu ayet-i celîledeki tefsirinde der ki:

"Sadaka verip namaz kılan kimseye Allah rahmet etti."[437]

Ebu Said el Hudri (r.a.) da şöyle ifade eder:

435 Âlâ sûresi: 14-15
436 Keşşaf Tefsiri: 4/233
437 Dürr-ül Mensur: 8/486

"Tekbir ile Allah-u Teâlâ'nın ismini zikretti ve bayram namazına çıktı. Ve namazı kıldı."[438]

Ramazan orucunu tutan, Bayram namazını kılan mü'minlere ilâhi, lütuf ve rahmet sağanak halinde gelir.

İnsanın kendini kurtarması, cenneti kazanması, Ramazan ayının hürmetinde daha da kolaydır.

Yüce Allah'ın emri gereğince otuz gün oruç tutan, geceleri teravih namazları ile Hakkın dergâhında huzur bulan mü'minlerin sevinmeleri için Bayram lütfedilmiştir.

Çalışanın ücretini aldığı gibi mü'minler de Ramazan'daki ibadet ve taatleri için Hakkın sevap hazinesine kavuşurlar.

"Bayram günü sabah vakti olduğu zaman Allah melekler gönderir. Onlar yeryüzüne inerler. İnsanlardan ve cinlerden başka bütün mahlûkatın duyacağı bir sesle şöyle nida ederler:

اُغْدُوا يَا مَعْشَرَ الْمُسْلِمِينَ اِلَى رَبٍّ كَرِيمٍ يَمُنُّ بِالْخَيْرِ ۞

"Ey Ümmet-i Muhammed! Kalkın, Kerim olan Rabbe çıkın! Büyük ihsanlarda bulunuyor. Çok günahları affediyor!

Mü'minler namaz kılmak için camilere, mescitlere toplandıkları zaman Allah meleklere hitap eder:

"İşçi çalışınca karşılığı nedir?"

Melekler derler ki:

"Ücretinin ödenmesidir."

Allah Teâlâ buyurur:

438 Hâzin Tefsiri: 4/370

"Sizi şahit tutuyorum. Ben onlara ücret olarak rızamı ve mağfiretimi veriyorum."[439]

Allah Resûlü (s.a.v.) müjdeliyor:

"Şu beş geceyi ihya edene cennet vacip olur; dualar mutlaka kabul görür:

1. Recebin ilk Cuma gecesi: Regâib gecesi
2. Şaban'ın on beşinci gecesi: Berat gecesi
3. Cuma geceleri
4. Ramazan Bayramı gecesi
5. Kurban Bayramı gecesi."[440]

Bayramın geceleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Bu gibi geceler mü'minler için ganimet sayılır.

Hadis-i şerifte buyuruldu:

مَنْ اَحْيَا لَيْلَةَ الْفِطْرِ وَلَيْلَةَ الْاَضْحَى لَمْ يَمُوتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ ۞

"Fıtır Bayramı gecesini ve Kurban Bayramı gecesini ihya edenin, kalplerin öldüğü gün kalbi ölmez. Onun kalbi diri ve şuurlu kalır."[441]

Bayram günlerinin ve gecelerinin iyi değerlendirilmesi gerekir. Bu gecelerin gönüllerin canlılığına, imanların coşkunluğuna vesile olmaktadır.

Peygamberimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Bayram günlerini hayırlı ameller ile süsleyiniz. Sadaka, dua, istiğfar, gönül almak ve Kur'an okumakla tezyin

439 Tergib vet Terhib: 2/98
440 Fethül Kebir: 2/93
441 Câmi-us Sağir: 2/138

ediniz. Fenalıklardan kaçınınız. Birr-i takvada bulununuz. Tesbih, tehlil ve tevhid ile meşgul olunuz. Zira o gün Allah sizleri günahlarınızdan temizledi. Sizin dualarınızı kabul buyurup, sizlere rahmet nazarı ile nazar ediyor."

Bayram, sevinç ve sürur günü demektir. İnsanların birbirleri ile daha yakın olduğu, beraberce sevindikleri mutlu günleridir.

Resûl-ü Ekrem (s.a.v.) Efendimiz Medine'ye hicret ettiğinde onların senede iki sevinç yaşadıklarını, bayram yaptıklarını gördü. Ve onlara şöyle buyurdular:

"Allah Teâlâ size o iki bayram günlerine bedel olarak onlardan daha hayırlı iki bayram günleri ihsan buyurmuştur. Bu iki bayram ıyd-ı fıtr ile kurban bayramıdır."

Bayram günlerine ıyd denilmesi bunların birer ferah günleri, mutluluk günleri olması sebebiyledir.

Nitekim İsa aleyhisselâm da Allah Teâlâ'dan, Havarilerinin arzuları üzerine sofra isteğini bir bayram havası içinde karşılayacağını ifade etmişti.

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ۞

"Meryem oğlu İsa şöyle dedi:

- Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sefa indir ki bizim için geçmiş ve geleceklerimiz için bayram ve senden bir

âyet olsun. Bizi rızıklandır. Zaten sen, rızık verenlerin en hayırlısısın."[442]

Bayram günü mü'minlerin sevinçli olmalarına karşılık İblis gayet mahzun ve kederlidir.

Veheb bin Münebbih anlatır:

"İblis her bayram günü âvânelerini toplar onlara bağırır, çağırır. Öfkesini gösterir.

Ona derler ki:

- Efendimiz, niçin öfkelisiniz?

Sebebi nedir?

İblis şu cevabı verir:

- Allah mü'minleri yarlığadı. Şimdi size, onlara nefsanî arzularına daldırmak düşüyor."

Mü'min için beş bayram vardır:

1. Günahsız geçirilen gün
2. Ruhunu imanla teslim ettiği gün
3. Sıratı geçtiği gün
4. Cennete kavuştuğu gün
5. Allah'ın cemalini gördüğü gün

Her topluluğun bayramı var. Kutlayıp eğlenirler. Mü'minlerin de bayramı var. İki mübarek bayram... Müslümanın asıl bayramı ise bu dünyada değil...

Bayram günleri sevinme eğlenme günleridir. Hayatın birçok yükünün bir tarafa bırakıldığı, şöyle bir rahat nefes alınan günler. İnsanların gönül hoşluğu için birbirlerine zaman ayırdıkları, iyilikleri, güzellikleri paylaştıkları zamanlar.

442 Mâide sûresi: 114

İnsanın böyle zamanlara ihtiyacı var. Yalnız olmadığımızı hisseder, bir arada olmanın güvenini, huzurunu yaşarız. Bütün toplumların böyle bayramları vardır. Çeşitli vesilelerle bir araya gelir, kutlamalar yaparlar.

Bizim bayramımızı Rabbimiz belirlemiştir. Bu bayramlardan biri her hafta çalar kapımızı. Cuma günü haftanın bayramıdır. Diğerleri ise yılda birer kez şenlendirir. Ramazan bitince ve kurbanla birlikte! Bayram günleri, Peygamber Efendimizin (s.a.v.) zamanından beri, hususî bir şekilde kutlanmıştır. Müslümanların birbirleriyle kaynaştığı, küs olanların barıştığı, fakir, fukara ve yetimlerin sevindirildiği, akraba ve tanıdıkların ziyaret edildiği bayram günleri, bütün İslâm devletlerinde özel bir suretle bugüne kadar kutlanarak gelmiştir.

Osmanlı Devleti, zamanında, bayram gelirken, evlerde yoğun bir çalışma başlar, durmadan bayram hazırlıkları yapılırdı. O zaman şimdiki gibi apartman hayatı yoktu. On, on beş odalı evlerin temizliği, evlerin temizliği, "Bayram temizliği" adı altında yukarıdan aşağıya tekrarlanırdı. Evin çocuklarına, hizmetkârlara, kalfalara, dadılara, uşak, arabacı, bahçıvanlara, kısacası bütün çalışanlara yeni elbiseler alınır, mintanlar dikilir, herkese derecesine ve yaşına göre hediyeler hazırlanırdı.

Bayram sabahı, evin büyükleri, bayram namazından döndükten sonra bayramlaşmalar başlar, mahalle bekçileri davul çalarak dolaşır, bayrama ayrı bir neşe katardı. Fakir-fukara sevindirilir, bayram harçlıkları da ellerine sıkıştırılarak, her semtte bulunan bayram yerine eğlenceye gönderilirdi.

Büyük şair Yahya Kemal Beyatlı, bayram coşkusunu "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiirinde şöyle anlatır:

"Ulu mabed! Seni ancak bu sabah anlıyorum,
Bende bir varisin olmakla bugün mağrurum.

Senelerden beri rüyâda görüp özlediğim,
Cedlerin mağfiret iklimine girmiş gibiyim.

Dili bir, gönlü bir, imanı bir insan yığını,
Görüyor varlığının bir yere toplandığını.

Büyük Allah'ı anarken bir ağızdan herkes,
Nice bin dalgalı Tekbîr oluyor tek bir ses.

Yükselen bir nakaratın büyüyen velvelesi,
Nice tuğlarla karışmış nice bin at yelesi.

Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri,
Dinliyor vecd ile tekrar alınan Tekbîr'i.

Ne kadar saf idi siması bu mü'min neferin,
Kimdi? Banisi mi, mimarı mı, ulvi eserin?

Ta Malazgirt ovasından yürüyen Türkoğlu,
Bu nefer miydi? Derin gözleri yaşlarla dolu.

Yüzü dünyada yiğit yüzlerinin en güzeli,
Çok büyük bir iş görmekle yorulmuş belli.

Hem bu toprakta bugün, bizde kalan her yerde,
Hem de çoktan beri kaybettiğimiz yerlerde.

Karşı dağlarda tutuşmuş gibi gül bahçeleri,
Koyu bir kırmızılık gökten ayırmakta yeri.

Gökte top sesleri var, belli, derinden derine,
Belki yüzlerce şehir sesleniyor birbirine.

Çok yakından mı bu sesler, çok uzaklardan mı?
Üsküdar'dan mı? Hisar'dan mı? Kavaklar'dan mı?"

Bayramda herkes sevinçli, herkes güleç yüzlüdür. Birbirlerinin bayramlarını tebrik ederler. Hal ve hatır sorarlar. Güzel bir beraberlik ve kardeşlik gösterirler.

Behlül Dânâ'ya atfedilen bir şiirde asıl bayram şu şekilde ifade edilir:

"Bayram, yeni elbiseler giyen için değildir.
Bayram, Allah'ın azabından emin olanlar içindir.
Bayram, vâsıtalara binerek gezenler için değildir.
Bayram, hatalarını terk edenler içindir."

Arife geceleri, duaların kabul edileceği bir gece olduğundan geceleri de iyi bir fırsat bilmeli ve değerlendirilmelidir.

İmam-ı Şârâni, Şeyhi Aliyyül Havas hazretlerinin şöyle buyurulduğunu söylemiştir:

"Ramazan bayramının her iki gecesini canlandırma hikmetine gelince: bu iki geceden sonra gelen günde, oyun ve eğlence vardır. Bu canlandırılan iki gecenin nuru kul üzerinde gündüze kadar devam etmiş olur. Bu ibadet nuru, kulun yakasına yayılıp yapışarak ruhunu gaflet alanından bırakmadan elinde tutmuş olur. Bunun aksini düşünelim, sabaha kadar Rabbinden habersiz, gaflet içinde uyuyanlar, dizginleri salıvermiş olarak gafletlere dalarlar."[443]

Bayramın habercisi olan bir önceki güne arife denir. Bayram Bayram için arife gününden hazırlık yapmak gerekir. Genel bir temizlik, tertip ve düzen içinde bayrama hazırlanır.

Bayram günlerinde şunları yapmak sünnettir:

1. Erken kalkmak
2. Gusül abdesti almak
3. Misvak kullanmak
4. Güzel koku sürmek
5. Yeni ve temiz elbise giymek
6. Dargınları barıştırmak
7. Kabirleri ziyaret etmek
8. Yüzük takmak
9. Güler yüzlü olmak
10. Câmiye erken gitmek
11. Câmiye giderken tekbir söylemek
12. Mü'minlere selâm vermek

443 El-Uhûdül Kübra: 254

13. Mü'minlerle bayramlaşmak
14. Fakirlere sadaka vermek
15. Akrabayı ziyaret etmek
16. Din kardeşlerini ziyaret etmek
17. Ziyarete hediye götürmek
18. Misafirlere ikram etmek
19. Çok duâ ve tevbe etmek
20. Camiye giderken dönüşte başka yoldan dönmek

Bayram günlerindeki tekbir getirmenin, bayramın ziyneti olduğunu Peygamberimiz (s.a.v.) beyan buyurur:

زَيِّنُوا اَعْيَادَكُمْ بِالتَّكْبِيرِ ۞

"Bayramlarınızı Tekbirlerle süsleyiniz."[444]

Bayramlar o kadar kıymetli günlerdir ki ondan önceki günün faziletine bile sirayet eden kutsiyetleri vardır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdular:

"Allah katında arefe gününden daha faziletli hiçbir gün yoktur. Arefe gününde Allah-u Teâlâ rahmetli ile dünya semasına tecelli eder, yer halkı ile gökteki meleklere karşı iftihar edip şöyle buyurur: Kullarıma bakınız. Azâbımı görmedikleri hâlde rahmetimi umarak, her dar yoldan terli olarak toz toprak içerisinde, saçları dağınık bir vaziyette bana geldiler. Kullarımın cehennem azabından kurtulup bağışlanmaları en çok arefe gününde olur."

444 Tergib vet Terhib: 2/153

"Şeytanın arefe gününden başka hiçbir günde daha zelîl, daha hakîr, daha küçük ve daha öfkeli görüldüğü olmamıştır. Bu, arefe gününde Allah'ın rahmetinin inmesinden ve Allah'ın rahmetinin inmesinden ve Allah'ın günahları bağışlamasındandır. Bir de Bedir Muharebesi'nde böyle görülmüştür. Çünkü şeytan o zaman, Cebrâil Aleyhisselâmı (düşmana karşı) melekleri saf yaparken görmüştü."

"Kim ki arefe gününde Allah'tan dünya ve ahirete ait bir hacetine isterse, Hz. Allah onu yerine getirir."

Resûlullah Efendimiz (s.a.v.) arefe günü akşamı ümmeti için duâ ettiler. Duasına şöyle icabet edildi:

"Zulmederek başkasının hakkını alanlar hâriç bütün ümmetini affedildi. Muhakkak ben, mazlumun hakkını zalimden alıcıyım."

Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Yâ Rabbi! Dilersen mazluma cennetini verir, zalimi de mağfiret edersin" diye ilticâ ettiler. Arefe akşamı buna cevap verilmedi. Sabah olunca Rasûlullah Efendimiz (s.a.v.) duasını Müzdelife'de tekrar ettiler. Orada "İstediğin verildi" buyuruldu. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz (s.a.v.) güldü. Onun güldüğünü gören Hz. Ebûbekir ve Hz. Ömer (r.anhüma) sebebini sordular. Peygamber Efendimiz (s.a.v.):

"Muhakkak Allah'ın düşmanı İblis duamın kabulünü ve ümmetimin mağfiret olduğunu öğrenince gayet perişan bir vaziyette yerden toprak alıp başına saçıyordu. Onu böyle görünce güldüm." buyurdular.

Hakk'ın emirlerini gönülden benimseyip
Hikmetine kendini verirsen bayram olur.
Kâinat Sultanına benim rehberim deyip
O nurlu dolu izde yürürsen Bayram olur.

Dünya tuzakla dolu her taraf çıkmaz sokak
Hak hidayet etmezse kim elinden tutacak?
Öyle bir yol arayıp ta cennete varacak
Sırat-ı Müstakimi bulursan Bayram olur.

İnsanlar koşar iken hep menfaat peşinde
Samimiyet kalmazken, sanatında, işinde
İşi güzel yaparak, Allah'ın sevgisinde
Mesleğini ta içten seversen Bayram olur.

Hakk'ın sevgili kulu, iman eden insanlar
Öz kardeşin sayılır Allah'a bağlananlar.
Bir canın dert yükünü çekerken bütün canlar
Her mü'mini bir kardeş bilirsen Bayram olur.

Milletçe huzur bulur mutlu olduğumuz gün
Her günümüz bir bayram, her şehirde bir düğün
Çehrende tebessümle çok iyi gördüğün
Bu toplumun içinde gelirsen Bayram olur...

Ragıp GÜZEL